AHMET SEVER

ABDULLAH GÜL İLE 12 YIL

Yaşadım, gördüm, yazdım

30. BASKI

AHMET SEVER ABDULLAH GÜL İLE 12 YIL

Ahmet Sever, 1960 yılında Konya'nın Hüyük ilçesine bağlı Çavuş köyünde doğdu. Brüksel Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. 1983-1998 yılları arasında *Milliyet* gazetesinin Brüksel muhabirliğini ve temsilciliğini yaptı. Mehmet Ali Birand'ın 32. Gün ekibinde yer aldı. BBC Köln ve Almanya'nın Sesi radyolarında çalıştı. 1998 yılında Türkiye'ye dönerek *Milliyet* ve CNNTÜRK'te haber müdürü olarak görev yaptı. CNNTÜRK ve TRT'de Avrupa Birliği üzerine program yaptı. 2003 yılı Ocak ayında başbakanlığı döneminde Abdullah Gül'ün basm ve iletişimden sorumlu başdanışmanlığı görevinde bulundu. 2004-2007 yıllarında Gül'e bağlı Avrupa Birliği İletişim Grubu başkanlığını yürüttü. Son olarak 7 yıl boyunca Cumhurbaşkanı Gül'ün basın başdanışmanıydı. Sever, evli ve ikiz çocuk babası.

Abdullah Gül ile 12 Yıl

Yaşadım, Gördüm, Yazdım

ABDULLAH GÜL İLE 12 YIL
Yaşadım, Gördüm, Yazdım

Yazan: Ahmet Sever

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Mayıs 2015
30. baskı / Haziran 2015 / ISBN 978-605-09-2636-1
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Erbil Kargı
Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. Tic. A.Ş.
B.O.S.B Mermerciler Sanayi Sitesi 10. cad. No. 15 Beylikdüzü - İSTANBUL
Tel. (212) 422 79 29
Sertifika No: 20699

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Abdullah Gül ile 12 Yıl

Yaşadım, Gördüm, Yazdım

Ahmet Sever

DK DOĞAN KİTAP

Can, Barış ve Ayşen'e...

İçindekiler

Giriş **15**

27 Nisan 2007 Muhtırası ve bilinmeyenler **19**

Darbe "geliyorum" dedi 19
"Ben ölümüne gitmeye kararlıyım" 19
Ankara'da en uzun gece 20
Gül'ü en fazla etkileyen gazeteciler 22
Gül'den Erdoğan'a: "Siz aday olun" 23
Daha önce hiç uygulanmamış kriter 25
"Ben bu işe başımı koydum" 25
Yanlış hesap sandıktan dönüyor 26
"Tank Hasan" 27
Gül'ün adaylığına karşı yoğun kulis 28
"Ben korktum" 29
"Adaylığınızı açıklayın, bitsin bu iş" 32
"Milletimin iradesini görmezden gelemem" 33
Bahçeli ve Arınç'tan destek 34
"Sanki dağdan geldik, bağdakini kovduk" 35

Başbakanlık yılları **37**

"Heykelinizi dikeriz" 37

1 Mart Tezkeresi'nin perde arkası **38**

Savaş rüzgârları 38
Barış için arabuluculuk 39
"Günah benden gitti" 39
Amerika'dan tehdit: "Tezkere yoksa..." 40
"Tezkere geçerse olağanüstü hal şart" 41
Başbakan'ın kâbusu 42
Erdoğan tezkereden yana 44
Davutoğlu: "Benim olduğum yerde onlar konuşamaz" 44
"MGK'yı devreye sokalım" 45
Ve tezkere reddediliyor 46
Chirac ve Putin'den övgü 46

Kıbrıs labirenti 48

Büyükelçilere Kıbrıs anketi 48
Kaçan tarihi fırsat 49
Brüksel'de başlayan saç tıraşı Ankara'da tamamlandı 51
Gül'den Ziyal'e tam yetki 52
Rumların uzlaşmazlığı kanıtlandı 53
MİT'e sert tepki 53
Ekonomik başarının ardındaki kadro 54
Askere de şerh düşülür 54
"Avrupa Konseyi'nde çocuklar gibi şendik" 55
Avrupa'da Gül'e en yakın siyasi grup hangisiydi? 56
Avrupa'da Türk Baharı 57
"Uzarsa tadı kaçar. Uzatmayalım" 60

Dışişleri Bakanlığı yılları 61

Türkiye'nin altın çağı 61
Bürokrasi, siyasi irade karşısında geriledi 62
Zana'dan teşekkür ziyareti 62
Avrupa'nın kapısında zina krizi 63
"Ya Abdullah, nereden çıktı bu zina?" 64
"Aman üslubuna dikkat et!" 65
Gül'den Hamas'a tarihi uyarılar 68

Cumhurbaşkanlığı yılları 71

Askerin cumhurbaşkanı değilsin 71
Aslan Güner'den gelen not 71
Gül'e göre Türkiye'nin önündeki üç büyük engel 73
Coğrafyaya öz adıyla seslenince... 75
Öküz altında buzağı aramak 76
Akla ziyan iddia 78
Pembe Köşk'te tadilat neden yapılmadı? 78
"Başörtüsü ile kırmızı halıda yürüyemezsiniz" 80
Hayrünnisa Hanım'ın isyanı: "Artık yeter!" 81
Köşk'ün "Demirperde"si 84
"Kürt olsaydım alınırdım doğrusu" 85
Kürt'e Kürt demek 86
Gül'ün Sabahattin Ali üzüntüsü 88
Erivan'a tarihi ziyaretin öyküsü 89
Gül'den Sarkozy'ye: "Fas Kralı'nın görev süresi ne zaman doluyor?" 93
"Size rağmen Avrupa Birliği" 98

"Beni hapse atacaklar" 99
Nedim Şener, Ahmet Şık ve Gül'ün tepkisi 100
Mesaj aynı, sürmanşet farklı 101
Nedim Şener'den gelen teşekkür 102
MGK'da karıştır, barıştır dönemi 104
Çankaya'daki Ahmet Kaya 105
Kavgaya giren, kavgayı ayıran 107
Gül'ün Doğu-Batı sentezi 108
Gül'den şaşırtan hoşgörü 109
Sırrı Süreyya'nın talebi 110
"Gazeteci işini yapar" 111
"Direneceksin kardeşim!" 112
Gül sahiden Cemaat'e yakın mı? 115
İlker Başbuğ'un yanındaydı 116
DDK gece gündüz çalıştı 117
Gül'den tutuklu milletvekilleri krizine çıkış yolu 118
Fidan'a "Sakın gitme" dedi 120
Kaset siyaseti olmaz 121
En çok buna kırıldı ve üzüldü 122
Gül'den Adalet Bakanı'na giden mesaj 123
AK Parti'nin yapmadığını CHP yaptı 123
Gül'e kariyer danışmanlığı yapanlar 124
"İzin verin ben konuşayım" 124
Dün başkaydı, bugün başka 129
Suriye'deki Ermenileri Türkiye'ye getirmek için gizli plan 131
Gezi: "Yangın büyümeden söndürülmeli" 134
"Kaldırın bariyerleri" 136
"Çıkarın o haberi!" 138
Abdullah Amca'ya şikâyet 139
Gül'ün Berkin Elvan hassasiyeti 141
Arınç'ı istifadan döndürdü 141
"Yolsuzlukların üstü örtülemez" 143
"Canım çok sıkkın. Ahmet basını benden uzak tut" 145
"Düz yolda takla atıyoruz" 149
Zor dönem, zor yasalar, zor kararlar 149
"O yasağı ben deleceğim" 154
"Çok zor yaptık, çok kolay yıkılıyor" 154
Nasıl parladı, nasıl söndü? 156
"Köşk'e çıkmakla hata mı ettim?" 158
Gül, koşup terlemedi mi? 160
"Aşağıya insem..." 162

"Bir ipte iki cambaz oynamaz" 162
En kritik açıklama 164
"Dönersem kendi koşullarımla dönerim" 164
"Gitme" çağrıları 166
"O konu" hiç konuşulmadı 167
Yok sayıldı, kırıldı, üzüldü 168
"Karşınıza çıkmazdım" 168
Erdoğan susturdu 169
Gül, Danıştay törenini terk mi etti? 170
"Sen Suriye'nin Dışişleri Bakanı mısın?" 170
Ayrışma gizlenemez noktada 172
Ağabey kim ola ki? 173
Planlı saldırıdan haberdardı 174
Bir sen eksiktin! 174
"Ben herkesten daha çok AK Partiliyim" 176
Köşk'te intifada! 177
Vefa kongresinde vefasızlık 179

Sonsöz 181

Ekler 183

27 Nisan Muhtırası-27 Nisan 2007 185
Hükümetin, 27 Nisan Muhtırası'na cevabı-28 Nisan 2007 ... 188
Başbakan Abdullah Gül'ün Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'e yazdığı mektup, Mart 2003 190
Ahmet Sever'in Vatan gazetesinden Ruşen Çakır'a verdiği röportajın tam metni-29 Temmuz 2012 192
Cumhurbaşkanı Gül'ün 1 Ekim 2013'te TBMM'de yaptığı açılış konuşması 198

Giriş

Abdullah Gül ile 1991 yılında Fransa'nın Strasbourg şehrinde tanıştım. Refah Partisi'nden yeni milletvekili seçilmişti ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ndeki Türk parlamento heyetinde yer alıyordu. Ben de *Milliyet* gazetesinin muhabiri olarak toplantıları izliyordum.

Gülen yüzü, sıcakkanlılığı ve diyaloğa açık tutumuyla hemen dikkat çekiyordu. Ama onu farklı kılan asıl özelliği, demokrasi ve insan haklarına ilişkin konularda diğer Türk milletvekillerinden ayrı bir yaklaşımı benimsemesiydi.

Zira, o dönemde Türkiye bu alanda ağır eleştirilere maruz kalıyordu ve Türk milletvekilleri hangi partiye mensup olurlarsa olsunlar, safları sıklaştırıp "düşmana karşı" topyekûn savunmaya geçiyorlardı.

Oysa Abdullah Gül, Türkiye hakkındaki karar tasarılarının içeriğine bakarak hareket ediyordu. Örneğin, "İşkence uygulamalarına son verilmesi" veya "Faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması" çağrısı yapan bir tasarıya tüm Türk heyeti karşı oy verirken, o ayrı bir yol izliyor ve destek oyu kullanıyordu.

Ayrıca o dönem kapatılan DEP'in yurtdışmdaki milletvekilleri Avrupa Konseyi'ne geldiklerinde, tüm Türk milletvekilleri onlardan uzak dururken, o yanlarına gidip onlarla sohbet ediyordu.

Nitekim yıllar sonra 2003 yılı başında Avrupa Konseyi Asamblesi'nde Türk Başbakanı olarak yaptığı konuşmanın girişinde, "Burası bir insan hakları okulu. Ben de bu okuldan geçtim" dediğinde bir alkış tufanı kopacaktı. Avrupalı parlamenterler kendi aralarından birinin başbakan olmasının gururunu da yaşıyordu aynı zamanda.

Kendisiyle 1991 yılından itibaren irtibatımız hiç kesilmedi. Ben

1998 yılında Brüksel'den Türkiye'ye döndükten sonra daha sık görüşmeye başladık. Hatta Ankara Oran'da komşu olduk.

2002 seçimleri öncesinde ben ve Ruşen Çakır rahmetli İsmail Cem'in daveti üzerine Yeni Türkiye Partisi'ne katılmıştık. Eskiden çalıştığım CNNTÜRK bir jest yaparak, bizim partiye katılışımızı canlı yayınlamıştı. Haberi izleyen Abdullah Gül arayıp sitem etti:

"Ahmet, madem siyasete girme niyetin vardı, neden benimle konuşmadın? Bizim yanımızda siyasete girseydin keşke."

Ama artık çok geçti. Zira, öğleyin YTP, öğleden sonra AK Parti, siyasete iyi bir başlangıç yapmış olmazdım.

YTP seçimlerde başarısız olup ben boyumun ölçüsünü alınca yeniden gazeteciliğe döndüm. Abdullah Gül ise başbakan olmuştu.

Yeni hükümetin önündeki en önemli ve acil konulardan biri AB dosyasıydı. 12-13 Aralık'taki Kopenhag Zirvesi ilişkilerin geleceği açısından hayati nitelikteydi. Türkiye adına toplantıya Başbakan Abdullah Gül, AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan birlikte katıldılar.

Aslında oraya sadece hükümet ya da devlet başkanları katılabiliyordu; parti başkanlarının orada olması gibi bir gelenek yoktu. Ancak Recep Tayyip Erdoğan da Kopenhag'da bulunmak isteyince Gül buna itiraz etmemişti.

Ben de CNNTÜRK adına gazeteci kimliğimle oradaydım.

Kıbrıs sorunu nedeniyle zirve gergin geçiyor ve sıkı müzakereler yürütülüyordu. İlk günün akşamı, dönem başkanı Danimarka Başbakanı Anders Fogh Rasmussen gazetecilerin karşısına geçip AB adına Türkiye'ye ilişkin kararı açıkladı:

"Türkiye Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirdiğinde üyelik müzakerelerine başlanacaktır."

Toplantının hemen ardından, gazeteci arkadaşlarım Ruşen Çakır ve Zeynel Lüle ile sohbet ederken telefonum çaldı. Arayan Başbakan Abdullah Gül'dü:

"Ahmet kararı nasıl buldun? Bir de senin görüşünü sorayım dedim."

"Efendim bugünün koşullarında bundan daha iyi bir karar çıkması mümkün değil. Bence bu bir başarı. Ancak bir noktaya takıldım. Türkiye, siyasi kriterleri karşıladığında müzakereler başlayacak deniyor. Buraya 'derhal başlayacaktır' gibi daha bağlayıcı bir ifade koydurabilirseniz, harika olur."

"İyi fikir. Tekrar konuşuruz."

Ertesi gün, Gül, Erdoğan, Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chi-

rac ve Almanya Başbakanı Gerhard Schröder arasında dörtlü zirve vardı. Zirveden sonra da Başbakan Gül'ün basın toplantısı.

Gül, dörtlü toplantının ardından basın toplantısı salonuna doğru yürürken, meraklı gözlerle yanına yaklaştım. Kulağıma eğilip, "O ifadenin Türkiye'ye ilişkin karara dahil edilmesini talep ettim. Alman Dışişleri Bakanı Joschka Fischer'i diğer üye ülkelerle istişare için görevlendirdiler. Şu anda pazarlıklar sürüyor" dedi.

Basın toplantısı salonu tıklım tıklım doluydu. Herkes doğal olarak, Türkiye'nin kendisine sunulan öneriye tepkisinin ne olacağını merak ediyordu. Gül, AB kulislerinde yürütülen müzakereleri olumsuz etkilememek için soruları genel ifadelerle geçiştiriyordu. Ancak, özellikle Mehmet Ali Birand ısrarla, "Karardan tatmin oldunuz mu, olmadınız mı?" diye sıkıştırıyordu.

Birand'ın yanına koşup kulağına durumu anlattım ve daha fazla üstüne gitmemesini rica ettim. "Ben nereden bileyim!" deyip sustu.

Akşamüzeri heyecanla beklediğim telefon Gül'den geldi:

"Tamam Ahmet oldu. 'Derhal' yerine 'gecikmeksizin' ifadesi karara dahil edildi. İlk sana haber vereyim dedim."

Çok mutlu olmuştum. Kendim haberin bir parçası haline geldiğim için, Zeynel Lüle'ye, "Zeynel koş. Haberi CNNTÜRK'e son dakika olarak ver" dedim. Haber bomba gibi patladı.

Bu ifade daha sonra AB ile müzakerelerin başlaması sürecinde, Türkiye'nin elindeki önemli baskı unsurlarından biri olacaktı.

Ama benim başka bir derdim vardı. O da Başbakan Gül ile özel bir röportaj yapmak. Hilton Oteli'nde Gül asansöre binmek üzereydi. Ben de hemen içeri sızdım. Asansörde, dönemin Dışişleri Bakanı Yaşar Yakış ve Ömer Çelik vardı. "Biliyor musunuz? Bugün bildiriye sokturduğumuz ifade Ahmet'in fikriydi" dedi.

Ben şaşırdım ve ne diyeceğimi bilemedim. Bunu söylemek zorunda değildi hiç. Ama onun farkını ortaya koyan özelliklerden biri de buydu işte.

Ankara'ya dönüş için Erdoğan'ın uçağında yer vardı. İsteyen gazetecilerin uçağa binebileceği haber verildi. Ben de adımı listeye yazdırdım. Dönüş yolunda Erdoğan uçağın arka bölümüne geldi ve basın mensuplarıyla tek tek konuştu. Benimle de tokalaştıktan sonra, "Seninle bundan sonra yakın çalışacağız" dedi. Demek Gül Kopenhag'da olanları Erdoğan'la da konuşmuştu.

Bütün bunları niye anlattım?

Çünkü, Kopenhag'da "gayriresmi" başlayan danışmanlığım kısa süre sonra Ankara'da resmiyet kazanacaktı.

Ben yine yoğunluktan bir türlü gerçekleştiremediğim röportajın peşindeydim. Aralık ayının son haftası Başbakan Gül, başkanlığını Zafer Çağlayan'ın yaptığı Ankara Sanayi Odası'na konuşmacı olarak davetliydi. Söyleşi için bir randevu koparırım umuduyla ASO'ya gittim. Ortalık ana bana günüydü. Çıkışta kendimi gösterdim:

"Ahmet, ben de seni arayacaktım, arabaya gelsene" dedi.

Makam aracına bindim. Anlaşılan söyleşi yapmaya karar vermişti. Yolda, tam röportaj diyecektim ki, hiç beklemediğim bir cevap aldım:

"Bırak şimdi röportajı. Yanımda olmanı istiyorum."

ASO'nun önünden gazeteci olarak bindiğini makam aracından, Başbakanlığın önüne geldiğimizde Başbakan Basın ve İletişim Başdanışmanı olarak indim.

Aralıksız yaklaşık 12 yıl sürecek bir birlikteliğin ilk adımı o gün orada atıldı.

Kafam karmakarışıktı. Ne düşüneceğimi bilmiyordum. Her şeyden önce bu işi layıkıyla başarabilecek miydim? Gazeteci olarak uzun yıllar izlediğim devleti şimdi duvarın öbür tarafına geçerek içeriden takip edecektim. Bakalım birbirimizle anlaşabilecek miydik? Şimdi bu kitapta, hatasıyla sevabıyla, iyisiyle kötüsüyle, mutluluk ve mutsuzluklarıyla 12 yılın hikâyesini okuyacaksınız.

Biliyorum zor bir işe soyunuyorum. Konumum gereği tarihi ve sıra dışı olaylara birinci elden tanık oldum. Ne kadarını yazabilirim? Ya da yazmalıyım? Daha önce benzer durumda anılarını kaleme alanlarla aynı duruma düşer miyim? Doğruları, duygularını karıştırmadan objektif bir şekilde ortaya koyabilecek miyim? Birilerini öfkelendirmekten çekinecek miyim? Veya sevdiklerimi ve değer verdiklerimi kayıracak mıyım? Velhasıl, omuzumdaki yük ağır. Ama tarihe karşı bir sorumluluk bu.

Kafamdaki sorular yumağım bir kenara koyup doğruları, sadece doğruları yazmaya çalışacağım bu kitapta. Tek pusulam, yakın tarihimizde olup bitenleri, çarpıtmadan olanca çıplaklığıyla kamuoyunun ve tarihçilerin bilgisine sunmak olacak. Tamamıyla kutuplaşmış, her şeyin siyah beyaza dönüştüğü, gri alanların yok olduğu, herkesin bir tarafı seçmeye zorlandığı, arada kalanların iki taraftan da "dayak" yediği bir ülkede yaşıyoruz. Ama benim yaşadıklarımı, gördüklerimi size yansıtmak dışında hiçbir amacım, hedefim ve beklentim kesinlikle yok. Bu kitabı okuyup bitirdiğinizde beni daha iyi anlayacağınızı ümit ediyorum.

27 Nisan 2007 Muhtırası ve bilinmeyenler

Darbe "geliyorum" dedi

Ankara en gergin ve en sıkıntılı günlerinden birini yaşıyordu. Nedeni, sancılı geçen cumhurbaşkanlığı seçim süreciydi.

27 Nisan 2007 akşamı saat 23.00'e doğru Dışişleri konutunun telefonu çaldı. Arayan Adana milletvekili Ömer Çelik'ti. Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdullah Gül ile acilen görüşmek istiyordu. Hemen bağladılar. Çelik, heyecanlı ve telaşlıydı:

"Şimdi bir istihbarat aldım. Askerler hükümete karşı bir bildiri kaleme almışlar. Birazdan internet sitelerine koyacaklarmış."

Gül hiç beklemeden Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı aradı ve bilgiyi paylaştıktan sonra, bildirinin yayınlanmasını engellemek gerektiğini söyledi. Erdoğan'a Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'ı aramasını önerdi.

Yaklaşık 10 dakika sonra Erdoğan geri döndü. Büyükanıt, Başbakan'ın telefonuna çıkmamıştı. Olacak iş değildi. Başbakan, Genelkurmay Başkanı'na ulaşamamıştı. Demek durum gerçekten ciddiydi. Gül, Başbakan'a bir öneride daha bulundu:

"Siz bu gece evinizden çıkmayın. Ben arkadaşları toplayayım, sizinle yarın bir araya geliriz."

Bu arada bildiri saat 23.20'de Genelkurmay sitesinde yayınlandı. Bu bir muhtıraydı. Doğrudan hükümeti hedef alan tehdit ve uyarı yüklü bir mesaj içeriyordu.*

Yakın tarihimizde darbeler, askeri müdahaleler sürecini çok iyi bilen Abdullah Gül, durumun vahametinin farkındaydı.

"Ben ölümüne gitmeye kararlıyım"

Tam o sırada televizyonda Adnan Menderes dönemini konu alan *Hatırla Sevgili* dizisi yayınlanıyordu ve Hayrünnisa Hanım,

* 27 Nisan Muhtırası'nın tam metni, kitabın Ekler bölümünde yer almaktadır.

yaşlı gözlerle Menderes'in asılma sahnelerini izliyordu. Muhtırayı duyar duymaz hemen Abdullah Gül'ün yanına gitti ve "Tarih yine tekerrür mü ediyor Abdullah Bey?" dedi.

Gül, askerin bu çıkışma karşı kararlı bir duruş sergileneceğini, her şeye hazırlıklı olmak gerektiğini belirtti ve eşine iki arkadaşının ismini verdi:

"Bana bir şey olursa, bu arkadaşlarıma güvenebilirsin. Onlar, seninle ve çocuklarla ilgilenirler."

Ardından Hayrünnisa Hanım'ı ürperten şu sözler döküldü ağzından:

"Buradan dönüş yok. Ben ölümüne gitmeye kararlıyım."

Geçmişte bu bağlamda yaşadıkları acı bir hatıra vardı. 12 Eylül 1980 Darbesi'nden iki hafta önce evlenmişler ve bir gün önce de Kayseri'den İstanbul'a gelerek Erenköy'de bir eve taşınmışlardı.

13 Eylül sabah 06.00'da kapıları çalındı. Bir üsteğmen Gül'ü "Bayrak Hareketi" gereği gözaltına almaya gelmişti. Askerler dışarıda evin etrafını sarmıştı. O eşini evde tek başına bırakmak istemiyordu. Evde dost ve akrabaya haber vermek için telefon da yoktu. Erenköy'de çok yakın bir adreste halasının kızı oturuyordu.

"Eşimi evde böyle tek başına bırakmak istemiyorum. Halamın kızının evinden Kayseri'yi arayıp durumdan haberdar edebilir miyim?" diye sordu. Üsteğmenin itiraz etmemesi üzerine, yürüyerek askerlerle birlikte o adrese gitmiş ve telefonla eşi dostu bilgilendirmişti. Gül'ün bir ay sürecek gözaltı süresi o gün başlamıştı. 12 Eylül Darbesi'nden sonra Metris Cezaevi'ne konulan ilk o olmuştu.

Abdullah Gül bu olaydan yaklaşık 27 yıl sonra, cumhurbaşkanı olmasının önüne geçmek amacıyla verilen bir muhtıraya hedef olmuştu.

Hayrünnisa Hanım'ın yanından ayrılarak alt kattaki çalışma odasına geçti. Tarihi bir an olduğunun bilincindeydi. Beşir Atalay'ı aradı ve "Arkadaşlara haber verin, konutta toplanalım" dedi. Bu sırada, muhtırayı gazeteci Taha Akyol'dan öğrenen ve kendisini arayan Adalet Bakanı Cemil Çiçek'i de konuta davet etti. Kısa süre sonra Beşir Atalay, Cemil Çiçek, Ömer Çelik ve Abdülkadir Aksu oradaydı. Daha sonra Ali Babacan da bu gruba dahil oldu.

Ankara'da en uzun gece

Dışişleri konutunda uzun bir gece başlamıştı.

Bildiriye karşı hükümetin vereceği tepki masaya yatırıldı. As-

kerin bu müdahalesine kesinlikle sessiz kalınmaması ve dik bir duruş sergilenmesi oradaki herkesin ortak görüşüydü. Refah Partisi'nin geçmişteki hatası asla tekrarlanmamalıydı. Ankara'ya çöken darbe havasını dağıtmak için kararlı ve sağlam durmak, askerlere yetki ve sorumluluklarını hatırlatmak gerekiyordu. Masanın etrafındaki bazı isimler aşırı sertlik taraftarı değildi. Daha ölçülü bir karşılık verilmesinden yanaydı. Ancak Gül, sert bir tepki gösterilmesinde ısrarlıydı.

Toplantı, sabah 04.00'e kadar sürdü. Bütün ihtimaller, seçenekler hesaba katıldı. Abdullah Gül, gecenin sonunda hükümetin açıklamasında yer alacak unsurları Ömer Çelik'e tek tek sıraladı ve bunları kâğıda dökmesini istedi. Çelik yan odaya geçerek metni kaleme aldı. Muhtıraya verilecek cevap hazırdı.

Herkes yorgun ve uykulu gözlerle oradan ayrıldı. Başlayan gün çok kritik bir gündü. Sabah 11.00'de toplantı yeri bu kez Başbakanlık Konutu'ydu.

Başbakan Erdoğan'ın da hazır bulunduğu toplantıda metin yeniden gözden geçirildi. Birkaç nokta biraz yumuşatıldı. Açıklama nihai şeklini almıştı. Başbakan, Genelkurmay Başkanı'm bir kez daha aradı. Ama, Büyükanıt'a yine "ulaşılamadı." Açıklamayı, önce askerler gibi Başbakanlığın internet sitesine koyma fikri ortaya atıldı ama sonunda açıklamanın Hükümet Sözcüsü sıfatıyla Cemil Çiçek tarafından yapılmasının daha doğru olacağı görüşü ağır bastı. Basına bilgi verildi.

Televizyonlar Çiçek'in açıklama yapacağı haberini son dakika olarak vermeye başlayınca Başbakan Erdoğan'a Genelkurmay Başkanı'nın aradığını söylediler.

Artık çok geçti. Başbakan, "Bağlayın bakalım" dedi. Büyükamt kendisine 12 saat boyunca ulaşılamamasının gerekçesini şöyle izah etti: "Torunumu görmek için İstanbul'a gidiyordum. 'Jammer' açıktı, o yüzden bana telefonla ulaşamamışlar."

Telefon görüşmesi devam ederken, Cemil Çiçek oradan ayrılıp Başbakanlığa doğru hareket etmişti bile.

Hükümet sözcüsü Çiçek saat 14.00'te gazetecilerin karşısındaydı. Ve herkesin büyük bir heyecan ve merakla beklediği açıklamada muhtıraya karşı kesin bir tutum sergileniyordu.*

E-muhtıraya aynı sertlikle cevap verilmişti. Ve bu demokrasi tarihimizde bir ilkti. Eşi benzeri yoktu.

* 27 Nisan Muhtırası'na karşı hükümet açıklamasının tam metni kitabın Ekler bölümünde yer almaktadır.

Gül'ü en fazla etkileyen gazeteciler

Tabii, bu ortamda basının ve kamuoyunun tepkisi de çok önemliydi. Pek çok insanın çekindiği, sindiği ve yazılarına ayar verdiği bir günde çıkan birkaç yazı Gül'ü çok etkilemişti: Hasan Cemal'in 29 Nisan'da *Milliyet*'te sıcağı sıcağına yazdığı "Hayır!" başlıklı yazı bunlardan biriydi.

Cemal, *Milliyet*'e yazdığı yazıda muhtıraya açıkça karşı çıkıyor ve bununla da yetinmeyerek televizyon kanallarına çıkıp yazdığı yazıyı baştan sona okuyordu:

> Askerin gece yarısı muhtırasına tek kelimeyle hayır!
>
> Askeri müdahaleler Türkiye'ye zaman kaybettirmiştir. Demokrasi yolunda kaybettirmiştir.
>
> Hukuk devleti yolunda kaybettirmiştir.
>
> İnsan hakları yolunda kaybettirmiştir.
>
> Uzlaşma değil, çatışma kültürünün tohumlarını atmıştır askerler.
>
> Askeri müdahaleler, Türkiye'de siyasetin normalleşmesini, rejimle ilgili taşların yerine oturmasını ertelemiştir.
>
> Siyaseti cepheleştirmiştir.
>
> Siyaseti kutuplaştırmıştır.
>
> Askeri müdahaleler, toplumun değişik kesimlerinde devlete dönük yabancılaşma hatta düşmanlaşma tohumları atmıştır.
>
> Demokrasinin bir süreç olduğu gerçeğini hiç anlamadıkları için de, her seferinde oyuna paydos diyerek, mıntıka temizliği yaparak, yasaklar koyarak, hapishaneleri doldurarak, darağaçları kurarak, sivil siyasetin oyun alanını daraltarak sonuç alacaklarını sandılar. Ama istedikleri olmadı.
>
> Askeri müdahaleyle ne demokrasi yapılır, ne Cumhuriyet korunur, ne de laiklik korunur.
>
> Cumhuriyet de laiklik de en iyi demokrasiyle korunur.
>
> Askeri müdahaleyle değil.
>
> Hükümetin muhtıraya karşı almış olduğu tavır doğrudur, demokrasiye uygundur.
>
> Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı adaylığından çekilmeme kararı da yerindedir.

Gül, bu cesur duruşu hiç unutmayacaktı. Unutmadığını da yıllar sonra gösterecekti.

Gül'ün unutmayacağı bir diğer gazeteci de Yasemin Çongar'dı. Çongar, 30 Nisan'da *Milliyet*'teki köşesinde, muhtıraya karşı açık

tavır alıyor ve cılız bir tepki göstermesinden dolayı ABD'yi omurgasızlıkla suçluyordu:

> Lamı cimi yok. "Aklımıza yatmayan bir Cumhurbaşkanı seçilmesini önlemek için gerekirse darbe yaparız" demeye getiren 27 Nisan muhtırasına verilebilecek tek bir demokratik tepki var. Muhtırayı hiç tereddütsüz reddetmek.
>
> Muhtıraya açıkça sevinenler bir yana, tepkileri, "İyi olmadı ama" diye başlayan, "Darbeci değilim ama" diye devam eden, "Siyasetçiler işi iyi götürmezlerse olacağı budur" diyebilen, velhasıl ülkeyi darbe yapmakla tehdit eden Genelkurmay'a tek kelimeyle "Hayır" demekten kaçınanların çokluğu, sadece bugünümüz için değil, geleceğimiz için de kaygılandırıcı. Muhtıraya karşı kısık kalan her ses, her cılız itiraf, demokratik ve ahlakım, siyasi duruşunun ortak paydası, kimliğinin asli unsuru yapamamış bir toplum olduğumuzun hazin hatırlatıcısı...
>
> ABD ise, Genelkurmay'ın açıklaması karşısında omurgasızlık örneği verdi. Hem ABD Dışişleri'nin 27 Nisan gecesi yaptığı imzasız açıklama, hem de ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Daniel Fried'in ertesi günkü demeci, Türkiye'nin "Laik, demokratik, Anayasal sürecine" sahip çıktı çıkmasına ama demokrasilerde böyle bir muhtıranın yeri olmadığını söylemekten de geri durdu. Fried, Brüksel'de kendisine, "TSK'nın tavrını eleştirmeyecek misiniz?" diye soran Reuters muhabirine, "Biz taraf tutmuyoruz" karşılığını verdi. Yazık.

Bazı çevreler tarafından kasıtlı ve haksız biçimde, "ABD'nin sözcüsü, yandaşı, destekçisi" olmakla eleştirilen Yasemin Çongar yazıyordu bunları.

Gül'den Erdoğan'a: "Siz aday olun"

Aslında 27 Nisan'da doruğa çıkan gerilimin işaretleri birkaç ay öncesinden görülmeye başlanmıştı. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in görev süresi 16 Mayıs'ta doluyordu ve Başbakan Erdoğan'ın ya da eşinin başı örtülü başka birinin cumhurbaşkanı olmaması için üstü bazen açık bazen kapalı bir kampanya yürütülüyordu.

Cumhuriyet mitingleri, Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'ın, "Laikliğe sözde değil özde bağlı bir cumhurbaşkanı istiyoruz" demesi, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in, "Rejim hiç bu kadar tehdit altında olmadı" açıklaması, YÖK Başkanı Erdoğan Teziç'in, daha önce eski Yargıtay Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun

ortaya attığı ve o güne kadar hiç uygulanmayan, "Cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılabilmesi için TBMM'de 367 vekilin bulunması gerekir" görüşünü güncele taşıması olacakların habercisiydi.

Bu arada AK Parti'nin içi kaynamaya başlamıştı. Aday ilanındaki gecikme milletvekilleri arasında tedirginliğe yol açıyor ve "Ne oluyor, adayımız niçin bir türlü açıklanmıyor?" sorularının yaygınlaşmasına neden oluyordu. Milletvekilleri aralarında toplantılar yapıp, gruplar halinde Erdoğan ve Gül'ün kapısını çalıyor ve "Cumhurbaşkanı ikinizden biri olacaksınız. Bunun başka yolu yok" diye sıkıştırıyordu.

Bu noktada, bir not düşmem gerekiyor: Aslında Abdullah Gül, kendisinin değil, Başbakan Erdoğan'ın cumhurbaşkanı olmasını istiyordu. Bunun daha doğru olacağına inanıyordu. Adaylık için kendisi çok istekli değildi. Birkaç kez Erdoğan'a, "Siz aday olun. Aday olursanız sonuna kadar arkanızdayım" dedi. Aldığı cevap hep aynı oldu:

"Benim aday olmamak için bazı gerekçelerim var."

Nihayet, 24 Nisan'daki AK Parti grup toplantısında, Başbakan Erdoğan, Abdullah Gül'ün adaylığını açıkladı:

"Araştırmalarımız bir ismi ortaya çıkardı. O da bu hareketi beraber kurduğumuz değerli kardeşim Abdullah Gül."

O anda grupta inanılmaz bir coşku, tezahürat, sevinç ve gözyaşı vardı. Milletvekilleri Gül'ü tebrik etmek için birbiriyle yarışırken adeta izdiham görüntüleri ortaya çıktı. Hatta bir milletvekilinin sıraların üzerinden adeta "uçarak" Gül'e ulaşmaya çalışması heyecanın boyutunu gösteren çarpıcı bir örnekti.

Gül, adaylığı açıklanır açıklanmaz CHP'den başlayarak Meclis'teki tüm parti başkanlarını, hatta Kamer Genç ve Zülfü Livaneli gibi bağımsız milletvekillerini ziyaret ederek destek istedi. Abdullah Gül'ün, Cemil Çiçek ve Salih Kapusuz ile birlikte görüştüğü CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın Gül'ün adaylığına yaklaşımı ilginçti:

"Biz size karşı bir şey diyemeyiz, nasıl bir mani bulabiliriz ki?"

Gül, Baykal'dan sonra görüştüğü DYP lideri Mehmet Ağar'a aynen şunları söyledi:

"Siz, Demokrat Parti ve Adalet Partisi geleneğinin bir temsilcisisiniz. Sizden buna uygun düşen bir davranış ve tutum bekliyoruz."

Ancak, üzerinde ağır baskı bulunan Mehmet Ağar'ın sıkıntısı çok belirgindi. ANAP Genel Başkanı Erkan Mumcu da aynı durumdaydı.

Üç gün sonra 27 Nisan'da TBMM'de yapılan ilk tur oylamaya

CHP katılmadı. ANAP ve DYP de baskılara boyun eğerek genel kurula girmedi. Fakat DYP'den Ümmet Kandoğan ve Mehmet Eraslan, ANAP'tan Miraç Akdoğan ve Hasan Özyer ile CHP'den Esat Canan partilerine rağmen genel kurula katıldı. Özellikle Ümmet Kandoğan'ın kürsüden yaptığı konuşma bazılarının yüzünü kızartacak türdendi:

"Ben bugün buraya demokrasi için geldim. Aynı anayasa ile üç cumhurbaşkanı seçildi, daha önce neredeydiniz? Günlerdir telefonlarım susmuyor, vatandaşlardan oy kullanın ya da kullanmayın ama oylamaya gidin mesajı aldım. DYP'li bir milletvekili olarak bu açıklamayı yapıyorum. Ancak, partimin tavrını demokratik bulmuyorum."

Daha önce hiç uygulanmamış kriter

Meclis'teki oylamada 361 milletvekili vardı. Gül, 357 oy aldı. CHP, salonda 367 vekil bulunmadığı gerekçesiyle iptal için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

Aslında Abdullah Gül, kendinden önce Cumhurbaşkanı seçilen Turgut Özal, Süleyman Demirel ve Ahmet Necdet Sezer'den daha fazla oy almıştı. Bunun da ötesinde, hiçbiri için 367 şartı da aranmamıştı. Gül'ün ilk turda aldığı 357 oya karşılık, Özal 1989'da 263 oyla seçilmişti. Üstelik oylamada 367 değil, sadece 285 vekil bulunuyordu. Demirel 1993 yılında 244 oyla, Sezer ise 2000'de 330 oyla seçilmişti.

Gül'ün o gün, bu olup bitenleri görünce şu yorumu yaptığını bugün gibi hatırlıyorum:

"Bu nasıl bir şey? Daha önceki yıllarda benden daha az oy aldıkları halde seçilen cumhurbaşkanlarının hepsi şimdi gayrimeşru mu oldu?"

Şaka gibiydi yani.

Bütün bunlar Gül'ü daha da kamçılıyor, kararlılığı daha da artıyordu.

27 Nisan e-muhtırası işte böyle bir atmosferde geldi. Ve tansiyon hiç düşmedi.

"Ben bu işe başımı koydum"

Anayasa Mahkemesi CHP'nin başvurusunu görüşüyordu ve başta askerler ve CHP olmak üzere bazı çevrelerin yoğun baskısı altındaydı. Bunlar Gül'ün de kulağına geliyordu. 29 Nisan'da Baş-

bakanlık Konutu'ndaki bir toplantı vesilesiyle MİT Müsteşarı Emre Taner de oradaydı. Gül, Taner'e "Biraz konuşalım" dedi.

Yandaki boş bir odaya geçtiler.

"Sayın Müsteşar, neler oluyor, nasıl bir karar verecekler?"

Taner çok sıkıntılıydı ve konuşmakta zorlanıyordu:

"Çok üzgünüm. Bu olanlar büyük haksızlık. Maalesef aile tarzınızdan, eşinizin başı kapalı olmasından dolayı sizin cumhurbaşkanı adayı olmanızı istemiyorlar."

Gül çok öfkelendi ve o da kendi mesajını verdi:

"Git onlara söyle. Ben bu işe başımı koydum. Ellerinden geleni arkalarına koymasınlar. Aynen böyle söyle."

Anayasa Mahkemesi, 1 Mayıs'ta CHP'nin başvurusunu haklı bularak, ilk tur seçim sonuçlarını iptal etti. Mahkeme, daha önce hiçbir zaman uygulanmayan "367 şartını" hukuki değil, siyasi nedenlerle geçerli hale getirdi.

Meclis'te 6 Mayıs'ta yapılan yoklamada 367 sayısı yine çıkmayınca, Abdullah Gül, artık bunu sürdürmenin anlamsızlığını gördü. Çünkü 12 Eylül Darbesi'nden önce cumhurbaşkanı seçimi için beş ayda tam 115 tur gerçekleştirildiğini ve bir netice alınamadığını, bunun darbenin gerekçelerinden biri haline getirildiğini çok iyi biliyordu. Partisinin de bunu onur meselesi yapıp ısrar ettiğini görünce çekilme kararı aldı. Hem kendisinin hem de TBMM'nin daha fazla yıpranmasını hiç istemiyordu.

Yanlış hesap sandıktan dönüyor

Aynı gün, partisinin kararını beklemeden TBMM'de bir basın toplantısı düzenledi ve adaylıktan çekildiğini açıkladı:

"Benim siyaset tarzım, eski siyaset tarzından çok uzaktır. Cumhurbaşkanlığı adaylığından vazgeçiyorum. Bundan sonra söz milletindir. Kendimizi milletime emanet ediyorum. Doğrusu neyse günü geldiğinde millet karar verecektir."

Siyaset tıkanmıştı. Bu tıkanıklığı ancak bir erken genel seçim açabilirdi. Başka yol kalmamıştı. Seçim tarihi 22 Temmuz olarak belirlendi.

Seçim kararının yanı sıra, cumhurbaşkanını halkın seçmesini ve milletvekilliği seçimlerinin 5 yıldan 4 yıla indirilmesini öngören bir anayasa değişikliği TBMM'de 376 oyla kabul edildi. Cumhurbaşkanı Sezer bu değişikliği veto etti. Ancak, AK Parti paketi ikinci kez aynen Meclis'ten geçirdi. Artık veto yetkisi bulunmayan Sezer, tarihler 15 Haziran'ı gösterdiğinde anayasa değişikliği-

ni referanduma götürme ve iptal için Anayasa Mahkemesi'ne başvurma kararı aldı.

Sezer'in çabaları beyhudeydi. Önce, Anayasa Mahkemesi 5 Temmuz'da iptal başvurusunu reddedecekti. Ardından da, değişiklik 21 Ekim'de halkoylamasında yüzde 68 gibi ezici bir çoğunlukla kabul edilecekti.

Tekrar başa dönersek söz sırası artık sandıktaydı. Bütün seçim kampanyaları boyunca en dikkat çeken husus, Abdullah Gül'ün Çankaya yolunun hukuk ve demokrasi dışı yöntemlerle kesilmesine meydanların gösterdiği tepkiydi. Halkın önemli bir bölümü olup bitenlerin açıkça farkındaydı ve bunları kesinlikle onaylamıyordu.

Seçim kampanyasında ilk durak Erzurum'du. Meydanda görülmemiş bir kalabalık ve coşku vardı. Tüm pankartlar Gül'ün fotoğraflarıyla donatılmıştı, bütün sloganlar Gül'ün cumhurbaşkanlığı adaylığıyla ilgiliydi. Döviz ve pankartlarda şunlar yazılıydı:

"Gönüllerin Cumhurbaşkanı bu şarkı burada bitmez", "Çankaya'da güller açacak", "Sandık geliyor. Cumhur konuşacak", "Millet ariftir, yarım bırakmaz."

Gül konuşmak için sahneye çıktığında tezahüratlan bir türlü konuşamıyordu. Meydandan adeta şöyle bir mesaj veriliyordu: "Senin konuşmana ve anlatmana gerek yok. Biz her şeyi biliyoruz ve görüyoruz. Gereğini de sandıkta yerine getireceğiz."

Gül sözleri sık sık kesilse de biraz konuşabildi:

"Bu coşkunun ve sevginin sebebini hepimiz çok iyi biliyoruz. Bizler kendimizi size, millete emanet ettik. Şunu bilin ki, Meclis kilitlendiğinde söz milletindir. Biz de size layık olmaya çalışacağız."

Hıncahınç dolu meydanı yan yana birlikte izleyen Gül ile Erdoğan arasında şöyle bir diyalog geçti:

Gül: "Meydanlar bizi bağlıyor. Adaylıktan dönüşü olmayan bir yere gidiyoruz. Kararımızı uzatmayalım, bir an önce verelim."

Erdoğan: "Baksanıza millet kararını vermiş zaten, görmüyor musunuz?"

Daha sonra başta Sivas ve Kayseri olmak üzere miting yapılan tüm illerde aynı yoğun coşku, heyecan ve tezahürat hâkimdi.

Nitekim, bu tepki sandığa yansıdı ve AK Parti yüzde 46,7 gibi yüksek bir oy oranıyla seçimlerden zaferle çıktı.

"Tank Hasan"

Seçmen bu sonuçlarla Gül'ün cumhurbaşkanlığı yolunu açmış ve istikameti göstermişti. Ancak, gelişmeler hiç de öyle olmadı.

Askerler başta olmak üzere bazı çevreler, milli iradeyi hiç önemsemiyor ve Gül'ün adaylığına karşı çıkmaya devam ediyordu.

Gül'ü adaylıktan vazgeçirmek için inanılmaz bir kulis başlatıldı. Kapalı kapılar ardında, "Eğer Gül direnirse, gerilim artar, darbe olur" korkusu ve tehdidi ciddi şekilde tedavüle sokulmuştu.

Bu kulis etkisini çabuk gösterdi. Endişe, AK Parti saflarına ve çevresine de sirayet etmeye başladı. İnsanı hayrete düşürecek isimler, Gül'ü çekilmeye ikna etmek için konutu ziyaret sırasına girdiler. Bunlardan biri de, Hasan Celal Güzel'di. Güzel, görüşmede bir felaket tablosu çizdikten sonra sadede geldi:

"Çekilmeniz hayırlı olur. Vazgeçmezseniz Allah korusun darbe olabilir."

Gül'ün cevabı trajikomikti:

"Öyle olursa, sen de o zaman tankın üzerine çıkarsın."

Zira, Hasan Celal Güzel'in lakabı "Tank Hasan"dı.

Gül'ün adaylığına karşı yoğun kulis

Baskılar, yönlendirmeler sadece Abdullah Gül değil, medya üzerinde de yoğunlaşmıştı. AK Parti'ye yakın veya partinin içinden bazı isimler medya yöneticileri ve bazı köşe yazarları nezdinde, Gül'ün adaylıktan vazgeçmesi yönünde haber ve yorum yayınlanmasını telkin ediyorlardı.

Bunlardan ikisi işadamı Ethem Sancak ve rahmetli Hasan Doğan'dı. Doğan ve Sancak, Doğan Medya Grup Başkanı Mehmet Ali Yalçındağ'ı ziyaret ederek, AK Parti'nin gerilim ve kriz istemediğini, bu yüzden Abdullah Gül'ün adaylığına karşı çıkılmasından memnuniyet duyulacağını, Başbakan Erdoğan'ın da aynı görüşte olduğunu ilettiler.

Bu görüşmeden çok kısa süre sonra, *Hürriyet*'in Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök'ün sürmanşetten yayımlanan, "Abdullah Gül'e sessiz dilekçe" başlıklı yazısı bu bakımdan çok anlamlıydı:

> ...Sayın Abdullah Gül Cumhurbaşkanı olamaz mı?
>
> Kesinlikle olabilir.
>
> Bu görevi iyi yapamaz mı?
>
> Kesinlikle yapabilir.
>
> Bu mevkii hak etmedi mi?
>
> Kesinlikle hak etti.
>
> Yine de içimden bir ses diyor ki, tanıdığım Abdullah Gül Bey, fazlasıyla hak ettiği bu koltuğu kendi arzusu ile reddetmelidir.

Ülkesi kendisinden bu zarif jesti beklemektedir.

Hak edilmeyen koltuğa oturmak yüzsüzlüktür.

Bu hakkı reddetmek ise, şövalyeliktir.

Neden?

Çünkü Türkiye 23 Temmuz sabahına çok güzel umutlarla başladı.

Başbakan gücünün en dorukta olduğu gün, yüzde 47 oyun verdiği gücü, elinin kenarı ile iterek, samimi bir uzlaşma işareti verdi.

Ona oy vermeyenlerimiz bile bu sözleri yürekten alkışladı.

Meclis'in açıldığı gün, herkesin Habil'le Kabil husumeti beklediği iki parti, MHP ve DTP yumruklarını açtı, ellerini birbirine uzattı.

Başta Başbakan ve MHP Genel Başkanı olmak üzere herkes, gücünü, husumetini, inadını, egoizmini zorunlu sürgüne gönderdi.

Fedakârlığın yüce bir duygu olduğunu hep birlikte gördük.

Ben tanıdığım Abdullah Gül'den işte böyle bir fedakârlık bekliyorum.

...Bu fedakârlığı yaparsa, Türkiye'nin önü açılır.

Ya yapmazsa?

Yapmazsa söyleyeceğimiz bir şey olamaz.

O da vatandaş olarak hakkıdır.

Ama içimden gelen bir ses diyor ki, AKP'yi birlikte kurduğu arkadaşları da ondan bu fedakârlığı bekliyor...

Aslında o ses sadece içinden değil, aynı zamanda dışarıdan gelen bir sesti.

Özkök'ün sözünü ettiği fedakârlığı bekleyenler, elbette iki işadamından ibaret değildi.

Ankara'da da Başbakan'ın yakın çevresinden Yalçın Akdoğan, Akif Beki gibi bazı isimler, benzer mesajı gazete ve televizyonların Ankara temsilcilerine ve bazı köşe yazarlarına fısıldıyordu.

"Ben korktum"

Yalçın Akdoğan, 9 Ağustos'ta *Yeni Şafak* gazetesinde Yasin Doğan takma adıyla yazdığı yazıda, 22 Temmuz'da alınan oyları cumhurbaşkanlığı sürecinde yaşanan olaylara değil, istikrar arayışına bağlıyordu:

> AK Parti'nin aldığı oyların tamamını Cumhurbaşkanlığı sürecindeki olaylara bir tepki olarak görmek haksızlık olur. Yüzde 46'yı belirleyen ana faktör, istikrar arayışı ve AK Parti iktidarının gerçekleştirdiği dönüşümdür.

Burada kritik soru şu olmalıdır. Seçimin ana mesajı istikrar ise, seçim sonrasmda takınılması gereken tavır da istikrarı korumak olmamalı mıdır? İstikrarı bozacak, Hükümet'in yeni 5 yılını yeni krizlerle sıkıntıya sokacak bir siyasal atmosfer, seçimde verilen oyların ruhuna ters olmaz mı?

Elbette olur. AK Parti'nin önümüzdeki dönemde sergileyeceği tutumun, eylem ve söylemlerin asgari şartı bu istikrar beklentisini gözetmek olmalıdır. Bunun doğal sonucu ise, sorumlu, duyarlı ve uzlaşmacı bir tavır içinde olmaktır. Yani bağcıyla uğraşmak yerine üzüm yemeye çalışmak...

Bu yazı, Ahmet Taşgetiren'e "Ben korktum" dedirtiyordu. Taşgetiren aynı gün İnternethaber'de yayınladığı yazıda Akdoğan'ın kullandığı ifadelerin kodlarını çözüyordu:

Niye korktum?

O yazıyı okuyunca...

Yazı Başbakanın danışmanlarından birine ait: Yalçın Akdoğan'a...

Yeni Şafak'ta Yasin Doğan imzasıyla yazıyor.

Niye korktum?

Hani bir söz var.

"Adamın ağzını büzmesinden Ömer diyeceği anlaşılıyor" denir.

O yazı da o cinsten bir yazı.

"Gül olmasm"cıların Başbakan Erdoğan'a atfen verdikleri te'yid edilmemiş yaklaşım Başbakanın danışmanının kaleminden te'yid ediliyor.

Söylem şu: "Gerginlik olmasm. 22 Temmuz'da yeni bir dönem başladı. Zaman hizmet zamanı. Bunun için istikrar gerekir. Gül'ün Cumhurbaşkanlığı gerginliğe sebep olur."

Başbakanın danışmanının ifadelerinden ya da topu kalenin ağzına getirmesinden sonra Ertuğrul Özkök'ün yazıyı tamamlaması, ya da golü atması gerekiyor:

"Abdullah Gül şövalyelik yapsın, feragat etsin."

Yazıya "korktum" başlığını attım, çünkü Yalçın Akdoğan'ın yazısının Başbakan'm dünyasını yansıttığı kaygısı oluştu içimde. Demek ki, bir kısım medyaya yansıyan sufleler, oralardan kaynaklanıyor. Çok yazık.

CHP lideri Baykal'ın "gerilim ve çatışma çıkar" söylemi, en derin yarayı Başbakanın çevresinde açabiliyorsa bunu önemsemek lazım.

Yalçın Akdoğan'ın son cümlesini okuduktan sonra bir halk deyimi daha hatırladım.

Hani ne denir?

Adam eşeğini dövemezse semerini dövermiş.

Semer kim?

Abdullah Gül.

Dövülmek istenen o.

Ne diyor Yasin Doğan ya da Yalçın Akdoğan iktidar mantığı üzerine?

"Bağcı ile uğraşmak yerine, üzüm yemeye çalışmak"

Bağcı kim, üzüm yemek isteyen kim?

Malum bu sözde üzüm yemek isteyen hırsızdır, bağcı da bağın sahibi...

Kim Allah aşkına bu ülkede bağcı ve üzüm yeme sevdalısı?

Seçimlerden sonra, Başbakanın en yakınındaki insanların böyle düşünmesi "demokratik zihniyet" açısından gerçekten problemli değil mi?

İstikrarı korumanın bedeli, Abdullah Gül'ü seçtirmemek olur.

Ya da Abdullah Gül'e muhtemelen istikrarsızlığın sebebi damgası vurulur.

Ama öyle değil.

Bunların hepsi demokratik sistem açısından akla ziyan şeyler.

Bana göre, AK Parti çok hayati bir sınav veriyor.

Bu arada, kulislere Gül'ün yerine eşinin başı açık olan Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül'ün aday gösterileceği, askerlerin de Gönül'e sıcak baktığı yayılmaya başlamıştı. Yazılan senaryo adım adım uygulanıyordu.

Ama Abdullah Gül, Başbakan Erdoğan'ın bu kulislerden haberi olduğuna veya bu işte bir dahli olduğuna inanmıyordu. Bunu, "durumdan vazife çıkaran bazı işgüzarların işi" olarak görüyordu. Ya da öyle görmeyi tercih ediyor ve bunu kabullenmek istemiyordu.

Tabii bu arada, Gül'ün adaylığına destek veren, milli iradenin tercihine saygı gösterilmesi gerektiğini ve demokrasiyi savunan bazı yazarlar da vardı:

Mehmet Ali Birand, Hasan Cemal, Fehmi Koru, Yusuf Ziya Cömert, Can Dündar, Cengiz Çandar, Ruşen Çakır, Ahmet Taşgetiren, Gülay Göktürk, Yasemin Çongar bunlardan birkaçıydı. Özellikle Birand'm hem *Posta* gazetesindeki köşe yazılarında, hem de Kanal D Anahaber bültenlerinde tutumu çok açıktı: Abdullah Gül'ün adaylığının engellenmesinin demokrasiye tamamıyla aykırı olduğunu ısrarla savunuyordu.

Zaten Abdullah Gül de bunu hep takdir etti. Cumhurbaşka-

nı olarak 19 Ocak 2013'te, Birand'm İstanbul'daki cenaze törenine katıldı ve gazetecilere, "Mehmet Ali Birand, Türk demokrasisi için daima meslek hayatı boyunca hiç korkmadan mücadele etmiş büyük bir gazeteci ve televizyoncuydu. Bu vasıflarıyla da hiçbir zaman unutulmayacaktır" diyerek hakkını teslim edecekti.

Birand, ölümünden kısa süre önce Can Dündar'a verdiği söyleşide, "Nasıl hatırlanmak istersiniz?" sorusuna, "demokrat olarak" demişti. Gül de arkasından onu "korkusuz demokrat gazeteci" olarak andı.

O kritik süreçte Can Dündar, bir Abdullah Gül belgeseli hazırlamıştı. Bu, tarafsız gözle hazırlanmış bir belgeseldi. Yayınlandıktan sonra, Can Dündar bir kesimin inanılmaz tepkilerine hedef olmuştu:

"Sen Abdullah Gül'ü nasıl bu kadar sempatik gösterirsin? Kime ve neye hizmet ettiğinin farkında mısın?"

Bir kesimin ruh hali, tahammülsüzlüğü ve bağnazlığı bu noktadaydı işte.

"Adaylığınızı açıklayın, bitsin bu iş"

Bu arada çember daralıyor ve Abdullah Gül'ün altındaki zemin kayıyordu. Böyle giderse, yürütülen örtülü veya açık kulis başarıya ulaşacaktı.

Konutta Gül ile ikimiz bir durum değerlendirmesi yapıyorduk. O dönemde zaten etrafında benden başka danışmanı yoktu. Dışişleri Bakanı olduğu için, bakanlığın bürokratları doğal olarak siyasetin dışında duruyorlardı.

O her şeyin farkındaydı. Canı çok sıkkındı. Seçim zaferine, milli iradeye rağmen oluyordu bütün bunlar. Seçmen, "Ben, türlü oyunlarla tıkanan Çankaya yolunu açtım. Sen korktun ve çekildin, yarın yüzüme nasıl bakacaksın" demeyecek miydi? Gül, kendine devamlı bu soruyu soruyor ve kararlılığı daha da pekişiyordu.

"Efendim, görüyorsunuz sizi adaylıktan vazgeçirmek için her yöntem deneniyor. Her gün daha çok mesafe alıyorlar. Bu oyunu bozmanın bir tek yolu var" diye söze girdim ve bir öneride bulundum:

"Bir basm toplantısı düzenleyin ve adaylığınızı açıklayın. Bitsin bu iş."

"Basm toplantısı yerine, bir gazeteye mülakat versem daha iyi olmaz mı?"

"Aynı etkiyi yapmaz efendim. Bütün basın orada olmalı, televizyonlar canlı yayınlamalı."

"Bir düşüneyim."

Ertesi sabah aradı. Kararını vermişti:

"Tamam Ahmet, yapalım bugün şu basm toplantısını."

Basma süratle duyuruyu yaptım. Dışişleri Bakanlığı'nm basm toplantısı salonu saat 14.00'te tıka basa dolmuştu. O salon böyle bir kalabalığı daha önce hiç görmemişti. Sadece diplomasi muhabirleri değil, Ankara temsilcileri de oradaydı. Çünkü basın önemli bir mesaj geleceğini anlamıştı.

Konut'tan makam aracıyla Dışişleri Bakanlığı'na doğru hareket ettik. Bakanlığın önüne geldiğimizde, Gül, durdu ve "Başbakan'a basm toplantısı hakkında bilgi vereyim. Televizyonlardan öğrenmesin. Ayıp olur" dedi. Zira Başbakan Erdoğan, Gül'ün adaylığını açıklayacağını bilmiyordu.

Koruma Müdürü Osman Çangal Başbakan'ı aradı ve telefonu Gül'e uzattı. Onu yalnız bırakmak için biz makam aracından hemen indik. Görüşme çok kısa sürdü.

"Milletimin iradesini görmezden gelemem"

Basın toplantısı salonuna geçtik. Salonda koltuklar dolmuştu, gazetecilerin çoğu ayaktaydı. Herkeste merak doruktaydı. Gül bir giriş konuşması yaptı

"Türkiye seçimlerden demokrasisini güçlendirerek çıkmıştır. Bu, demokrasinin yerleşmesi ve derinleşmesi açısından da çok önemlidir. Herkesin bu oy oramnı doğru okuması gerekir. Herkes, milli iradenin gösterdiği istikamete ve işarete göre hareket etmelidir."

Gül, aslında mesajını vermişti. Ancak gazeteciler kendisinden adaylığına ilişkin daha açık ve net bir açıklama bekliyordu. Sorular yağmur gibi gelmeye başladı.

"Adaylığınızı zemin yokladıktan sonra mı açıklayacaksınız?"

"Ben açık konuştum. TBMM'nin yıpranmaması ve halk nezdinde zedelenmemesi için adaylıktan çekildim. Şimdi, meydanların ve milletin gösterdiği istikamette, yani milli iradenin tecelli ettiği istikamette hareket etmemiz gerektiğine inanıyorum."

"Sayın Erdoğan adaylığınızı sizin iradenize bıraktığını söylemişti. İradeniz nedir?"

"En büyük iradeyi ve uzlaşmayı millet gösterdi. Partimiz yüzde 50'ye yakın oy aldı. Yani her iki kişiden birinin oyunu aldı. Kimse

kimseye siyasi yasak koyamaz. Ben olamam diye bir şey söz konusu değil."

"Halkın yüzde 50'ye yakın oy vermesi, sizin cumhurbaşkanlığınızı onayladığı anlamına mı geliyor?"

"Meydanlarda neler konuşulduğunu sizler de takip ettiniz. Bu seçimlere neden gittiğimizi de biliyorsunuz. Cumhurbaşkanlığı seçimleri kilitlendiği için gidildi..."

"Sizin kararınız nedir? Tamam mı, devam mı?"

"Ben herhalde, meydanların ve milletimin iradesini görmezlikten gelemem."

İşte kilit cümle buydu ve adaylığının ilanı anlamına geliyordu. Televizyonlarda mesaj son dakika olarak duyuruldu. Bu hamle hiç beklenmiyordu.

Bahçeli ve Arınç'tan destek

Aynı gün, çok önemli bir gelişme daha oldu. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, cumhurbaşkanlığı seçimlerinde 367 sorunu yaşanmayacağını, çünkü MHP'nin TBMM'deki oylamaya katılacağını açıkladı. Abdullah Gül, Devlet Bahçeli'nin bu tutumunu hiç unutmadı ve ne zaman bu konu açılsa onu hep takdirle andı.

Kulisi yürütenlerin, Gül'ün adaylığını kerhen kabullenmekten başka bir seçenekleri artık kalmamıştı.

Daha ne yapabilirlerdi ki?

Bu arada, özellikle Bülent Arınç'ın, parti içinde Abdullah Gül'ün adaylığına verdiği güçlü ve kararlı desteği de tarihe bir not olarak düşmek gerekiyor.

Zira Arınç da TBMM Başkanlığı'na seçilmeden önceki süreçte eşinin başı örtülü olmasında dolayı benzer sıkıntı ve engellemelerle karşılaşmıştı. AK Parti içinden eşinin başı açık aday arayışına girişilmişti. Gül o sırada kendisini arayıp, "Hiç beklemeyin. Adaylığınızı açıklayın. Ben sizi sonuna kadar destekleyeceğim" demişti.

Gül, 14 Ağustos'ta adaylık dilekçesini TBMM'ye sundu. 20 Ağustos'ta ilk tur oylama yapıldı. MHP oylamaya katıldığı için 367 engeli ortadan kalkmıştı. Gül 341 oy aldı. İkinci turda da 337 oy çıkınca, 28 Ağustos'ta üçüncü tura geçildi ve Abdullah Gül, 339 oyla Türkiye Cumhuriyeti'nin 11. Cumhurbaşkanı seçildi.

Seçildiği gün, gazeteciler Kayseri'de Gül'ün babası Ahmet Hamdi Gül'e mikrofon uzatıp, "Oğlunuz cumhurbaşkanı seçildi, neler hissediyorsunuz?" diye sordular. Cevabı, "Bizde kibir ve gu-

rur yoktur. Sevindim tabii, ama o kadar" oldu. Ne kadar bilge bir duruştu bu.

Abdullah Gül, Köşk'e çıktıktan birkaç ay sonra, Dışişleri Başdanışmanı Büyükelçi Gürcan Türkoğlu ve ben, makamında cumhurbaşkanı seçim sürecinde yaşananlar hakkında sohbet ederken, "Ben o basm toplantısını o zaman yapmasaymışım, bugün cumhurbaşkanı değilmişim, bunu şimdi çok daha iyi görüyor ve anlıyorum" diyecekti.

"Sanki dağdan geldik, bağdakini kovduk"

Abdullah Gül'ün TBMM'deki yemin törenine CHP, Genelkurmay Başkam ve kuvvet komutanları katılmadı, yani boykot etti. Gül yemin ettikten sonra Çankaya'ya doğru yola çıktı. YÖK Başkam Erdoğan Teziç daha sonra ortaya çıkan ses kayıtlarında ne demişti?

"Hadi bakalım, sıkıysa birini Meclis'te yemin ettirip arabaya bindirin ve Çankaya'ya doğru yola çıkarın. Yolda kaza olur, elektrikler kesilir. Neler olur neler. Olmayacak işler bunlar."

Ama yol artık açıktı. Ne kaza oldu, ne elektrikler kesildi. Kazasız belasız Çankaya'ya ulaşıldı. Gül Köşk'e cumhurbaşkanı olarak ilk kez adımım atarken yanındaydım. Devir teslim töreni bir yana, kapıya kadar inmeyen ve makamında beklemeyi tercih eden Ahmet Necdet Sezer buz gibi bir havada karşıladı yeni cumhurbaşkanını.

Mutsuzluğu her halinden belliydi. Hareketleri mesafeli, yüz ifadesi soğuktu.

Bir an önce bitse de gitsem havasındaydı. Zorlama bir iki kelamdan sonra gitmek üzere ayağa kalktı ve gitti. Gül'ün onun arkasından canı sıkkın ve kızgın şekilde verdiği tepki çok çarpıcıydı:

"Sanki dağdan geldik, bağdakini kovduk!"

Oysa kendisi o makamda tam üç ay 12 gün fazladan oturmuştu. 16 Mayıs'ta süresi dolduğu için çekilip, görevi vekâleten TBMM Başkanı'na devretmesi gerekirken bunu yapmamıştı. Halbuki daha önce benzer durumlarda anayasa gereği hep Meclis başkanları vekâlet etmişti. En çarpıcı örnek de, İhsan Sabri Çağlayangil'di. 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün görev süresi 6 Nisan 1980'de dolduktan sonra Çağlayangil tam 5 ay 6 gün süreyle cumhurbaşkanlığına vekâlet görevini yürütmüştü.

Bu şekilde törensiz, soğuk, zoraki bir şekilde görevi devralmak yeni cumhurbaşkanına dert oldu. İçinde bir ukde olarak hep kal-

dı. 7 yıl sonra görevi Recep Tayyip Erdoğan'a devrederken, törenin büyük bir devlete yakışır biçimde titizlikle ve itinayla yapılması talimatını verecek, hazırlıkları da bizzat yakından izleyecekti. Erdoğan'a, başbakanlık döneminde olduğu gibi cumhurbaşkanlığında da "mayınları" temizlenmiş bir "alan" teslim edecekti.

Abdullah Gül, cumhurbaşkanı seçilmişti seçilmesine ama sorunlar hiç bitmeyecekti. Yeni şekillere bürünerek devam edecekti. Bu karşılama, yaşanacak sıkıntıların işaretiydi adeta:

"Cumhurbaşkanı seçildin ama sana rahat ve huzur vermeyeceğiz."

Başbakanlık yılları

"Heykelinizi dikeriz"

Bu, Abdullah Gül'ün kaderiydi sanki. 2002 yılının Kasım ayında başbakanlığı da aynı, belki de daha gergin ortam ve koşullarda üstlenmişti. Her biri ayrı önemde, dört kritik dosyayı kucağında bulmuştu: Yaklaşan Irak Savaşı, ekonomi, Kıbrıs ve AB süreci.

Ama bazıları için başörtüsü takıntısı, ülkenin tüm sorunlarının üstünde görünüyordu. Nitekim, dönemin Milli Güvenlik Kurulu (MGK) Genel Sekreteri Orgeneral Tuncer Kılınç, ilk görüşmesinde, Abdullah Gül'den akıl almaz bir talepte bulunuyordu:

"Eşiniz başını açsa ne iyi olur. Öyle bir şey yapsa sizin heykelinizi dikeriz."

Bir Orgeneral, bir ülkenin başbakanına eşinin nasıl giyinmesi gerektiğini söyleyebiliyordu.

Gül kızgın ve şaşkın, "Bu sizi niye ilgilendiriyor, ben sizin eşinizin nasıl giyindiğiyle ilgileniyor muyum?" dedi.

Kılınç'ın yanıtı, "Genç kızları etkiliyor" oldu.

Aynı Tuncer Kılınç, yaklaşık 2 ay sonra, benim de bulunduğum bir görüşmede, Başbakan Gül'den oradaki herkesi hayrete düşüren bir istekte daha bulundu.

1 Mart Tezkeresi'nin TBMM'den geçmesi için kamuoyu oluşturmanın önemini anlatan Kılınç, "Halkı buna hazırlamak için, Diyanet'e bir talimat verseniz. İmamlar Cuma hutbelerinde tezkerenin kabul edilmesinin ülke menfaatine olduğuna dair vaaz verseler" dedi.

Gül'ün yüz ifadesi birden değişti. Sert bir ses tonuyla, "Dini bu işe karıştırmayın" diye kestirip attı.

Kılınç'ın bir önceki tavrına bakınca, bu ne perhiz bu ne lahana turşusuydu.

1 Mart Tezkeresi'nin perde arkası

Savaş rüzgârları

Ekonomi, Kıbrıs sorunu ve AB süreci bir yana, kapıda bekleyen en büyük kriz Irak Savaşı ve 1 Mart Tezkeresi'ydi.

Başbakan Gül'ün mesaisinin büyük kısmını bu dosya işgal ediyordu. Irak'ta dünya barışını tehdit eden kimyasal ve biyolojik silahlar bulunduğunu iddia eden ABD, Irak'a askeri müdahalede kararlıydı ve kuzeyden kara harekâtı için Türkiye topraklarından geçiş izni ve lojistik destek istiyordu.

Savaşı önlemenin tek yolu, Irak'm BM denetimcilerine kapılarını açması ve işbirliği yapmasıydı. Ancak, Saddam Hüseyin buna kesinlikle yanaşmıyordu.

Başbakan Gül, bir yandan Saddam Hüseyin'i işbirliği yapmaya ikna etmek için yoğun bir diplomasi atağı başlatırken, diğer taraftan da ülke içinde son derece geniş bir istişare mekanizması kurdu.

İstisnasız herkesle görüşüyordu. TBMM'de temsil edilen ve edilmeyen tüm parti liderleriyle, sivil toplum örgütleriyle, akademisyenlerle bir araya geliyor, görüşlerini alıyordu. Son seçimlerde yüzde 1'in üzerinde oy almış Bülent Ecevit ve Muhsin Yazıcıoğlu gibi parti liderleriyle dahi bir araya geldi.

ABD yönetimi, Amerikan askerlerinin Türkiye'den geçişine izin verecek tezkerenin Meclis'ten bir an önce geçmesi için baskısını artırıyordu. Bu arada ABD'li yetkililere tezkerenin geçmesi halinde atılacak adımlarla ilgili hazırlık yapmak üzere Güneydoğu'da inceleme ve araştırma izni verilmişti.

Gül ise savaşı önlemenin peşindeydi. Bir yandan Irak'a komşu ülkeler turuna başladı. Diğer yandan da Saddam Hüseyin'e hitaben kaleme aldığı bir mektubu elden iletmek üzere Devlet Bakanı Kürşat Tüzmen'i Bağdat'a gönderme kararı aldı. Zira çevresi içeriğinden memnun olmayacağı bir mesajı Saddam'a ulaştırmak-

tan korkuyor ve çekiniyordu. Gül mektubun Saddam tarafından okunduğundan emin olmak istiyordu.

Barış için arabuluculuk

Gül, Mısır'ı ziyareti sırasında Hüsnü Mübarek'e, bir bakanıyla Saddam'a elden mektup gönderme kararından bahsetti. Mübarek, şaka yollu bir cevap verdi:

"Herhalde Bağdat'a göndererek bu bakanınızdan kurtulmak istiyorsunuz."

Mübarek'in böyle bir espri yapmasının nedeni, kısa süre önce Katar Dışişleri Bakam'nın başına gelenlerdi. Irak yönetimi, Bağdat'ı ziyaret eden Katarlı Bakana, "Birkaç saat içinde ülkeyi terk etmezseniz, güvenliğinizden biz sorumlu olmayız" demişti.

Kürşat Tüzmen, mektubu 10 Ocak 2003'te Saddam Hüseyin'e bizzat elden ulaştırdı. Onun önünde Arapça tercümesi okunan mektupta Gül, Saddam'a BM ile kesintisiz ve ikna edici bir işbirliğine gitmesinin tüm bölge için hayati önemde olduğunu vurguluyordu.*

Ancak, bu mektup Saddam Hüseyin üzerinde umulan etkiyi ne yazık ki yapmamıştı. Ama Başbakan Gül, Saddam'ı ikna çabalarını sürdürmekte kararlıydı.

Gül Mısır'dan sonra Irak'a komşu ülkeleri ziyaret kapsamında, Suriye, Ürdün ve Suudi Arabistan liderleriyle de bir araya geldi. Amacı, bu ülkelerin, Saddam Hüseyin'i işbirliğine ikna etmek için tek bir ağızdan baskı yapmasıydı.

Ayrıca bir de Irak'a komşu ülkeler zirvesi toplamak istedi. Ama bu zirve hangi ülkede toplanacaktı? Herkesin ayrı bir egosu ve kibri vardı. Başbakan Gül, telefonla önce Suriye Devlet Başkanı Esad'ı, ardından da Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'i aradı. İkisine de aynı dili kullandı:

"Ben bu girişimi, Türkiye'ye puan toplamak için yapmıyorum. Her yerde toplanabiliriz. İlla Türkiye'de olması gerekmiyor. Tek derdim savaşı engellemek. Her türlü fedakârlığa hazırım."

"Günah benden gitti"

Bu söylem etkisini gösterdi. Zirve, 23 Ocak 2003'te İstanbul'da toplandı. Ama buradan çıkan, "İşbirliğini kabul et, savaşı önle,

* Başbakan Gül'ün Saddam Hüseyin'e hitaben yazdığı mektubun tam metni kitabın Ekler bölümündedir.

Irak'ı kurtar. Aksi takdirde, askeri bir harekâtı engellemek yönünde bizim de elimiz kolumuz bağlanacak" çağrısı da Saddam'ı hiç etkilemedi. Kronometre hızla çalışıyor ve savaşın ayak sesleri duyuluyordu.

Üzerinde inanılmaz bir baskı bulunan Başbakan Gül her gün sabah 8'de Başbakanlık binasına geliyor, gece 2-3 gibi konuta dönüyordu. Birkaç saatlik uykuyla iyice yorgun düşmüştü. Şubat ayının başıydı. Sabah erken saatlerde Başbakanlığa gelir gelmez "Son bir hamle yapmak istiyorum" dedi:

"Irak Başkan Yardımcısı Taha Yasin Ramazan'ı Ankara'ya davet edelim. Birinci elden son bir uyarı yapmak istiyorum. Çünkü savaş olursa Irak bir daha toparlanamaz ve belkemiği kırılır. Buna kesinlikle inanıyorum."

Gerekli girişimler yapıldı, 4 Şubat 2003'te MİT'e ait bir uçak gizlice Bağdat'a gitti ve Saddam Hüseyin'in sağ kolu olan Taha Yasin Ramazan'ı alıp Ankara'ya getirdi.

Kimsenin fark etmemesi için görüşme, Atatürk Orman Çiftliği'ndeki MİT Köşkü'nde gerçekleşti. Gül, Ramazan'a uyarılarını açık ve net olarak sıraladı:

"Savaş kapıda. BM denetimini kabul edin, ülkenizi kurtarın. Aksi halde, Pandora'nın Kutusu açılır Irak'ta. Yabancı ordular girerse uzun süre çıkmaz. Tarihte Moğolların yaptığı gibi Bağdat'ı talan ederler."

Bundan daha açık bir mesaj verilemezdi.

Ancak, Taha Yasin Ramazan hiç oralı değildi. Abdullah Gül'ün son ümidini söndüren bir tepki verdi:

"Biz, mücadeleci ve savaşçı bir milletiz. Korkmayız. Tehditlere boyun eğmeyiz. Sonuna kadar savaşırız, ülkemizi teslim etmeyiz."

Başbakanın canı fena sıkılmıştı. Taha Yasin'i uğurladıktan sonra, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Uğur Ziyal'e içini döktü:

"Barış için artık benim yapabileceğim hiçbir şey kalmadı. Her şeyi yaptık. Kimse bize şunu da bunu da yapsaydınız diyemez. Biz artık bu savaşı önleyemeyiz."

Ardından dudaklarından şu sözler döküldü:

"Günah benden gitti."

Amerika'dan tehdit: "Tezkere yoksa..."

Bu arada ABD, Türkiye'nin kararını bekliyordu. Her düzeyde, değişik yöntemlerle baskının dozu artmıştı.

ABD Başkan Yardımcısı Dick Cheney sık sık arıyor ve "Gemi-

lerimiz yolda. Daha fazla bekleyemeyiz. Tezkereyi bir an önce çıkarın" diye sıkıştırıyordu.

Başbakan Gül de görüşmelerinde, CNN ve BBC'ye verdiği mülakatlarda demokrasi kartını kullanıyordu:

"Ben bir emir ya da kral değilim. ABD'de nasıl Kongre varsa bizim de Meclisimiz var. Anayasamıza göre, parlamento kararı olmadan adım atamayız. Tezkereyi TBMM'ye götüreceğiz. Oradan çıkacak karara göre hareket edeceğiz."

Ama, diplomatik nezaket kurallarını hiçe sayan asıl tehdit, şubat ayının ortasında Ankara'yı ziyaret eden ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Elizabeth Jones'tan geldi:

"Tezkereyi reddederseniz ekonominizi mahvederiz."

Diplomatik teamüllere tamamıyla aykırı böylesi bir tehdide daha önce hiç tanık olunmamıştı.

Ancak, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Ali Babacan, Başbakan Gül'e, ekonominin yönetilebileceğini, tezkerenin reddinin iddia edildiği gibi ekonomik bir krize yol açmayacağını, bu konuda kaygıya kapılmamak gerektiğini vurguluyordu.

Washington'da herkes aynı görüşte değildi. Nitekim Ocak ayı sonunda Davos'ta Başbakan Gül ile ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell arasında geçen görüşmenin havası çok yumuşaktı. Powell, bu görüşmede baskı yapmak bir yana, "Acele etmeyin, ne kadar zaman gerekiyorsa o zamanı kullanın" mesajını verdi. Ancak, daha sonra Powell da sertleşenlerin safına geçecekti.

Gül, Tayyip Erdoğan ile sürekli görüşüyor ve izlenmesi gereken yol hakkında istişare ediyordu. Erdoğan, tezkerenin geçmesinin ülke menfaatleri açısından daha doğru olacağını düşünüyordu.

"Tezkere geçerse olağanüstü hal şart"

Bu arada, Başbakan Gül'ün keyfini iyice kaçıran beklenmedik bir gelişme daha oldu.

Bu süreçte askerlerle çok sıkı ve yoğun istişareler yapılıyordu. 16 Şubat'ta Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'ten Başbakan'a özel gizli bir zarf geldi. Çok sık görüşmelerine rağmen bu konuda Özkök Genelkurmay'ın görüşlerini yazıya dökme ve kayda geçirme ihtiyacı duymuştu. Resmi antetli yazıda Başbakan'a bazı endişe ve kaygılarını ilettikten sonra can alıcı o cümleyi kuruyordu:

"Tezkere geçerse, yabancı askerlerin bulunduğu yerlerde, gidiş ve dönüş güzergâhı olan illerde olağanüstü hal ilan etmemiz gerekir. Başka türlü çıkacak sorunların üstesinden gelemeyiz."

Temel gerekçe, tezkerenin kabulü durumunda Güneydoğu bölgesinde konuşlandırılacak 40 bin Amerikan askerini muhtemel saldırılardan korumak ve yöre halkından uzak tutmaktı. Bir başka neden de muhtemel terör eylemleriydi.

Bu, 6-7 ilde sıkıyönetim ilanı demekti.

Bu mektup Gül'ün üzerinde soğuk duş etkisi yaptı. Kaygıları, sıkıntısı şimdi daha da artmıştı. Olağanüstü hal uygulaması daha yeni kalkmıştı. Bu uygulamaya geri dönülmesinin doğuracağı sonuçlar vahim ve ürkütücüydü.

Bizim yanımızda yüksek sesle düşünmeye başladı:

"Olağanüstü hali yeniden uygularsak, yoluna koymaya başladığımız AB süreci biter. Askerin siyasette gücü artar. Özgürlükçü politikalardan güvenlikçi politikalara savruluruz. Başlattığımız reform süreci durur. Türkiye'nin kendine çizdiği istikametin yönü değişir. Bunu göze alamayız."

Başbakan, bu gelişmeden tüm bakanların haberdar olması için ilk bakanlar kurulunda yazıyı baştan sona okuttu ve böyle bir adımın doğuracağı sonuçlara ilişkin görüşlerini paylaştı. Bakanların çoğunun da endişesi artmıştı.

Tezkere, Türkiye'yi hızla bir yol ayrımına götürüyordu.

Başbakan'ın kâbusu

Tezkerenin görüşüleceği 1 Mart tarihi yaklaştıkça, Başbakan Gül'ün huzursuzluğu ve gerginliği daha da belirgin hale geliyordu. Bir gün makamında çalışırken, Gül'de tikler başladığını fark ettik. Parmaklarını değişik şekillerde oynatıyor, yüzüne farklı ifadeler veriyordu. Kendisi bunun farkında bile değildi. Özel Kalem Müdürü Hüseyin Avni Karslıoğlu ile birbirimize baktık. Durum gerçekten ciddiydi. Çok üzüldük.

Kafasını kaldırdı, "Dün gece bir kâbus gördüm. Rüyamda Türkiye'den kalkan savaş uçakları Irak'ı bombalıyordu. Her tarafta parçalanmış çocuk cesetleri vardı. Kan ter içinde uyandım. Bir daha da uyuyamadım" dedi.

Bu kâbus, içinde bulunduğu ruh halini çok iyi anlatıyordu. Omuzlarındaki sorumluluk o kadar ağırdı ki, o an onun yerinde olmak istenebilecek en son şeydi.

Aslında askerlerin de tereddütleri vardı. Terörün Türkiye'ye sıçramasından kaygılıydılar. Nitekim, tezkerenin oylanacağı 1 Mart'tan hemen önce 26 Şubat tarihinde *Milliyet* gazetesi, "Asker rahatsız" manşetiyle çıktı. Spotta, "Kürt parlamentosunun tavrı-

Milliyet
BASINDA GÜVEN
Asker rahatsız
Kürt parlamentosunun tavrına ve Kürtlere uçaksavar verilmesine dikkat çeken askerler, "Bu şartlarda tezkere onaylanmamalı" diyor

Kara Kuvvetleri Komutanı Aytaç Yalman'ın sözleri *Milliyet*'in manşetine böyle yansımıştı.

na ve Kürtlere uçaksavar verilmesine dikkat çeken askerler, 'Bu şartlarda tezkere onaylanmamalı, diyor" ifadesi yer alıyordu.

Bu ifade, askerin siyasi otoriteye müdahalesinin ötesinde, hükümetin durumunu zorlaştıran bir nitelik taşıyordu.

Gül'ün canı sıkıldı. Böyle kritik bir noktada askeri kesimden bu tür bir açıklama ne demek oluyordu?

Ben bu arada, haberin kaynağını öğrendim. Kaynak, Kara Kuvvetleri Komutanı Aytaç Yalman'dan başkası değildi.

Gül, hemen Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'ü aradı:

"Kara Kuvvetleri Komutanı Aytaç Yalman böyle bir açıklamayı nasıl yapar?"

"Bir yanlışlık olmasın? Ben onun bu şekilde hareket etmiş olabileceğine ihtimal vermiyorum. Ama bir araştırıp size döneyim."

Özkök 10 dakika sonra mahcup bir şekilde geri döndü:

"Maalesef doğruymuş."

Abdullah Gül tezkereye açıkça karşı çıkamıyordu. Ama doğuracağı vahim sonuçları çok iyi görüyordu. Oylamadan üç gün önce Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Uğur Ziyal'i çağırdı:

"Uğur Bey bana şimdi mukayeseli bir rapor hazırlamanızı istiyorum. Tezkere geçerse bunun Türkiye açısından siyasi, ekonomik ve askeri sonuçları ne olur? Reddedilirse ne olur?" Zira iki seçeneğin de hem olumlu, hem de olumsuz neticeleri olacaktı.

Uğur Ziyal ertesi gün raporu Başbakan'a sundu. Gül, metni tüm AK Parti milletvekillerinin önüne koydu. Oylamadan önceki son kritik AK Parti grup toplantısında şu konuşmayı yaptı:

"Ben daha önceleri yapıldığı gibi sizin oylarınızı cebime koyup, sizin adınıza kullanmak istemem. Sizi her yönüyle bilgilendirdim. Alacağınız kararın iki türlü sonuçlarını da artık çok iyi biliyorsunuz. Kararınızı vicdanınızın sesine göre vereceksiniz."

Erdoğan tezkereden yana

Başbakan bu şekilde hareket ederek oylamada milletvekillerinin elini serbest bırakıyordu.

Bu arada partinin içi de kaynıyordu. Özellikle, Beşir Atalay, Mehmet Aydın, Ertuğrul Yalçınbayır, Bülent Arınç, Zeki Ergezen, Azmi Ateş ve Kemalettin Göktaş gibi önemli isimler tezkereye karşıydı ve parti içinde açıkça bunun kulisini yapıyordu.

Recep Tayyip Erdoğan ise, tezkerenin mutlaka meclisten geçmesi gerektiğini vurguluyordu. Aksi halde bunun bedelinin her açıdan çok ağır olacağına içtenlikle inanıyordu. Erdoğan ve danışmanlarına göre, Irak ve bölge yeniden şekillenirken, Türkiye masada olmalı ve oyun dışında kalmamalıydı.

Erdoğan ayrıca bunu liderliğinin ispatlanmasının bir göstergesi olarak görüyordu. Başka bir deyişle, tezkere kabul edilmezse liderliğim zedelenir, yara alır diye düşünüyordu. Gül'ün derdi ve kaygısı ise liderlik değil, Türkiye'nin bu badireyi en az hasarla atlatmasıydı.

Bu konuda, Gül ile Erdoğan arasında bir yaklaşım farklılığı açıkça kendini göstermişti. Sadece ikisi arasında değil, danışmanları arasında da ciddi bir görüş ayrılığı belirmişti.

Gül'ün Başdanışmanı Ahmet Davutoğlu, tezkerenin geçmesine karşıydı. Bu görüşünü her ortamda ve görüşmede açıkça savunuyordu. Buna karşılık, Erdoğan'ın Başdanışmanları Cüneyt Zapsu, Ömer Çelik ve Egemen Bağış tezkerenin kabulü için çırpınıyorlardı. Özellikle Zapsu ABD Savunma Bakan Yardımcısı Paul Wolfowitz ile telefonda sürekli temas halindeydi. Tezkerenin geçeceği ve bir sorun yaşanmayacağı yolunda son derece iyimser mesajlar veriyorlardı. Danışmanlar arasında bazen saklanamayan ciddi gerginlikler yaşanıyordu.

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Uğur Ziyal ise ABD'li muhataplarına, "Başka kanallardan verilen mesajlara çok fazla itibar etmeyin. Hükümetin ve Dışişleri Bakanlığı'nın söylediklerine bakın. Bilin ki tezkere geçmeyebilir" uyarısını yapmak zorunda kalıyordu. Çünkü Ziyal'e göre, beklenti büyüdükçe, yaşanan hayal kırıklığı da büyüyecek ve ABD'nin tepkisi daha da sert olacaktı.

Davutoğlu: "Benim olduğum yerde onlar konuşamaz"

Bu noktada bir parantez açıp bir anımı paylaşayım. Gül, Başbakanlığı Erdoğan'a devrettiği gün, Ahmet Davutoğlu'na sormuştum:

"Ahmet Bey siz şimdi ne yapacaksınız?"

"Tayyip Bey kalmamı istedi. Kalacağım. Ama Abdullah Bey'le de yakın çalışmaya devam edeceğim."

"Ama Tayyip Bey'in yakın çevresiyle 1 Mart Tezkeresi'nden dolayı ciddi gerilim yaşadınız."

"Ahmet Bey benim olduğum yerde onlar konuşamazlar."

O anda çok şaşırdığımı hatırlıyorum. Ama zaman kendisini haklı çıkardı. AK Parti Genel Başkanı ve Başbakan oldu.

"MGK'yı devreye sokalım"

Bakanlar Kurulu, 24 Şubat'ta tezkereyi ele almak üzere gergin bir atmosferde toplandı ve toplantı tam altı saat sürdü. Çıkışta, Dışişleri Bakanı Yaşar Yakış ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek içerideki havayı yorumluyordu:

Yakış: "Kabinenin yarısından çok fazlası tezkereye açıkça karşı. İşimiz zor görünüyor."

Çiçek: "Öyle görünüyor. Başbakan da sanki reddedilmesini ister gibi bir tavır takındı."

Oylamaya artık saatler kalmıştı. TBMM'de Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül ve AK Parti Grup Başkanvekili Salih Kapusuz kuliste tezkereyi konuşuyordu. Kapusuz, Vecdi Gönül'e bir soru yöneltti:

"Sayın Bakan asker bu konuda ne düşünüyor? Tezkerenin geçmesini destekliyor mu, karşı mı?"

Gönül bu soruya "destekliyor" veya "desteklemiyor" şeklinde açık bir cevap veremedi.

Bunun üzerine Cemil Çiçek, Gül ve Erdoğan'a bir öneriyle geldi:

"Meclis'teki oylamayı bir gün erteleyelim. Konuyu Milli Güvenlik Kurulu'na götürelim. Tezkerenin geçmesi gerektiğini bir devlet politikasına dönüştürmemiz çok iyi olur. Aksi halde sorumluluk tamamen bizim üzerimizde kalır. MGK'dan bir destek kararı çıkarabilirsek, TBMM'de işimiz kolaylaşır."

Bu öneri kabul gördü, oylama bir gün ileriye atıldı.

Oylamadan bir gün önce, yani 28 Şubat'ta MGK toplandı. Ama 4,5 saat süren toplantının sonucu hiç de hükümetin beklediği gibi çıkmadı. MGK, Meclis'i etkileyecek bir karar almaktan kaçındı. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, "Karar artık Meclis'in. MGK'nın yeni bir kararına ihtiyaç yok" diyerek, sorumluluğu tamamıyla AK Parti'nin üstüne yıktı.

Ancak bu noktada bir parantez açmam gerekiyor. Sezer, Irak'a

askeri müdahalenin uluslararası hukuka aykırı olduğuna da gerçekten inanıyor ve tezkereye mesafeli duruyordu.

Asker de tezkerenin geçeceğinden emin olduğu için açık destek vermekten kaçındı. Bu şekilde bir taşla iki kuş vurmuş olacaktı: Hem tezkere geçecek hem de yıpranırsa hükümet yıpranacaktı.

Ve tezkere reddediliyor

Artık yolun sonuna gelinmişti. 1 Mart'ta heyecan doruktaydı. Türkiye'de ve başta ABD olmak üzere dünyada herkesin gözü, kulağı TBMM'nin üzerindeydi.

Başbakan Abdullah Gül iki sonuca da hazırdı. Heyecanlı ama soğukkanlıydı. Bu zorlu süreçte, ideolojik ve kişisel bir tavır almamıştı. Boş beklenti yaratmamış, kimseyi yanıltma, aldatma yoluna gitmemişti. Tezkereyi, TBMM'ye götürme sözü vermiş ve işte bu sözünü yerine getirmişti.

"Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere gönderilmesi ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunması için hükümete yetki verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresi" Genel Kurul'da oya sunuldu.

Oylamaya 533 milletvekili katıldı. 250 ret, 264 kabul, 19 çekimser oy çıktı. AK Parti 97 fire vermişti. Ajanslar önce sonucu, "Tezkere kabul edildi" diye flaş haber olarak geçtiler. Ancak kısa sürede bunun ret anlamına geldiği anlaşıldı. Zira, "Anayasa'nın 96. Maddesi'nde öngörülen salt çoğunluğa ulaşılamamıştı."

Sonucun ardından Meclis'teki odasına geçen Gül, gergin ama sakindi. Biraz sonra, Tayyip Erdoğan yanında Ömer Çelik ve Cüneyt Zapsu ile birlikte, durumu değerlendirmek üzere Abdullah Gül'ün yanına geldi. Yüzünden düşen bin parçaydı. Kaygılı olduğu her halinden belli oluyordu. Türkiye'nin önüne ağır bir fatura çıkarılacağından ve liderliğinin yara almış olabileceğinden endişe ediyordu.

Nitekim, 3 Mart'ta yani tezkerenin reddedilmesinden iki gün sonra, Erdoğan CNNTÜRK'te konuk olduğu Taha Akyol'un programında, "Tezkerenin reddi hata oldu. Denklemin dışında kaldık" dedi.

Chirac ve Putin'den övgü

Ama korkulan olmadı. Elbette ABD çok kızmıştı. Tepkisini ve kızgınlığını da başta askeri olmak üzere değişik kanallardan Ankara'ya iletti. Ancak ne ekonomik kriz yaşandı, ne de Tayyip

Erdoğan'ın liderliği zedelendi. Tam aksine, Türkiye'nin dünyadaki itibarı bir anda yükseldi. Dünyanın dört bir yanından övgüler yağmaya başladı. Güvenlikçi politikalar bir yana, AB ile müzakere sürecini başlatacak reformların önü açıldı.

En anlamlı tepkiyi tezkerenin reddinden bir süre sonra Gül ile görüşen Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac ve Rusya Başbakanı Putin veriyordu. Hem de aynı ifadeleri kullanarak: "Sizi tebrik ediyoruz. Tezkerenin reddiyle, Türkiye saygı duyulacak demokratik bir ülke olduğunu tüm dünyaya gösterdi."

Ankara'yı ziyaret eden Fransa Dışişleri Bakanı Dominique de Villepin'in Dışişleri Konutu'nda yapılan görüşmede Abdullah Gül'e söyledikleri ise daha önce Fransa'nın üst düzey bir yöneticisinden hiç duyulmadık türdendi:

"Bizim Türkiye algımızı ve ezberimizi bozdunuz. ABD ne isterse Türkiye onu yapar, sözünden hiç çıkmaz diye düşünüyorduk. Bizi yanılttınız ve şaşırttınız. Çok etkilendik."

Bu önemli bir gelişmeydi, çünkü AB içinde başta Fransa ve Almanya olmak üzere bazı üye ülkelerin, Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkma gerekçelerinden biri de buydu:

"Türkiye üye olursa, AB içinde ABD'nin Truva Atı olur. ABD'nin taleplerine, yönlendirmelerine göre hareket eder."

Bu algı, önemli oranda kırılmıştı.

Abdullah Gül'ün gündemi elbette Irak'tan ibaret değildi.

Birbirinin içine geçmiş Kıbrıs sorunu ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci en acil ve en önemli başlıklardan ikisiydi.

Kıbrıs labirenti

Büyükelçilere Kıbrıs anketi

Kıbrıs sorununda kemikleşmiş bir tutum söz konusuydu. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, askerler, muhalefet partileri CHP ve MHP, KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın arkasında saf tutmuşlardı. İzlenecek politikanın seyrini Denktaş belirliyordu. Dışişleri Bakanlığı da büyük ölçüde Denktaş'ın yanındaydı. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Uğur Ziyal hariç.

Ziyal 2002 yılının Aralık ayında Kıbrıs dosyasıyla ilgilenen 14 büyükelçiyle bakanlıkta bir toplantı yaptı ve şu soruya tek tek yanıt vermelerini istedi:

"Bugüne kadar uygulanan Kıbrıs politikamız doğru mu, yanlış mı?"

Büyükelçilerden 12'si "doğru", sadece 2'si "yanlış" cevabını verdi. Bu tablo, Dışişleri'ndeki eğilimi ve havayı göstermesi bakımından çok anlamlıydı.

Uğur Ziyal uygulanan politikanın kesinlikle yanlış olduğunu düşünüyordu:

"Biz haklı davamızı sadece birbirimize anlatıyoruz. Dünyanın gözünde çözümsüzlüğün sorumlusu olarak hep biz görülüyoruz. Burada bir hata var."

AK Parti ise, o güne kadar geçerli olan "çözümsüzlük çözümdür" yaklaşımını terk ediyordu. Seçim bildirgesinde ve hükümet programında, AB ile ilişkilerin geliştirilmesi öncelikli hedef ilan ediliyor, Kıbrıs'ta direksiyon çözüm odaklı bir politikaya çevriliyordu. Zira, Kıbrıs'ta çözümü istemeyen taraf olarak görünmek, Türkiye'nin AB yolunu da tıkıyordu.

Kıbrıs'ta iki tarafın anlaşmasının mümkün olmadığı, yıllar süren tecrübeden dolayı artık iyice anlaşılmıştı ve üçüncü bir tarafın arabuluculuğuna ihtiyaç vardı. Bu arabulucu da Birleşmiş Mil-

letler Genel Sekreteri Kofi Annan'dı.

Ancak daha yeni iktidar koltuğuna oturan AK Parti Kıbrıs sorununa hazırlıksız yakalanmıştı. Daha birkaç haftalık bir hükümetin başka odaklardan güçlü destek alan Denktaş'a söz geçirmesi kolay değildi.

Nitekim ilk ciddi sınav, 12-13 Aralık'ta Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da yapılacak AB zirvesiydi. Başbakan Gül, hem AB ile ilişkiler, hem de Kıbrıs sorununun çözümü açısından zirveyi çok önemli bir fırsat olarak görüyordu.

BM Genel Sekreteri Kofi Annan 11 Kasım'da taraflara planın taslak çözüm önerisini sunmuştu. Plan, iki devletin yer aldığı federal yapıya sahip bir ortak devlet kurulmasını öngörüyordu.

Annan, iki tarafın liderlerini Kopenhag'a davet etti. Amacı, AB zirvesine paralel bir zirve yapmak, iki tarafa da Annan Planı'nı çözüm yolunda bir zemin olarak kabul ettiğine dair imza attırmaktı.

Kıbrıs Rum kesimi ile AB arasındaki üyelik müzakereleri zirve öncesinde tamamlanmıştı. Türk ve Rum kesimi arasında uzlaşma sağlanması halinde, AB bunu sonuç bildirgesine yansıtacak ve katılım anlaşmasına dahil edecekti.

Kaçan tarihi fırsat

Denktaş Kopenhag'a gitmekten kaçındı. Yerine Dışişleri Bakanı Tahsin Ertuğruloğlu'nu gönderdi. Türk tarafı, Annan'ın hazırladığı belgeyi imzalamadı. Bunun üzerine, AB zirvesinden, çözüm olmasa da Kıbrıs Rumlarının üye olarak kabul edileceği kararı çıktı.

Tarihi bir fırsat ne yazık ki kaçmıştı. Zira, Denktaş Kopenhag'a gidip o metni imzalasaydı bütün denklem değişecekti. Çünkü Annan Plam, eşzamanlı yapılacak referandumlarda Kıbrıslı Türkler ve Rumlara sunulacak, her ikisinden de olumlu sonuç çıkması halinde Kıbrıs AB'ye üye olabilecekti.

Referandum sorusu iki parçalıydı: 1) Yeni ortaklığı kuran Kuruluş Anlaşması'nı kabul ediyor musunuz? 2) Kıbrıs'ın AB üyeliğine onay veriyor musunuz?

Bu iki soruyu birbirinden ayırmak mümkün değildi. Her iki soruya da "evet" veya "hayır" demek zorunluluğu vardı. Kıbrıslı Rumlara bu şekilde, "Birleşmeye hayır derseniz, AB'ye de hayır demiş olacaksınız" mesajı veriliyordu.

Ancak, tren kaçmıştı. Planın daha sonraki versiyonlarında bu iki soru birbirinden ayrıldı. Başbakan Abdullah Gül bu fırsatın bu

şekilde göz göre göre kaçmasına çok üzülmüştü. Bir süre sonra bu konu hakkında konuşurken şunları söyleyecekti:

"Acemi olduğumuz döneme denk geldi. Birkaç aylık bir tecrübemiz olsaydı bu fırsatı kaçırtmazdık."

Nitekim, Kopenhag zirvesinden sonra Denktaş daha önce hiç görülmedik oranda eleştirilmeye başlandı. KKTC'de muhalefet, Denktaş'ı, "Rumlara AB yolunu açmakla" eleştirirken, AK Parti iktidarı da Denktaş'a açık tepki göstermeye başladı. AK Parti Genel Başkanı Erdoğan ocak ayı başmda, "Kıbrıs'ta 30-40 yıldır sürdürülen siyasetin devamından yana değilim. Bu iş, Denktaş'm kişisel olayı değildir" diyerek Kıbrıs politikasının artık değişmeye başladığının işaretini veriyordu.

Bu arada, Kıbrıs Rum kesiminde seçimler vardı ve 16 Şubat'ta Tasos Papadopulos cumhurbaşkanı seçilmişti. Annan 26 Şubat'ta planın üçüncü versiyonunu sunduğu tarafları 10 Mart'ta Lahey'e davet etmişti. Denktaş ve Papadopulos'a planın başında yer alan referandum taahhüdünü kabul edip etmediklerini soracaktı.

Kopenhag tecrübesinden ders çıkaran Başbakan Abdullah Gül, bu kez temkinli ve dikkatliydi. Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in de bulunduğu toplantıda Denktaş'ı açık bir şekilde uyardı:

"Sayın Cumhurbaşkanı, baştan olumsuz bir tavır takınmayın. Rum tarafının alacağı tavrı bekleyin. Susmanız yeterli. Lütfen susun. Çözümü istemeyen taraf olarak görünmeyin. Öbür tarafa hayır dedirtmelisiniz. Siz susarsanız onlar hayır diyecek."

Denktaş, kendisine sanki bunlar hiç söylenmemiş gibi daha Lahey'e giderken havaalanında, "Hayır demeye gidiyorum" diyecek ve Gül'ü çileden çıkaracaktı. Gül'ün o günkü öfkesini unutamam. Adeta burnundan solumuştu.

Çünkü, Cumhurbaşkanı Sezer ve askerler, Denktaş'a "Sen bildiğin gibi hareket et. Biz arkandayız" demişlerdi.

Denktaş Lahey'de, Rum tarafının ne diyeceğini beklemeden, "Biz planı referanduma sunmaya hazır değiliz" açıklamasını yaparak Rumları bir kez daha rahatlatmıştı. Aslında Rum tarafı da referanduma gitmekte isteksizdi. Nitekim bir süre sonra Tasos Papadopulos, "Denktaş imzalasa bile ben imzalamayacaktım" diyecekti. Yani, dünyanın gözünde çözüme yanaşmayan yine Denktaş ve Türkiye olacaktı.

Annan bunun üzerine BM Güvenlik Konseyi'ne bir rapor sunarak misyonunun sona erdiğini bildirdi. 16 Nisan 2003 tarihinde AB ile aralarında Kıbrıs Rum kesiminin de bulunduğu 10 ülke ile

Katılım Anlaşması imzalandı. Ve Kıbrıs görüşmeleri 2003 yılı sonuna kadar başlatılamadı.

Dışişleri Bakanı olarak görevine devam eden Abdullah Gül, Kıbrıs dosyasını yeniden açmakta kararlıydı. Türkiye'nin AB ile üyelik müzakerelerine başlanmasıyla ilgili bir tarih verilmesi halinde bunun Kıbrıs'ta çözümü kolaylaştıracağını vurguluyordu.

Bu arada, KKTC'de 14 Aralık'ta seçimler vardı. AK Parti açıkça tavır almasa da üstü örtülü şekilde Denktaş'ı değil, muhalefetteki Mehmet Ali Talat'ı destekledi. Seçimlerde Talat 50 milletvekili bulunan KKTC Meclisi'nde 25 milletvekili çıkarınca, Serdar Denktaş'ın Demokrat Partisi ile Talat'ın Cumhuriyetçi Türk Partisi arasında bir koalisyon hükümeti kuruldu. Bu, KKTC'de yeni bir güç dağılımını ortaya çıkarıyordu.

Brüksel'de başlayan saç tıraşı Ankara'da tamamlandı

AK Parti harekete geçme kararı aldı. Başbakan Erdoğan 24 Ocak 2004'te Davos'ta diplomatik bir atak başlattı:

"Kıbrıs'ta Annan Planı temelinde yeniden görüşmeleri destekliyoruz. Anlaşma olmazsa boşlukları BM doldurabilir. Bu konuda Türkiye her zaman bir adım önde olacaktır."

Bu gelişmeden sonra yeniden umutlanan Kofi Annan taraflara 5 Şubat'ta bir mektup göndererek, 10 Şubat'ta New York'a davet ediyordu.

Abdullah Gül bu kez işi sıkı tutmakta kararlıydı. Denktaş'ı New York'a gitmeye ikna etmek için her yolu deniyor ve ona hareket alanı bırakmıyordu. Sonunda kerhen de olsa ikna edildi.

New York'a gidecek KKTC heyetinde Denktaş'ın yanı sıra başbakan Mehmet Ali Talat ve Dışişleri Bakanı Serdar Denktaş da yer alacaktı. Denktaş'ın yanında Mümtaz Soysal gibi çözüme soğuk bakan etkili danışmanları vardı.

Gül bunu dengelemek için Talat'ın yanında konuya hâkim güçlü birinin danışman olarak bulunmasını istiyordu. 8 Şubat'ta AB toplantıları için Brüksel'deydik. Türkiye'ye geri dönmeye saatler kalmıştı. Beni çağırdı:

"Ahmet, senin arkadaşın Profesör Ruşen Ergeç'i ara. Talat'ın danışmanı olarak onu da New York'a gönderelim."

Ben derhal Ruşen'i aradım. Berberde tıraş oluyordu. Tıraşı yarım bırakarak geldi ve apar topar uçağa atladı. Yarım kalan saç kesimini Ankara'da tamamladı.

Ruşen Brüksel Üniversitesi'nden arkadaşımdı ve çok iyi bir

Anayasa hukukçusuydu. Ayrıca bir süre KKTC'de davetli uzman olarak bulunmuş ve Annan Planı'nı çok iyi incelemişti. Dahası planı adil ve kabul edilebilir buluyordu. Başbakanlığı döneminde Abdullah Gül ile onu Ankara'da tanıştırmıştım. Ruşen aynı zamanda Kerküklü Irak Türkmenlerindendi.

Mehmet Ali Talat yeni danışmanıyla ilk kez New York yolunda uçakta tanışacaktı.

Gül'den Ziyal'e tam yetki

New York'taki BM binasının 17. katı tamamen boşaltılmış ve Kıbrıs Türk ve Rum heyetlerine tahsis edilmişti. Türk heyetinde orkestra şefi tartışmasız Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Uğur Ziyal'di. Arkasında özellikle Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün tam desteği vardı. Gül'den Denktaş'ın masadan kalkmaması ve çözüme odaklanmasının sağlanması konusunda tam yetki almıştı. Gül, Ziyal'e bu doğrultuda yazılı bir talimat da göndermişti.

Denktaş çok mutsuzdu. Kulağı hep Ankara'dan bir türlü gelmeyen destek mesajmdaydı. Aslmda Rumların da mutlu olduğu söylenemezdi. Üç gün süren çetin müzakerelerden sonra, Türk tarafı, "Anlaşma sağlanamayan noktaları BM Genel Sekreteri Annan doldursun" önerisini ortaya attı ve bu öneri Rum kesimini zor duruma soktu. Ancak onlar da kabul etmek zorunda kaldı.

En kritik noktaya gelinmişti. Ortaya çıkan uzlaşı metnini iki tarafın da imzalaması gerekiyordu. Uzun bir masanın etrafında toplanan Türk heyetinden Uğur Ziyal, son derece kararlı bir ses tonuyla şunları söyledi:

"Sayın Cumhurbaşkanı, bu metni imzalamak durumundasınız. Bunun başka yolu yok."

Denktaş'ın yüzünden düşen bin parçaydı:

"Bana Ankara'dan, hükümetten böyle bir talimat gelmedi."

"Ben size bunu, Türkiye Cumhuriyeti'nin Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı olarak söylüyorum."

Denktaş bir türlü imza atmaya yanaşmayınca, metin onun yerine Başbakan Talat ve Dışişleri Bakanı Serdar Denktaş'a imzalattırılacaktı.

Sıra İsviçre'nin küçük bir kasabası olan Burgenstock'ta planın ikinci aşamasına gelmişti. Yani anlaşmazlık noktalarının giderilmesine. Denktaş, "KKTC'yi ben değil hükümet temsil edecek" diyerek görüşmelere katılmadı. Ancak, daha sonra gitmek zorunda kaldı. Kofi Annan'm gözetiminde, Dışişleri Bakanı Abdullah

Gül'ün başkanlığındaki Türk heyetiyle, Rumlar arasında 9 gün süren baş döndürücü ve gergin müzakerelerde, üzerinde mutabakat sağlanamayan bölümleri Kofi Annan doldurdu.

Rumların uzlaşmazlığı kanıtlandı

31 Mart'ta, planın 24 Nisan'da eşzamanlı olarak Ada'nın iki tarafında referanduma sunulması kararlaştırıldı.

Referandumda, Türk tarafı planı yüzde 65 ile kabul ederken, Rum tarafı yüzde 76 ile reddetti. Bu sonuçlarla Annan Planı geçersiz kaldı ve uygulanamadı. Ama bu sonuç, AB'ye üye olsa da Rum Yönetimi'nin Ada'nın kuzeyini temsil edemeyeceğini ortaya koyarken, Türklere yönelik "uzlaşmaz" suçlamalarını ortadan kaldırdı.

Uğur Ziyal yıllar sonra kendisiyle bu konuyu konuşurken, "Her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşündük. Ama bir yanlışımız oldu. Rumlar planı reddederse KKTC'nin statüsü ne olacaktı? İşte bunu öngöremedik. Yaptığımız hata bu oldu" diye hayıflanacaktı.

MİT'e sert tepki

Abdullah Gül Başbakan olduktan sonra karşılaştığı en can sıkıcı konulardan biri de MİT'in fişlemeleriydi. Kimi nereye atamaya kalksa, MİT'ten sakıncalı raporu geliyordu. Bunlardan biri de, Mustafa İsen'in dosyasıydı. Kültür ve Turizm Bakanı Hüseyin Çelik, İsen'i müsteşarlığa atamak istediğinde, Başbakan'ın önüne onun hakkında MİT'ten kabarık bir dosya geldi. İmam Hatip mezunu olmasından başlayarak, görüştüğü kişilerle ilgili geniş bir rapor tutulmuştu ve raporda görev için uygun olmadığı iddia ediliyordu.

Başbakan çok öfkelendi. MİT'e, bundan böyle mahkeme kararı olmadan kimsenin fişlenmemesi için talimat verdi. "İnsanları uluorta, mesnetsiz damgalayan bu raporlarla karşıma gelmeyin" dedi. MİT buna hiç alışık değildi, ilk defa bir Başbakan'dan böyle bir tepki görüyordu. Bu nedenle, Başbakan'dan yazılı talimat istedi. Gül de derhal bunun gereğini yaptı ve talimatını yazılı olarak da gönderdi.

Mustafa İsen, dört yıl Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı yaptıktan sonra, Gül, cumhurbaşkanı olunca onu Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne getirdi. Ben de yedi yıl boyunca onunla birlikte çalıştım ve kendisini tanıma fırsatı buldum. İsen'i sakıncalı ve irticacı gösteren MİT raporu gerçekten akla ziyandı.

Ekonomik başarının ardındaki kadro

Bu arada, ekonomi yönetimi Başbakan Gül'ün en fazla önem atfettiği alandı. Buraya, partizanca, ideolojik değil, liyakat ve beceriye bakarak atamalar yaptı hep. Zaten Ali Babacan'ı siyasete sokan, kendisi isteksiz olunca babasını devreye sokup ikna eden de oydu. Hem başbakanlığı, hem de Dışişleri Bakanlığı döneminde ekonomi bürokrasisine yapılan atamalarda belirleyici oldu.

2002 yılında AK Parti'nin Acil Eylem Planı'nı, Devlet Planlama Teşkilatı bürokratlarından Birol Aydemir, Cevdet Yılmaz, Lütfi Elvan ve Ahmet Tıktık'a hazırlatmıştı. Bu kadro daha sonra ekonomi yönetiminde önemli görevler üstlenecek, bazıları bakan olacaktı.

Hazine Müsteşarı Faik Öztrak'tı ve onun yerine başka biri atanacaktı. Tayyip Erdoğan o kritik göreve İstanbul Belediyesi'nden bir iktisatçı getirmek istiyordu. Ancak Gül, bu zor dönemde piyasaların iyi tanıdığı, güven duyduğu birini atamanın daha doğru olacağını düşünüyordu. Başbakanlığı döneminde Devlet Planlama Teşkilatı'ndan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu BDDK'ya ikinci başkan olarak atadığı İbrahim Çanakçı'nın 5 Mayıs 2003'te Hazine'nin başına gelmesini sağladı.

Gül'ün liyakate bakarak yaptığı bu seçimin ne kadar isabetli olduğu zaman içinde ortaya çıkacaktı. Çanakçı 11 yıl aralıksız bu görevi başarıyla yürüttü ve karşılığını da IMF tarafından İcra Direktörlüğü'ne getirilerek aldı.

Keza aynı şekilde, 2006 yılında Durmuş Yılmaz'ın Merkez Bankası Başkanlığı'nı üstlenmesi, Ahmet Ertürk'ün, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu TMSF'nin 6 yıl boyunca yöneticiliğini yapması, yine hep Gül'ün ağırlığını koyması sonucu gerçekleşmişti. Nitekim Gül, cumhurbaşkanlığı döneminde daha sonra görevden alınan bu iki ismi de Köşk'te başdanışmanı yaparak sahip çıkacaktı.

İşte AK Parti'nin hemen hemen herkes tarafından da kabul gören ekonomik alandaki başarısının altında Abdullah Gül'ün, Ali Babacan'dan başlayarak, başarılı isimlerle ördüğü bu yapı yatıyor.

Askere de şerh düşülür...

8 Ocak 2003'te Başbakan'ın ilk kez katılacağı sıkıntılı bir başka toplantı daha vardı: Yüksek Askeri Şûra (YAŞ) toplantısı. Her zaman olduğu gibi bu kez de, irticai faaliyet gerekçesiyle ordudan ihraçlar söz konusuydu. Gül'ün, MİT'in fişlemelerinde olduğu gibi, bu tür raporların objektifliği konusunda ciddi şüpheleri

vardı. Ayrıca, bazı askerler eşlerinin başı örtülü olmasından dolayı ordudan atılıyordu. Daha da önemlisi YAŞ kararlarına yargı yolunun kapalı olmasından çok rahatsızdı. Bu yüzden YAŞ toplantısında ihraç kararına, Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül ile birlikte şerh koydu. Bu, ülke tarihinde bir ilk oluyordu.

Asker cephesinden tepki gecikmedi. Ertesi gün, Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'ün Gazi Orduevi'nde basın mensuplarına verdiği resepsiyonda üslubu sertti:

"Şerh koymak, idarenin kanunların uygulamasını sağlama sorumluluğu ile çelişmiştir. Kanımca bu nedenle yasal dayanaktan yoksundur. Bu istisnai durum şüphesiz irticai faaliyetlere bulaşanlara cesaret vermiştir."

Bu şerh koyma iradesinin sonucu yaklaşık 7 yıl sonra ortaya çıkacaktı. 24 Nisan 2010'da yapılan bir Anayasa değişikliğiyle YAŞ kararlarına yargı yolu açıldı: "YAŞ'ın terfi işlemleri ve kadrosuzluk nedeniyle ayırma hariç, her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır."

"Avrupa Konseyi'nde çocuklar gibi şendik"

Daha önce de belirttiğim gibi, Avrupa Konseyi'nin Abdullah Gül'ün hayatında özel bir yeri var. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde 10 yıl aralıksız milletvekilliği yaptığı sırada çok samimi ve yakın ilişkiler kurmanın yanı sıra, Avrupa'yı içeriden

Gül, 10 yıl milletvekilliği yaptığı Avrupa Konseyi'ne Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı olarak döndüğü gün.

tanıma ve irdeleme imkânı bulmuştu. O dönem Türkiye açısından son derece sıkıntılı, demokrasi ve insan hakları açısından ağır eleştiri bombardımanına tutulduğu yıllardı.

Türk milletvekilleri, hangi partiye mensup olurlarsa olsunlar, Avrupa Konseyi'ne sanki cepheye savaşa gider gibi gidiyorlardı. Haklı, haksız, samimi, kasıtlı ayırımı yapmadan gelen her eleştiriye toptan karşı çıkmak, vatanı sevmek ve savunmakla eşdeğer olarak görülüyordu. Ancak, bu sorunlu yöntem ve anlayış Avrupa'nın gözünde Türk demokrasisi açısından ciddi bir sıkıntı yaratıyordu.

Zira, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde, üye ülkelerin milletvekilleri değişik siyasi gruplara dağılıyor ve asıl tartışmalar ve mücadele üye ülkeler arasında değil, farklı siyasi gruplar arasında yapılıyordu. Özellikle de muhafazakâr, Hıristiyan demokratlarla sosyalist ve sosyal demokratlar arasında.

Başka bir ifadeyle, Alman, İngiliz, İtalyan ve Fransız solu kendi ülkelerindeki sağa karşı birlikte mücadele ederken, bu ülkelerdeki sağ da sola karşı aynı dayanışma içine giriyordu. Hiç kimse de, birbirini ülkesini dışarıya şikâyet etmekle ve jurnallemekle suçlamıyordu. Çünkü demokrasi ve insan hakları bakımından Avrupa Konseyi "dışarı" değil tam aksine "içeri"ydi.

Ancak, Türkiye söz konusu olunca durum değişiyordu. Çünkü Türk milletvekilleri açısından eğer eleştirilen Türkiye ise içeriğine bile bakmadan mensubu oldukları gruplardan ayrılıyor ve hemen "milli takım"a dönüşüyorlardı. Bu da, Türkiye'de değişik partiler olsa da, temelde aralarında bir fark bulunmadığı, Türkiye'de demokrasinin, çoğulculuğun yerleşmediği gibi bir algının pekişmesine yol açıyor, isimleri farklı da olsa tek parti varmış gibi bir görüntü ortaya çıkıyordu. Yani Türkiye, Avrupa'da oyunun kurallarını bozuyordu.

Bana göre zaten Türkiye'nin Avrupa ile gerçek anlamda bütünleşememesinin altında yatan temel engel siyasi yapımızın bizatihi kendisi. Bugün bir an için AB'ye üye olduğumuzu varsayalım. TBMM'de bulunan dört siyasi parti, Avrupa Parlamentosu'nda hangi siyasi gruplarla eşleşebilir? Hemen hemen hiçbirinin Avrupa Parlamentosu'nda gerçek anlamda bir muadili yok.

Avrupa'da Gül'e en yakın siyasi grup hangisiydi?

CHP, sosyalist ve sosyal demokrat grupla sorunlu. Çoğu, CHP'yi Batılı anlamda sosyal demokrat olarak görmüyor. Bir ara Sosyalist Enternasyonal'den dışlanması bile dillendirilmişti.

MHP'nin Avrupa Parlamentosu'nda karşılığı yok. Aşırı sağ grup olmaz. Muhafazakâr, liberal gruplar da ona uygun değil.

AK Parti açısından da bu durum geçerli. Türkiye üye olursa hangi siyasi eğilimin içinde yer alacağına kendisi bile karar verebilmiş değil: Liberal mi, Hıristiyan demokrat mı, muhafazakâr mı? Hangisi hâlâ belli değil.

Ya HDP? O hangi gruba dahil olacak? Onun da Avrupa Parlamentosu içinde benzeri ve dahil olabileceği bir grup yok.

Mevcut partilerimiz uyuşmadığı gibi, Avrupa'da olan ama bizde olmayan partiler de var: Yeşiller, komünistler ve liberaller gibi.

Kısacası siyasi yelpazemiz Avrupa'daki yelpazeyle kesinlikle örtüşmüyor ve açık bir doku uyuşmazlığı yaşanıyor.

Bu bağlamda bir anekdot anlatayım. Avrupa Parlamentosu Yeşiller grubu Eşbaşkanı Daniel Cohn-Bendit, Ankara'yı ziyareti sırasında o sırada cumhurbaşkanı olan Gül ile yaptığı görüşmede şu ilginç soruyu sormuştu:

"Siz Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde bulunduğunuz dönemde kendinizi hangi siyasi gruba daha yakın hissediyordunuz?"

Gül'ün bu soruya hiç düşünmeden verdiği cevap ilk bakışta şaşırtıcıydı:

"Sosyalist grubun gündemi bana daha yakındı."

Ama biraz düşününce aslında son derece mantıklı ve anlaşılır bir cevaptı bu. Zira, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, İslamofobi ile en fazla mücadele eden gruplardan biri sosyalist gruptu. Ayrıca, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine destek bu grupta daha güçlü ve yaygındı.

Avrupa'da Türk Baharı

Avrupa ile ilişkilerimizdeki temel sorun "dil, frekans ve siyaset uyumsuzluğu" oldu. Oysa önemli olan, aynı dilden konuşabilmek ve aynı düşünce ikliminde, ortak değerlerde buluşabilmekti. Ayrı değil, aynı dünyanın insanları olabilmekti.

Abdullah Gül işte bunu yapıyordu. Avrupa'dan gelen her eleştiriyi, "düşmanca bir tavır" olarak görmüyor, maksatlı ve önyargılı olanlarla, samimi olanları birbirinden ayırıyordu. Önyargılılarla mücadele ediyor, derdi, tasası sadece Türkiye'de değil, kendi ülkeleri dahil dünyanın her yerinde demokrasi ve fikir özgürlüğü olanlarla farklı ve yapıcı bir dil kuruyordu.

Başka bir deyişle, haklı eleştirileri kabul ediyor, hatta o da eleştiriyor ve yanlışların düzeltileceği sözünü veriyordu. Avrupa'da

Türkiye'nin AB üyeliğini gerçekten isteyen ve savunanların aradığı, "muhatap dili" işte buydu. Bu noktadaki asıl sorun, aslında kendisini sol olarak tanımlayan bir partinin yani CHP'nin Avrupa solunun gözünde "muhatap" olamamasıydı. Bu rolü, özellikle Abdullah Gül'den dolayı AK Parti'ye kaptırmasıydı.

Türkiye'nin, Avrupa'daki Türkiye karşıtlarıyla tek başına mücadele etmesi ayrı şeydi, Avrupa'da Türkiye'yi destekleyenlerin gücünü arkasına alarak mücadelesi başka şeydi. Gül, bunun peşinde oldu hep. Çünkü, demokrasi ve insan hakları yolunda köklü adımlar atan bir Türkiye, AB'ye yaklaştıkça, Avrupa'nın içindeki taraftarları artıyor, karşı olanlar yalnızlaşmaya başlıyordu. Türkiye'de kendisini muhafazakâr olarak tanımlayan bir parti Avrupa'daki sol ve yeşilleri yanına alarak, Avrupa sağı ile mücadele ediyordu.

Bu bakımdan 2002-2007 yılları arasında Türkiye altın çağını yaşadı diyebiliriz. O dönem, Avrupa'da Türkiye'yi destekleyenlerin sayısının daha önce hiç görülmedik oranda arttığı, buna karşılık, aleyhte olanların iyiden iyiye azınlığa düştüğü yıllardı.

Avrupa Konseyi bu yaklaşım ve duruşundan dolayı Abdullah Gül'ü ayrı bir yere koydu sürekli. O da 2002 yılının Kasım ayında başbakan olduktan yaklaşık iki ay sonra Avrupa Konseyi'ni ziyaret ederek içinden çıktığı bu kuruma verdiği önemi ve değeri gösterecekti. Gül'ün Strasbourg'da gördüğü ilgi inanılmazdı ve Türkiye ilk kez bu kadar sıcak ve olumlu bir atmosferde karşılanıyordu.

Bu noktada sözü Mehmet Ali Birand'a bırakıyorum. Birand,

Gül, Avrupa Konseyi dönüşü uçakta gazetecilerle birlikte. Birand'ın "O gün çocuklar gibi şendik" yazısını yazdığı o ziyaret sonrası.

Posta gazetesindeki köşe yazısında duygularını, " Strasbourg'da o gün çocuklar gibi şendik" başlıklı yazısında anlatmıştı. 20 yıl boyunca Avrupa Konseyi'ni gazeteci olarak izlemiş biri olarak bu yazı gerçekten benim de hissiyatımı yansıtıyordu:

Çok açık söylemem ve gördüklerimi size aktarmam gerekiyor. Zira, inanın hâlâ şaşkınım. Hâlâ yaşadıklarım ne oranda gerçek, ne oranda rüya anlayabilmiş değilim. Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi'nin geçen Pazartesi günü Strasbourg'daki toplantısından söz ediyorum. Başbakan Gül'ün bir konuşma yaptığı ve ardından da parlamenterlerin sorularını yanıtladığı oturum tahminlerin ötesinde garip manzaralarla doluydu.

Konsey toplantılarına yaklaşık 22 yıldır giderim. Türkiye'nin parlamento asamblesi ile ilk tanışması 12 Mart 1971 darbesiyle başladı ve bugüne kadar sürdü.

Ben 22 yılda öyle oturumlar yaşadım ki, insanın gözleri yaşarırdı. Türkiye yerden yere vurulur, Türk delegeler sıra kapakları ile protesto edilir, katillikle suçlanır, yuhalanırdı. 22 yıl Konsey'de boynumuz bükük dolaştık. Eleştirilerin bir bölümü maksatlı idi, ancak bir bölümü de doğru olduğundan dolayı parlamenteri, bürokratı ve gazetecisi ile hepimizin onuru zedeleniyordu. Haklı eleştiriler daha da acı veriyordu. Resmi yetkililer, "bizi anlamıyorlar bunlar" gerekçesinin ardına saklanıyor, ancak özel konuşmalarda onlar da ezikliklerini saklayamıyorlardı.

İşte ben böyle bir Avrupa Konseyi anılarıyla dolu şekilde, Gül'ün konuşmasını dinlemeye gittim.

İnanamadım.

Gül konuştukça alkış aldı. Türkiye'nin insan hakları, fikir özgürlüğü ve demokrasi yolunda attığı adımları anlattıkça, "bravo" sesleri duyuldu.

Hele sorulara gelince, durum daha da değişti. Eskiden Türkiye'yi yerden yere vuran grup liderleri, şimdi Gül'e çiçekler atıyor, her konuşmacı önce, "Türkiye'yi ve sizi tebrik ederiz" diye söze başlıyor ve son derece anlayışlı sorular soruyorlardı. Konsey Asamblesini ve bu insanları bilmesem "Türk yetkililer soruları bile hazırlayıp ceplerine koymuşlar" diyebilirdim.

Bu manzaraya Gül'ün 10 yıllık Konsey deneyimi ve ilişkileri mutlaka katkıda bulunmuştur. Son derece mantıklı yaklaşımı ve yanıtlarının yumuşaklığı da atmosferi etkiledi. Ancak, asıl etken, Türkiye'nin son iki yıldır Kopenhag kriterlerine uyum konusunda gösterdiği olağanüstü gayretti.

Önce Ecevit koalisyonu, ardından AKP Hükümeti'nin yaptığı değişiklikler, Türkiye'ye açıkça lig atlatmış. Demek ki sorun, "Türkiye'yi anlamamalarından veya sevmemelerinden" değil, Türkiye'nin insan hakları ve demokrasi kulübüne hem üye olması, hem de kurallara uymamasından kaynaklanıyormuş. Geçen Pazartesi günü Avrupa Konseyi'ndeki Türkler ülkeleriyle gurur duydular. Normalleşmenin tadını tattılar. İtilip kakılmak, sürekli eleştiri almak yerine, Avrupa normlarına ayak uydurmaya başlamanın rahatlığını yaşadılar.

Bu keyfi bizlere yaşatma şansı da Gül'e düştü. O gün Strasbourg'da bir avuç Türk çocuklar gibi şendik. Ancak demokrasi hep gelişen bir süreç. Bunu izleyip ona göre değişmemiz gerek. Bu iş bitti diye düşünürsek, 10-15 yıl sonra gene sıkıntı yaşarız.

Mehmet Ali Birand, o günkü havayı çok iyi tasvir etmişti ama yazısının sonunda sanki geleceği görmüştü. Daha sonraki yıllarda o dönem parlayan yıldız giderek söndü. Eski anlayış, yaklaşım ve bakış açısına geri dönüldü. Başka bir deyişle, "Yeni Türkiye" adı altında eski Türkiye'ye geri dönüş yaşandı.

"Uzarsa tadı kaçar. Uzatmayalım"

Recep Tayyip Erdoğan, siyasi yasaklı olduğu için 2002 seçimlerine katılamamıştı. TBMM'de kabul edilen bir yasayla siyasi yasağı kalktı. Yüksek Seçim Kurulu'nun Siirt seçimlerinin iptali ve yenilenmesi kararı üzerine milletvekili adayı olan Erdoğan 9 Mart 2003'te seçilerek parlamentoya girdi.

Erdoğan seçildikten sonra gözler Gül'e çevrilmişti. Çünkü, bu konu daha önce aralarında hiç konuşulmamıştı. Abdullah Gül'e içeriden ve dışarıdan başbakanlığa devam etmesi için telkinler yapılıyordu. Ama onun bekleme niyeti ve arzusu hiç yoktu, bir an önce görevi devretmek istiyordu. Hatta Erdoğan, "Niye bu kadar acele ediyorsunuz?" diye sorma ihtiyacı duydu. Onun cevabı kısa ve öz oldu:

"Uzarsa tadı kaçar. Uzatmayalım."

Abdullah Gül, dediği gibi 58. Hükümet'in istifasını 11 Mart 2003'te sundu ve başbakanlık koltuğunu Erdoğan'a devretti.

Gül, Erdoğan'ın başbakanlığında kurulan 59. Hükümet'te, Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olarak görev aldı.

Dışişleri Bakanlığı yılları

Türkiye'nin altın çağı

AB ile üyelik müzakerelerini başlatmak, Dışişleri Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığını üstlenen Abdullah Gül'ün birinci önceliğiydi. Bütün bürokrasiyi bu hedefe kilitlemişti.

Türkiye yoğun bir reform sürecine girmişti. Anayasa ve yasaların AB standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi için TBMM makine gibi çalışıyordu. Özellikle 2003-2005 yılları arasında ardı ardına 5 uyum paketi kabul ediliyor, Türkiye'de özgürlük rüzgârları estiriliyordu. İşkence ile mücadeleden düşünce özgürlüğüne, gayrimüslim cemaat vakıflarının mal edinme haklarından gösteri ve yürüyüş haklarına, asker-sivil ilişkilerine kadar her alanda baş döndürücü bir değişim yaşanıyordu.

Yasalar değişiyor, ancak bu kez uygulamada sorunlar çıkıyordu. Abdullah Gül bu sorunu aşmak için, bir Reform İzleme Grubu kuruyor, uygulamadaki sorunlar burada tek tek ele alınıyor ve hemen müdahale ediliyordu. Zira Reform İzleme Grubu'nda, Gül'ün yanı sıra Adalet Bakanı Cemil Çiçek ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu da yer alıyordu. Sorun hangi bakanlığın ilgi alanına giriyorsa, o bakan müdahale ediyor ve meseleyi çözüyordu.

Yılların getirdiği kemikleşmiş yapı nedeniyle, bürokraside reformlara bir direnç oluyordu, ancak siyasi iradenin güçlü duruşu karşısında çözülüyordu. Bu direnç özellikle yargıda kendini gösteriyordu. Buna karşılık, Dışişleri Bakanlığı ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'ndeki bürokratların büyük bölümü reformların en büyük destekçisiydi. Burada tarihe bir kayıt düşmek adına, bazılarının isimlerini burada geçirmek istiyorum: Daryal Batıbay, Ahmet Acet, Murat Sungar, Kaya Türkmen, Aydın Sezgin, Namık Tan, Ayşe Sezgin, Oğuz Demiralp, Selim Yenel, Selim Kuneralp, Şevki Mütevellioğlu bunlardan birkaçıydı.

Bürokrasi, siyasi irade karşısında geriledi

Bu bağlamda, Avrupa Birliği ile ilişkilerde gündemden hiç düşmeyen konulardan biri de, cezaevinde bulunan Leyla Zana ve arkadaşlarının durumuydu. Zana ile birlikte, Orhan Doğan, Hatip Dicle ve Selim Sadak yasadışı örgüt üyeliğinden 15 yıl hapis cezasına çarptırılmışlardı ve 10 yıldır da demir parmaklıkların arkasındaydılar. Özellikle Leyla Zana Avrupa'da sembol bir isim haline gelmişti. Avrupa Parlamentosu kendisine insan hakları ödülü vermişti.

Abdullah Gül'ün başkanlığında Adalet Bakanı Cemil Çiçek ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun katılımıyla yapılan Reform İzleme Grubu'nun değişmez gündem maddelerinden bir tanesi de buydu. Aslında peş peşe yasal değişiklikler yapılıyor, ama bu reformlar mahkemeleri etkilemiyordu. Gül, bu sorunun mutlaka çözülmesi gerektiğini vurguluyordu sürekli.

Uzun ve kararlı uğraşlar sonunda, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi son yasal düzenlemeleri dikkate alarak, Zana ve arkadaşları hakkındaki terör örgütü propagandası yapmak suçundan kovuşturmanın ertelenmesine; örgüt adına suç işlemek suçundan da ceza verilmesine yer olmadığına karar vererek davayı düşürdü.

Zana'dan teşekkür ziyareti

Bu kararın ardından 8 Haziran 2004 tarihinde Ankara Merkez Kapalı Ceza ve Tutukevi'nden serbest bırakılan Leyla Zana, Selim Sadak, Orhan Doğan ve Hatip Dicle'nin yaptıkları ilk iş, Abdullah Gül'ü ziyaret etmek oldu.

Dışişleri Konutunda gerçekleşen görüşmede Leyla Zana, Gül'e teşekkür etti:

"Bizim serbest kalmamız için ne kadar çaba gösterdiğinizi çok iyi biliyoruz. Bunun için, hapisten çıkar çıkmaz sizin yanınıza gelip teşekkür etmek istedik."

Gül'ün cevabı şu oldu: "Siz uzun süre hapiste kaldınız. Bu süre içinde Türkiye çok değişti. Bundan sonra Kürt sorununun demokratik yollardan çözümü konusunda umarım destek ve katkı verirsiniz."

Zana ve arkadaşlarının özgürlüklerine kavuşması AB içinde de çok olumlu yankı bulmuştu ve üyelik müzakerelerine başlamanın önündeki baş ağrılarından biri ortadan kalkmıştı.

Ancak, Abdullah Gül, hiç beklemediği yerden gelen bir tepkiy-

le şaşkına döndü. 10 AK Partili milletvekili Gül'ü hedef alan bir bildiri yayınlamıştı:

"AB hedefi elbette önemli ancak, hiçbir hedef ülkemizin bölünmez bütünlüğünün üstünde görülemez. DEP'lilerin resmi makamlarca hangi sıfat ve hangi gaye ile kabul edildiğinin izahı mümkün olamaz."

Bildirinin altında imzası bulunun AK Partili milletvekilleri şunlardı: Sadık Yakut, Miraç Akdoğan, Fuat Geçen, Süleyman Sarıbaş, Ali Küçükaydın, Sait Armağan, Osman Seyfi, Ali Ayağ, Vahit Erdem ve Mehmet Erdemir.

Doğrudan kendisini suçlayan bu açıklama Gül'ü şaşırtmıştı, ama üstünde durmadı ve sorun yapmadı. Zaten bir süre sonra bu hareketlerinden dolayı hepsi ayrı ayrı gelip özür diledi. Bu bildiride imzası bulunan milletvekilleri bugün yaşanan gelişmelere bakınca ne düşünüyor acaba?

Avrupa'nın kapısında zina krizi

2004 yılı, Türkiye'nin AB reformlarına odaklandığı bir yıldı. TBMM'den peş peşe reform yasaları geçiyordu. Amaç, Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirmek ve AB ile müzakereleri başlatmaktı.

AB'nin en önemsediği reformlardan biri de, Türk Ceza Kanunu'nun, AB standartlarıyla uyumlu hale getirilmesiydi. Meclis'in önünde bir tasarı vardı. Değişiklikler görüşülürken bir anda ortaya nasıl çıktığı anlaşılmayan bir "zina" krizi patlak verdi.

Zinanın suç ve ceza kapsamına alınmasını öngören teklif, AB'yi ayağa kaldırdı. Türkiye'de muhalefetin yanı sıra AB'den çok sert tepkiler gelmeye başladı. Zina olayı son derece olumlu yönde ilerleyen AB ile ilişkilerin kimyasını bozmuştu.

AB Komisyonu 6 Ekim 2004'te Türkiye hakkındaki ilerleme raporunu yayınlayacaktı ve komisyonun Aralık ayında yapılacak AB Zirvesi'ne sunacağı bu raporun olumlu olması müzakerelere başlanıp başlanmayacağı konusunda büyük önem taşıyordu. Komisyon, TCK reformunu beklerken, bu olay tuz biber olmuştu. AB'deki genel görüşe göre, Türkiye, Avrupa'nın yıllar önce kapattığı bir defteri yeniden açmaya hazırlanıyordu. AB açısından bu kabul edilemezdi.

Ancak, Erdoğan, zinanın değişikliğe ilave edilmesinde ısrarcıydı:

"Biz bunu ailenin, kadınların korunması için yapmak istiyoruz. Zinaya toplumumuzda hassasiyet var. Halkımızın büyük çoğunluğu

bunu istiyor. Toplumsal talebe yönelik bu düzenleme yapılacak."

Bu ısrar ve kararlılık, AB kaynaklı tepkilerin şiddetini daha da artırmaya başladı. Eleştirinin yerini öfke ve kızgınlık almıştı. AB Ankara'yı, "Ya zina, ya AB; tercihini yap" ikilemine sokmuştu.

"Ya Abdullah, nereden çıktı bu zina?"

Almanya Dışişleri Bakanı Joschka Fischer'in, telefonla aradığı Abdullah Gül'e söyledikleri Türkiye'ye destek verenlerin ruh halini çok iyi yansıtıyordu:

"Ya Abdullah, yüzüp yüzüp sonuna getirmiştik. Nereden çıktı bu zina şimdi?"

Gül ve Fischer birbirlerine ön isimleriyle ve "sen" diye hitap ediyorlardı.

Dışişleri Bakanı Gül tartışmalar sürerken, BM Genel Kurul toplantılarına katılmak üzere New York'a gitti. Ama aklı hep Ankara'da kalacaktı.

O dönem, Avrupa Birliği İletişim Grubu (ABİG) başkanlığını yürütüyordum. Bu görevimden dolayı Adalet Bakanı Cemil Çiçek ile sık görüşüyorduk. Çok eskiye dayanan bir hukukumuz vardı. Zina olayından sonra yanına daha çok uğramaya başladım. Her seferinde işin vahametine işaret ediyor ve adeta başının etini yiyordum:

"Cemil Bey durum ciddi. Zina yasaya girerse AB kamyonu devrilecek. Ne olur Sayın Başbakan'ı ikna edin. Bundan vazgeçilsin."

Ama Başbakan Avrupa'nın zina olayında işin iç yüzünü bilmediğini ve yanlış anladığını düşünüyor ve "Ben Brüksel'e gidince gerçeği birinci ağızdan izah edeceğim ve eminim ikna olacaklar" diyordu.

Başbakan 23 Eylül'de Brüksel'i ziyaret edecekti. Ve bu ziyaret, "AB ile tamam mı, devam mı?" noktasına gelip dayanmıştı. Göz göre göre bir yol ayrımına doğru gidiyorduk.

Aklıma bir fikir geldi. Başbakan'ın Brüksel'e hareketinden 4 gün önce akşam saatlerinde Adalet Bakanı Çiçek'i telefonla arayıp bir öneride bulundum:

"Cemil Bey biliyorsunuz ben yıllarca Brüksel'de gazetecilik yaptım. Sayın Başbakan'dan önce, yani hemen Brüksel'e gitsem. Sayın Başbakan'm görüşeceği isimlerle ben önceden görüşsem. Kendisi geldiğinde oradaki havayı, kimin ne düşündüğünü ve beklediğini bir rapor olarak sunsam iyi olmaz mı?"

"Ben Sayın Başbakan'la bir görüşeyim. Sana haber veririm."

Bu teklif Cemil Çiçek'in aklına yatmıştı. Beklediğim telefon sabah 9.30'da geldi:

"Ahmet, Sayın Başbakan tamam dedi, hemen yola çık."

Apar topar yola çıktım. Münih üzerinden aktarmalı olarak öğleden sonra Brüksel'e ulaştım. Henüz alınmış hiçbir randevum yoktu. Belçika'da uzun süre gazetecilik yapmanın avantajıyla randevuları peş peşe aldım.

Bu arada, saat farkından dolayı New York'ta bulunan Abdullah Gül'e haber verememiştim. Brüksel'den arayıp kendisini bilgilendirdim. "İyi düşünmüşsün, gelişmelerden beni de haberdar et" dedi.

Ben o gün ve ertesi güne yayılan maraton görüşmelere başladım. Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grup Başkanı Martin Schulz, Yeşiller Grup Başkanı Daniel Cohn-Bendit, Karma Parlamento Komisyonu Eşbaşkanı Joost Lagendijk ve AB Komisyonu'nun genişlemeden sorumlu üyesi Günter Verheugen'in sağ kolu Christian Danielsson ile ardı ardına bir araya geldik.

Hava çok ağırdı, tepki büyüktü. Başbakan, AB'yi ikna ederim düşüncesiyle Brüksel'e geliyordu ama muhatapları, ikna olmak bir yana zinanın adını bile duymak istemiyordu. İstisnasız hepsi, "Türkiye Başbakan'ı zinada ısrarlı olursa bu iş burada biter" görüşündeydi.

Bu arada Cemil Çiçek aradı:

"Hava nasıl orada?"

"Hava çok kötü. Zinanın adını dahi işitmek istemiyorlar. Durum gerçekten çok sıkıntılı. Ben bir rapor hazırlıyorum. Gelince Sayın Başbakan'a arz ederim."

New York'ta bulunan Abdullah Gül'ü de bilgilendirdim.

Brüksel Conrad Otel'de raporumu hazırladım ve beklemeye başladım. 22 Eylül akşamı Başbakan beraberinde kalabalık bir heyetle Brüksel'e geldi. Cemil Çiçek de yanındaydı. Erdoğan onu son anda uçağa davet etmiş, o da valizi bile olmadan öylece heyete dahil olmuştu.

"Aman üslubuna dikkat et!"

Başbakan otelde asansörün önünde beni gördü, "Seni birazdan çağıracağım" dedi. Tam o anda telefonum çaldı. Abdullah Gül, beni uyarma ihtiyacı duymuştu: "Ahmet senin anlatacakların önemli. Senden bir şey istiyorum, Başbakan'la konuşurken üslubuna dikkat et."

Tabii ben ne demek istediğini hemen anladım.

Bir süre sonra, "Sayın Başbakan sizi bekliyor" dediler. Toplan-

tı salonuna girdiğimde, masanın etrafının epeyce kalabalık olduğunu gördüm.

Cemil Çiçek'in yanı sıra, Devlet Bakanı Mehmet Aydın, milletvekilleri Nimet Baş, Ömer Çelik, Egemen Bağış, Başdanışmanı Ahmet Davutoğlu, Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Volkan Bozkır ve AB nezdindeki Büyükelçimiz Oğuz Demiralp oradaydı. Masada yerimi aldım, Başbakan, "Evet Ahmet, dinliyorum" dedi.

"Efendim, yaptığım görüşmelerden edindiğim ilk izlenimim şu: Bu zina olayı üyeliğimize karşı olanları çok sevindirmiş, bizi destekleyenleri ise çok zor duruma düşürmüş ve üzmüş" diye söze girip devam ettim:

"Sosyalist Grup Başkanı Martin Schulz şunları söyledi: 'Başbakan Schröder ile birlikte, Türkiye'nin üyeliğine güçlü ve kararlı bir destek verdik. Bu mücadeleyi Hıristiyan Demokratlara karşı verdik. Şimdi zinacı diye bizimle dalga geçiyorlar. Başbakanın taban ve seçmen kaygısını anlıyorum. Ama, zina doğru seçilmiş bir konu değil. Biz de politikacıyız, bizim de tabanımız var. Bunu seçmenimize izah edemeyiz. Ayrıca, Alman kamuoyu Türkiye'nin üyeliğine karşı. Biz ona rağmen destek veriyoruz. Bir şeye karar verelim. Ya kamuoylarımızı dinleyelim bu işi bırakalım, ya da her tepkiye kulak asmayalım, yolumuza devam edelim..."

Başbakan Erdoğan burada sözümü kesti:

"Bir dakika, ortada Helsinki Zirvesi'nin Türkiye'nin adaylığını kabul eden bir kararı var."

"Bunu, Schulz'a ben de söyledim. O da, 'kamuoyumuzu dinleseydik, Helsinki kararı da çıkmazdı' karşılığını verdi" dedim.

Önümdeki notlardan mesajları aktarmayı sürdürdüm:

"Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu Eşbaşkanı Joost Lagendijk, çok üzgündü. 'Her şey mükemmel yürüyordu. Türkiye karşıtları artık bahane bulamıyordu. Zina girişimi, Türkiye'nin üyeliğine karşı olanların eline müthiş bir koz verdi' dedi. Bu oyunu bozmak için, bu bahaneyi ellerinden almak gerektiğini belirtti."

Başbakan ben konuşurken not alıyordu. Devam ettim:

"Yeşillerin Eşbaşkanı Daniel Cohn-Bendit, durumun çok ciddi olduğunu, şu anda iki trenin aynı raylar üzerinde hızla birbirine doğru ilerlediğini ve çarpışmayı ancak sizin durdurabileceğinizi söyledi. Ayrıca futbola olan ilginizi bildiği için bir futbol benzetmesi yaptı, Türkiye'nin iki yıldır rakiplerini eleyerek finale çıktığını vurguladı ve 'Herhalde Sayın Başbakan finalde takımı sahadan çekmeyecek. Zinadan vazgeçip takımı sahaya çıkarıp şampiyon yapacak' dedi."

Şampiyonluk, AB ile üyelik müzakerelerine başlamak anlamına geliyordu.

Başbakan'ın yüzünde hafif bir gülümseme belirdiğini anımsıyorum. Burada özetle aktardığım sunumum bittikten sonra bürokratların çıkmasını istedi. Çıktık. İçeride sadece bakanlar ve milletvekilleri kaldı.

Kritik toplantı ertesi gün saat 11.00'de Conrad Otel'deydi. Sabah kahvaltı salonuna indiğimde Cemil Çiçek, Mehmet Aydın ve Ahmet Davutoğlu'nu aynı masada kahvaltı yaparken gördüm. Yanlarına gittim. Meraktan ölüyordum, Başbakan zinada direnecek miydi? Vaz mı geçecekti? Bakanlar, "Biz de bilmiyoruz. Bize bir şey söylemedi. Ama senin önceden gelip buradaki havayı kendisine anlatman çok iyi oldu" dediler.

Biraz sonra, AB Komisyonu'nun genişlemeden sorumlu üyesi Günter Verheugen heyetiyle birlikte Conrad Otel'e geldi ve toplantı başladı. Ben de oradaydım. İlk sözü Başbakan aldı:

"Türk Ceza Kanunu reformunu gördüğüm kadarıyla çok önemsiyorsunuz. 6 Ekim'de yayınlayacağınız ilerleme raporu için bunun çok önemli olduğunu düşünüyorsunuz. O zaman ben şimdi Grup Başkanvekillerini arayacağım ve pazar günü TBMM'nin olağanüstü toplanmasını ve TCK'nın geçirilmesini isteyeceğim."

AB için bu çok önemliydi. Ama o anda cevabı beklenen asıl konu başkaydı. Verheugen lafı dolandırmadan çok açık sordu:

"Zinalı mı, zinasız mı?"

"Zina zaten değişikliğin içinde yok ki."

Masadakiler kulaklarına inanamadı. Verheugen'in sözcüsü Jean Christophe Filori, önüme bir not uzattı. Notta, "Doğru mu anladım? Zina artık yok mu?" diye soruyordu. Ben de, altına "Evet doğru anladın" yazıp iade ettim. Aslında doğruydu, niyet ve istek vardı, ama değişikliğin içinde zina yoktu.

Ancak, Erdoğan'ın iki şartı vardı:

"Dışarıda basın bizi bekliyor. Onlara iki şey söylemenizi istiyorum. Biri, artık masada bir engel kalmadığını, ikincisi de ilave koşul olmayacağını ifade etmenizi bekliyorum."

Erdoğan'ın zinadan vazgeçtiğini gören ve çok mutlu olan Verheugen, daha sonra başını ağrıtacak sözü verdi:

"Tamam, söyleyeceğim."

Herkes derin bir nefes aldı. Kriz çözülmüştü. Toplantının ardından basın toplantısına geçildi. Ortalık ana baba günüydü. Türkiye'de herkesin gözü kulağı Brüksel'deydi. Basın toplantısında, bir yandan zinanın artık gündemde olmadığı dile getirilirken,

Verheugen, "Masada engel kalmadı. Türkiye'ye ilave başka şart yok" diyerek içeride verdiği sözü tuttu.

Türkiye'nin AB yolculuğunda ciddi bir tren kazası önlenmişti.

Gül'den Hamas'a tarihi uyarılar

2006'da Filistin'de seçimler vardı ve Hamas ilk defa seçimlere katılacaktı. Ancak özellikle bazı Avrupa ülkeleri, Hamas'ın terör eylemleri nedeniyle buna karşı çıkıyordu. NATO Dışişleri Bakanları toplantısının önemli gündem maddelerinden biri de bu konuydu.

Toplantıda Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, Hamas'ın seçimlere katılmasının önemini vurguluyor ve "Eğer engellenirse, şiddete başvurmak için güçlü bir argüman elde eder ve görüyorsunuz bana başka yol kalmıyor der. Bu nedenle, Hamas'ı terörden uzaklaştırıp, siyasi arenaya çekmenin yolu da seçimlere girmesinden geçiyor" görüşünü savunuyordu. Uzun tartışmalardan sonra ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'ın da Gül'den yana tavır koymasıyla, NATO'dan destek kararı çıkıyordu.

Hamas'ın seçimleri kazanması üzerine Abdullah Gül, Ankara'daki Arap medyasını çağırıp, Hamas'a bundan böyle izlemesi gereken yol hakkında mesajlar verdi:

"Seçimi kazandınız. Artık siyasette yeni bir aktörsünüz. Bundan böyle farklı bir yol izlemek durumundasınız. Şiddetten uzak durun, yanlış yola girmeyin."

Mesaj Arap medyasında yayınlandıktan sonra Hamas'ın Siyasi Büro Şefi Halid Meşal, ilk yurtdışı gezisini Türkiye'ye yapmak istediğini ve davet beklediğini Ankara'ya bildirdi. Hükümetin resmi bir davet yollamasının diplomatik alanda doğuracağı sonuçlar hesaba katılarak, daveti AK Parti'nin yapması kararlaştırıldı.

Meşal, beraberindeki heyetle birlikte 16 Şubat 2006'da Ankara'ya geldi. Abdullah Gül, Hamas liderini Dışişleri Bakanlığı yerine, AK Parti Genel Merkezi'nde kabul etti. Görüşme, Gül ile Meşal arasında baş başa planlanmıştı. Ancak, Gül görüş ve tavsiyelerini anlatmaya başlayınca Halid Meşal araya girdi:

"Abdullah Bey bir dakika lütfen. Eğer sizin için bir sakıncası yoksa dışarıdaki arkadaşlarımı da çağıralım. Söyleyeceklerinizi onlar da dinlesinler."

Gül'ün cevabı, "Elbette. Benim için hiçbir mahzuru yok" oldu.

Gül, Hamas heyeti masada yerini aldıktan sonra konuşmasına devam etti:

Demokratik yollarla iktidara geldiniz. Bu çok önemli bir gelişme. Artık sadece Hamas'a oy verenleri temsil etmiyorsunuz. Bütün Filistin halkının temsilcisi konumuna geldiniz. Bu büyük bir sorumluluktur. Bu sebeple de, tüm parti ve yöneticilerle dayanışma içerisinde olmanız gerekir.

Kabul etmek gerekir ki, sizinle ilgili olarak uluslararası toplumda belirli bir tedirginlik vardır. Bu tedirginliği gidermek sizin yararınıza olacaktır. Barış herkes için önemlidir. Satır aralarında esasen dile getirmekte olduğunuz hususları daha açık ifade edin. Böylelikle elde edeceğiniz siyasi güç silahlı güçten çok daha önemlidir. Şimdi sizin en iyi muhatap olduğunuzu dünyaya kanıtlamanız gerekmektedir. Dünyanın sizi muhatap olarak kabul etmesini sağlayacak adımları atmalı, yeni bir Hamas olmalısınız.

Bu fırsat kaybedilirse çok yazık olacaktır. Esas olan kendi topraklarınızda mutlu ve dünyaya örnek olacak şekilde yaşamalısınız. Gerekli siyasi gerçekliği ortaya koymazsanız ileride çok daha büyük zorluklarla karşı karşıya kalırsınız. İsrail nüfusunun yarısı sizi muhatap olarak kabul etmek istiyor. Bu oranı daha da yükseltmeye çalışmalısınız. Sonradan esiri haline geleceğiniz hatalardan kaçının. Çıkmaz sokaklara girmeyin. Çok gerçekçi olmalısınız. Size daha katı olmanız gerektiğini söyleyecek olanların kendilerinin yalnızlık içinde olduğunu unutmayın.

Bu tür yanlışlara düşmeyin. Şiddeti reddetmek, İsrail'in var olma hakkını ve İsrail'le yan yana bağımsız iki devlet olarak yaşama hedefi güttüğünüzü; "Road Map"e sahip çıktığınızı ortaya koymanız size büyük bir güç kazandıracaktır. Başlangıcı bu şekilde yaparsanız, dünyanın bir anda sizin yanınıza geçtiğini göreceksiniz.

Yumuşak güç denilen ve aslında askeri güçten de önemli olan zemine geçmelisiniz. Bunun yolu taleplerinizin, vizyonunuzun olumlu çerçevelere oturtulmasıdır. Dünyadaki güç dengelerini gözeterek, bu hususları seçimlerden sonra bir daha dünyaya anlatmaya çalışmalı, reel politikanın gereklerini uygulamalısınız.

Aksi takdirde yeni bir Hamas'a dönüşemeyecekseniz seçimlere niye girdiğiniz sorgulanır. Amerika ve Avrupa'yı yanınıza almadan başarılı olamazsınız. Tüm bu hataların ceremesini Filistin halkı çeker.

Halid Meşal ve Filistin heyeti görüşmede, Türkiye'ye duydukları güven ve saygıyı vurguladıktan sonra, Türkiye'nin ekonomi ve demokrasi alanındaki başarılarından çok etkilendiklerini, bunun Filistin ve Hamas açısından çok önemli bir örnek teşkil ettiğini belirtti. Filistin halkının beklentilerine göre hareket etmele-

ri gerektiğini, sorunun İsrail tarafından düğümlendiğini ifade etti. Dışişleri Bakanı Gül'ün ifadelerini bir bütün olarak değerlendirme yoluna gideceklerini söyledi.

Gül, Hamas heyetinin önüne bir demokrasi manifestosu ve uluslararası sisteme entegre olmaları için bir yol haritası koyuyordu adeta. Gül'ün Türkiye'ye biçtiği *Soft Power* yani yumuşak güç rolünün en iyi örneklerinden biri de buydu.

Cumhurbaşkanlığı yılları

Askerin cumhurbaşkanı değilsin

Gül'ün cumhurbaşkanlığını devralmasından bir gün sonra GATA'da mezuniyet töreni vardı. Askerin, cumhurbaşkanı seçilen ve "Başkomutan" konumunda olan Gül'e karşı duruşu hâlâ çok sorunluydu. Törende konuşan GATA Komutanı Korgeneral Necati Özbahadır, askeri teamüllerin aksine, Abdullah Gül'e, "Sayın Cumhurbaşkanı" diye hitap etti. O güne kadar yıllarca tüm cumhurbaşkanlarına, "Sayın Cumhurbaşkanım" diyen komutanlar, Gül söz konusu olduğu için bunu söylemekten imtina ediyordu. Sanki karşılarında yabancı bir ülkenin cumhurbaşkanı vardı.

Bu da yetmedi, Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt ödül vermek üzere ayağa kalktığında, Cumhurbaşkanı'nı selamlamaktan özellikle kaçındı.

Ertesi gün, sıra, Hipodrom'da 30 Ağustos Zafer Bayramı törenlerine gelmişti. Cumhurbaşkanı'nın ismi anons edildiğinde orada bulunan halkın tezahürat ve coşkusu inanılmazdı. Benzer gösteriler daha sonra sırasıyla Kara, Hava ve Deniz Harp Okulları mezuniyet törenlerinde de yaşandı. Üstelik sevgi gösterisi yapanlar mezun olan subayların aileleriydi.

Bu tablodan etkilenen askerler sanıyorum kendi aralarında bu konuyu enine boyuna tartıştılar ve Cumhurbaşkanı Gül'e yönelik bu yanlıştan vazgeçtiler. Daha sonraki toplantılarda Gül'e "Sayın Cumhurbaşkanım" diye hitap etmeye başladılar.

Aslan Güner'den gelen not

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, ilk yurtdışı gezisini mutat olduğu üzere 18 Eylül 2007'de KKTC'ye yapacaktı. Daha görevinin başında bir gerilime meydan vermemek için ziyareti eşsiz yapmayı istedi.

Ancak, KKTC Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat'ın eşi Oya Talat, Hayrünnisa Hanım'ı telefonla arayıp ısrarla davet edince durum değişti.

Cumhurbaşkanı Gül KKTC'yi eşi Hayrünnisa Hanım'la birlikte ziyaret etti. Dönüşte, karşılama töreninde protokol krizi yaşandı. Ertesi günün gazete manşetlerine yansıyan haberlere göre, dönemin Ankara Garnizon Komutanı Korgeneral Aslan Güner, törende Hayrünnisa Hanım'm elini sıkmamak için yerini değiştirmişti.

Bu, gerçekten çok can sıkıcı bir durumdu. Cumhurbaşkanı'nın keyfini kaçırmıştı. Genelkurmay'ın bu habere bir açıklama getirmemesi de düşündürücüydü.

Bu olayın üzerinden üç yıl geçtikten sonra ben *Milliyet* gazetesinden Devrim Sevimay'a verdiğim mülakatta konuyla ilgili bir soruya, "Protokol krizindeki o gerekçe Köşk'e üç yıldır izah edilmedi" dedim.

Birkaç gün sonra, o dönemde Cumhurbaşkanı'nın Başyaveri olan Kurmay Albay İsmail Güneşer elinde bir zarfla odama girdi. Zarf bana hitaben Aslan Güner'den geliyordu. İçinde Güner'in Ankara Garnizon Komutanı iken karşılama töreninde durması gereken yeri gösteren bir kroki ve bir not vardı.

Notta, Güner'in Hayrünnisa Hanım'ın elini sıkmamak için değil, durması gereken yere geçmek için o hareketi yaptığı ve bunun yanlış algılandığı ileri sürülüyordu. Bunun izahı için neden bu kadar beklendiğinin gerekçesi ise ilginçti:

Abdullah Gül'ün eşiyle birlikte ziyaret ettiği KKTC dönüşünde havaalanında protokol krizinin yaşandığı an.

"Garnizon Komutanı tarafından dönemin Sayın Genelkurmay Başkanı'na bu yanlış algıyı durduracak bir açıklama yapılmasının uygun olacağı arz edilmiş, buna karşılık 'Ben o konuyu bir haftalık görüşmemde Sayın Cumhurbaşkanı'na izah ettim. Anlayışla karşıladı, bir sorun yok' cevabı alınmıştır."

Zarfı alarak Cumhurbaşkanı'nın yanına gittim. Durumu anlattım. Kendisine uzattığım notu okuduktan sonra bana dönerek, "Doğru değil, Genelkurmay Başkanı benimle görüşmelerinde bu konuyu hiç açmadı. Ayrıca hangi cesaretle ve hangi yüzle bu konuyu bana açacakmış ki?" dedi.

Bu olay önemliydi. Zira, daha sonraki dönemde herkes Aslan Güner'in Genelkurmay Başkanı olmasını bekliyordu, ama bu gerçekleşmedi.

Gül'e göre Türkiye'nin önündeki üç büyük engel

Abdullah Gül, başbakanlığından başlayarak dışişleri bakanlığı ve nihayet cumhurbaşkanlığı döneminde, üç sorunu Türkiye'nin büyümesinin ve güçlenmesinin önündeki en büyük engel olarak gördü:

Kürt, Ermeni ve Kıbrıs sorunu.

Bu üç sorunda da inkârcı, kalıplaşmış ve kendinde hiç hata görmeyen, her yanlışı başkalarında arayan yaklaşımların hiçbir sonuç vermediğini, tam aksine bu tür yaklaşımların sorunu daha da kangrenleştirerek çözümü daha da zorlaştırdığını düşünüyordu.

Türkiye'nin büyük bir tarihsel birikime, potansiyele ve dinamizme sahip, bölgesinde son derece önemli konumda bir ülke olduğuna, bu üç sorunun çözülmesi halinde önünün açılacağına inanıyordu.

Türkiye'nin bu engelleri bertaraf etmesiyle, birikimini, zamanını ve enerjisini ekonomi, eğitim, sağlık, bilim ve teknoloji gibi alanlarda yoğunlaştırabileceğine, AB demokrasisini tam anlamıyla benimsemiş Müslüman bir Türkiye'nin, ırkçılık, İslamofobi, terör, medeniyetler çatışması gibi küresel sorunların çözümüne de ciddi katkı sağlayacağına inancı tamdı. İşte bu anlayışla, 12 yıl boyunca üç sorunda da ezberlerin dışına çıkarak cesur çıkışlar yaptı.

Onun açısından birinci öncelik şüphesiz Kürt sorunuydu. Bu sorunu hep bir "vicdan meselesi" olarak gördü. Gelişmiş, demokratik ve hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu ülkelerdeki standartların Türkiye'de yaşama geçirilmesiyle Kürt sorununun çö-

züme kavuşacağına içtenlikle inandı. Bu yöndeki çabalara da sürekli destek verdi, yol gösterdi.

Bu anlayışla, cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturur oturmaz ilk yurtiçi gezisini Güneydoğu'ya yapma kararı aldı. Van'dan başlayarak, Hakkâri, Şırnak, Siirt ve Diyarbakır'ı ziyaret etti. Hatta Başkale, Yüksekova gibi ilçelere dahi gitti. Buralarda kendisine gösterilen ilgi ve sıcaklık şaşırtıcıydı. Bakanların bile pek uğramadığı, çok uzun zamandır cumhurbaşkanı görmeyen yöre halkı, karşısında devletin soğuk, katı ve resmi yüzünü değil, sıcak, şefkatli ve kendisine değer veren yüzünü görüyordu.

Bu ziyaret hem halka hem de güvenlik güçlerine moral amacı taşıyordu. Halkı da, sınırın en uç noktalarına kadar giderek nöbet tutan askeri de aynı anda kucaklıyordu. Hatta, Siirt Karakaş üs bölgesini ziyaret ederken, "Ben bu gece burada kalayım" dedi. Ancak, güvenlik nedeniyle bunun doğru olmayacağına ikna edildi.

Gül'e göre psikolojik ortam ve iklim, sorunun çözümü için atılması gereken ilk adımdı. Arkası daha kolay gelirdi.

8 Mart 2009 tarihinde Tahran yolunda uçaktaki gazetecilere, Fehmi Koru, Ruşen Çakır ve Cengiz Çandar'a "Kürt sorunuyla ilgili güzel şeyler olacak" demesi, bir anda ülke gündemine oturmuştu. Cumhurbaşkanı'nın ağzından çıkan bir cümle olumlu bir hava yaratmaya yetmişti. Gül, 7 Mayıs 2009'da bu kez Çek Cumhuriyeti'ne yaptığı ziyaret sırasmda gazetecilerle yaptığı sohbet sırasında bu sözüne açıklık getiriyordu:

> İster Güneydoğu, ister terör, ister Kürt meselesi deyin. Bu, Türkiye'nin en önemli meselesidir. Mutlaka halledilmesi gerekir. Bu, Türkiye'nin birinci meselesidir. Bu konu artık devlet içinde asker, sivil, istihbarat herkes çok rahat konuşuyor. Böyle bir ortamda iyi şeyler olur. Bu yüzden iyi şeyler olacak diyorum. Bir fırsat var, bu fırsatın kaçmaması lazım.

Gül, uluslararası konjonktürün Kürt sorununun çözümü için uygun olduğuna inanıyordu. Bu arada devlet aygıtının içinde, asker, sivil, istihbarat herkesi çözüme teşvik ediyordu. Bu bağlamda attığı en çarpıcı adım, Atatürk'ün 1923 yılında İzmit'te Kürt sorununa ilişkin dile getirdiği görüşleri, Milli Güvenlik Kurulu'nda (MGK) gündeme getirmesiydi.

Atatürk Cumhuriyet'in ilanından önce 16-17 Ocak 1923'te dönemin ünlü gazetecilerini İzmit Kasrı'na davet etmiş ve kapalı bir toplantı gerçekleştirmişti. Ahmet Emin Yalman, Falih Rıfkı Atay,

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Suphi Nuri İleri gibi gazetecilerin hazır bulunduğu toplantıda, Kürt sorunu hakkında çarpıcı bir analiz yapıyordu:

> Kürt meselesi bizim yani Türklerin çıkarına kesinlikle söz konusu olamaz. Türkiye'nin halkı söz konusu olurken onları da beraber ifade etmek gerekir. İfade olunamadıkları zaman, bundan kendilerine ait sorunları yaratmaları daima mümkündür. Türkiye Büyük Millet Meclisi hem Kürtlerin, hem de Türklerin yetki sahibi vekillerden oluşmuştur ve bu iki unsur bütün çıkarlarını ve kaderlerini birleştirmiştir. Yani onlar bilirler ki bu ortak bir şeydir. Ayrı bir sınır çizmeye kalkışmak doğru olmaz.

Cumhurbaşkanı Gül, Kürt açılımının konuşulduğu 2009 yılının Haziran ayı Milli Güvenlik Kurulu toplantısında Atatürk'ün işte bu görüşünü dile getiriyordu. O dönemde Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'du. Asker, o MGK'da açılıma karşı bir tavır almıyordu. Bu hava bildiriye de yansıyordu.

Coğrafyaya öz adıyla seslenince...

Devlet ve hükümet içinde Kürt açılımı görüşülürken, Cumhurbaşkanı "saha"da bunun altyapısını hazırlayan adımlar atmaya devam ediyordu. Gül, 11 Ağustos 2009 tarihinde Muş Havaalanı'ndan karayolu ile Bitlis'e gidiyordu. Yol üstündeki Güroymak ilçesinde büyük bir kalabalığın toplandığını görünce durdu ve aracından inip aralarına girdi. Güroymak'ın eski yani Kürtçe ismi Norşin'di. İlçenin ismi 1987 yılında değiştirilmişti.

Gül, halka hitap etmek için mikrofonu eline aldığında, hiç kimsenin beklemediği bir şey yaptı. "Güroymak"taydı ama "Norşin" dedi. Devletin bir numarasının ağzından çıkan bu söz oradaki kalabalık üzerinde inanılmaz bir etki yapmıştı:

"Buradan geçerken, Norşin'de büyük bir kalabalık gördüm ve hemen indim. Sevgiyi gördüm. Atalarımızın daha önce yaptığı gibi yeni bir anlayışı hep beraber biz kuracağız."

Daha önce Cumhurbaşkanı ile aramızda bu konu hiç konuşulmamış ve bize bundan hiç bahsetmemişti.

Gül, unutulmayacak ziyaretlerinden birini de 31 Aralık 2010'da Diyarbakır'a yaptı. Yeni yıla Ankara veya İstanbul'da değil Diyarbakır'da girmek istedi.

Halkın ilgi ve coşkusu gerçekten görmeye değerdi. Yağan yağ-

Gül'ün Diyarbakır ziyaretinde yaşanan yoğun ilgi ve izdihamdan bir kare.

mura rağmen 300 metrelik yolu yoğun kalabalıktan 30 dakikada ancak yürüyebildi. Herkes Gül'e dokunabilmek ve onu yakından görebilmek ya da sevgisini ifade etmek için birbiriyle yarışıyordu. Osman Çangal'ın yönetimindeki korumalar adeta bir kâbus yaşadı. Zira, Gül kalabalığın arasına hiç çekinmeden dalıyor, kendisine gösterilen ilgiyi karşılıksız bırakmıyordu. Cumhurbaşkanı'na kendilerini kalkan yapan korumalardan bazılarının kolları izdihamdan dolayı morarmıştı.

Öküz altında buzağı aramak

Bu arada, Köşk adeta büyüteç altına alınmıştı. Atılan her adımın, yapılan her açıklamanın arkasında kötü, başka bir niyet aranıyordu. Öküz altında buzağı aramak tam da böyle bir şeydi işte. Ekim 2010'da Cumhuriyet Bayramı resepsiyonu hazırlıkları başlamıştı. Davetiyeler hazırlandı ve gönderilmeye başlandı.

Tercüman gazetesinin manşeti gönderilen davetiyelerle ilgiliydi. Gazeteye göre, davetiyelerin üstündeki, "Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı" ibaresinden "Cumhuriyet" çıkarılmış, Abdullah Gül, "Türkiye Cumhurbaşkanı" olarak davetiye göndermişti.

Şaşırıp kaldık. Hemen eski cumhurbaşkanlarından Süleyman Demirel ve Ahmet Necdet Sezer dönemindeki davetiyeleri çıkarıp baktık; tamamıyla aynıydı, en ufak bir değişiklik yoktu. Bunlardan birkaç örnekle birlikte bir açıklama hazırlayıp, *Tercüman* gazetesine, haberi düzeltmeleri için gönderdik. Bizim açıklamaya tek satır yer verilmedi.

Benzer bir olay 29 Ekim Cumhuriyet resepsiyonu sırasında yaşandı. Cumhurbaşkanı ve eşi Hayrünnisa Hanım, resepsiyon salonunun girişinde konukları karşılıyordu. Kameralar da tam karşıdan görüntü alıyordu. O gün bazı televizyon kanallarında şöyle bir haber yayınlandı: Resepsiyon salonunun girişinde Ahmet Necdet Sezer döneminde bir Atatürk fotoğrafı vardı. Abdullah Gül bu fotoğrafı kaldırttı!

Sezer dönemindeki karşılama görüntülerine bakmışlar, tam arkasında duvarda asılı duran Atatürk fotoğrafının, Gül'ün ilk resepsiyonunda kaldırıldığı sonucuna varmışlardı.

Hemen araştırdık. O fotoğraf oradan, Sezer'in görev süresi dolmadan iki yıl önce kaldırılmış ve başka bir duvara asılmıştı. İzlenen resepsiyon görüntüleri daha önceki yıllara aitti. Cumhurbaşkanı Gül ile hiçbir alakası yoktu. Buna benzer o kadar çok yalan yanlış haber çıkıyordu ki, biz yalanlamaya yetişemiyorduk.

Yalçın Doğan 20 Ekim 2008 tarihinde *Hürriyet* gazetesindeki köşesinde, "Çankaya gecekondu mu olmuş?" başlıklı alaycı bir yazı kaleme almıştı. Bütçeden Çankaya Köşkü'nün onarımı ve mobilya alımı için 16 milyon lira ödenek ayrılmasını eleştiren Doğan şunları yazıyordu:

> Dam mı akıyor? Kapılar mı bozuk? Halılar mı yırtık? Koltuklar mı eprimiş? Badanası mı dökülüyor? Sandalyelerin ayakları mı oynuyor? Masa örtülerinin yıkanmaktan rengi mi kaçmış? Çankaya oturulamaz halde mi?

Bu yazıdan sonra uzun yıllar *Milliyet*'te birlikte çalıştığımız Yalçın Doğan'ı aradım ve ben de mizahi bir dil kullandım:

"Yalçın abi, sizi gerçekten tebrik ediyorum. Çankaya Köşkü'nü görmeden o kadar iyi anlatmışsınız ki. İçerisi aynen yazdığınız gibi."

Yalçın Doğan şaşırmıştı:

"Nasıl yani?"

"Yazınızdaki tarife çok uyuyor burası. İsterseniz gelip kendi gözlerinizle görebilirsiniz. Size Köşk'ün içini gezdirebilirim."

"Çok isterim."

Hemen randevulaştık. Kalktı, geldi. Yarım gün boyunca istediği her yeri gezdi, gördü. Emektar fotoğrafçı Mustafa İsemi de fotoğrafladı. Yalçın Doğan allak bullak olmuştu. Böyle bir tabloyla karşılaşmayı hiç beklemiyordu.

İki gün sonra *Hürriyet*'te gördüklerini ve izlenimlerini fotoğraflarla birlikte geniş bir şekilde kaleme aldı:

Köşk'ün yenileme bütçesini eleştirdim. Gelin durumu görün, dediler. Gittim Çankaya'yı gördüm: Halılar yıkanmaktan yorgun, renkleri atmış. Duvarlarda patlamalar, çatlamalar var. Eski Sirkeci otellerini andırıyor. TV monitörleri, koltuklar, faks, fotokopi makineleri Nuh nebiden kalma. Araçlar ömrünü tamamlamış, yolda kalıyor. Loş koridorlar, kasvetli salonlar insanın içine fenalık geliyor. Eski Sovyetler'in ruhunu çağrıştırıyor.

Akla ziyan iddia

Ama en çarpıcı olanı hiç kuşkusuz, Cüneyt Arcayürek'in *Cumhuriyet* gazetesindeki köşe yazısıydı. Arcayürek köşesinde, "Atatürk'ün odası tuvalete dönüştürülüyor" gibi akıl almaz bir iddia ortaya atıyordu:

> Pembe Köşk'ün birinci katında bugüne kadar dokunulmadan muhafaza edilen Atatürk'ün çalışma odası bulunuyor. Şimdi sormak istiyoruz Çankaya'daki AKP'liye; aldığımız kimi yeni duyumlar, Atatürk'ün çalışma odasının tuvalete dönüştürülmekte olduğunu bildiriyor. Atatürk düşmanlığını kanıtlayacak bu son girişim doğru mu, değil mi?

İnanılır gibi değildi. Böyle bir şey nasıl olabilirdi? Yazıyı Cumhurbaşkanı'na gösterdiğimde, daha önce hiç tanık olmadığım kadar hiddetlendiğini gördüm:

"Ben hayatımda bu kadar çirkin bir yalan ve iftirayla karşılaşmadım. Ahmet çok sert bir yalanlama yayınlayalım.

Aynen öyle yaptık:

> *Cumhuriyet* gazetesinde, Cüneyt Arcayürek'in köşesinde, Atatürk'ün çalışma odasının tuvalete dönüştürülmekte olduğuna dair akla hayale gelmeyecek bir iftiraya yer verilmiştir. Telaffuzu bile utandıracak böyle bir olayın uydurulması ve yazarın Atatürk'ün adını dahi en çirkin şekilde istismar etmeye cüret göstermesi, basın ahlakı açısından da esef vericidir.

Pembe Köşk'te tadilat neden yapılmadı?

Söz Pembe Köşk'ten açılmışken, bu işin içyüzünü de anlatmak istiyorum. Çünkü bu konuyla ilgili de değişik zamanlarda, farklı vesilelerle türlü iddialar ortaya atıldı.

Atatürk'ün kullandığı Müze Köşk'ün gereksinimleri karşılamakta yetersiz kalması üzerine, 1930 yılında yeni bir bina yapılmasına karar veriliyor. Atatürk'ün isteğiyle yeni köşkün yapımı Avusturyalı ünlü mimar Prof. Dr. Clemens Holzmeister'e veriliyor. Holzmeister, 1931 yılında başladığı Çankaya Köşkü'nü 1,5 yıl gibi kısa bir sürede tamamlayarak 1932 Haziranı'nda teslim ediyor.

Köşk, 1932 yılından ölümüne kadar Atatürk tarafından hem ikametgâh hem de çalışma alanı olarak kullanılıyor.

Köşk, Atatürk'ten sonra Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü, Celal Bayar, Cemal Gürsel, Cevdet Sunay, Fahri Korutürk, Kenan Evren, Turgut Özal ve bir süre Süleyman Demirel'e hem konut hem de çalışma ofisi olarak hizmet veriyor.

Yeni hizmet binasının tamamlanmasıyla, Demirel ve Ahmet Necdet Sezer için Çankaya Köşkü yalnızca konut işlevi görüyor.

Bu süre içinde, Köşk iki büyük tadilat geçiriyor. Yıllar önce yapılan fıskiyeli süs havuzu Cevdet Sunay döneminde parke ile kapatılarak iptal ediliyor, Turgut Özal dönemine kadar resepsiyon salonu olarak kullanılıyor. Sezer'in cumhurbaşkanı olmasıyla birlikte, bu kez gerçek bir yüzme havuzu yapılıyor. Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı olarak göreve başlamasının ardından yapılan incelemelerde havuzun binanın temelini tehdit ettiği ortaya çıktı.

Binanın mimarı Holzmeister'ın hayatta kalan son öğrencisi Wilhelm Holzbauer, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun izin ve onayıyla Ankara'ya çağrıldı.

Çankaya Köşk'ünü inceleyen Holzbauer, havuzu görünce çok kızdı ve tespitlerini şöyle sıraladı:

"Burası 80 yıllık yorgun bir bina. Havuzun nemi binaya zarar vermiş. Temeli çürütüyor. Neredeyse çökertecek. Bu havuz hangi akla hizmet buraya yapıldı? Bu ev şu an bir ailenin yaşaması için uygun değil. Tamamen eski haline dönmesi de zor görünüyor."

Benzer raporlar, Köşk'ü inceleyen değişik üniversitelerden Türk uzmanlar tarafından da verilmişti.

Gül işte bu yüzden Pembe Köşk'ü ikametgâh olarak kullanmadı ve herhangi bir tadilat yapmadı: Pembe Köşk'e hiç dokunulmadığı halde, Atatürk'ün çalışma odasının tuvalete dönüştürüldüğüne dair bir iddia bile ortaya atılabilmişti, bir de tadilata başlansa kim bilir neler yazılıp çizilecekti?

"Başörtüsü ile kırmızı halıda yürüyemezsiniz"

Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanlığında ilk günleriydi. Genelkurmay Başkanlığı'ndan Başyaver Kurmay Albay Metin Özbek aracılığıyla gelen bir mesaja göre, askerler, Hayrünnisa Hanım'ın katılması halinde törenlerde ve resepsiyonlarda yer almayacaklardı.

Bu mesaj Gül'ün canını çok sıktı. Ancak daha görev süresinin başındaydı ve ilk günlerden itibaren açık bir çatışmaya girmenin doğuracağı sonuçlar ağır olacaktı. Gül, Köşk'ün boykot edilmesine yol açacak bir durumun ortaya çıkmasını istemiyordu. Zira askerler katılmazsa, CHP ve muhtemelen başkaları da Çankaya'daki resepsiyonlara katılmayacak ve ortaya çok sıkıntı yaratacak "eksik bir Türkiye" görüntüsü çıkacaktı.

Ayrıca, cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde, Gül'ün seçilmesi halinde ülkede gerilim ve gerginliğin artacağını ileri sürenlerin eline koz verilmiş olacaktı. "Bakın, bunun böyle olacağını biz söylememiş miydik?" diyeceklerdi.

Gül, o dönem doğrudan ve hemen tepki vermek yerine, bu sorunu zamana yayma, uzlaşarak, konuşarak, ikna ederek çözme yolunu seçti. İhtiyatlı ve kararlı bir tavır aldı. Zira, o dönemin koşullarında bir öncelik sıralaması yapmak gerekiyordu.

Örneğin, 2008 yılının Mart ayında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahman Yalçınkaya, AK Parti'nin "Laikliğe karşı eylemlerin odağı haline geldiği" gerekçesiyle, partinin kapatılması ve başta Başbakan Erdoğan ile Cumhurbaşkanı Gül olmak üzere 71 kişinin 5 yıl süreyle siyasetten uzaklaştırılması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştu. AK Parti'nin kapatılması istemi bir oyla yani 6'ya karşı 5 oyla reddedilecekti. Başka bir deyişle, AK Parti kapatılmaktan bir oyla, kıl payı kurtulmuştu. Durum o kadar ciddiydi.

O dönemde Gül'ün, "Eğer AK Parti kapatılsaydı, benim cumhurbaşkanlığından indirilmem için her yolu deneyeceklerdi" dediğini çok iyi anımsıyorum.

İşte o gergin dönemde, tören ve resepsiyonları öne alarak bir çatışma başlatmak yerine, bunu daha ileriye bırakmayı tercih etti. İki ayrı Cumhuriyet Bayramı resepsiyonu düzenlenmesi fikri kendisine ait. Öğleyin, devlet protokolüne, yani bakanlar, milletvekilleri, askeri kesim, yargı mensupları, üst düzey bürokratlara eşsiz resepsiyon, akşam da sivil toplum örgütleri, sanatçılar, akademisyenler, yabancı misyon şefleri ve basma eşli resepsiyon.

Bir diğer sorun da, yabancı devlet başkanlarını karşılama töreniyle ilgiliydi. Askerler, Hayrünnisa Hanım'ın törende kırmızı

halıda yürümesini istemiyorlardı. Oysa, daha önceki cumhurbaşkanlarının eşleri, konuk cumhurbaşkanlarının eşleriyle hep birlikte yürümüşlerdi. Burada mesele yine başörtüsüydü.

Bu işin içinden nasıl çıkılacaktı? Uzun arayışlardan sonra bir formül bulundu: Yabancı cumhurbaşkanları ve eşleri Çankaya Köşkü'ne geldiklerinde, Abdullah Gül konuğunu tören alanında karşılarken, Hayrünnisa Hanım ise eşini misafir kapısı olan C kapıda karşılayacaktı. Gül konuğu ile kırmızı halıda yürüyerek askeri teftiş ettikten sonra A kapının girişine gelecek, bu arada kapı açılacak, Hayrünnisa Hanım yabancı devlet başkanının eşiyle beraber dışarı çıkacak ve birlikte görüntü vereceklerdi.

Bu "Türk usulü" karşılama tam üç yıl sürdü ve inanılmaz sıkıntılı geçti. Hayrünnisa Gül dış ziyaretlerinde dünyanın tüm kırmızı halılarında yürüyor, kendi ülkesinde, kendi evinde yürüyemiyordu. Üstelik, yabancı konuk eşlerine bu durumu izah etmek hiç de kolay olmuyordu.

Yabancı *first lady*leri yan kapıdan alıp arka koridorlardan dolaştırıp ön kapıya getirmek ve kapının arkasında törenin bitimine kadar bekletmek nasıl izah edilebilirdi ki?

Hayrünnisa Hanım'ın isyanı: "Artık yeter!"

Sadece başörtüsünden dolayı böyle bir muameleye maruz kalmak çok ağır, incitici ve yaralayıcıydı. Hayrünnisa Hanım bu yüzden C kapısına "Ceza kapısı" adını takmıştı. Bir krize yol açmamak için üzüntüsünü, kırgınlığını ve kızgınlığını hep içine atarak üç yıl boyunca sabretti. Ama, 2010 yılında Zambiya Cumhurbaşkanı'nın Türkiye ziyareti öncesinde adeta patladı:

"Artık yeter! Ben bundan böyle bu uygulamayı devam ettirmeyeceğim. Bu yanlıştan dönülmezse bir daha karşılama törenlerine katılmayacağım."

Köşk'te ortalık karışmıştı. 11 Temmuz'da Türkiye'yi eşiyle birlikte ziyaret edecek olan Zambiya Cumhurbaşkanı Rupiah Bwezani Banda'nın gelmesine birkaç gün kalmıştı. Hayrünnisa Hanım'ı ikna etmek için son gün yeni bir uygulama önerildi. Ancak, bu uygulamada da, Hayrünnisa Hanım'm kırmızı halıda değil, çimlerin üstünde yürümesi öngörülüyordu.

O kararlıydı: "Bana böyle saçma önerilerle gelmeyin. Benden önceki cumhurbaşkanlarının eşleri nasıl yürüyorsa artık ben de öyle yürüyeceğim. Buradan da asla geri adım atmayacağım."

O sırada Zambiya Cumhurbaşkanı eşiyle birlikte Ankara'ya

gelmişti. Ertesi sabah Köşk'te karşılama töreni, akşam da resmi yemek vardı. Ancak, Hayrünnisa Hanım törene katılmaya bir türlü ikna edilemedi.

Zambiya tarafına Hayrünnisa Hanım'ın rahatsızlığı nedeniyle karşılama törenine ve resmi yemeğe katılamayacağı bildirildi. Bunun üzerine, Zambiya Cumhurbaşkanı'nın eşi ziyaretin ilk gününde Ankara'dan ayrılarak ülkesine geri dönmek zorunda kaldı.

Hayrünnisa Hanım sonuna kadar gitmekte kesin kararlıydı. Konut'ta bu konuyu konuşurken Cumhurbaşkanı Gül'e bu kararını çok açık bir şekilde iletti:

"Abdullah Bey, bu yanlış düzeltilmedikçe sana hiçbir törende ve resmi yemekte eşlik etmeyeceğim."

Almanya Cumhurbaşkanı Christian Wulff 18 Ekim 2010 tarihinde Türkiye'yi ziyaret edecekti. O da doğal olarak eşiyle geliyordu. Bu ciddi sorunun o tarihten önce mutlaka çözülmesi gerekiyordu. Cumhurbaşkanı Gül, "Artık yeter" dedi ve törendeki bu uygulamadan vazgeçilmesi talimatını verdi. Askerlerin direncine ve itirazına artık hiç kulak asılmadı. Hayrünnisa Hanım Alman Cumhurbaşkanı ve eşini karşılama töreninde ilk kez kırmızı halıda yürüdü.

Aslında burada sorun, kesinlikle kırmızı halıda yürüme merakından kaynaklanmıyordu. Mesele, anormal bir durumun normale döndürülmesi ve onur kırıcı bir yanlışın düzeltilmesiydi.

Yanlıştan dönme bununla da sınırlı kalmadı. Aynı gerekçeyle, yani Hayrünnisa Hanım'ın başörtüsü nedeniyle uygulanan çifte resepsiyon uygulamasına da Cumhurbaşkanı Gül'ün talimatıyla son verme kararı alındı. Artık gelen gelirdi, gelmeyen de gelmezdi. Bu tamamıyla onların sorunuydu.

Cumhuriyet Bayramı resepsiyonundan 6 gün önce *Milliyet* gazetesinden Devrim Sevimay'a verdiğim mülakatta, alınan bu kararın gerekçelerini ve perde arkasını anlattım: "Artık iki Türkiye teke inecek."

Protokol sıkıntısı nedeniyle üç yıldır her 29 Ekim Gül ailesi için ayrı bir üzüntü ve stres kaynağı oluyordu, dediniz. Peki şimdi bitti mi; aslında bu kez de kim gelecek-kim gelmeyecek endişesini taşımıyorlar mı?

Kesinlikle Sayın Cumhurbaşkanı ve eşi son derece rahatlar. Tam aksine üzerlerinden sanki bir yük kalkmış ve normal yaşamaya başlamış hissiyatı içindeler. Resepsiyona şu gelir bu gelmez gibi bir kaygıyı kesinlikle taşımıyorlar. 29 Ekim saat 19.30'dan itibaren tek resepsiyon olacak ve aynı anda herkese açık olacak.

Hayrünnisa Hanım kırmızı halıda ilk kez Alman Cumhurbaşkanı'nın Türkiye ziyareti sırasında yürüdü.

Bu bir çeşit, "Biz gerilim çıkmasın diye üç yıldır üzerimize düşeni yaptık. Fakat bunun da doğru bir yol olmadığı anlaşıldı. Dolayısıyla artık biz bu kararı almakta haklıyız" rahatlığı mı?

Evet, yani sonuçta hem Cumhurbaşkanı'na hem de eşine yönelik bir haksızlık söz konusuydu o üç yıl boyunca. Biraz onur kırıcı bir yanı vardı bu işin. Düşünün, cumhurbaşkanı olmuşsunuz, eşinizle ortak bir davet veremiyorsunuz. Bunun insanın kendisine bile izah etmesi hakikaten çok zor. Aslında bu rahatlamaya ilişkin ve daha önemli bulduğum gözlemim de şu: Cumhurbaşkanı ve eşi Türkiye'de sorunların çözümünde vizyon açan bir konumdalarken, aslında kendileri o sorunu Köşk'e taşıyıp devam ettirdikleri gibi bir hava doğuyordu. "Bir sorunu Cumhurbaşkanı da olsan aşamıyorsun" imajı oluyordu.

Çünkü, topluma kutuplaşmayalım, kimse kimseyi dışlamasın derken, kendisi bunun bir tarafı, mağduru gibi görünüyor?

İşte bu çok önemli bir çelişkiydi. Herkesi kucaklayan bir cumhurbaşkanı, ama kendisi Köşk'ün içinde kucaklayamıyor, kucaklatamıyor gibi bir manzara ortaya çıkıyordu. Artık bütün Türkiye Köşk'e taşınacak ve iki Türkiye teke inmiş olacak. Bir Türkiye var, bir cumhurbaşkanı var, tabii ki davetliler çok farklı görüşte olabilirler, ama bizim bir şemsiyemiz; o da Cumhuriyet. İşte bu Cumhuriyet Bayramı'nda bütün Türkiye, bütün renkleri, bütün farklılıkları, bütün zenginlikleriyle bu tek şemsiyenin altında olmayı kutlayacaklar.

Nitekim, 2012 yılından itibaren askerler dahil olmak üzere tüm Türkiye Cumhuriyet Bayramı resepsiyonlarına katılmaya başladı. Üstelik, askerlerle BDP'li milletvekilleri ilk defa Köşk çatısı altında buluşuyordu. Emine Erdoğan da ilk kez Çankaya Köşkü'ndeki bir resepsiyonda Başbakan'a eşlik etti. 2010'da Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üst kademesi resepsiyona katılmamış, 2011 yılında da Van depremi dolayısıyla Köşk'teki resepsiyon iptal edilmişti. 2012 yılından itibaren resepsiyonlarda "normalleşme" dönemi başladı ve hep öyle devam etti.

Köşk'ün "Demirperde"si

Bunların dışında aklın almayacağı bir yasak daha vardı: Askerler Hayrünnisa Hanım'ın Başyaverlik binasını ziyaret etmesini, askerlerin ve Genel Sekreter Mustafa İsen'in ikametgâh olarak kullandığı bölüme içeriden geçmesini istemediklerini üstü örtülü bir şekilde iletmişlerdi. Zira arada askeri geçiş noktaları vardı. Hayrünnisa Hanım buna hem çok içerlemiş, hem de çok sinirlenmişti. Köşk'ün o tarafında bulunan Fevzi Çakmak Köşkü'nü de görmek istiyordu.

Bir hafta sonu Konut'ta Cumhurbaşkanı Gül ile bu konuyu konuşurken birden ayağa kalktı ve dışardaki arabalardan birine yöneldi. Koşup gelen şoföre, "Arabayı ben kullanacağım. Sen gelme" dedi.

Direksiyona geçerek Konut'tan çıkıp Çankaya Köşkü'ne girdi ve Başyaverlik binasının önünde durdu. Arabadan inip içeri girdi. Bu ani ziyareti hiç beklemediklerinden askerler şaşkına dönmüşlerdi. Başyaverlik binasında da bir tadilat yapılacaktı. Hayrünnisa Hanım odaları gezerken, peşinden Cumhurbaşkanı Gül de geldi. Eşini yalnız bırakmak istememişti.

İnceleme turu tamamlanınca, Hayrünnisa Hanım tekrar direksiyona geçti. Abdullah Gül de yanına oturdu. Köşk'ten çıkarak bu kez askerlerin giriş yaptığı kapıya yöneldi. Eşinin niyetini anlayan Cumhurbaşkanı, "Görüyorum ki artık seni durdurmak mümkün değil" dedi.

Muhafız Alayı komutan konutları girişinde birden Cumhurbaşkanı ve eşini gören askerler adeta şok geçirdiler. Hayrünnisa Gül askerlere, "Açın kapıyı" dedi. Doğal olarak kapı açıldı. Cumhurbaşkanı ve eşi birlikte Fevzi Çakmak Köşkü'nü gezerken Başyaver Metin Özbek nefes nefese oraya geldi. Yaşadığı telaş ve gerilim yüzünden okunuyordu.

Hayrünnisa Hanım Başyaver'e, "Hayrola Metin Albay nefes nefese kalmışsınız? Spor mu yapıyordunuz?" diye takıldı.

Gerçekten de, başörtüsünün devletle zorla da olsa barıştırılmasında Hayrünnisa Gül sembol bir isim. Başörtülü ilk başbakan, ilk dışişleri bakanı ve ilk cumhurbaşkanı eşi olarak aslında en büyük sıkıntıyı, üzüntüyü derinden yaşayan hep o oldu ve en kararlı mücadeleyi de o verdi. O konuma kendisinden sonra gelenler onun karşılaştığı rencide edici ve yaralayıcı muameleyi hiç görmedi.

Çünkü, Abdullah Gül-Hayrünnisa Gül döneminde sorunların hepsi aşılmış ve durum normale dönmüştü.

"Kürt olsaydım alınırdım doğrusu"

2008 yılının Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün edebiyat dalında Yaşar Kemal'e verilmesi kararlaştırılmıştı. Abdullah Gül'ün makamında danışmanlarla birlikte ödül töreninde yapacağı konuşma ele alınıyordu.

Dışişleri Başdanışmanı Büyükelçi Gürcan Türkoğlu derin kültürel birikimiyle bir taslak metin hazırlamıştı. Metinde "Kürt destanları" ifadesi geçiyordu.

Bazıları Cumhurbaşkanı'nın bu ifadeyi kullanmasının yanlış anlaşılacağını, tepkilere yol açacağını ileri sürerek karşı çıktı. Bu görüşe karşı benim de arasında bulunduğum diğer kesimden itirazlar oldu ve yoğun bir tartışma başladı. Cumhurbaşkanı bir süre sonra tartışmayı kesti:

"Allah'tan şu anda aramızda Kürt kökenli bir arkadaşımız yok da bu tartışmalara tanık olmadı. Öyle olsaydı mutlaka çok üzülürdü. Kürt olsaydım burada duyduklarımdan ben de çok alınırdım doğrusu. Ben konuşmamda 'Kürt destanları' diyeceğim."

Emir büyük yerdendi ve tartışma orada bitti.

Ödül törenine ilgi büyüktü. Devlet, Hükümet, sanat, basın dünyası oradaydı. Gül ödül töreninde Yaşar Kemal'e bakarak şunları söyleyecekti:

> Sayın Yaşar Kemal, Homeros'tan Dede Korkut'a, Kürt destanlarından Yunus Emre ve Karacaoğlan'a, Evliya Çelebi'den Sait Faik'e uzanan son derece zengin geleneklerimizi kendi evrensel ve anıtsal eserlerine dönüştürdü. Bunu, insancıl ve halkçı özünü hiçbir zaman yitirmeksizin başardı.

Yıllarca devlet tarafından acı çektirilen, sakıncalı görülen Yaşar Kemal'e en büyük ödül.

Bugünün Türkiyesi'nde "Ne var bunda?" denebilir. Ama çok değil 7 yıl öncesinin Türkiyesi'nde bazı çevrelerde hâkim olan algı ve görüşü yansıtması bakımından bu çarpıcı ve düşündürücü bir örnekti.

Cumhurbaşkanı görev süresi boyunca TBMM'nin açılış konuşmalarına büyük önem verirdi. Haftalar önceden hazırlıklara başlanır, vereceği mesajlar özenle ve titizlikle seçilirdi. Makamın gereğine uygun hükümete, muhalefete, kamuoyuna vizyon çizerdi. Anayasa değişikliği, ifade ve basın özgürlüğü, saydamlık, şeffaflık, kutuplaşma, hukukun üstünlüğü, siyasette üslup en fazla vurgu yaptığı başlıklardı.

Konuşmanın omurgasını kendisi belirler, yakın ekibiyle saatler süren toplantılar yapardı. Masanın etrafında sürekli farklı görüşler dile getirilir ve Cumhurbaşkanı'nın önünde sert tartışmalar yaşanırdı. Zira, bunu kendisi adeta teşvik eder, mesajlarının devlet ve kamuoyu üzerinde yaratacağı etkiyi ve tepkiyi sanki bu şekilde test ederdi.

Kürt'e Kürt demek

2009 yılının Eylül ayının ilk haftasıydı. Konuttaki yuvarlak masanın etrafında Cumhurbaşkanı'nın 1 Ekim Meclis konuşması ele alınıyordu. Zeynep Damla Gürel, Ahmet Ertürk, Ferden Çarıkçı,

Sadık Arslan, Hüseyin Avni Karslıoğlu, Kemal İlter, Yusuf Müftüoğlu ve ben Cumhurbaşkanı'nın etrafmda yan yana sıralanmıştık.

O günkü en ateşli tartışma konusu Kürt sorunuyla ilgiliydi: Cumhurbaşkanı konuşmasında "Kürt sorunu" ifadesini kullanmalı mıydı, kullanmamalı mıydı? Danışmanların bir bölümü buna kesinlikle karşı çıkıyordu. "Bunun siyasi sonuçları olur. Tepki görürsünüz" gerekçesini dile getiriyorlardı. Arasında benim de bulunduğum diğer kesim, "Cumhurbaşkanı bile bu sorunun adını koyamıyorsa, bu problem nasıl çözülecek? Sorunun adı artık doğru konulmalı" görüşündeydi.

Cumhurbaşkanı'nın önünde tartışmalar uzadıkça uzadı. O önündeki notlara bakarak sessizce dinliyordu. Artık dayanamadım:

"Efendim biraz kaba olacak. Ama affınıza sığınarak bir şey anlatmak istiyorum."

Kafasını kaldırdı ve "anlat" dedi.

"Can Yücel 12 Eylül darbesinden sonra bir şiir yazıyor. Şiirde bir g.t lafı geçiyor."

Bunu söylediğim anda Cumhurbaşkanı dahil herkesin gözleri fal taşı gibi açıldı. O masada o sözcük nasıl dillendirilirdi? Herhalde çıldırdığımı falan düşünmüşlerdi. Ben şaşkın bakışlar üzerimde, konuşmamı sürdürdüm:

"Askeri savcı bu yüzden dava açıyor. Can Yücel askeri hâkimin karşısına çıkarılıyor. Hâkim, 'Can Bey şiirinizde niye bu g.t lafını kullandınız? Bunun yerine daha kibar bir ifade kullansaydınız' der. Can Yücel ayağa kalkar, 'Hâkim Bey bu memlekette g.te, g.t denir' karşılığını verir. Bu ülkede de bu soruna Kürt sorunu denir. Biz burada arkadaşlarla bir saattir neyi tartışıyoruz anlamıyorum."

Bunları anlatırken bir yandan da Cumhurbaşkanı'nın nasıl bir tepki vereceğini kestiremediğimden içim içimi yiyordu. Önce Cumhurbaşkanı, ardından masadakiler kahkahalarla gülmeye başladılar. Rahatlamıştım. O tartışma orada bitti ve Cumhurbaşkanı "Kürt sorunu" ifadesini TBMM'de şu şekilde kullandı:

"Uzun yılların bir realitesi olan demokratik standartlarımızın yetersizliğinden kaynaklanan Kürt sorununu bölücü terörden ayrıştırarak çözmemiz gerekiyor."

Aslında kendisi de baştan bunu söylemek istiyordu. Önünde yapılan tartışmalardan süzerek çıkardığı bir formüldü bu.

Bugünkü ortamda sıradan görünse de o dönemin koşullarında bu çok önemli ve cesur bir tavırdı.

Gül'ün, danışmanlarıyla saatler süren toplantılarından biri. Gündem TBMM açılış konuşması.

Gül'ün Sabahattin Ali üzüntüsü

Cumhurbaşkanı Gül, 22 Şubat 2010 tarihinde Sinop ilini ziyaret ediyordu. Müzeye dönüştürülen Sinop Cezaevi'ni de görmek istedi. Deniz kenarındaki bu hapishanede Sabahattin Ali, Refik Halit Karay, Mustafa Suphi, Ruhi Su, Burhan Felek, Zekeriya Sertel gibi düşünce suçlusu ünlüler de yatmıştı.

Gül, Sabahattin Ali'nin kaldığı koğuşu gezdi, oradaki yetkililerden bilgi aldı. Çok etkilenmişti. Orada basına konuşmak istedi.

"Sabahattin Ali Koğuşu" yazılı tabela ve Ali'nin hapishanede yazdığı, "Başın öne eğilmesin. Aldırma gönül aldırma" şiirinin asılı olduğu duvar önünde basına konuştu:

"Siyasi tarihimizde birçok düşünür, aydın ve önemli devlet adamı bu ve benzeri hapishanelere konulmuşlardır. Bütün bunlar ifade hürriyetinin olmadığı, söyleyecek sözü olanların söylediklerinden korkulduğu dönemlerde olan şeyler. Bu yüzden çok acılar yaşanmıştır. İnsanların görüşlerini korkusuzca yazabilmeleri ve söyleyebilmeleri bir ülkeyi birinci sınıf yapan değerlerdir."

Şair, yazar, hikâyeci Sabahattin Ali hapisten çıktıktan sonra 1948 yılında 41 yaşındayken MİT'e çalıştığını itiraf eden biri tarafından kafasına vurularak acımasızca öldürülecekti.

Cumhurbaşkanı'nın ağzından çıkan bu sözler devlet adına bir özür dileme ve üzüntü ifade etme anlamına geliyordu.

Sabahattin Ali'nin hapis yattığı koğuşun önünde Gül'ün basına yaptığı açıklama.

Erivan'a tarihi ziyaretin öyküsü

Şubat 2008'de Ermenistan'da seçimler vardı ve Serj Sarkisyan'ın seçilmesine kesin gözüyle bakılıyordu. Dışişleri Başdanışmanı Büyükelçi Gürcan Türkoğlu, Cumhurbaşkanı Gül'e, "Sarkisyan'ın seçilmesi kesin gibi. Bir kutlama mesajı göndermeyi düşünür müsünüz?" diye sordu. Gül'ün cevabı sıra dışıydı:

"Elbette. Hatta sıradan bir mesaj olmasın. İçerikli bir mesaj olsun."

Dışişleri Bakanlığı Cumhurbaşkanı'nın talimatı doğrultusunda "içerikli" bir mesaj kaleme aldı. Sarkisyan'a, seçilmeden hazır olan mesaj seçilir seçilmez gönderilecek ve onu kutlayan ilk yabancı devlet adamı Cumhurbaşkanı Gül olacaktı.

Cumhurbaşkanı'nın bu jestine Sarkisyan hiç beklenmedik bir jestle karşılık verecekti. Türkiye Milli Futbol Takımı, Dünya Kupası Avrupa elemelerinde Ermenistan ile aynı gruba düşmüştü ve ilk maçını 6 Eylül 2008'de Erivan'da oynayacaktı. İşte Sarkisyan, Gül'ü bu maç için Erivan'a davet ediyordu.

Bu diplomaside hiç alışılmadık bir durumdu. Kâtip seviyesinde bile gidilmeyen bir ülkeyi Cumhurbaşkanı düzeyinde ziyaret etmek nasıl olacaktı? Bu, ABD Başkanı Barack Obama'nın Küba'yı ziyaret etmesi gibi bir şeydi. Maçın oynanacağı Hrazdan Stadyumu'nda 50 bin kişinin arasına girmek gerçekten cesaret isterdi.

Dışişleri Bakanlığı'nın özellikle güvenlik ve Azerbaycan ile ilişkiler açısından bazı kaygıları vardı ve bu ziyarete soğuk bakıyor-

du. Gül'ün yakın ekibi de kararsızdı ve kimse gönül rahatlığıyla "Gitmeniz iyi olur" diyemiyordu.

Başbakan Erdoğan da bu ziyarete mesafeliydi. Hatta, 30 Ağustos Zafer Bayramı resepsiyonunda Cumhurbaşkanı'nın bir başdanışmanına orada bulunan Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'u işaret ederek, "Sayın Cumhurbaşkanı'na söyleyin, o da Erivan'a gitmesine karşı" diyecekti.

Gül ise, bu daveti bir fırsat olarak görüyordu. Herkesin olumsuz görüş taşıdığı veya çekimser kaldığı bir ortamda, tüm riskleri göze alarak gitmek istiyordu ve gerekçesini şöyle izah ediyordu:

"Ermeni sorununun çözülmesi ve Ermenistan ile ilişkilerin normalleşmesi bakımından bu bir fırsat. Ayrıca bu davetle top bizim sahamıza bırakıldı. Topun bizim sahamızda kalmaması lazım. Cesur olmak gerekiyor. Önümüze bir sorun geldiğinde, acaba ben bundan zarar görür müyüm diye, sorunu halının altına süpürelim diyemem. İyi bir iklim güzel şeylerin yeşermesine zemin hazırlar."

Gül'ün bu kararının ardından Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Ünal Çeviköz, ziyaretin altyapısını görüşmek ve güvenlik konusunda güvence almak üzere Erivan'a gitti. Dönüşte Cumhurbaşkanı'na şu raporu verdi: "Ziyaretinizin güvenliğiyle ilgili garanti veriyorlar. Her türlü önlemin alınacağını belirtiyorlar. Ancak, maç sırasında küçük çaplı bazı protestolar olabileceğini, bunu engellemekte bazı sorunlar yaşayabileceklerini söylüyorlar."

Cumhurbaşkanı talimatım verdi:

"Gidiyorum. Gerekli hazırlıkları yapın."

Hemen kollar sıvandı. AP, Reuters ve AFP gibi uluslararası haber ajanslarının ve *Le Monde*, *Le Figaro* gibi Fransa'nın önemli gazetelerinin Türkiye temsilcilerini Cumhurbaşkanı'nın uçağına davet ettik. Türk gazetecilerin yanı sıra uzun yıllardır Türkiye'de Ermenice yayın yapan *Jamanak* gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Ara Koçunyan'ı da çağırdık. Bu şekilde, bu ziyaretin aracısız, birinci elden bilgilerle dünya kamuoyuna yansıtılması amaçlanmıştı.

Türk kamuoyunu da Cumhurbaşkanı'nın niyeti ve amacı konusunda bilgilendirmek için bir açıklama yayınladık:

"Anılan maç, sportif bir karşılaşmanın ötesinde, önemli bir fırsat sunan bir anlam taşımaktadır. Bu maç vesilesiyle yapılacak bir ziyaretin bölgede yeni bir dostluk ikliminin oluşmasına da katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Söz konusu maçın ortak tarihi olan iki halkın yakınlaşmasının önünü tıkayan unsurla-

rın ortadan kaldırılmasına ve yeni bir zemin hazırlanmasına vesile teşkil edeceğine inanılmaktadır.

Bu ziyaretin iki ülke halklarının birbirlerini daha iyi anlamaları için bir fırsat oluşturması ümit edilmektedir."

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal TBMM'de gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Gül'ün Erivan ziyaretini eleştiriyordu:

"Ermenistan'a gitmişken bari soykırım anıtına da bir çelenk koysun. Böylece kendisini bu geziye yönlendirenleri veya gitmeye ikna edenleri daha çok memnun etmiş olur. Ben Erivan'a değil, Bakû'ye gitmeyi tercih ederim."

12 saat sürecek tarihi ziyaret için ANA uçağı Ankara'dan Erivan'a doğru havalandığında tüm heyette merak ve heyecan vardı. Türkiye Cumhurbaşkanı risk alarak, cesaret göstererek bu yolculuğu yapıyordu. Erivan'da nasıl karşılanacaktı? Büyük protestolar ve olaylar ortaya çıkacak mıydı?

Ancak Cumhurbaşkanı Gül kendinden emindi ve doğru bir karar verdiğine inanıyordu. Uçakta gazetecilerle sohbet ederken, "Bugün Havana'da Küba ve ABD milli takımlarının 61 yıl sonra ilk kez maç yaptıklarını biliyor muydunuz?" diye söze girdi:

"Benim amacım çözüm için iklim oluşturmaya çalışmak. Bu iklim oluşturulursa problemler ortadan kalkabilir. Türkiye büyük bir ülke ve bölgenin en önemli ülkesi. Sadece iç meselelere değil, bölgedeki sorunların çözümüne de katkıda bulunabilecek bir ülke. Ben önemli sorunlar önümüze geldiğinde 'uğraşırsak yıpranırız' deyip bunları kapının arkasına süpürme siyaseti izlemeyeceğim. Sorunlar büyüdükçe kronikleşiyor ve gelecek nesillere daha büyük bir yük haline geliyor."

ANA uçağı Erivan'a indiğinde saat 14.45'ti. Ermenistan Dışişleri Bakanı Edward Nalbantyan tarafından karşılandı. Konvoy Cumhurbaşkanı'nın oteline doğru hareket ettiğinde yol kenarındaki insanların şaşkın ve hayret dolu bakışları dikkat çekiyordu. Adeta, bize uzaydan gelmişiz gibi bakıyorlardı.

Gül bir süre dinlenmek üzere otele geldiğinde, "Şu anda milli futbolcularımız üzerinde ağır bir baskı vardır mutlaka. Gidip kendileriyle bir görüşsem iyi mi olur, kötü mü olur?" diye sordu. Cumhurbaşkanı'nın niyeti Milli Takım Teknik Direktörü Fatih Terim'e iletildi. "İyi olur. Futbolculara moral açısından iyi gelir" cevabı alınınca, onların kaldıkları Golden Palace Oteli'ne gitti.

Futbolcuların gerginliği yüzlerinden okunuyordu. Hepsinin elini tek tek sıktıktan sonra onları rahatlatmak için şunları söyledi:

"Bu akşamki maç tarihi bir maç oluyor. Ama bunun sizin psi-

kolojinizi etkilememesi lazım. Herhangi bir maça nasıl çıkıyorsanız, bu maça da öyle çıkmanız gerekir. Size bir şey daha söyleyeyim. Spora, siyaseti ve diplomasiyi karıştırmamak gerekir. Ama spor bazen güzel şeylere de vesile oluyor. Sizden ricam şu: Herhangi bir milli maçta nasıl oynuyorsanız, bu maçta da öyle oynayın. Sizden başka bir şey beklemiyoruz. Bize düşenler bize ait, size düşenler de size ait."

Oradan Sarkisyan ile görüşmek üzere Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na geçti. Yol güzergâhında ve sarayın önünde ellerinde pankart taşıyan bazı protestocular vardı. Ancak, bu daha çok sessiz bir protesto şeklindeydi. Herhangi bir taşkınlık olmadı. Belli ki önceden herkesle konuşulmuş ve gerekli uyarılar yapılmıştı.

Görüşme olumlu bir atmosferde gerçekleşti. Havayı bozacak, başlayan bu süreci baştan bitirecek söylemlerden kaçınıldı. Sarkisyan "soykırımı" telaffuz etmek bir yana, imada bile bulunmadı. Dağlık Karabağ sorunu çözümü etraflıca ele alındı ve iki ülke arasında ilişkilerin geliştirilmesi ve diplomatik ilişki kurulmasını öngören protokollerin önü açıldı. Görüşmenin ardından verilen mesajlar ileriye yönelik umudu ve iyimserliği yansıtıyordu:

Gül: "Türkiye ile Ermenistan arasındaki sorunların giderilmesi için bir iklim oluşturulması konusundaki irademizi ortaya koyduk. Umarım bu iyi bir fırsat olur."

Sarkisyan: "Bu sorunu biz çözeceğiz. Gelecek nesillere bırakmayacağız."

Ardından sıra maça gelmişti. İki Cumhurbaşkanı maçı kurşungeçirmez camın arkasından birlikte izledi. Özellikle Taşnak Parti-

Gül, hem maç öncesi, hem maç sonrası Milli Takım oyuncularıyla görüşerek moral verip teşekkür etti.

si mensubu bir grubun küçük çaplı protesto ve tepkisi dışında genel havayı olumsuz etkileyecek bir olay yaşanmadı. Türkiye'nin maçı 2-0 kazanmış olması mutluluğu daha da artırmıştı. Cumhurbaşkanı Gül maçtan sonra soyunma odasma giderek Milli Takım'ı kutladı. Sarkisyan'ı rövanş maçı için Türkiye'ye davet etti.

Dönüş yolunda Cumhurbaşkanı'nın keyfi yerindeydi ve yüzünde mutluluk ifadesi vardı. Ertesi gün bu ziyaret hem Türk hem de dünya basmmda geniş yankı buldu. Gül, bu noktada ABD, Rusya ve Fransa gibi ülkelerin ilgisini ve desteğini kazanmak için diplomatik bir atak başlattı. Bu bağlamda Dağlık Karabağ sorununun Minsk Grubu çerçevesinde çözümü için üç büyük ülkenin aktif şekilde devreye girmesini istedi. Bu ülkelerden olumlu yanıtlar da aldı.

Ancak, Cumhurbaşkanı'nın büyük risk alarak başlattığı bu sürecin arkası ne yazık ki getirilmedi. Çabalar bir süre daha ite kaka yürütülmeye çalışıldıysa da sonunda çıkmaza girdi. Statükocu anlayış güçlü bir şekilde devreye girdi ve büyük bir fırsat göz göre göre kaçtı. Cumhurbaşkanı Gül'ün, geçmişte sonu getirilemediği için en fazla üzüntü duyduğu konulardan biri de bu oldu.

Gül'den Sarkozy'ye: "Fas Kralı'nın görev süresi ne zaman doluyor?"

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül 9 Ekim 2009 tarihinde Fransa'ya bir ziyaret gerçekleştiriyordu. Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin Türkiye'nin AB üyeliğine karşı duruşu nedeniyle sıkıntılı bir ziyaretti bu. Nitekim, Paris'te düzenlenen Türk Mevsimi etkinlikleri kapsamında katıldığı bir sergi açılışı sırasında, Sarkozy'nin Gül'ün karşısında sakız çiğnemesi, hem Türk hem de Fransız basınında saygısızlık olarak nitelendirilmişti.

Elysée Sarayı'nda öğleyin bir çalışma yemeği vardı. Heyetler masada yerini aldıktan sonra fotoğrafçıların salona girdiğini gören Sarkozy, "Fotoğraf yok" diyerek onların dışarı çıkmasını istedi. İçeriden görüntü verilmesini istemiyordu.

İlk sözü alan Sarkozy, Türkiye'nin ne kadar önemli ve güçlü bir ülke olduğunu, yeni dünya düzeninde Türkiye'ye büyük rol düştüğünü söylüyor, ancak, sıra AB üyeliğine gelince birden değişiyor ve üyelik dışı bir formül arayalım diyordu. Sanki "Sizi AB içinde değil, dışında çok seviyorum. AB'nin hemen yanı başında ol, ama içine girme" demeye getiriyordu.

Dahası Fas ile Türkiye'yi kıyaslıyordu. Cumhurbaşkanı Gül'ün buna cevabı Sarkozy'yi komik duruma düşürecek kadar çarpıcıydı:

"Fas ile Türkiye'yi nasıl karşılaştırırsınız? Fas Kralı'nın seçim süresi ne zaman doluyor? Fas'ta en son demokratik seçimler ne zaman yapıldı? Bizi aynı sepette mi görüyorsunuz?"

Çalışma yemeğinde iki cumhurbaşkanı arasındaki diyalog şu şekilde gerçekleşti: Tutanakların tamamını buraya koyuyorum. Çünkü, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkanların başını çeken Sarkozy'nin ve benzerlerinin düşünce yapısını bu görüşme gözler önüne seriyor:

Sarkozy: Dünyada, Türkiye'nin rol ve önemini en iyi bilenlerden biriyim. Ülkenizi iyi biliyorum. Müteaddit ziyaretlerde bulundum. İstanbul, kozmopolit yapısıyla dünyanın en güzel şehirlerinden biri. Ayasofya, Ankara, İzmir, hele muhteşem peribacalarıyla Kapadokya. Türkiye'yi beğendiğini söyleyen yabancıların çoğu kıyı bölgelerini seviyorlar. Türkiye mavi yolculukla tanınmaz. Benim şahsi görüşüm asıl Türkiye'nin iç bölgeler olduğu.

Türkiye'nin gerçekten hayati bir rolü var. Doğu ile Batı arasındaki ilişkiler bakımından kritik ve tarihi bir dönemeçteyiz. Or-

İçeride fotoğraf çekilmesini istemeyen Sarkozy, dışarıda görüntü verdi.

tak denizimiz Akdeniz'de ya Doğu ile Batı arasında çatışma çıkacak ve bir infilaka yol açacak; ya da Doğu ile Batı arasında anlayış ve diyalog hâkim olacak. 21. yüzyılın 20. yüzyıla benzememesi bakımından Türkiye'nin rolü büyük önem taşımaktadır. Çok güçlü bir ülkesiniz. Yakında 100 milyon olacaksınız. Doğu ile Batı arasında köprüsünüz. Hem Doğu'dan hem Batı'dansınız. Çok şey sizin Türkiye'yi modernleştirme kapasitenize dayalı. El ele çalışalım. Bunu yapabilmek için de aramızdaki anlaşmazlık konusunu açıkça konuşalım. Yani AB konusunu. Diğer bazıları ikiyüzlülük yapıp, mutabık olmadıkları konuları, yani anlaşmazlık konularını konuşmaktan kaçınıyorlar. Ben AB Dönem Başkanlığı yaptım. AB bugün felç olmanın sınırındadır. 27 ülkeye genişlediği için. Böyle bir grubu yönetmenin imkânsız olduğunu gördüm. Altı aylık dönem başkanlığımızda neredeyse çıldırıyordum. Talepler çoğalıyor, imkânlar azalıyor. Kurumlarımızı gözden geçirmeden genişlememiz gerekirdi. Balkan boyutuyla AB 33'lük olacak. Taleplere cevap veremeyecek, mali imkânları olmayan bir birlik haline geleceğiz. Rusya Federasyonu gibi büyük bir sorunumuz var. Aslında Rusya da sizin gibi Avrupalı. Ukrayna, Kiev de Avrupa'dır. Ama kimse bunların AB üyeliğinden bahsetmiyor. Nasıl olacak?

Düşüncem şudur: Üç kuvvetli yeni bir alan oluşturalım. Rusya Federasyonu, Avrupa ve Türkiye alanı. Bu alanda neler yapılabilir? Birincisi bir ortak ekonomik alan, ortak pazar kurulabilir. İkincisi de bir ortak güvenlik alanı oluşturabiliriz. Siz ABD ve NATO'nun vazgeçilmez ortağısınız zaten. Bir çıkmaza girmektense bu yolda yürümek iyi olur. Gücünüzü takdir eden, Türkiye'yi entegre eden bir sistem düşünüyorum.

Gül: AB konusunu iyi ki açtınız. Niye bu konudaki görüşlerimizi dolaylı yoldan öğrenelim. Sizi dikkatle dinledim. Bu konuda farklı düşünüyorsak, bu farklılığı nasıl idare edeceğimizi düşünelim ki, ikili ilişkilerimizin gelişmesine mani olmasın.

Bizim AB ile ilişkimiz yasal bir temele dayanıyor. Rusya ve Ukrayna ile mukayese edilemez. Rusya'nın AB'ye girme arzusu dahi yok. Biz bu sürece çoktan başlamışız. AB ile aramızda Gümrük Birliği var zaten.

Biz Avrupa'daki sıkıntıları, tereddütleri görmüyor değiliz. Kör değiliz. Biz güçlü bir Avrupa istiyoruz. Problemlerini çözebilecek bir Avrupa istiyoruz. Zayıf bir Avrupa kimsenin yararına olmaz. Avrupa'nın sorunları var ama gücü de büyük ve farkında değil. Bizim Avrupa'ya olan ilgimiz sadece AB ile sınırlı değil. Avrupa Konseyi'nin kurucu üyesiyiz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin

ve birçok Avrupa kuruluşunun kurucusuyuz. 1960'lı yılların başında AB'nin o zamanki kurumlarıyla ilişkilerimizi kurduğumuzda, bunun önderliğini De Gaulle yapmıştı. Tam üyelikten bahsedince kafalar karışıyor olabilir. Sokaktaki adam bunca sorun varken sırası mı diye sorabilir. Ama biz şu an üye olmuyoruz. Meşgul olduğumuz konu, demokrasi, hukukun üstünlüğü, sağlık, ekonomi gibi birçok konuda kendi standartlarımızı Avrupa standartlarına taşımaktır. Müzakerelerin anlamı budur.

Siz Avrupa'nın ve dünyanın en önemli liderlerinden birisiniz. Size bir soru sorayım: Daha demokratik, laik, hukukun üstünlüğüne sahip, ekonomisi daha güçlü, güvenliğe katkısı daha fazla olan bir Türkiye sizin menfaatinize değil mi? Böyle bir Türkiye Avrupa ve dünya için daha iyi değil mi? Böyle bir Türkiye istemez misiniz? Eğer bunu istiyorsanız bizim müzakere yolumuzu açın. Müzakerelerin amacı bu. Müzakere süreci sonuçlansın.

Bu sürecin sonunda ister "Evet", ister "Hayır" deyin. Şu anda meşgul olduğumuz konu, demokrasi, hukukun üstünlüğü, sağlık, ekonomi gibi birçok alanda kendi standartlarımızı Avrupa standartlarına taşımaktır. Müzakerelerin anlamı budur. Bırakın işimizi yapalım.

Sarkozy: Savınız çok ilginç. Orta Asya'ya kadar boyutunuz var. Neden bu Asya boyutunuzu unutarak Avrupa'ya entegre edelim? Türkiye'nin yeri daha geniş bir coğrafya olmalı. O takdirde, Türkiye bölgesinin lideri olabilir. Bence ya evet, ya hayırla karşılaşılacak bir süreç çok tehlikeli olabilir. 10 yıl sonra 100 milyon olacak İran'a komşu bir halka hayır demek onlara karşı, evet demek de 430 milyon Avrupalıya karşı haksızlık olabilir. Dolayısıyla ya "evet" ya "hayır" sorusuyla karşı karşıya kalmak tehlikeli olur. Tabancayı kafamıza sıkmak gibi bir durum. İşleyebilir bir yöntem bulmalıyız. Biz tabii ki laik, demokratik, modern bir Türkiye istiyoruz. Çalışkan ve zeki Türk halkına, ancak AB içindeyseniz demokratik olursunuz denebilir mi? Ben imtiyazlı ortaklıktan bahsetmiyorum. İki sütun, Avrupa ve Türkiye. Uzun vadeli bir entegrasyon.

Geçenlerde görüştüğüm Fas Kralı hiçbir zaman AB'ye aday olmayacağını söyledi. Aksi takdirde ülkesindeki radikallerin güçleneceğini belirtti. Nasıl birlikte çalışabiliriz, bunun üzerinde duralım. Küçük Avrupa, şu haliyle büyük Türkiye'yi kabul edemez. Rusya günün birinde gündeme gelecek. 42 milyonluk Ukrayna da.

Farklı bir şey düşünmek zorundayız. Bunu Türkiye ile birlikte olumlu bir iklimde mi düşüneceğiz, yoksa herkes kendini kapatacak mı?

Gül: O zaman size göre başlangıçtaki 6 üyeli bir AB en iyisiydi. Sayın Cumhurbaşkanı doğrusu anlayamıyorum. Fas ile, Ukrayna ile Türkiye'yi nasıl karşılaştırırsınız? Fas Kralı'nın seçim süresi ne zaman doluyor? Fas'ta en son ne zaman seçimle hükümet değişti? Biz aynı sepette miyiz? Bu bize ters geliyor. Türkiye'yi herhalde çok önceleri gezdiniz. Şimdiki Türkiye çok değişti.

Sarkozy: Çalışalım derim. Avrupa kendi kurumlarını yeniden belirlemeli. Çok vitesli Avrupa deniyor. Bu bir şekilde bazı çemberler halinde olabilir, bazılarıyla daha fazla entegrasyona gidilecek. Ortak para, savunma harcamaları gibi konularda farklı düzeyde entegrasyon olabilecek. 27'ler Avrupası, 6'lar Avrupası değil. Avrupa'nın Türkiye ile geleceğini de çok halkalı bir Avrupa içinde görmeliyiz. Bizim Avrupa'da zorluklarımız var. Ayrıca Ek Protokol ve Kıbrıs sorunu var. Bu da aslında Avrupa'nın ağır hatası. Zamanında hayır diyemedi. Kıbrıs Cumhurbaşkanı'na saygım var. Ama ikiye bölünmüş bir ülke AB üyesi oldu. Veto hakları da var. Zamanında hayır deme cesaretini gösteremedik.

Gül: Şöyle yapalım. Diğer ilişkilerimizi zedelemeyelim. Biz müzakere sürecinde üzerimize düşeni yapalım.

Sarkozy: Endişem, belki haksızım ama, zaman geçtikçe çözüm bulmak daha acı hale geliyor. Siyasette cesaretten fazla korkaklık var. Bu sorunun etrafından nasıl geçebiliriz? Bir çözüme ulaşacağımızdan eminim.

Gül: Gayet açık. Başarılı olursak değerlendirirsiniz. Olmazsak, zaten sonuç açık.

Sarkozy: Ermenistan'la yaptığınız açılım çok cesur. Şahsi inisiyatifiniz. Takdirle ve hayranlıkla karşılıyorum.

Gül: Burada sizinle görüşmeyecek olsam, zaten bu konuda telefon edecektim. Bölgede istikrar ve güven ortamının oluşmasına büyük önem veriyoruz. Gayet cesur adımlar attık. Benim futbol karşılaşmasına gitmemle başladı. Yarın protokolün imzalanmasıyla önemli bir adım atılacak. Sizin Dışişleri Bakanınız Bernard Kouchner de imza törenine katılacak. Sizi şunun için arayacaktım: Obama ve Medvedev'le konuştum. Minsk sürecine, eş-başkanlar olarak, en üst seviyede destek verin, Karabağ sorununun çözümünü kolaylaştırın diye. Büyük bir liderlik gösterin, Minsk süreci çerçevesinde bu Karabağ sorununun çözümünü sağlayın. Gelin sınırları birlikte açalım.

Sarkozy: Yıl sonuna kadar yapalım. Bu konuda birlikte olmaktan gurur duyarız.

"Size rağmen Avrupa Birliği"

Nicolas Sarkozy Paris buluşmasından yaklaşık 16 ay sonra, iade-i ziyaret yerine, Türkiye'ye Fransa Cumhurbaşkanı sıfatıyla değil, G-20 Dönem Başkanı olarak 5 saat sürecek bir ziyaret gerçekleştirmek istiyordu. Cumhurbaşkanı Gül ve Başbakan Erdoğan ise, Sarkozy'nin Türkiye'yi Fransa Cumhurbaşkanı olarak daha uzun süreli ziyaret etmesini istiyordu.

Bu konu, diplomatik açıdan iki ülke arasında ciddi bir sıkıntı yaratmıştı. Cumhurbaşkanı Gül bir ara sinirlenip, "Bu koşullarda gelmesin" dedi. Ancak, Gül ikna edildi ve sonunda Sarkozy G-20 Dönem Başkanlığı adına Türkiye'ye geldi. Çankaya Köşkü'nde 25 Şubat 2011'de öğleyin verilen çalışma yemeğindeki atmosfer soğuktu ve bu hava, AB konusunda cereyan eden diyaloğa da açık şekilde yansıdı:

Gül: Sayın Cumhurbaşkanı, AB'nin Türkiye'ye verdiği sözler ve taahhütler var. Ahde vefa kişilerin değil, devletlerin sözüdür. Devletler sözünde durmalı.

Sarkozy: Türkiye'ye ne sözü verildi? Müzakere sözü verildi. Biz müzakerelere karşı çıkmıyoruz ki.

Gül: O halde size şunu soracağım. Müzakere sürecinde beş faslm açılmasını neden hâlâ bloke ediyorsunuz? Bunun izahı nedir? Enerjide büyük projeler yapalım diyorsunuz, enerji faslını bile açamıyoruz. Bu çok gülünç bir durum ve AB'nin itibarını zedeliyor.

Sarkozy: İki şey söylemek istiyorum. Birincisi, duygusal yaklaşımlarla bir yere varamayız. İkimiz de birlikte kaybederiz. İkincisi, bütün fasılları bloke edebilirdim, etmedim. Ben sadece tam üyeliğe götüren fasılların açılmasına karşıyım. Enerji faslının açılmasına benim bir itirazım yok.

Gül: Üyeliğe götürecek fasılların açılmasına karşıyım diyorsunuz. Şimdi bu ne demek oluyor? AB'de imzalar laf olsun diye boşuna mı atılıyor? Biz burada oyun mu oynuyoruz?

Sarkozy: Bir uzlaşmaya vardık. Buna sadık kalıyoruz. Türkiye'nin üyeliği Slovakya, Slovenya gibi olmaz. Ben buraya oyun oynamaya, şaka yapmaya gelmedim. Ben bu konudaki tutumumu baştan beri değiştirmedim.

Gül: Attığı imzaların arkasında durmayan bir AB prestijini ve inandırıcılığını yitirir. Daha kısa süre önce yani 4-5 yıl önce alınan kararların uygulanmasını beklemek bizim en doğal hakkımız. Ney-

se, anlaşılan biz bu konuda birbirimizi ikna edemeyeceğiz. Ama biz size rağmen doğru bildiğimiz yolda, AB standartlarına uyma yolunda yürümeye devam edeceğiz.

Sarkozy'nin, Türkiye'ye ve Türklere yaklaşımı gerçekten mantıken izah edilemeyecek kadar sorunluydu. Görüşme esnasında Türk heyetinde yer alan bir bürokratın yüz ifadesine bile müdahale ediyordu:

"Ben konuşurken niye gülümsüyorsunuz, komik bir şey mi anlatıyorum?"

Bu zihniyetteki bir cumhurbaşkanına ne denebilir, nasıl bir cevap verilebilirdi ki?

"Beni hapse atacaklar"

17 Ocak 2011 tarihinde Ruşen Çakır aradı. Sesi kaygılıydı:

"Hemen konuşmamız lazım. Ama telefonda olmaz. Yüz yüze konuşmamız gerek."

O İstanbul'da ben Ankara'daydım. İlk uçağa atladı geldi. Endişeli olduğu her halinden belliydi: "Cemaat beni içeri alacak" diye söze girdi. Ben allak bullak "Neden, nasıl olur?" diyebildim.

O kaynağından emindi.

"Tamam. Sakin ol. Ben Cumhurbaşkanı ile konuşurum" dedim.

Ruşen'i uğurladıktan sonra Cumhurbaşkanı'nın yanına gittim. Durumu anlattım. O da çok şaşırdı:

"Ben bir bakayım. Seninle daha sonra konuşuruz."

Ertesi gün öğleden sonra Cumhurbaşkanı beni çağırdı. "Ruşen haklıymış" dedi:

"Ben müdahale ettim. Rahat olsun. Yalnız şimdi sana Emniyet'ten bazı isimler vereceğim. Ruşen'e söyle o isimlerle irtibatını kessin."

Ruşen'le buluştuk. Kendisine Cumhurbaşkanı'nın söylediklerini aktardım. Derin bir nefes aldı. Haksız değildi. Bir anda kendisini, ne zaman çıkacağını bilmeden demir parmaklıklar arkasında bulması işten bile değildi.

Cumhurbaşkanı Gül müdahale etmeseydi, Ruşen Çakır, Nedim Şener ve Ahmet Şık'tan önce hapse girecekti. Bu olaydan sonra, Cumhurbaşkanı "Ruşen'i gezilere daha sık alalım" dedi. Bu şekilde ona sahip çıktığını da göstermek istiyordu.

Nedim Şener, Ahmet Şık ve Gül'ün tepkisi

6 Mart 2011'de çok tatsız bir haberle güne başladık. *Milliyet*'te uzun yıllar birlikte gazetecilik yaptığımız Nedim Şener ve Ahmet Şık tutuklanmıştı. İsnat edilen suç, terör örgütü üyeliğiydi. Ahmet Şık ise, Fethullah Gülen ve Cemaat hakkında bir kitap yazıyordu ve basılmamış bir kitap yüzünden hapse girmişti.

O gün Cumhurbaşkanı İstanbul'da Tarabya köşkündeydi. Yakın çalışma ekibini toplantıya çağırdı ve öncelikle bu konuyu konuşmak istedi.

Bazılarımız, gelişmelerin çığırından çıkmaya ve kaygı verici bir hal almaya başladığını, Cumhurbaşkanı'nın devreye girip bir açıklama yapmasının çok yerinde olacağını dile getirdi.

Bazıları ise, "İddianameyi bilmiyoruz. Ya gerçekten suçlulukları kanıtlanırsa, o zaman zor durumda kalırsınız" diyerek buna karşı çıktı.

Çoğu zaman olduğu gibi aramızda Cumhurbaşkanı'nın önünde sert tartışmalar yaşandı. Cumhurbaşkanı dinlemekle yetindi ve ne yapacağına dair hiçbir işaret vermedi. Dağıldık.

Sabah erken saatlerde telefonum çaldı. Arayan Cumhurbaşkanı'ydı:

"Ahmet, bir açıklama hazırladım. Sana şimdi ulaştıracaklar. İki gazeteye verelim. Biri *Zaman* gazetesi olsun. Ben Ekrem Dumanlı'yı Tarabya'ya çağırıp açıklamayı kendisine elden veririm. Sen de ikinci bir gazete seç."

Çok sevinmiştim. Ben de ikinci gazete olarak *Milliyet*'i teklif ettim. Zira *Milliyet*, Nedim'in gazetesi olduğu için orada yayınlanması habere farklı bir anlam kazandıracaktı.

"Tamam, olur" dedi.

Bütünüyle kendisinin kaleme aldığı metin bana ulaşır ulaşmaz bir solukta okudum. Mükemmeldi:

> Yargının, hâkim ve savcıların işine karışmam söz konusu olamaz. Ancak olup bitenleri takip ettiğimde intibaım şu ki; kamu vicdanında kabul görmeyen bazı gelişmeler oluyor. Bu hal, Türkiye'nin geldiği ve herkes tarafından takdir edilen görüntüsünü gölgelemektedir. Bundan kaygı duyuyorum. Savcılardan ve mahkemelerden sorumluluklarını yerine getirirken titiz davranmalarını, insanların ve kurumların onur ve hukuklarının zedelenmesine yol açmayacak şekilde davranmalarını beklemekteyim.

Gül'ün, Nedim Şener ve Ahmet Şık'ın hapse konulduğu gün danışmanlarıyla yaptığı toplantı.

Mesaj aynı, sürmanşet farklı

Hiç beklemeden o dönem *Milliyet*'in Ankara Temsilcisi Fikret Bila'yı aradım ve açıklamayı ilettim. Fikret'in o günkü heyecanını unutamam.

Ertesi gün haber *Milliyet*'in sürmanşetindeydi:

"Kaygı duyuyorum"

Acaba *Zaman* gazetesi haberi nasıl vermişti?

Zaman gazetesini elime aldığımda adeta şok geçirdim. Haber sürmanşetten verilmişti ama Cumhurbaşkanı'nın mesajıyla hiçbir alakası yoktu. Aynen şöyleydi:

Cumhurbaşkanı Gül: "Umarım, hiçbir gazeteci mesleğini başka amaç için kullanmaz."

Gül'ün açıklaması haberin en altında bir yere saklanmıştı. O mesajdan böyle bir başlık nasıl çıkmıştı?

Yanına gittiğimde Cumhurbaşkanı'nın da verdiği mesajın *Zaman*'da bu şekilde yansıtılmasına çok şaşırdığını gördüm. Bana durumu şöyle izah etti:

"Ekrem Bey'i Tarabya'ya çağırdım. Açıklamamı kendisine verdim. Ardından, 'Sayın Cumhurbaşkanım, peki gazeteciler gazetecilik dışında bir faaliyette bulunabilirler mi?' diye bir soru sordu. Ben de elbette bulunamazlar karşılığını verdim. Hepsi bundan ibaret."

Olacak iş değildi. *Zaman*'ın Genel Yayın Yönetmeni Ekrem Dumanlı, Cumhurbaşkanı'mn mesajından rahatsız olmuş, daha da kötüsü haberi çarpıtmıştı.

Cumhurbaşkanı'nın verdiği aynı mesaj, *Milliyet*'te (üstteki haber) başka *Zaman*'da bambaşka biçimde yansıtıldı.

Ardından başsavcı Zekeriya Öz'ün doğrudan Cumhurbaşkanı'nı hedef alan açıklaması geldi:

"Hiçbir makam ve merci bize talimat veremez."

Cumhurbaşkanı çok sinirlenmişti. Dönemin Adalet Bakanı Sadullah Ergin'i Köşk'e çağırdı. Bu görüşmeden çok kısa süre sonra Zekeriya Öz başka bir göreve kaydırıldı.

Nedim Şener'den gelen teşekkür

Nedim ve Ahmet 375 gün sonra tahliye edildiler. Nedim, Cumhurbaşkanı'na görev süresinin bitimine 13 gün kala *Posta* gazetesindeki köşesinde "Saygı duyuyorum" başlığıyla bir teşekkür yazısı yayımladı.

Yazı aynen şöyleydi:

> Beni bir kez olsun Çankaya Köşkü'ndeki resepsiyonlara çağırmadı. Ne yurtiçi ne de yurtdışı gezisinde yanına aldığı gazetecilerden oldum. Ne özel bir röportaj yaptım ne de bir sohbetimiz oldu. Ne ben ondan ne de o benden bir şey talep etti. Artık görevi de sona eriyor.
>
> Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'den söz ediyorum. Ona büyük bir teşekkür borçluyum. Bu yazıyı onun için yazıyorum. Bundan önce yazsaydım, beklentim olduğu düşünülebilirdi. O yüzden yazmak için en doğru zaman. Teşekkür gerekçemi anlatayım; 6 Mart 2011 günü sabaha karşı tutuklanıp Metris Cezaevi'ne gönderildiğimizde *Milliyet* gazetesinin sürmanşetinde Abdullah Gül'ün "Kaygı Duyu-

yorum" sözlerini gördüm. Adliye'nin önündeki gazeteci arkadaşlarımızın desteği yanında beni o an yaşadığım şaşkınlıktan çıkaran en önemli açıklama buydu. Bize destek veren meslektaşlarımızın yanında devletin içinden sağduyulu bir adam bizim terörist değil gazeteci olduğumuzun farkındaydı.

Başbakan dahil hükümetin çoğunluğu bizi "terörist" diye damgalıyordu. Ne utanmaz günlerdi. Cemaat ve hükümete yakın medya kuruluşlarındaki gazeteciler polis ve savcı ile işbirliği yapıp utanmazca bizim "terörist" olduğumuzu ispatlamaya çalışırken, Gül o gün şunları söylüyordu: "Kamu vicdanında kabul görmeyen gelişmeler oluyor. Bu hal, Türkiye'nin geldiği ve herkes tarafından takdir edilen görüntüsünü gölgelemektedir.

Bundan kaygı duyuyorum. Savcılardan ve mahkemelerden sorumluluklarını yerine getirirken daha titiz davranmalarını; insanların ve kurumların onur ve hukuklarının zedelenmesine yol açmayacak şekilde davranmalarını beklemekteyim."

Devletin tam tepesinden tutuklanmamıza tepki vardı. Abdullah Gül, ne zaman sorulsa hep gazeteci tutuklanmalarına karşı ve ifade özgürlüğünü savunan açıklamalar yaptı. Başbakan gazeteciler için "terörist", kitap için "bomba" derken, o pozisyonunu hiç değiştirmedi.

Hatta bizi tutuklatan hukuk katliamcısı Zekeriya Öz'ün, "Açıklanmayacak deliller var. Gazetecilikten tutuklanmadılar. Hiçbir makam ve merci bize emir ve talimat veremez" diye açıklama yaptığında bile geri adım atmadı.

Tüm bunlar dünyanın gözü önünde yaşandı. O yüzden böyle açık bir teşekkürü borç biliyorum, aynı zamanda yeni Cumhurbaşkanı'na ifade özgürlüğü konusunda örnek olmasını diliyorum. Gül bu anlamda, soyadını çocuklarına değerli bir miras olarak bırakacak. Hukuku katleden polis, savcı ve hâkimlerin çocukları ise babalarının yaptığından hep utanacak.

O bizim için "Kaygı duyuyorum" demişti. Ben de benzer şekilde karşılık vereyim: Saygı duyuyorum.

Bu teşekkür ve takdir yazısını Cumhurbaşkanı'na gösterdiğimde hem çok memnun olduğunu, hem de duygulandığını gözlemledim.

Yazının yayınlandığı gün Uğur Dündar aradı ve hiç beklemediğim bir istekte bulundu:

"Ahmet Bey, Nedim'in bugünkü yazısını okudum. Nedim benim için kardeşten de ötedir. Çok etkilendim. Ben de Sayın Cumhurbaşkanı'na saygı duyuyorum, bunu iletirseniz sevinirim."

MGK'nın eski ve yeni oturma düzeni.

MGK'da karıştır, barıştır dönemi

Cumhurbaşkanı Gül görevi devraldığından itibaren, başkanlığını yaptığı Milli Güvenlik Kurulu'ndaki (MGK) oturma düzeninden ve kamuoyuna yansıyan görüntülerden hep rahatsızdı.

MGK'da siviller bir tarafta, askerler karşı tarafta sıralanıyordu ve sanki masada iki farklı taraf ve hasım varmış gibi bir görüntü ortaya çıkıyordu. Ayrıca, görüntü alınırken, herkesin yüz ifadesi son derece ciddi, kaşlar çatıktı ve "Sanki birazdan aralarında sert tartışmalar çıkacak" gibi bir algı oluşuyordu.

Cumhurbaşkanı'nın kameralar görüntü alırken, havayı yumuşatmak ve yüzlerde bir tebessüm yaratmak için yaptığı konuşmalar da bir yere kadar etki yapıyordu.

18 Ağustos 2011'de yapılacak MGK öncesinde bu konuyu hem Genelkurmay Başkanı Necdet Özel hem de Başbakan Erdoğan ile konuştu ve ilk toplantıda sivil ve askerlerin protokol sıralamasındaki yerlerine göre karışık oturmalarını istedi. Ardından, MGK Genel Sekreteri Serdar Kılıç'ı çağırarak gerekli hazırlıkları yapma talimatını verdi. 18 Ağustos 2011 tarihindeki MGK'da oturma düzeni ilk kez değişti ve ondan sonra da hep öyle devam etti.

Çankaya'daki Ahmet Kaya

2013 yılının Temmuz ayında Yavuz Bingöl ile İstanbul'daki ofisinde sohbet ederken, "Ahmet abi, bu yıl Cumhurbaşkanlığı Büyük Kültür Sanat Ödülü müzik dalında Ahmet Kaya'ya verilse harika olmaz mı?" dedi.

Gerçekten çok iyi bir fikirdi bu.

Ankara'ya döner dönmez konuyu benim de üyesi olduğum jürinin Başkanı Mustafa İsen'e açtım. Çok içine sinmediği izlenimini edindim:

"Hayatta olmayan birine ödül verebiliyor muyuz? Yönetmeliğimiz buna izin veriyor mu? Benim bildiğim kadarıyla veremiyoruz."

Hemen yönetmeliği çıkarıp dikkatlice okudum, hiçbir engel yoktu. Heyecanla Cumhurbaşkanı Gül'ün makamına koştum. Durumu anlattım, cevabı aynen beklediğim gibi oldu:

"Olabilir. Bence uygun. Ben de Ahmet Kaya'nın türkülerini sever ve dinlerim."

Mustafa İsen, Nadir Alpaslan, Zeynep Damla Gürel, Yusuf Müftüoğlu, Prof. Dr. Tufan Gündüz, Prof. Dr. Osman Horata ve benden oluşan değerlendirme kurulunun ilk toplantısında önerim görüşüldü ve bir üyenin dışında herkes onay verdi.

Bu haberi ilk vermem gereken kişi Yavuz Bingöl'dü elbette. Aradım, telefonda sevinç çığlığı attı. Yalnız kafama takılan bir konu vardı:

"Ödülü almak üzere eşi Gülten Kaya ya gelmeyi kabul etmezse?"

Yavuz hemen kendisiyle konuşup bana geri döndü. Bir sorun yoktu. Tam aksine Gülten Kaya mutlu olmuştu.

Ödül alanların isimlerini açıkladığımız gün, Ahmet Kaya'nın doğum günüydü. Gülten Kaya daha sonra bana, "Bu ödül Ahmet'e çok iyi bir doğum günü hediyesi oldu" diyecekti.

Ödül töreni için düzenlenen gecede resepsiyon salonu hıncahınç doluydu. Bakanlar, milletvekilleri, sanatçılar, akademisyenler, gazeteciler... Ahmet Kaya'yı anlatan beş dakikalık bir film gösterildi. Filmde bazı parçalarından kesitler de vardı. Bu sırada gazeteci arkadaşım Yavuz Oğhan'ın attığı bir tweet gözüme ilişti. Yavuz, kıvrak gazeteci zekâsıyla aslında ödülün anlamını çok iyi tarif ediyordu:

"Şu anda Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde Ahmet Kaya dinliyoruz."

Kürsüye ilk Cumhurbaşkanı Gül çıktı:

"Ahmet Kaya deyince şunları söylemek istiyorum. Bu ülke he-

Gülten Kaya, Ahmet Kaya'ya verilen Büyük Kültür Sanat Ödülü'nü Cumhurbaşkanı Gül'ün elinden alırken.

pimizin ülkesi, bu vatan hepimizin vatanı. Bu devlet hepimizin devleti. Siyasi tarihimize baktığımızda, hepimizin çektiği acılar, yanlışlar ve üzüntüler var. Önemli olan kendi evimizdeki yanlışlıkları, noksanları fark edip bunları düzeltme azmini ortaya koymak, yanlışların farkına varmak, ülkeyi gerçekten özgür, herkesin düşüncesini rahatlıkla ifade edebileceği bir ülke haline getirmektir. Bu ödülle, Ahmet Kaya'nın kendisi göremese bile, kendisine yapılan haksızlıklara karşı hakkının verildiğini görüyorsunuz. Ahmet Kaya, sözleriyle, türküleriyle ve sazıyla hangi fikirden ve ideolojiden olursa olsun herkesi yakalayan bir insandı. Bütün Anadolu'nun sesini dillendiren bir insandı. Bu ödül, aslında yeni hataların ve yanlışların yapılmaması için bir adımdır."

Ardından Gülten Kaya konuştu:

"Ben bu ödülü, onun değerlerini, bu topraklarda yaşamış ve onun gibi incitilmiş, kırılmış tüm kadim kültürlere, eşim şahsında bir vefa selamı, incelikli bir selam olarak algılayıp, 'Aleyküm selam, bizden de merhaba' demeye geldim."

Salonda büyük alkış koptu.

Haksızlıklara uğrayan, yurtdışında vatan hasretiyle genç yaşta hayata veda eden Ahmet Kaya için bu, bir "iade-i itibar"dı. Hem de devletin en üst makamından.

Kürt sorununda bugün geldiğimiz noktadan bakınca, sahi Ah-

met Kaya ne yapmıştı da o ödül töreninde saldırılara hedef olmuştu? Kürtçe şarkı söylemek ve klip çekmek istediğini söylemişti. Bugün, devletin resmi kanalı TRT'de Kürtçe şarkı ve klipler yayınlanmıyor mu?

Ne acı değil mi?

Kavgaya giren, kavgayı ayıran

Burada bir parantez açıp, 12 yılı yarı başında olmak üzere 23 yıldır tanıdığım Abdullah Gül hakkındaki gözlem ve düşüncelerimi paylaşmak istiyorum. Milliyetçi ve dindar bir gelenekten geliyor. Şair ve yazar Necip Fazıl Kısakürek'in dünya görüşü ve fikirleri üzerindeki etkisi büyük. Bunu da her zaman gururla ifade ediyor. Farklı görüş ve düşüncelere kapalı değil. "Öteki"ni anlamaya çalışıyor.

Bu nedenle çok iyi bir dinleyici. Başbakanlığı, dışişleri bakanlığı ve cumhurbaşkanlığı döneminde kendisine hep karşı olmuş, hatta onu kırmış ve üzmüş çevreleri bile kabul edip dinlemesi bunun en açık göstergesi. Kavgadan, çatışmadan, kaba üsluptan, kutuplaşmadan hiç hoşlanmıyor. "Mahalle baskısı"nı çok yanlış ve toplumsal barış açısından zararlı buluyor.

Burada bir anımı paylaşayım.

Bir gün Cengiz Çandar sohbetimiz sırasında bana şunları söyledi:

"Geçenlerde Amerikalı bir gazeteci bana Gül ile Erdoğan arasındaki farkı sordu. Ben de şöyle bir benzetme yaptım. Bir sokakta iki kişi kavga ediyorsa Erdoğan gider o kavgaya karışır, Gül ise, kavgayı görünce o sokağa girmez ve yolunu değiştirir dedim."

Gül'e anlattığımda bu benzetmeye tepki gösterdi:

"Hayır. Ben kavgayı görünce sokak değiştirmem. O sokağa girerim ve kavgayı ayırmaya çalışırım. Cengiz'e bunu böyle söyle."

Gerçekten de, "Çok riskli, gitmeyin" diye uyarıldığı bir dönemde Erivan'a gitmesi, 27 Nisan Muhtırası'na ve askeri vesayete karşı dik durması, Kürt ve Kıbrıs sorununun çözümü konusundaki cesur çıkışları, ABD'nin yoğun ve ağır baskısı altındayken 1 Mart Tezkeresi'yle ilgili takındığı tavır bunu teyit eden örneklerden sadece birkaçıydı. Bu "sokaklar"ın hepsinde "kavga" vardı ve Cumhurbaşkanı Gül, kavgayı bitirmek amacıyla bu sokakların hepsine giriyordu.

Hoşgörü ve uzlaşma arayışı Gül'ün en belirgin özelliği. Ama, demokrasi, insan hakları konularında bir anda tavizsiz bir kişi-

liğe bürünüyor. Adeta çetin ceviz oluveriyor.

İnsan seçiminde, partizanca ve ideolojik kriterlere göre değil, liyakata ve beceriye bakarak hareket ediyor. İnsan hata yapar, dine zarar verir inancıyla, kendisine ve partisine İslamcı denmesine hep karşı çıkıyor.

Gül'ün Doğu-Batı sentezi

Cidde'de 10 yıl boyunca, İslam Kalkınma Bankası'nda çalıştığı dönemde, İslam dünyasını çok yakından tahlil etme imkânı bulmuş. Müslüman dünyanın derinliğini, potansiyelini, zenginliğini, bunun yanında, yanlışlık, hata ve eksikliklerini çok iyi gözlemlemiş.

Aynı şekilde yine 10 yıl süresince, Avrupa Konseyi'nde, çoğulculuğu, çok sesliliği ve demokratik hoşgörü kültürünü içeriden tanıma olanağını elde etmiş. Bu şekilde, iki farklı dünya tecrübesinden yola çıkarak bir senteze varmış.

Bu sentezi yansıtan iki önemli söylemi var. Biri, Fazilet Partisi'nin 14 Mayıs 2000 tarihindeki kongresinde genel başkan adayı olarak yaptığı yenilikçi konuşma. Recai Kutan'a yani aslında Necmettin Erbakan'a karşı aday olduğu kongrede partiyi eleştirmişti:

"Dünya gerçeklerine kapalı bir siyasi partinin toplum ve tabanına refah getirmesi mümkün değil. Kendi içimizde eleştiriden kaçınırsak, dışarıya güven veremeyiz. Türkiye'nin merkeziyetçiliğinden yakınırken, biz parti olarak fazla merkeziyetçi değil miyiz? Partinin yönetim tarzım ve olaylar karşısındaki duruşunu değiştirmek istiyorum."

Diğeri de, 2003 yılında, Dışişleri Bakanı sıfatıyla Tahran'da İslam Konferansı Örgütü'nde, İslam dünyasına şeffaflık, saydamlık, çoğulculuk, demokrasi, kadın erkek eşitliği telkin ettiği konuşma:

> İslam dünyasının gelişmesine engel olan konular tespit edilmeli. Barış, uyum ve hoşgörüye dayalı ruhani mirasımız, özgürlük, kalkınma ve demokrasiyi geliştirme yolunda bizlere ilham vermeli.
>
> Hesap vermenin, şeffaflığın ve iyi yönetimin hâkim olduğu, temel hak ve özgürlüklerin, kadın-erkek eşitliğinin yüceltildiği, slogan ve kör söylemlere yer olmayan bir vizyona sahip olmalıyız. Kısaca önce evimize çekidüzen vermeliyiz. Akılcılıktan güç almalıyız. İşe, cehalet ve yolsuzluğu ortadan kaldırarak, insanın ve maddi kaynakların heba edilmesinin önüne geçerek başlamalıyız. Şid-

detin arkasındaki nedenlerin üzerine gitmeli, gelir dağılımındaki dengesizliği gidermeliyiz.

En güç noktada kendimizi yıkıcı savaşların içinde buluyoruz. Petrol gelirleri dahil doğal zenginlikler heba oldu ve insani gelişim yerine başka konulara odaklanıldı. Irak, bu başarısızlığın çarpıcı bir örneği oldu. Sistemdeki siyasi katılımcılığı teşvik etmeliyiz. Çerçevesini çizdiğim bu yolda anlamlı adımlar atılırsa, Müslüman ülkeler toplumunun çağdaş ve barışçı mesajları ancak böyle yankı bulur. Aksi halde, halklar ayaklanır, kaos olur.

Abdullah Gül'ün o gün Tahran'da telkin ettiği adımlar ne yazık ki atılmadı. Uyarılarının ne kadar yerinde ve haklı olduğu, seneler sonra çok daha iyi anlaşılacaktı. Halklar ayaklanacak ve her yerde kaos hâkim olacaktı.

Gül'den şaşırtan hoşgörü

Basından röportaj taleplerinin ardı arkası kesilmiyordu. Çok uzun bir liste oluşmuştu. Bir gün Metin Şentürk farklı bir öneriyle geldi. TRT'de Doğa Rutkay ile bir program yapıyordu ve o haftanın konusu engellilerdi.

Kurgusu da ilginçti:

"Programda kamuoyunun dikkatini engellilerin sorunları üzerine çekmeye çalışacağız. Sayın Cumhurbaşkanı'nın katılması bize güç katar. Ayrıca, bana sevdiği birkaç parçayı söylerseniz programın arasında o parçaları da çalarım, sürpriz olur."

Metin Şentürk'ün önerisini Cumhurbaşkanı'na ilettim. "Sen ne diyorsun?" dedi. "Bence iyi olur. Kendisi de engelli olduğu için daha anlamlı olur" karşılığını verdim. Kabul etti.

Metin haberi duyunca çok mutlu oldu. Çekim için cumartesi gününü belirledik. Çekimden iki gün önce Cumhurbaşkanı'nm Çek Cumhuriyeti'ne bir günlük resmi ziyareti vardı. O gün gazetelerden birinde çıkan bir haber keyfimi kaçırmıştı. Haberde Metin'in uyuşturucu kullandığı iddia ediliyordu. Bu haberden sonra, Cumhurbaşkanı'nın programa çıkması istismar edilir miydi acaba?

Prag dönüşü uçakta Cumhurbaşkanı'nın yanına gittim. Aramızda şu konuşma geçti:

"Kafama takılan bir sorun var efendim."

"Hayırdır?"

"Gazetenin birinde dün Metin Şentürk'ün uyuşturucu kullandı-

Cumhurbaşkanı'nın Prag dönüşü uçakta Metin Şentürk'le ilgili beni çok şaşırtan tepkisini verdiği anın fotoğrafı.

ğını iddia eden bir haber yayınlandı. Biliyorsunuz yarın programına çıkıyorsunuz. Sizin açınızdan bir sorun olur mu acaba?"

"Ahmet velev ki kullanıyor. Belki karanlık dünyasında kendini böyle avutuyordur. Onu yargılamak bize düşer mi?"

Şaşırdım kaldım: "Şu anda kendimi çok kötü hissettim. Ben sizi koruma güdüsüyle bunu size söyleme ihtiyacı hissetmiştim" dedim.

Beni teselli etti: "Sen görevini yapıyorsun. Öyle düşünmeye devam et."

Planlandığı gibi programa konuk oldu. Hiçbir sorun da yaşanmadı. Aksine büyük ilgi gördü. Metin, "Sayın Cumhurbaşkanım bugün sizi çok iyi gördüm" diye esprili bir şekilde başladığı programın arasında, Gül'ün sevdiği "Gesi Bağları" ve "Cemalim" parçalarını da çaldı, söyledi.

Zaten, o haberin asılsız olduğu daha sonra ortaya çıktı.

Sırrı Süreyya'nın talebi

Sırrı Süreyya Önder aradı ve "Bir kahve içelim mi?" dedi. Belli ki konuşmak istediği bir konu vardı. Ankara'da Filistin sokaktaki kahvelerden birinde buluştuk. Anlatmaya başladı:

"Biliyorsun, Diyarbakır Sur Belediye Başkanı Abdullah Demirbaş şu anda hapiste ve ciddi şekilde hasta. Yurtdışında tedavi görmesi gerekiyor. Ancak, mahkeme buna imkân sağlayacak kararı bir türlü vermiyor. Bu arada zaman geçiyor ve durumu ağırlaşıyor."

"Sayın Cumhurbaşkanı'nın devreye girmesini mi isteyeceksin?"

"Evet. Saygılarımla iletir misin?"

"Elbette iletirim. Seni de gelişmelerden haberdar ederim."

Cumhurbaşkanı'na mesajı anlattığımda, zaten Abdullah Demirbaş'ın durumu hakkında bilgi sahibi olduğunu gördüm. "Tamam, gerekeni yapacağım" dedi. Adalet Bakanlığı nezdinde girişimde bulunulması için talimat verdi.

Ancak, aradan iki haftaya yakın bir süre geçmesine rağmen bir gelişme olmamıştı. Bir direnç söz konusuydu. Bu konuyu hatırlattığımda Cumhurbaşkanı çok sinirlendi ve kızgınlığı bakanlığa hemen iletildikten çok kısa bir süre sonra Demirbaş'a yurtdışında tedavi izni çıktı. Tabii, bu haberi ilk ilettiğim kişi de Sırrı Süreyya Önder oldu.

"Gazeteci işini yapar"

Basında akreditasyon olayı oldum olası bana çok ters gelir. Kimin uyguladığının ve kime uygulandığının hiçbir önemi yoktur. Bu demokratik ülkelerde başvurulan bir yöntem asla değildir. Eskiden Genelkurmay bu uygulamayı sürekli yapar, bazı gazete ve televizyonlara ambargo koyar ve toplantılara sokmazdı. Ben de gazeteci olduğum dönemde bunu hep eleştirirdim.

2009 yılının Ocak ayının başıydı. Başbakanlık yanlış ve yalan haber yaptıkları gerekçesiyle yedi gazetecinin akreditasyon kartlarını iptal etti. Bunlar, *Hürriyet* gazetesinden Turan Yılmaz ve Hasan Tüfekçi, *Milliyet* gazetesinden Abdullah Karakuş, Star TV'den Fatma Çözen, *Akşam* gazetesinden Ali Ekber Ertürk, *Vatan* gazetesinden Veli Toprak ve *Evrensel* gazetesinden Sultan Özer'di.

Çoğu yakından tanıdığım ve işini doğru düzgün yapmaya çalışan isimlerdi. *Hürriyet*'in o dönem Ankara Temsilcisi olan Enis Berberoğlu, Cumhurbaşkanlığı'nı izleyen Ümit Çetin'i Başbakanlığa kaydırıp, Turan ve Hasan'ı bize yollamıştı. Cumhurbaşkanı'nın onayını aldıktan sonra, ikisinin akreditasyon kartlarını hiç beklemeden imzaladım.

Aynı gün, Cumhurbaşkanlığı Koruma Başkanı Osman Çangal yanıma geldi. "Ahmet abi, Akif Beki seni aradı mı?" diye sordu.

"Hayır aramadı. Hayrola?"

"Akif Beki, Başbakanlığa girişini yasakladığımız gazetecileri siz de Köşk'e sokmasanız diyor."

"Osman, bunu söylemek için beni sakın aramasın. Kartlarını biraz önce imzaladım zaten."

Canım sıkılmıştı. Akif Beki daha önce Genelkurmay tarafından kendisine yapılanın aynısını şimdi başkalarına yapıyordu.

Cumhurbaşkanını bu konu hakkında bilgilendirdim ve bir öneride bulundum:

"Siz de uygun bulursanız yakında Türkmenistan'a yapacağınız ziyarete bu kez muhabirleri davet etsek. Turan Yılmaz'ı da çağırsak."

"Tamam olur. Bu kez muhabirleri almamız bence de iyi olur. Ayrıca Ben Turan'ı tanırım. Bizi ta Refah Partisi döneminden beri takip eder."

Akif Beki'nin akreditasyonunu iptal ettiği Turan Yılmaz'ı ismen Cumhurbaşkanı'nın uçağına davet ettik.

Yıllar sonra, Turan Yılmaz beni arayıp, utangaç bir şekilde, "Ahmet abi, Cumhurbaşkanı'nın uçağına gazeteciler hangi kriterlere göre davet ediliyor? İstanbul bunu sormamı istedi" dedi.

Benim cevabım çok kısaydı: "Turan kriterlerimizi en iyi sen bilirsin."

Mahcup olmuştu: "Ben çok iyi biliyorum ama sormam istendi işte."

Bu soruyu sorduranın İstanbul değil, o dönem *Hürriyet*'in Ankara Temsilcisi olan Metehan Demir olduğundan emindim. Çünkü Metehan Demir Cumhurbaşkanı'nın gezilerine bir istisna dışında hiç çağrılmamıştı ve herkese sürekli beni şikâyet ediyordu.

"Direneceksin kardeşim!"

Abdullah Gül'ün, başbakanlığı döneminden başlayarak cumhurbaşkanlığı süresinin bitimine kadar en hassasiyet gösterdiği konulardan biri de basın ve ifade özgürlüğüydü. TBMM'nin açılış konuşmalarında basının önemine mutlaka yer verirdi. Basının yaşadığı zorlukları, baskıları görüyordu. Örneğin 2012 yılı Meclis açılışında bunun altını özellikle çizdi:

"Bir ülkede yazarların, düşünürlerin ve fikir adamlarının görüşlerini korkusuzca paylaşabilmeleri o ülkeye itibar kazandırır. Gazetecilerin, habercilerin bir bütün olarak medya mensupları-

TBMM ve açılış konuşmaları Cumhurbaşkanı'nın en önemsediği konulardan biriydi.

nın halkı haberdar etme görevlerini yerine getirirken hiçbir engelle karşılaşmamaları da temel esastır. Hiç kimse fikirleri ve fikirlerini medya yoluyla açıklaması yüzünden hapse düşmemelidir. Şiddeti teşvik eden ile görüş açıklayan arasında kesin bir ayrım gözetilmelidir."

2013 Şubat ayında *Milliyet* gazetesi, Abdullah Öcalan ile bazı BDP milletvekilleri arasındaki görüşmenin yer aldığı "İmralı Zabıtları"nı yayımladığı için iktidarın boy hedefi haline gelmişti. Hükümet kanadından gelen sert tepkiler üzerine, Hasan Cemal *Milliyet* gazetesindeki köşesinde, "Gazete yapmak ayrıdır, devlet yönetmek ayrıdır. İkisi birbirine karıştırılmasın. Kimse de kimsenin işine öyle karışmasın" diye yazmıştı. Ama, Başbakan Erdoğan'dan hemen karşılığını gördü:

"Batsın sizin gazeteciliğiniz!"

Ondan sonra olanlar oldu ve Hasan Cemal ile *Milliyet*'in yolları ayrıldı. Cumhurbaşkanı çok üzülmüştü. Benden Cemal'i arayıp üzüntülerini iletmemi istedi. Ben de aynen öyle yaptım.

Yaklaşık bir ay sonra, Cumhurbaşkanı'nın Letonya ziyaretinde gazetecilerle kaldığı otelde sohbet ederken, kendisine ilk sorulan soru Hasan Cemal'in durumu olacaktı. O günkü sohbetin kayıtları şöyleydi:

Ruşen Çakır: Hasan Cemal'in başına bir iş geldi. Bu dönem Hasan Cemal'in de yazması gereken bir dönem. Açılım sürecine yılla-

rını vermiş bir kişi. Siz de yakından tanıyorsunuz. Ne diyorsunuz?

Cumhurbaşkanı Gül: Doğrusu ben bu konularda düşüncelerini, fikirlerini rahatlıkla yazan insanları hep takdir etmişimdir. Açıkçası, Hasan Cemal'e yapılan büyük bir ayıptır. Yani, fikirlerini tutarsınız, tutmazsınız o ayrı, ama bunları samimiyetle yazıyor.

Sedat Ergin: Kendisiyle bu olaydan sonra hiç konuştunuz mu?

Gül: Ahmet Bey vasıtasıyla konuştuk.

Yusuf Ziya Cömert: Hasan Cemal'e yapılan ayıp deyince... Herkes bir tarafa çekebilir.

Gül: Ben gazetesine söylüyorum açıkçası. Yani varsa gazetelere bir empoze, gazeteler de orada direnecek kardeşim.

Egemen Bağış: Başbakan Hollanda'da, benim hiçbir zaman böyle bir telkinim olmadı dedi.

Gül: Benim de Hasan Cemal'in aşırı bulduğum fikirleri var. O ayrı mevzu, ama düşüncelerini samimiyetle yazan, bu konuda çok emek harcayan biri.

Cumhurbaşkanı'nın, "Direneceksin kardeşim" sözü epeyce yankı uyandırdı. Bir Cumhurbaşkanı basını direnmeye çağırıyordu. Ancak, basın direnemedi. Çünkü direnmek o kadar da kolay değildi.

Hasan Cemal'in peşinden sıra Can Dündar'a geldi. Özellikle Gezi Olayları sırasında aldığı tavır nedeniyle Can'ın da işinden olması an meselesiydi. Cumhurbaşkanını durumdan haberdar ettiğimde, "Derya Sazak'a söyle, Can'ı tutsun, sahip çıksın" dedi. O dönem *Milliyet*'in Genel Yayın Yönetmenliğini yapan Derya Sazak'ı aradım ve mesajı ilettim. Ancak, Can Dündar ve Yayın Koordinatörü Tahir Özyurtseven gönderildikten kısa bir süre sonra Derya Sazak da gitti.

Basmda, daha önceden başlayan ama özellikle Gezi olaylarından sonraki süreçte bir işsizler ordusu oluşmuştu. Bir gün, Cumhurbaşkanı ile basının, kendisinin de çok rahatsız olduğunu bildiğim halini konuşurken dayanamayıp şunları söyledim:

"Efendim, geçmişte askeri vesayete, başörtüsü yasağına, parti kapatmalara karşı çıkan, 28 Şubat süreci dahil, demokrasiden yana tavır koyan gazetecilerin çoğu bugün işlerinden oldular. Aynı dönemde askerin yanında saf tutan ve AK Parti karşıtı olan bazı gazeteciler şimdi baş tacı edildiler. Bu çok acı ve düşündürücü bir çelişki değil mi?"

Cevabı kısa ve öz oldu:

"Maalesef öyle."

Gül sahiden Cemaat'e yakın mı?

Asılsız bir iddia arada bir dolaşıma sokulur: "Abdullah Gül Cemaat'e yakındır. Fethullah Gülen ile özel bir ilişkisi vardır." Daha sonra bu iddia başka bir şekle büründü: "Gül paralel devletle gerektiği kadar mücadele etmiyor, kararlı bir duruş sergilemiyor."

12 yıl yanı başında görev yaptım, böyle özel bir yakınlığa hiç tanık olmadım. Hatta, Cemaat ile AK Parti ve hükümetin aralarının çok iyi olduğu ve kimsenin olan bitenden hiçbir rahatsızlık duymadığı kritik dönemlerde, Nedim Şener, Ahmet Şık olayında olduğu gibi, tepkisini açıkça dile getirmekten hiç çekinmedi.

Fethullah Gülen'in siyasi içerikli vaazlarını okuduğunda, "Hocaefendi, bir din adamı gibi davranmıyor. Sürekli siyaset konuşuyor. Bu kadar siyasete meraklıysan, bir parti kur, siyasete gir" dediğini anımsıyorum.

Taraf gazetesi Mart 2011'de Wikileaks belgelerini yayımlarken, ABD'nin Ankara Büyükelçiliği'nin Washington'a yolladığı kriptolarda, "Abdullah Gül'ün Fethullah Gülenci" olduğu iddiasına yer vermişti. Cumhurbaşkanı'nın haberi okuduktan sonraki sözleri alaycıydı:

"Ankara'daki Amerikalı diplomatlar böyle çalışıyorsa vay ABD'nin haline! Beni biraz tanıyanlar, benim Cemaatçi değil, Büyük Doğu'cu olduğumu bilirler."

Bu konuda zihnimde iz bırakan bir başka örnek daha var. Cumhurbaşkanı Gül 4 Kasım 2013 tarihinde İngiltere'yi ziyareti sırasında, *The Guardian* gazetesinden Simon Tisdall'a bir mülakat verdi. Benim, Dışişleri Başdanışmanı Gürcan Balık ve Danışman Yusuf Müftüoğlu'nun da hazır bulunduğu mülakat Suriye üzerineydi.

İngiliz gazeteci, Türkiye'nin Suriye politikasına ilişkin sorularını tamamladıktan sonra, son bir soru daha sormak istediğini söyledi.

Cumhurbaşkanı: "Sor bakalım" dedi.

"Sayın Cumhurbaşkanı, sizin Fethullah Gülen'le yakın olduğunuz, dünya görüşünüzün oluşmasında Cemaat'in etkisi bulunduğu söyleniyor. Buna ne diyorsunuz?"

Cumhurbaşkanı'nın yüz hatları gerildi, sert bir tonda cevap verdi:

"Benim dünya görüşümün oluşmasmda Cemaat'in hiçbir etkisi yoktur. Cemaat, Türkiye'deki çok sayıda sivil toplum örgütünden biridir. Benim Cemaat'e özel bir ilgim söz konusu değildir."

Ancak ne gariptir ki, röportaj *The Guardian*'da yayımlandığında, bu soru ve cevaba yer verilmedi. Gazete belli ki bu cevapta haber değeri görmemişti. Aksini söylese haber olacaktı herhalde.

İlker Başbuğ'un yanındaydı

Cemaat'in hoşuna gitmeyen bir başka olay da, Cumhurbaşkanı'nın eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'un tutuklanma ve yargılanma sürecinde takındığı tavırdı.

Başbuğ, 6 Ocak 2012'de, emekliliğinden 17 ay sonra, "Silahlı terör örgütü yöneticiliği ve hükümeti ortadan kaldırmaya teşebbüs" suçlamalarından tutuklanmıştı.

Başbuğ'un bu şekilde tutuklanması Cumhurbaşkanı'nı çok üzdü. Köşk'ün hukukçularını çağırdı: "Beraber çalıştığımız bir Genelkurmay Başkanı'nın, hem de terör örgütü yöneticiliği suçlamasıyla tutuklanması beni çok rahatsız ediyor. Benim bu konuda yapabileceğim bir şey var mı? İnceleyip bana bildirin."

Hukukçular, kısa süre sonra geri döndüler: "Maalesef hukuken yapabileceğiniz bir şey yok."

Ama hukukçuların bir görüşü daha vardı: "Ancak Başbuğ Yüce Divan'da yargılanmalı. Hukukta bazen gri alanlar vardır. Ama onun durumu, gri alana girmiyor, siyah-beyaz kadar açık ve tartışmaya yer vermeyecek kadar belirgin."

Başbuğ'un terör örgütü yöneticisiymiş gibi gösterilmesine ve tutuklu yargılanmasına Başbakan Erdoğan da tepkiliydi. 12 Ocak 2012'de Kırgızistan Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev Türkiye'yi ziyaret ediyordu ve o gün Gül ile ortak basın toplantısı vardı. Beni çağırdı: "Ahmet, İlker Paşa hakkında konuşmak istiyorum. Bana, Başbuğ'un Yüce Divan'da mı, yoksa özel yetkili mahkemelerde mi yargılanması gerektiğine dair ne düşündüğümü sorsunlar."

Gereğini yaptım. O soru kendisine soruldu. Cumhurbaşkanı şu cevabı verdi:

"Sayın İlker Başbuğ'un yargılanmasıyla ilgili benim şahsi kanaatim Anayasa'daki özel maddenin geçerli olduğu yönünde. Yani, kendisinin Yüce Divan'da yargılanması bana daha doğru geliyor."

Basm toplantısının ardından *Zaman* gazetesi Ankara Temsilcisi Mustafa Ünal aradı. Rahatsızlığı sesinden belli oluyordu:

"Ahmet abi, Sayın Cumhurbaşkanı'nın İlker Başbuğ ile ilgili Yüce Divan açıklaması iyi olmadı. Bunu dengelemek için bir şey söylemek isterse, biz yayımlamaya hazırız."

Mustafa Ünal'ın söylediklerini aktardığımda Gül çok kızdı:

"Bunlar bana ayar mı vermeye çalışıyor? Boş ver, cevap bile verme!"

DDK gece gündüz çalıştı

Cumhurbaşkanı Gül, kendisine bağlı görev yapan Devlet Denetleme Kurulu'nu (DDK) 7 yıl boyunca çok koşturdu ve terletti. Adeta nefes aldırmadı. DDK, Gül'ün talimatıyla ülkenin en hassas ve tartışmalı konularıyla ilgili binlerce sayfalık 34 rapor hazırladı. Bu raporlar kamuoyunda büyük yankı uyandırdı.

Adli Tıp Kurumu, eski Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın vefatı, BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun ölümü, 1993 Madımak Olayı, Kızılay, BDDK, Kamu İhale Kurumu, maden kazaları, kişisel verilerin korunması, kadın ve çocuklara yönelik şiddet, Hrant Dink'in öldürülmesi bunlardan sadece birkaçıydı.

Cumhurbaşkanı'nın her talimatından sonra, DDK Başkanı Cemal Boyalı'ya takılıyordum:

"Cemal Bey, yeni bir bebeğiniz daha oldu. Hayırlı olsun. Uykusuz gecelere devam."

O da, "Ne olur, biraz nefes aldırın" diye espri yapıyordu.

DDK'nın raporlarının hepsinin, hem devlet hem de kamuoyu üzerinde değişik oranlarda etkisi oldu. Ancak, bunların arasında sonuçları bakımından en önemlisi Hrant Dink raporuydu. Çünkü davanın yeniden açılmasına temel oluşturdu.

Aslında, Abdullah Gül'ün DDK'yı Hrant Dink'in öldürülmesiyle ilgili olarak devreye sokması fikri, Strasbourg'da gazetecilerle yaptığı bir sohbet sırasında doğdu. Kısa süre önce, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Dink'in öldürülmesinde Türkiye'yi 4 başlıkta mahkûm eden bir karar almıştı. Kaldığı otelde gazetecileri kabul eden Cumhurbaşkanı'na Sedat Ergin bu mahkûmiyeti hatırlatarak şu soruyu yöneltti:

"DDK'ya, AİHM'nin verdiği bu ihlal kararıyla ilgili bir inceleme yaptıramaz mısınız?"

"Ben bir konu hakkında talimat vermeden önce çağırıyorum, bu sizin alanınıza giriyor mu diye soruyorum. Girerse hemen talimat veriyorum. Ankara'ya dönünce konuşacağım. Yapabilecekleri bir şeyse tereddüt etmem doğrusu."

Gül, gerçekten de Türkiye'ye döner dönmez DDK Başkanı Cemal Boyalı'yı çağırıp kendisiyle bu konuyu konuştu. Boyalı'nın olumlu yaklaşımı üzerine inceleme ve araştırma talimatını verdi.

DDK, bazı dirençlerle karşılaşsa da son derece titiz ve ayrıntılı bir rapor hazırladı ve Hrant Dink cinayetinin soruşturulması ve yargı sürecindeki hata, yanlışlık ve eksiklikleri tek tek saptadı:

> Hrant Dink'e yönelik bir tehlikenin varlığının emniyet ve jandarma personelince öğrenilmiş olduğu, Dink'in korunmasına yönelik istihbarat birimlerinin gerekli çalışmaları yapmadığı ve işbirliğine gitmediği, idari makamların Dink'i hedef alan riskleri bilebilecek durumda olmalarına rağmen, her kademedeki sorumluların zincirleme eylemleri sonucunda tehlikeyi önlemek için gereken tedbirlerin alınmadığı tespit edilmiştir. Kamu görevlileri hakkında yapılan idari soruşturmalarda hata ve eksiklik belirlenmiştir. Cinayette kamu görevlilerin ihmal ve hatalarının Türk Ceza Kanunu'nun azmettirme, yardım, ihmal ile kasten ölüme yol açma gibi suçları düzenleyen maddeler üzerinden sonuçlandırılması gerektiği halde, bunun yapılmadığı görülmüştür.

Türkiye bu tür raporlara hiç alışık değildi. Cumhurbaşkanlığı'na bağlı anayasal bir kurum olan DDK, Dink davasında devleti ihmal, hata ve yanlış yapmakla suçluyordu. Nitekim kısa süre sonra dava yeniden açılmak zorunda kalındı.

Gül'den tutuklu milletvekilleri krizine çıkış yolu

Cumhurbaşkanı Gül, Türk vatandaşlarına Anayasa Mahkemesi'ne kişisel başvuru hakkı tanınmasını çok önemsiyordu. Bu şekilde, hem bazı sorunlar Türkiye'nin kendi iç hukukunda çözüme kavuşacak, hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Türkiye'den yapılan başvurularda ciddi bir azalmaya yol açacaktı. Zira, Avrupa Konseyi üyesi ülkeler arasında AİHM'e kişisel başvurularda Türkiye ikinci sıradaydı. Yani, Türkiye'nin karnesi ve sicili çok kötüydü.

2010 anayasa değişikliği bunun için çok iyi bir fırsattı. İlgililerle bu görüşünü paylaştı ve değişikliklere Anayasa Mahkemesi'ne kişisel başvuru hakkının da dahil edilmesini önerdi. Bu öneri önce bazı dirençlerle karşılaştı, hatta ilk taslakta yer almadı. Ancak, Cumhurbaşkanı'nın ısrarlı tutumu neticesinde kabul gördü ve değişikliğe ilave edildi.

Cumhurbaşkanı Gül, TBMM'de kabul edilen Anayasa değişikliğini 12 Mayıs 2010'da onayladı ve referanduma sunma kararı aldı. 12 Eylül'de yapılan halkoylamasında değişiklikler yüzde 58 gi-

bi yüksek bir oy oranıyla onaylanarak yürürlüğe girdi.

Artık, vatandaşlara Anayasa Mahkemesi'ne kişisel başvuruda bulunmanın yolu açılmıştı. Hemen ardından Anayasa Mahkemesi'nin Teşkilat Kanunu değişti ve Eylül 2012 tarihinden itibaren başvurular kabul edilmeye başlandı. Hak ihlali bu tarihten önce başlamış ve devam ediyorsa, yani yargı süreci tamamlanmamışsa, davalar Anayasa Mahkemesi'nin yetki alanına giriyordu.

İşte bu nokta çok önemliydi. Çünkü, Ergenekon davası kapsamında tutuklu bulunanlardan bazıları milletvekili seçilmelerine rağmen bir türlü tahliye edilmiyordu. Cumhurbaşkanı Gül bu durumdan çok rahatsızdı. Bu rahatsızlığını değişik ortamlarda dile getiriyordu. Ancak en açık tavrını 1 Ekim 2012 tarihindeki Meclis açılış konuşmasmda ortaya koyacaktı.

Gül Genel Kurul'a girdiğinde CHP milletvekilleri ayağa kalkmayacaktı ama o konuşmasında onların tutuklu milletvekillerinin hak ve hukukunu savunacaktı. Genel Kurul'a baktıktan sonra, "Bu Meclis'te noksanlık var" dedi ve ekledi:

> Seçimlere yasal olarak katılmış, halkın oyunu almış, milletvekili sıfatım taşımaya hak kazanmış herkesin, haklarında kesin yargı kararları ortaya çıkana kadar yasama faaliyetlerine katılması gerektiğini düşünüyorum. Türkiye'de bütün fikir ve renklerin Meclis'te temsili önemlidir. Önemli olan bu yüce kurumun kapsayıcı olması ve çoğunluktan farklı düşünenlerin bu çatı altında kendilerine güvenli bir yer bulmasıdır. Meclis kompozisyonunda meydana gelebilecek her türlü noksanlık, geçmişte yapılanları tekrar etmekten ve çok ihtiyacımız olan çözümü ötelemekten başka bir işe yaramayacaktır.

Gazeteciler daha sonra Başbakan Erdoğan'a Cumhurbaşkanı Gül'ün bu sözlerini hatırlatıp ne düşündüğünü sorduklarında şu cevabı alacaklardı:

"Sayın Cumhurbaşkanı ile bir polemiğe girmek istemem. Ama bu düşünceyi paylaşmadığımız ortada."

Bu arada Gül, tahliye talepleri sürekli reddedilen tutuklu milletvekillerine değişik kanallardan çıkış yolunu gösteriyordu:

"Anayasa Mahkemesi'ne kişisel başvuru hakkını kullanın."

Tutuklu CHP milletvekillerinden Mehmet Haberal 30 Kasım 2012'de, Mustafa Balbay 26 Aralık 2012'de Anayasa Mahkemesi'nin kapısını çalıyordu. Mahkeme, başvuruları inceledikten son-

ra Balbay ve Haberal'ın özgür kalmalarını sağlayacak kararını 4 Aralık 2013 tarihinde veriyordu:

"Balbay ve Haberal'ın tutukluluklarına itirazın reddine ilişkin kararlar, yeterli ve doyurucu gerekçelere dayanmadan, üstelik milletvekilleri oldukları halde seçilme haklarını ihlal edecek şekilde verilmiş ve hak ihlali ortaya çıkmıştır."

Bu karar neticesinde, tahliye edilen Haberal randevu alıp Köşk'e gelerek, Balbay ise Konut'tan telefonla arayarak Cumhurbaşkanı Gül'e teşekkür edecekti. Çünkü özgür kalmalarında Gül'ün oynadığı rolü ve gösterdiği çabayı çok iyi biliyorlardı.

Ardından bu yolla sonuç alındığını gören KCK davası sanıkları BDP milletvekilleri Selma Irmak, Faysal Sarıyıldız, İbrahim Ayhan, Güler Yıldırım ve Bağımsız Milletvekili Kemal Aktaş da Anayasa Mahkemesi'ne başvuracak, onlar da, "tutukluluklarının makul süreyi aştığı ve seçilme hakkının ihlal edildiği" gerekçesiyle tahliye edilecekti. Balyoz davasından tutuklu bulunan MHP Milletvekili Engin Alan da Anayasa Mahkemesi'nin hak ihlali kararının ardından 19 Haziran 2014 tarihinde serbest kalacaktı. Bu kararlar neticesinde hapiste tutuklu milletvekili artık kalmayacaktı.

Aynı şekilde özgürlüğüne kavuşanlardan biri de Genelkurmay eski Başkanı İlker Başbuğ'du. Başbuğ, hiç ümidi olmadığı için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmamıştı. Bu nedenle Yüce Divan'a en son başvuranlardan biriydi. Başbuğ'un başvurusu, 43 gün gibi çok kısa bir sürede neticelendi.

Fidan'a "Sakın gitme" dedi

MİT Müsteşarı Hakan Fidan, 2012 yılı başında İstanbul Cumhuriyet Savcısı tarafından ifadeye çağrılmadan yaklaşık bir hafta önce, Cumhurbaşkanı'ndan randevu istedi ve Köşk'e geldi. Aldığı istihbaratı Gül ile paylaştı:

"Sayın Cumhurbaşkanım Oslo görüşmeleriyle ilgili olarak beni şüpheli sıfatıyla 7 Şubat'ta İstanbul'dan ifade vermeye çağırdılar."

Cumhurbaşkanı şaşkına döndü:

"Böyle bir şey nasıl olur? Sakın gideyim deme."

Hakan Fidan Gül'ün keşfettiği bir isimdi. Kimsenin tanımadığı dönemde, Cumhurbaşkanı, onu Başbakan olduğu sırada, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın (TİKA) başına getirmiş, Dışişleri Bakanlığı sırasında da hep yakınında tutmuştu. TİKA'nın, Dışişleri Bakanlığı ile yakın çalışmasını sağlamıştı. Ayrıca, MİT Müsteşarı olmasında da ciddi rol oynamıştı. Duyduğu haber canını sıkmıştı:

"Çok tatsız ve sonuçları ağır olacak bir durumla karşı karşıyayız. Bu olay şüyuu bulmadan çözülmeli. HSYK tarafından o dosya o savcıdan alınıp başka bir savcıya verilsin. Konu duyulmadan, sessizce kapansın."

Gerekli girişimler yapıldı. Ancak, Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu'nda konu kilitlendi. O dosyanın başka bir savcıya verilmesine dair karar bir türlü çıkmadı. Cemaat kendini ilk defa orada göstermişti.

Fidan'm 7 Şubat saat 14.00'te, özel yetkili İstanbul Cumhuriyet Savcısı Sadrettin Sarıkaya tarafından ifadeye çağrıldığı gün ve saatte MİT Müsteşarı'nı Köşk'e çağırdı. Görüşmede kendisine bu olayda bir kasıt ve kötü niyet gördüğünü, asla ifade vermeye gitmemesi gerektiğini söyledi.

Hal böyleyken, aradan iki yıl geçtiği halde, bu asılsız iddia gündeme yeniden taşındı. *Türkiye* gazetesi, 20 Şubat 2014 tarihinde, Cumhurbaşkanı Gül'ün, Hakan Fidan'a "İfade vermeye git, sorun çıkmaz" dediğini ileri süren bir haberi manşetten yayımladı.

İnanılır gibi değildi. Gül'ün canı sıkıldı ve hemen bir yalanlama yayınlamamı istedi. Ben de süratle yayınladım:

"Sayın cumhurbaşkanımızın MİT Müsteşarı Hakan Fidan'a, 'ifade verin, sorun çıkmaz' şeklinde cevap vermesi, asla ve kesinlikle söz konusu değildir. Tam aksine, kendisine ifade vermeye gitmemesini kesin bir dille aktarmıştır."

Kimler hangi niyet ve amaçla bu asılsız iddiayı ısıtıp ısıtıp gündeme taşıyordu, anlaşılır gibi değildi.

Kaset siyaseti olmaz

8 Mayıs 2010'da CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın kaset olayı patlak verdi. Baykal'm uygunsuz görüntüleri bir internet sitesine konulmuş, yer yerinden oynamış ve siyaset sahnesi karışmıştı.

Cumhurbaşkanı o sırada, Ankara Organize Sanayi Bölgesi'ni ziyaret ediyordu. Köşk'ten süratle yanına gittim. Etrafı çok kalabalıktı. Kulağına eğilip, "Özel konuşabilir miyiz?" dedim. Bir köşeye çekildik ve durumu anlattım: "Bu görüntülerin bu şekilde kullanılmasına karşı bir açıklama yapmayı düşünür müsünüz?"

"Evet bir açıklama yapayım, iyi olur."

Zaten orada olan gazetecileri çıkışta kapının önünde topladım. Cumhurbaşkanı'nın bir açıklama yapacağını söyledim. Gül, basının önünde tavrını çok açık koydu:

"Bunlar çirkin şeyler. Siyasilere karşı kullanılan bu tip şeyler

doğru değil. Siyasileri yıpratmaya yönelik bu tür şeyler zaman zaman oluyor. Bundan hiç memnun değilim." Sıcağı sıcağına ilk tepki veren ve bir anlamda Baykal'ın hakkını hukukunu koruyan Cumhurbaşkanı olmuştu.

Aynı şekilde, daha sonra bazı MHP milletvekilleri de Cumhurbaşkanı Gül'ü ziyaret edip kendileriyle ilgili bazı kasetlerin yayınlanacağı duyumunu aldıklarını söylemiş ve yardımcı olmasını istemişlerdi. Gül de gerekli yerlere bunun engellenmesi için her türlü önlemin alınması talimatını vermişti. Ancak, bu kasetlerin yayınlanmasının önüne maalesef geçilemedi.

En çok buna kırıldı ve üzüldü

Bana, Cumhurbaşkanı Gül'ü 7 yıl boyunca en fazla nelerin üzdüğü ve kırdığı sorulsa, görev süresinin neredeyse 5 yıl boyunca belirsiz bırakılmasını ve arkasından da bir daha aday olamayacağına dair yasak konulmasını bunların başında sayabilirim.

Gül seçildiğinde görev süresi 7 yıldı. Ama daha sonra yürürlüğe giren Anayasa değişikliği bu süreyi 5 yıla indirdi. Peki şimdi Gül 5 yıl mı, 7 yıl mı cumhurbaşkanlığı yapacaktı?

Bu belirsizlik yaklaşık 5 yıl sürdü ve sürekli, "Görev süreniz 5 yıl mı, 7 yıl mı?" sorularına maruz kaldı. Ben, Cumhurbaşkanı'nın hiçbir soru karşısında bu kadar zorlandığını ve bocaladığını anımsamıyorum. Zira, cevabını kendisi de bilmiyordu.

Bir gün makamında bu konuyu konuşurken ilk defa içini döktü:

"Ben, yurtdışı seyahatlerimde, hep Türkiye'nin ne kadar öngörülebilir bir ülke olduğunu anlatıyorum. Ama kendi görev süremi bilmiyorum. Her görüşmemde, içimden inşallah bana bunu sormazlar diyorum. Çünkü nasıl bir cevap vereceğimi bilemiyorum."

"Peki, Sayın Başbakan'la bu mevzuu aranızda hiç konuşmuyor musunuz?"

"Ben kendi durumumla ilgili konuşmam."

Her hafta görüşmelerine rağmen, bu konu ikisi arasında nedense hiç açılmıyordu.

Bu sıkıntı Ocak 2012'ye kadar sürdü. TBMM'ye sunulmak üzere Cumhurbaşkanı seçim kanunu taslağı hazırlanmıştı. Taslakta, Gül'ün görev süresi 7 yıl olarak belirleniyordu. Fakat taslağın içinde hiç ama hiç beklenmeyen bir madde daha vardı:

"2007 Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girmesinden önce seçilmiş olan cumhurbaşkanları ikinci defa seçilemez."

Gül'e kendi partisi, bir daha seçilmesinin önünü yasayla kapat-

mak istiyor ve adeta yasak koyuyordu. Çünkü yasak kapsamına giren diğer eski Cumhurbaşkanları, Kenan Evren, Süleyman Demirel ve Ahmet Necdet Sezer'di. Onların yeniden adaylığı söz konusu olmadığına göre, madde tamamen "kişiye özel"di.

Gül'den Adalet Bakanı'na giden mesaj

Bundan haberdar olan Gül, Adalet Bakam Sadullah Ergin'e mesaj yolladı:

"Biz bu konuyu aramızda konuşarak hallederiz. Yasayla engel koymaya gerek yok. Yanlış anlamalara yol açar ve böyle bir yasa beni de rencide eder."

Ne de olsa aralarında bir kardeşlik hukuku ve dava arkadaşlığı vardı.

Ancak, Sadullah Ergin Başbakan Erdoğan ile görüştükten sonra olumsuz bir cevapla geri döndü. Başbakan o maddenin geçmesinde ısrarcıydı. Birileri Başbakan'a "İşi sağlama alalım. Ne olur, ne olmaz" demiş olmalıydı. Tasarı, 19 Ocak'ta TBMM'den o haliyle geçti.

Kendi partisinden ve arkadaşlarından gelen bu tavır, Cumhurbaşkanı'nm çok ağırına gitti. Ne olmuştu da kendisine böyle bir yasak reva görülmüştü? Buna bir anlam veremiyordu. Çok kırılmış ve incinmişti. Bu konu ne zaman açılsa konuşmak istemiyor, ancak yüzündeki acı ifade her şeyi anlatıyordu.

Yasa önüne geldiğinde de kendisine konulan yasağı tereddütsüz ve hiç beklemeden kendi eliyle onayladı. Oysa, veto edebilir veya Anayasa Mahkemesi'ne iptal için başvurabilirdi. Ama o bu yollara tenezzül etmedi. Bunun gerekçesini kendisine sorduğumda çok kısa bir cevap verdi:

"Kimseye benim için koltuk meraklısı dedirtmem."

AK Parti'nin yapmadığını CHP yaptı

Ancak onun yapmadığını CHP yaptı. 22 Mart 2012'de kanunun iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Mahkeme, yaklaşık 3 ay sonra, 16 Haziran'da kanunun Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin 7 yıl olduğuna dair bölümünü onaylarken, yasağı iptal etti:

"Anayasa'nın 101. maddesi, bir kişinin en fazla iki kere seçilebileceğini hükme bağlıyor. Bu nedenle, 11. Cumhurbaşkanı'nın yeniden aday olma hakkını kanunla engellemek Anayasa'ya aykırıdır."

Aslında burada bir ironi ortaya çıkmıştı. 2007'de Gül'ün cum-

hurbaşkanlığı yolunu kesmek için Anayasa Mahkemesi'ne giden CHP, bu kez aynı kapıyı, Gül'ün cumhurbaşkanlığı yolunu açmak için çalmış ve yasak kalkmıştı.

Anayasa Mahkemesi'nin kararını değerlendirirken, Cumhurbaşkanı'na bu çelişkiyi hatırlattığımda gülümsedi ve "Bakar mısın, nereden nereye geldik" dedi.

Yüce Mahkeme yasağı kaldırmıştı ama AK Parti'nin önde gelen bazı isimleri bunu hâlâ bir türlü kabullenmek istemiyordu. Bunların başını da Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ çekiyordu. Bozdağ, Anayasa Mahkemesi'nin kararını Anayasa'ya aykırı ve yanlış ilan etti:

"İkinci kez seçilememe hususunun iptali Anayasa'ya aykırıdır."

Gül'e kariyer danışmanlığı yapanlar

Ardından önüne gelen konuşmaya başladı. Kimi Gül'e kariyer danışmanlığı yapıyor, daha 2 yıldan fazla görevi olduğu halde yeni görevler buluyor, kimi, Cumhurbaşkanı'nın nasıl davranması gerektiğine dair akıl veriyordu.

Burhan Kuzu: "Gül'ün tekrar seçilememesi lazım. Anayasa Mahkemesi'nin kararı yanlış."

Nurettin Canikli: "Hem 7 yıl görev yapıp, hem de yeniden aday olabilme kararı tutarsızlık içeriyor. 2014 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçiminde Sayın Erdoğan'ın adaylık konusunda takdiri olursa, karşısında kimin olup olmadığının çok önemi yok."

Egemen Bağış: "NATO, Sayın Cumhurbaşkanı'ndan daha iyi bir genel sekreter bulamaz."

Faruk Çelik: "Sayın Başbakan Erdoğan aday olursa, Sayın Cumhurbaşkanı aday olmaz."

Ve basına da devamlı bu doğrultuda haberler pompalanıyor, şaibeli anketler yayımlanıyordu. Bu anketlerin, "Alo Fatih" hattıyla nasıl yayımlandığı daha sonra çok daha iyi anlaşılacaktı.

Bütün bu olup bitenler, Cumhurbaşkanı'nı çok yaralıyordu. Sanki iktidar değişmiş ve Gül'e cephe almaya başlamıştı. Çok üzülmesine rağmen ağzını bıçak açmıyordu. Ama içi içini yiyordu.

"İzin verin ben konuşayım"

Daha önünde 2 yılı aşkın bir görev süresi vardı ve bu gidişle kalan zaman kendisine zehir olacaktı. Buna bir dur demek gerekiyordu.

Temmuz ayının sonlarına doğru Tarabya Köşkü'nde bulunan Cumhurbaşkanı Gül'ün yanına girdim. "Efendim, size karşı haksız, hatta saygısız davranılıyor" diye söze başladım:

"Siz konumunuz gereği konuşamıyorsunuz. Müsaade edin ben konuşayım. Bir gazeteye mülakat vereyim ve size karşı yapılan özensizliği teşhir edeyim."

"Bunun doğru olacağını sanmıyorum. Başbakan'la aramızda bir sorun var gibi anlaşılır."

"Ama ben Sayın Başbakan'la ilgili konuşmayacağım. Sadece size yönelik uluorta konuşanları dile getireceğim. Bunu yapmazsak, sizi üzmeye devam edecekler. Ayrıca, röportajın tam metnini size getiririm, okursunuz. Onay verirseniz yayınlanır. İstemezseniz yayınlatmayız."

Uzun uzun düşündü. "Kol kırılır yen içinde kalır" diye düşünüyordu. Ama nedense kırılan hep onun kolu oluyordu.

Ama sessiz kalmak, bütün olanları sineye çekmek, özensizliğin devam etmesine ses çıkarmamak anlamına gelecekti. Başka bir deyişle, Cumhurbaşkanı kalan görev süresini sürekli üzüntü ve can sıkıntısıyla geçirecekti.

Sonunda, "Peki, tamam" dedi.

"Röportaj için kimi düşünüyorsun?"

"Sizin için de uygunsa Ruşen Çakır'ı düşünüyorum. Biliyorsunuz, güvenilir bir gazetecidir, çarpıtmaz, olduğu gibi yansıtır."

Bu önerimi başıyla onayladı. Aslında basında çok fazla seçeneğimiz de yoktu. Böyle bir röportajı yayımlamak hiç kolay değildi.

Yanından ayrılır ayrılmaz Ruşen'i arayıp durumu anlattım. O da çok heyecanlandı. Hemen Beyoğlu'nda sakin bir mekânda buluştuk. Önceden sorular hakkında hiç konuşmadık, hiçbir ön hazırlık yapmadık. Teybi açtı, o sordu ben yanıtladım. Röportaj bir solukta bitti.

Ruşen'den, söyleşiyi gazetesine vermeden önce benden haber beklemesini rica ettim.

Söyleşinin tam metninin deşifre edilmiş halini alıp, Tarabya Köşkü'ne koştum. Cumhurbaşkanı'nın yanına girip metni kendisine uzattım. Aldı, pencerenin yanına gidip ayakta okumaya başladı. Nasıl bir tepki vereceğini hiç kestiremiyordum. Ya kabul etmezse? Veya bazı bölümlerini çıkarıp kuşa çevirirse?

Son sayfayı da okuduktan sonra, bana döndü ve "Tamam Ahmet. Güzel olmuş" dedi. Virgülüne dahi dokunmadı. Yüzündeki ifadeden, duygularına tercüman olduğum izlenimini edindim ve sevindim.

"Müsaade edin sizin yerinize ben konuşayım" diye Ruşen Çakır'a röportaj vermeye ikna ettiğim görüşme.

Hemen Ruşen'i aradım: "Ruşen, tamam. Gazeteye verebilirsin."

Bu röportajdan Köşk'te Özel Kalem Müdürü Koray Ertaş'ın dışında kimsenin haberi yoktu. Zira başkaları duysa, buna karşı çıkıp Cumhurbaşkanı'nı vazgeçirmeye çalışabilirlerdi. Nitekim söyleşi yayımlandıktan sonra Köşk'te Cumhurbaşkanı'nın yakın ekibinin iki istisna dışında memnuniyetsizliği, tedirginliği ve bana karşı olumsuz tavırları çok belirgindi.

Söyleşi, 29 Temmuz 2012 tarihinde, *Vatan* gazetesinin sürmanşetinde, "Cumhurbaşkanı, pekâlâ yeniden aday olabilir, neden olmasın" başlığıyla çıktı, bomba etkisi yaptı ve gündemin tepesine oturdu. Türkiye uzun süre bu röportajı konuşacaktı.*

Bu röportaj yayımlandığında siyaset sahnesi ve ülke gündemi karıştı. Her yerde bu konuşuluyordu. Televizyonlardaki tartışma programlarının, köşe yazarlarının konusu bu söyleşiydi. Böyle bir çıkışı kimse beklemiyordu. Cumhurbaşkanı'na yapılan haksızlıklar ortaya dökülmüştü. Ama herkes bir şeyi çok merak ediyordu:

Ben bu söyleşiyi Cumhurbaşkanı'nın bilgisi ve onayıyla mı, yoksa ona haber vermeden kendi inisiyatifimle mi yapmıştım?

Ancak, Cumhurbaşkanı'na karşı doğrudan tavır alınamadığı için, çoğu kişi işin kolayına kaçarak beni boy hedefi haline getirmişti.

Tepkiler birbiri ardına gelmeye başladı. İlk olarak, Erdoğan'ın

* Röportajın tam metni kitabın Ekler bölümündedir.

‘Cumhurbaşkanı pekala yeniden aday olabilir, neden olmasın?’

Ruşen Çakır'ın sorularını yanıtlayan Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Ahmet Sever "yeniden aday olmasının engellenmek istenmesinin Gül'ü çok üzdüğünü ve kırdığını söyledi. Sever "Cumhurbaşkanı, Sayın Başbakan ile bir çatışma, çekişme görüntüsü vermemeye özen gösterdi, hâlâ gösteriyor. Ama aynı özeni partinin bazı önemli isimlerinin göstermemesi ve uluorta konuşmaları gerçekten hoş olmadı" dedi

RUŞEN ÇAKIR RÖPORTAJI

‘Bölgedeki gelişmeleri çok yakından izliyor’

Başdanışmanı Yalçın Akdoğan CNNTÜRK'ten Hande Fırat'a konuk olduğu programda beni "Kraldan çok kralcılık yapmakla" suçladı:

"Ahmet Sever'in Sayın Cumhurbaşkanı ile ilişkisinin düzeyini bilmiyorum ama bazı danışmanlar kraldan çok kralcı olabiliyor. Durumdan vazife çıkarabiliyor."

Ardından tepkiler yağmur gibi yağmaya başladı.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Çelik: "Bugün Ruşen Çakır'ın Ahmet Sever ile yaptığı söyleşi gazeteci arkadaşları heyecanlandırmışa benziyor. Aslında yeni bir şey yok. Sayın Cumhurbaşkanımız üzülmüşse biz de üzülürüz. Sayın Cumhurbaşkanımızın bir daha aday olamayacağına dair kanuna bir hüküm konmuş olmasına üzüldüğünü tahmin etmek zor değil. Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla Gül tabii ki yeniden aday olabilir. Ancak, bir şeyin imkân dahilinde olmasıyla vuku bulması farklı şeylerdir. Sayın Başbakan Erdoğan aday olursa, Abdullah Gül'ün aday olacağını düşünmüyorum. Aday olmazsa Sayın Başbakan'ın 2007'deki jestine jest olur."

AK Parti Grup Başkanvekili Mustafa Elitaş: "Sayın başdanışman kendi fikirlerini ifade etmiş, Sayın Gül'ün fikirlerini değil."

AK Parti Grup Başkanvekili Mahir Ünal: "Sayın Cumhurbaşka-

nı'nın kırgın olduğuna dair bir ifade yok. Bir basın müşavirinin düşüncelerinden yola çıkarak, Sayın Cumhurbaşkanı'nın duyguları ve düşünceleriyle ilgili bir şeyler konuşmamız doğru değil."

Avrupa Birliği Bakanı Egemen Bağış: "Sayın Başbakanımız ve Sayın Cumhurbaşkanımız arasındaki hukuk, dostluk ve kardeşlik öylesine derindir ki, kimse fitne mekanizmasını işletmeye kalkmasın. Ahmet Sever, eski arkadaşı Ruşen Çakır'a işini kaybetme ihtimaline karşı jest yapmak ve desteklemek için röportaj vermiş olabilir."

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Tanrıverdi: "Ahmet Sever kimdir, tanımam. Bir memur arkadaş, kamuoyuna böyle bir bilgi sunmuş. Görevi midir değil midir, tartışmak lazım."

Ama en sert tepkiyi Başbakan Erdoğan A Haber-ATV ortak yayınında katıldığı programda gösterdi ve bana haddimi bildirdi:

"Bu olayın gündeme bu şekilde düşmesi bizi üzmüştür. Bizim Sayın Cumhurbaşkanı ile aramızdaki mesafeyi kimsenin açmaya ne yetkisi, ne hakkı, ne de cüreti olamaz. Basın müşaviri arkadaşın, ki, böyle bir şeye onun girmesi ne hakkınadır ne haddinedir. En azından bir memurdur. Böyle bir şeye giremez. Kaldı ki, biz Cumhurbaşkanımızla aramızdaki şeyi biz kendimiz hallederiz. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden bu yana olsun, önceki dönemlerde olsun, kendisi başbakanken ben milletvekili seçildikten sonra görevin devredilmesi olsun, kendilerinin cumhurbaşkanlığına geliş süreçleri olsun, bunlar Türkiye demokrasisinde görülmemiş şeylerdi. Kimse kalkıp bizden bunun ispatını falan beklemesin."

Başbakan Erdoğan bununla da yetinmedi. Cumhurbaşkanı Gül ile söyleşiden sonraki ilk haftalık görüşmesinde bana olan kızgınlığını ve öfkesini açıkça dile getirdi:

"Basın müşaviriniz böyle bir açıklamayı nasıl yapar? Bu hiç doğru olmadı."

Cumhurbaşkanı'nın cevabı anlam yüklüydü:

"Onun yerine ben konuşsam daha mı iyi olurdu?"

Bu cevap içinde çok şeyi ifade ediyordu. Aslında bu konuşma daha ileri boyutlara gitmişti. Ama Cumhurbaşkanı bana bunu hiçbir zaman anlatmadı. Başka kaynaklardan öğrendiğime göre benim kovulmamı istemişti:

"Hiç olmaması gereken bir şey oldu. Yanlış oldu. Ahmet Sever'in işine son verin, bu iş kapansın."

Ancak, Abdullah Gül hiç oralı olmadı ve duymazlıktan geldi.

Başbakan, partiden ve yakın çevresinden Abdullah Gül'ü ya-

ralamaya yönelik ardı arkası kesilmeyen açıklama ve demeçlere hiç sesini çıkarmıyor, "Bir dakika size ne oluyor? Herkes Cumhurbaşkanı hakkında özenli davransın" demiyor, ama ben bu kabalıkları dile getirdiğim için öfkeleniyordu. Bu şu demekti:

"Benim çevrem, cumhurbaşkanı dahi olsanız sizin hakkınızda ağzına gelen her şeyi söyleyebilir, ama sizin etrafınızdan hiç kimse sizi savunmak için dahi olsa konuşamaz."

Başbakan'ın çevresinden Cumhurbaşkanı'nı defalarca yaralayıcı ifadeler kullanıldığında kardeşlik hukukunu hiç hatırlamayanlar, nedense ben bir kez konuşunca, beni fitneci ve kardeşlik hukukuna zarar veren kişi ilan ediyorlardı.

Ama Cumhurbaşkanı bana sahip çıktı. Çünkü, ben onun içinden geçen, "Artık yeter, susun" duygusunu dillendirmekten başka bir şey yapmamıştım. İçini dökmesine aracı olmuş ve rahatlamasını sağlamıştım. Bunu da bana açıkça ifade edecekti:

"Ahmet bu röportajın yayımlanması çok iyi oldu."

Zaten söyleşiden bir süre sonra, AK Parti'den Cumhurbaşkam'na yönelik uluorta konuşmalar en azından uzun bir süre kesildi. Mesaj adresine ulaşmış ve amaç hasıl olmuştu. Amaç, AK Parti'den herkesi Cumhurbaşkanı'yla ilgili konuşurken duyarlı, saygılı ve özenli olmaya davet etmek, "kardeşlik hukuku"nu hatırlatmaktı.

Yoksa, Erdoğan'ın aday olmayı istemesi halinde karşısına çıkma gibi bir düşüncesi hiçbir zaman olmadı. Zaten, Erdoğan'ın adaylığa karar verdiğini gördüğü anda öyle yapmadı mı? Erdoğan'ın 12 yıl başbakanlık yaptıktan sonra Cumhurbaşkanı olmak istemesini vicdanen normal karşıladı.

Dün başkaydı, bugün başka

29 Ekim 2013 Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının özellikle Ankara'da gergin geçeceği belliydi. İşçi Partisi, ardından CHP Ulus'ta bir yürüyüş yapmak için valiliğe başvuruda bulundu. Valilik buna izin vermeyeceğini açıkladı. Ancak onlar yürümekte kararlıydı. Hava iyice elektriklenmişti. Bunun yanında bazı illerde CHP'lilerin Atatürk büstüne çelenk koyma girişimleri de engellenmiş ve tansiyon artmıştı.

Cumhurbaşkanı Gül, tatsızlıklar yaşanmasından endişe ediyordu. Bir yandan tüm valiliklere bayramın nezih ve olaysız geçmesi için gerekli olgunluğun gösterilmesi talimatını yazılı olarak verirken, diğer yandan Ankara Valisi Alaattin Yüksel'i konuta çağır-

dı. Ve Cumhuriyet Bayramı'ndan bir gün önce kendisine şunları söyledi:

"Sayın Vali, Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına gölge düşmesinden kaygılıyım. İstenmeyen görüntülerin ortaya çıkmasına izin vermeyin. Esnek davranın. Bayram hepimize zehir olmasın."

Ertesi gün, Ulus'ta polis yürüyüşe önce müdahale etti, ama ardından bariyerleri kaldırdı ve göstericilerin Anıtkabir'e kadar yürümesine izin verdi. Bu sayede herhangi bir olay yaşanmadı. Ancak bu kez bariyerleri kaldırma talimatını kimin verdiğine dair tartışmalar başladı.

Akşam Köşk'teki Cumhuriyet Bayramı resepsiyonu inanılmaz kalabalıktı. Başbakan Erdoğan salonun bir ucunda, Cumhurbaşkanı Gül diğer ucundaydı ve ikisinin de etrafı gazeteciler tarafından adeta kuşatılmıştı.

Kanal D Ankara Temsilcisi Erhan Karadağ Gül'e, "Sayın Cumhurbaşkanı, Ulus'ta bariyerleri kaldırma talimatını siz mi verdiniz?" diye sordu.

Gül, hiç beklemediğim bir şekilde beni işaret etti:

"Ahmet Bey burada. O size anlatsın."

Bir anda bütün gazeteciler benim çevremi sardı. Bu konuyu aramızda hiç konuşmamıştık. Basına neyi, ne kadar söyleyeceğimi bilmiyordum. Ama, gazetecileri bana yönlendirdiğine göre, demek ki anlatmamı istiyor diye düşündüm ve Cumhurbaşkanı'nın bir gün önce Ankara Valisi'ni bu konuyla ilgili olarak Konut'a çağırdığını söyledim ve kendisine verdiği mesajı aynen aktardım.

Tam o sırada, aynı soruya muhatap olan Başbakan Erdoğan'ın, kızgın bir tonda "Polise barikatı kaldırma emrini ben vermedim. Ayrıca olaylar sırasında polisin görevini yapmadığını düşünüyorum" dediğini sonradan öğrendim.

Konu orada kapanabilirdi, ama kapanmadı. Ertesi gün Ankara Esenboğa'da gazeteciler barikat sorusunu Erdoğan'a tekrar sordular. Başbakan, "Çift başlı yönetim olmaz" diyerek kızgın bir dille hiç öngörülemeyen bir cevap verdi:

"Benim o barikatların kaldırılmasıyla ilgili herhangi bir talimatımın olmadığı doğrudur. Öyle bir talimat vermedim. Cumhurbaşkanımızın da valime böyle bir talimat verip vermediğinden haberim yok. Cumhurbaşkanımızın böyle bir talimat vereceğine inanmıyorum. Bu ülkeyi, çift başlı yönetimle buraya getirmedik. Bundan sonra da çift başlı yönetimle bu ülke bir yere varmaz. Eğer bu ülkede başkanlık sistemi arzu ediliyorsa, ben bundan yanayım. Ama bunun dışında, kimin ne yapacağı bellidir. Bir başba-

kan olarak benim görevim bellidir. Cumhurbaşkanı'nın da görev alanı bellidir."

Erdoğan'ın sözlerini kâğıda döküp, hemen Cumhurbaşkanı'na götürdüm. Okudukça şaşkınlığı daha da arttı:

"Nereden çıktı şimdi bu iki başlılık? Nasıl sözler bunlar? Benim bir cumhurbaşkanı olarak, Cumhuriyet Bayramı'nın olaysız geçmesi konusunda valiyle konuşmamın çift başlılıkla ne alakası var?"

Canı sıkılmış, keyfi kaçmıştı. Sonra bana döndü ve "Ben de bir açıklama yapayım" dedi.

O gün öğleden sonra, güven mektubu töreni vardı ve basın da oradaydı. Basını Cumhurbaşkanı'nın açıklama yapacağı konusunda bilgilendirip hazırlıklı olmalarını istedim.

Gül, kameraların karşısına geçti ve şu açıklamayı yaptı:

"Yanlış anlamalara hiç gerek yok. Herkesin dikkatli bir şekilde ne konuştuğumuza iyi bakması lazım. Önce, tabii cumhurbaşkanı olarak, Cumhuriyet Bayramı'nın bütün ülkede nezih bir şekilde kutlanmasıyla ilgili yetkililerin dikkatini çekmemden daha doğal bir şey olamaz. Ayrıca, çift başlılık gibi bir şey de olamaz. Ülke idaresinde çift başlılık doğru da değildir. Böyle bir şey zaten söz konusu da değildir. Anayasamız, mevcut kanunlarımız, hepimizin yetki, görev ve sorumluluklarını zaten açıkça belirtmiştir."

Çift başlılık konusunda Başbakan Erdoğan'ın o gün verdiği tepkiyle bugün tanık olduğumuz gelişmeleri kıyaslayınca insan ne diyeceğini bilemiyor doğrusu. Erdoğan, ne demişti:

"Çift başlı yönetimle bu ülke bir yere varmaz."

Suriye'deki Ermenileri Türkiye'ye getirmek için gizli plan

Osman Kavala ile bir gün İstanbul'da Cezayir Restoran'da sohbet ederken, "Ahmet, biliyorsun Suriye'deki Ermeniler zor durumda. Türkiye onlara kapılarını açsa her yönden çok iyi bir adım atılmış olmaz mı?" diye bir fikir ortaya attı. Sayıları yaklaşık 50 bin civarında olan, daha çok Halep ve Şam'da yaşayan Ermenilerin çoğu zaten Türkiye kökenliydi.

Fikir aklıma çok yattı. Ertesi sabah Tarabya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı ile bir toplantımız vardı. Dışişleri Başdanışmanları Ferden Çarıkçı ve Sadık Arslan da oradaydı. Bu öneriyi orada dile getirdim. Abdullah Gül, böyle bir hamlenin doğuracağı olumlu sonuçları anında gördü:

"Böyle bir adım atmamız her yönüyle çok iyi olur. Üzerinde ciddiyetle çalışalım."

Birkaç gün sonra, Hrant Dink'in kardeşi Orhan Dink aradı ve benimle bir konu hakkında görüşmek istediklerini söyledi. Bir akşam yemeğinde buluştuk. Masada Orhan Dink'in yanı sıra, Hrant Dink'in kızı Delal Dink ve *Agos* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Rober Koptaş da vardı. Konu tahmin ettiğim gibi, Suriye'deki Ermenilerin durumuyla ilgiliydi.

Rober Koptaş, birkaç kez Suriye'ye gidip oradaki Ermenilerin durumunu yerinde görmüş, kendileriyle uzun görüşmeler yapmıştı:

"Tam iki ateş arasında kalmış durumdalar. Güvenlik kaygıları çok ciddi boyutlarda. Gündelik yaşamları bir kâbusa dönüşmüş. Türkiye bu zor günlerinde onlara el uzatsa ve Türkiye'ye kabul etse..."

Ben de Cumhurbaşkanı'nın bu konu hakkında bilgi sahibi olduğunu ve bu fikre çok sıcak baktığını anlattım ve bir öneride bulundum:

"Aslında Cumhurbaşkanı ile bir araya gelip bunları yüz yüze konuşmanız daha iyi olur."

Kendilerine randevu verilmesi halinde çok mutlu olacaklarını söylediler.

Konuyu Cumhurbaşkanı Gül'e açtığımda, "Tamam, gelsinler, görüşelim" dedi. Ertesi gün üçü Tarabya Köşkü'nde Abdullah Gül'ün karşısındaydı. Bu kadar çabuk randevu verilmesini hiç beklemiyorlardı. Görüşmede Cumhurbaşkanı'nın dış politika danışmanları da vardı. Rober Koptaş çok iyi bir hazırlık yapmıştı. Suriye izlenimlerine dair bir sunum yaptı. Yaptığı yorum ve analizler Gül'ü etkiledi. Gelmek isteyen Ermeni ailelerin Halep'ten Türkiye sınırına kadar güvenli bir şekilde geçişlerini sağlamak en önemli sorunlardan biriydi. Bir diğeri, onların İstanbul'a getirilmeleri, kendilerine oturma ve çalışma izni verilmesiydi.

Cumhurbaşkanı kendilerine çok açık konuştu:

"Ben Suriye'deki Ermenilerin Türkiye'ye getirilmesi fikrine olumlu bakıyorum. Bu konuyla Ankara'ya döner dönmez çok yakından ilgileneceğim. Yalnız bu konuştuklarımız aramızda kalsın. Basına yansımasın. Çalışmalar gizlice yürütülsün."

Onlar da bunun gizli tutulmasından yanaydılar. Çok memnun ve umutlu bir şekilde oradan ayrıldılar.

Gül Ankara'ya döndükten sonra bu durumu sırasıyla MİT Müsteşarı Hakan Fidan, Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ve Dışiş-

leri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu ile paylaştı. Bu proje onların da aklına yattı. Bu arada Başbakan Erdoğan da bilgilendirildi ve onayı alındı.

Hakan Fidan, Suriye'deki Ermenilerin evlerinden alınarak Türkiye sınırına kadar güvenli bir şekilde getirilmesini sağlayabileceklerini, bu bakımdan herhangi bir sorun yaşanmayacağını belirtti. Bu, en büyük sıkıntının aşılması anlamına geliyordu.

Tam bu noktada, İstanbul'daki Ermeni cemaatinin liderleriyle bir toplantı yapıp hem kendilerini bilgilendirmenin hem de desteklerini almanın önemi gündeme geldi. Zira, İstanbul'a gelecek Ermenilere onların da sahip çıkması gerekiyordu.

Cumhurbaşkanı Gül, Dışişleri Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu, Büyükelçi Tunç Üğdül ve beni bu toplantıyı yapmakla görevlendirdi. İstanbul Conrad Oteli'nde gizlice Ermeni toplumunun önde gelen yedi temsilcisiyle bir araya geldik. Her birini ben arayıp toplantıya davet etmiştim. Otele geldiklerinde hiçbiri toplantının ne için yapılacağını bilmiyordu. Dolayısıyla biraz tedirgin ve endişeli görünüyorlardı.

Ben kısa bir giriş konuşması yaparak, toplantmm gerekçesini izah ettim. Cumhurbaşkanı'nın düşüncelerini kendileriyle paylaştım.

Ardından Feridun Sinirlioğlu, Türkiye'nin, Suriye'den gelmek isteyecek Ermenileri kabul etmeye hazır olduğunu, gelenlere oturma ve çalışma izni verileceğini söyledi. Rahatlamış ve memnun olmuşlardı. Ancak, eğitim, barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlar konusunda kendi imkânlarının yeterli olmayacağını dile getirdiler. Suriye'den Ermenistan'a giden Ermenilerin ekonomik krizden dolayı çok mutsuz olduklarını, Türkiye'nin kendilerini kabul etmeye hazır olduğunu öğrendikleri anda belki onların da Türkiye'ye gelmek isteyeceğini söylediklerinde, Sinirlioğlu'nun cevabı şu oldu:

"Onlar da gelebilirler."

Türkiye'ye gelecek Ermenilerin iş bulma, barınma gibi sorunlarını, Cumhurbaşkanı'nın bilgisi ve onayıyla TÜSİAD Genel Sekreteri Zafer Ali Yavan ile konuştum. Bu önemli ve gizli projeye TÜSİAD'm destek olup olamayacağım sordum. Kısa bir süre sonra, Zafer olumlu bir mesajla geri döndü:

TÜSİAD'ın Suriye'den gelecek Ermenilerin hem mesleklerine göre işe yerleştirilmelerinde hem de bu süre içerisinde barınma ve beslenme konularında bir yıllık bir proje kapsamında destek vermeye hazır olduğunu bildirdi.

Her şey olumlu bir havada yürüyordu. Görünen tüm muhtemel sorunlar aşılmıştı. Bu arada, kendi imkânlarıyla İstanbul'a 21 kişilik bir grup geldi. *Agos*'un Genel Yayın Yönetmeni Rober Koptaş beni aradı ve bunların isimlerini iletti. Cumhurbaşkanı'nı durumdan haberdar ettiğimde, "Sen bu isimleri Feridun Sinirlioğlu'na bildir. O, çalışma ve oturma izinlerinin çıkarılması için İçişleri Bakanlığı'na göndersin" dedi.

Aynen öyle yaptık. Hepsinin çalışma ve oturma izinleri hızlı bir şekilde çıkarıldı. Ardından Rober Koptaş'tan 9 kişilik bir isim listesi daha geldi. Aynı yöntemle onların işlemleri de yapıldı. Ancak, daha sonraki günlerde Suriye'den gelenlerin arkası birdenbire bıçak gibi kesildi. Bunun nedeni kısa bir araştırmadan sonra anlaşıldı.

Ermeni diasporası, Taşnak Partisi bundan haberdar olup devreye girmiş ve baskı kurarak Suriye'den Türkiye'ye gelmek isteyen Ermenileri Türkiye'ye gelmekten caydırmıştı:

"Siz ne yapıyorsunuz? Türkiye'nin çıkarlarına hizmet etmek mi istiyorsunuz? Türkiye'nin sizi kullanmasına izin mi vereceksiniz? Bunu sakın yapmayın."

Bu propaganda etkisini hemen göstermişti. Türkiye'ye gelmeye hazırlananlar vazgeçirilmişti. Türkiye'nin insani amaçlarla hem de gizli kalmasını istediği bu girişime karşı, oradaki Ermenilerin durumunu umursamayan son derece katı ve bağnaz bir anlayış söz konusuydu. Tüm bu iyiniyetli çabalardan sadece 30 Suriyeli Ermeni yararlanabildi. Oysa binlercesi bundan faydalanabilirdi. Maalesef olmadı. Cumhurbaşkanı da üzüntüsünü, "Yazık oldu" diye ifade etti.

Gezi: "Yangın büyümeden söndürülmeli"

29-31 Mayıs 2013 tarihlerinde, Gezi Olayları patlak verdiğinde Cumhurbaşkanı Gül resmi bir ziyaret için gittiği Türkmenistan'daydı. Temaslarını sürdürürken, kulağı hep Türkiye'deydi. Taksim'de alışveriş merkezi ve rezidans olarak inşa edilmesi planlanan Topçu Kışlası için Gezi Parkı'na giren iş makinelerinin ağaçları sökmeye başlaması büyük tepkilere yol açmıştı.

31 Mayıs sabah 05.00'te Gezi Parkı'nda 4 gündür nöbet tutan gruba polis sert bir şekilde müdahale etmiş ve zabıta, çadırları yakmıştı. Kalabalığı dağıtmak için de biber gazı ve tazyikli su kullanılmıştı. Bu haber duyulur duyulmaz insanlar sokağa dökülmeye başladı.

Ben gelişmeleri kendisine anbean aktarıyordum. Kaygılanmıştı:

Gül, Gezi'de yangını söndürmek için çok çırpındı. Danışmanlarıyla en fazla konuştuğu konulardan biri bu oldu.

"Bunlar iyi işaretler değil. Bu yangını küçükken, büyümeden hemen söndürmek gerekiyor. Aksi halde bedeli ağır olur."

Ancak Başbakan Erdoğan asla geri adım atmayacağını ilan ediyordu:

"Topçu Kışlamızı da yapacağız, alışveriş merkezi ve rezidansları da yapacağız."

Bu arada, İstanbul 6. İdare Mahkemesi Topçu Kışlası projesine karşı açılan davada yürütmeyi durdurma kararı vermişti. Ancak, inatlaşma devam ediyor, olaylar daha da büyüyordu.

Gül, 31 Mayıs akşamı Türkiye'ye döndü. İstanbul tarihte görülmemiş olaylara sahne oluyordu. Şehir gece savaş alanına dönmüştü. Gösteriler, biber gazlı polis müdahaleleri, yaralılar, gözlerini kaybedenler, gözaltılar... Görüntüler korkunçtu ve tüm Türkiye'ye yayılmaya başlamıştı.

Cumhurbaşkanı ertesi sabah danışmanlarını Tarabya Köşkü'nde toplantıya çağırdı. Son derece endişeli olduğu her halinden belliydi. Gece neredeyse hiç uyumamıştı. O sıralarda olayları Türk televizyon kanallarından takip etmek mümkün değildi. Çalışma odasında CNN ve BBC'yi izliyordu.

Gül, "Ne tuhaf bir durum. Kendi ülkemizde, hatta şehrimizde olup bitenlerle ilgili görüntüleri yabancı televizyonlardan takip ediyoruz" dedi.

Türkiye'de basının içinde bulunduğu durumu gösteren çarpıcı ve üzücü bir tabloydu bu. Korku herkesin içine sinmişti.

Havayı yatıştırmak için hükümete, polise ve göstericilere yönelik acil bir sağduyu açıklaması yapmaya karar verdi. Süratle bir yazılı açıklama kaleme alındı ve basına duyurduk:

"Demokrasiye, çoğulculuğa ve hukukun üstünlüğüne inanan ve bu yolda daha fazla mesafe kat etme azmindeki Türkiye'de, pek çok farklı düşüncenin, bakış açısının olması, önemli konularda farklı yorumların, yaklaşımların, görüşlerin ortaya çıkması gayet tabiidir. Bu demokratik bir toplumun zenginliğidir. Esas önemli olan medeni bir şekilde tartışabilmek, diyaloğa açık olmak, farklı görüşlere kulak verebilmektir.

Demokratik bir toplumda tepkiler istismara mahal vermeyecek şekilde, kurallara uyarak, sağduyu ve sükûnet ile verilebilmeli, buna mukabil yönetenler de farklı düşüncelere ve kaygılara kulak vermek için daha çok çaba sarf etmelidir.

Taksim'de birkaç günden bu yana devam eden ve maalesef kaygı verici bir noktaya gelen olayların yatışması için hepimize düşen daha fazla olgunluktur. Güvenlik güçlerimiz görevlerini yerine getirirken her zamankinden daha fazla ihtimam göstermeli, müdahalelerinde ölçülü olmaya dikkat etmeli, üzücü görüntülerin ortaya çıkmasına izin vermemelidir."

Ancak üzücü görüntüler giderek artıyordu. Gösteriler yaygınlaştıkça Başbakan Erdoğan'ın öfkesi daha da artıyordu.

1 Haziran'da Taksim'de büyük bir gösteri yapma kararı alınmış ve İstanbul'un dört bir yanından Taksim'e doğru yürüyüş başlamıştı. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Kadıköy'de düzenleyecekleri mitingi Taksim'de yapacaklarını açıklamıştı. İstanbul Valisi ise Taksim'e girişi yasaklamış ve girişleri bariyerlerle kapattırmıştı. Başbakan'dan kesin talimat almıştı:

"Ne pahasına olursa olsun Taksim'e girişi engelleyin."

"Kaldırın bariyerleri"

Ancak kimsenin gözü yasak, engel ve bariyer görmüyordu. Adeta ateşle barut bir araya geliyordu. Cumhurbaşkanı Gül olayların gittiği ürkütücü istikameti görebiliyordu. İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu'yu aradı:

"Vali Bey, gelişmelerin seyrinden çok kaygılıyım. Kaldırın Taksim'deki bariyerleri, bırakın yürüsün insanlar. Yoksa Allah korusun ortaya çok kötü görüntüler çıkacak."

"Sayın Cumhurbaşkanım ben de aynı görüşteyim. Ancak, Sayın Başbakan'ı ikna edemiyoruz. Bir tek siz ikna edebilirsiniz. Sayın Başbakan ile bir görüşseniz."

"Tamam. Şimdi görüşeceğim."

O sırada Başbakan Erdoğan İstanbul'daydı. Cumhurbaşkanı

kendisini aradı. Başbakan çok kızgındı. Ancak görüşmenin sonunda bariyerlerin kaldırılması konusunda kendisini ikna etti.

Bu görüşmeden yaklaşık 10 dakika sonra Vali aradı. Sesinden çok mutlu olduğu anlaşılıyordu:

"Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Başbakan'ı ikna etmişsiniz. Talimat verdi. Şimdi bariyerleri kaldırıyoruz. İlk size haber vermek ve teşekkür etmek istedim."

Bu arada Cihangir'de oturan bir sanatçı arkadaşım bana sürekli görüntülü mesaj atıyor, TOMA'ların ve polislerin sokağa girdiğini, korkunç görüntülerin ortaya çıktığını haber veriyordu.

Durumu Cumhurbaşkanı'na iletip görüntüleri göstermiştim. Telefonda Vali'ye talimat verdi:

"Vali bey Cihangir'in ara sokaklarından kötü görüntüler ve haberler geliyor bana. Polisi çekin ara sokaklardan. Gerginlik daha fazla büyümesin."

"Emredersiniz."

İki dakika sonra arkadaşımdan gelen yeni mesaj şöyleydi:

"Şu anda polisler geri çekiliyor."

Polisler Taksim Meydanı'nın girişindeki bariyerleri kaldırmış ve herkes meydanda toplanmıştı. Hiçbir tatsızlık da yaşanmamıştı.

Başbakan ise bambaşka bir ruh halindeydi. Bu olayları kendisine karşı bir darbe girişimi olarak okuyor, bunu iç ve dış bağlantısı olan aşırı uçların bir organizasyonu gibi görüyor ve üstüne üstüne gidiyordu.

Ülke yangın yerine dönmüştü. Ve Türkiye bu görüntülerle dünya basınının gündemine oturmuştu. Büyük emeklerle oluşturulan Türkiye'nin imajı göz göre göre eriyip gidiyordu. O güne kadar AK Parti'nin reform sürecine destek veren ve Türkiye'yi öven yabancı basın bu olayda birden tavır değiştirmiş ve son derece eleştirel bir noktaya gelmişti. Bu arada ilk ölüm haberi Hatay'dan geliyordu. Gezi Olayları'nı protesto için yapılan gösterilerde Abdullah Cömert polis tarafından atılan gaz fişeğinin başına isabet etmesi sonucu ölmüştü.

İstanbul'dan Ankara'ya geçen Gül yangını söndürmek için çabalıyordu. Çankaya Köşkü'nde danışmanlarını toplantıya çağırdı. Bu kez kameraların önüne geçerek bir açıklama yapmak istiyordu. Herkesin görüşünü aldı. Söyleyeceklerini kafasında tasarladı.

Basını süratle Çankaya Köşkü'ne davet ettik. Kısa sürede bir basın ordusu kendisini dinlemeye hazırdı. Gül, zihinlerde uzun süre iz bırakan "Mesaj alınmıştır" ve "Demokrasi sadece seçim demek değildir" açıklamasını o gün yaptı:

Türkiye demokrasiye, hukukun üstünlüğüne inanan, demokrasinin kurallarını çalıştıran, mahkeme kararlarına bir üst mahkemede itiraz edilebilen bir ülkedir. Türkiye'de herkesin farklı fikirleri, düşünceleri, inançları vardır ve hepsi değerlidir. Hepsine saygı göstermemiz gerekir. Bu sevgi ve saygının da karşılıklı olması gerekir. Herkes kendi ülkesinde kendisini özgür hissetmelidir.

Bu çerçeve içerisinde, demokrasilerde tabii ki halkın iradesi seçimlerde ortaya çıkar. Ama demokrasi demek sadece seçim demek de değildir. Seçimin dışında da farklı görüşler, farklı durumlar, itirazlar varsa bunların da çeşitli yollarla dile getirilmesinden daha tabii bir şey olamaz. Barışçı gösteriler de şüphesiz bunun bir parçasıdır. Bu anlamda, son günlerdeki gelişmeleri bu çerçevede görüyorum.

İyi niyetle verilmiş olan mesajların hepsi alınmıştır. Günü geldiğinde de bunun gereği yapılacaktır.

Ancak bu noktadan sonra dikkat etmek gerekir. Bu tür olaylarda illegal örgütler devreye girerler ve yanlış yollara sokarlar. Buna müsaade etmemek gerekir. Herkes sağduyulu olmalı, itirazlar, görüşler barışçı bir şekilde dile getirilmeli. Bundan sonra da imajımızı zedeleyici durumlara da müsaade etmememiz lazım. Şunu da unutmayalım ki, bir ülkenin imajını yapmak kolay değildir. Hepimiz hep beraber Türkiye olarak, 10 yıl boyunca çok didindik, uğraştık, Türk ekonomisini, Türkiye'nin imajını içeride ve dışarıda çok üst noktalara taşıdık. Bunun zedelenmesi hiç kimseye fayda vermez. Ülke hepimizindir, ülkemize sahip çıkmamız gerekir.

Bu mesaj basına ve kamuoyuna çok geniş şekilde yansıdı ve olumlu karşılandı. Ancak, "Demokrasi sadece seçim demek değil" sözleri bazı AK Partililer tarafından istismar edildi. Oysa İslamcı aydın ve entelektüellerin özellikle Mısır Cumhurbaşkanı Mursi'nin başma gelenlerden sonra Gül'ün sözlerinin ne anlama geldiğini çok daha iyi görmeleri gerekirdi.

O gün Başbakan Erdoğan resmi bir ziyaret için Fas'a gitmişti ve Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç kendisine vekâlet ediyordu.

"Çıkarın o haberi!"

4 Haziran'da MHP lideri Devlet Bahçeli Gezi Olayları'yla ilgili partisinin grup toplantısında yaptığı konuşmada Cumhurbaşkanı Gül'ü göreve çağırıyordu:

"Sayın Cumhurbaşkanımızın Türkiye'nin her tarafında huzuru,

istikrarı ve kardeşliği tehdit eden gelişmeler karşısında vakit kaybedip görüşme yapmak yerine, sahiplenip hizmet etmesinde yarar vardır. Türkiye'yi huzura kavuşturmalıdır. Birinci görevi budur."

Bahçeli'nin bu sözleri televizyonlara son dakika olarak yansıyordu. Bundan yaklaşık 6 ay sonra, 5 Şubat 2014 tarihinde ortaya çıkan ses kayıtlarında Başbakan'ın bu haberlere çok sinirlendiği, Fas'tan HABERTÜRK televizyonundan Fatih Saraç'ı arayarak altyazı olarak geçen haberin çıkarılmasını istediği ortaya çıkıyordu.

Erdoğan'ın çıkarılmasını istediği altyazı aynen şöyleydi:

"MHP Lideri Bahçeli: Cumhurbaşkanı görüşmeler yerine, Türkiye'yi huzura kavuşturacak adımlar atsın. Birinci görevi budur."

Erdoğan yaklaşık bir hafta sonra gazetecilerin bu konuya ilişkin sorularını yanıtlarken Fatih Saraç'ı aradığını kabul ediyor ve bunun gerekçesini de "hakaret içeriyordu" diye açıklıyordu. MHP Grup Başkanvekili Oktay Vural TBMM'de düzenlediği basın toplantısında, altyazıda yer alan cümleyi okuyor ve "Bunun neresinde hakaret var?" diye soruyordu. Aslında, Başbakan Erdoğan, Cumhurbaşkanı Gül'ün göreve çağrılmasmdan rahatsız olmuştu.

Gül 4 Haziran sabahı Arınç'ı Köşk'e davet etti ve hükümet adına da yatıştırıcı bir açıklama yapılmasının önemini vurguladı. Arınç, saat 12.00'de Başbakanlık'ta gazetecilerin karşısındaydı. Arınç, tahribat ve taşkınlık yapanları eleştirmekle birlikte, olayların başmda çevre duyarlılığıyla hareket edenlere karşı uygulanan aşırı şiddetten dolayı özür diliyordu:

"Biraz önce Sayın Cumhurbaşkanı ile yaptığım görüşmede son gelişmeleri aktardım. Görüş ve önerilerini aldım. Toplumu nasıl yatıştırabileceğimizi kendisiyle istişare etmek istedim. O ilk olayda çevre duyarlılığıyla hareket edenlere karşı aşırı şiddet gösterisi yanlıştır. O insanlarımızdan özür diliyorum. Ama tahribat yapanlara özür borcum yok. Maalesef haklı taleplere karşı şu veya bu sebeple emniyet güçlerimizin gaz kullanmaya başlaması olayları çığırından çıkarmıştır. Bu göstericiler Gezi Parkı'nda başlayan olaylarda bir yurttaş bilinciyle hareket etmişlerse ki buna inanıyorum, bu insanlara karşı şiddet kullanılmasını tasvip etmiyorum."

Bu "özür" içeren açıklama Başbakan'ı kızdırmıştı.

Abdullah Amca'ya şikâyet

Cumhurbaşkanı'nın küçük oğlu Mehmet o gün Köşk'e geldi ve "Baba bu öğleyin bir programın var mı?" diye sordu.

"Hayır yok. Hayrola?"

"Arkadaşlarım yanına gelip seninle bir konuyu görüşmek istiyor."

"Gelsinler bakalım."

Öğle saatlerinde Konut'a 20-21 yaşlarında 10 genç geldi. Hepsi de üniversite öğrencisi ve muhafazakâr ailelerin çocuklarıydı. Bazılarının babaları AK Parti teşkilatında görevliydi ve Gül onları tanıyordu.

Konu Gezi Parkı olaylarıydı. Hepsi ardı ardına, "Abdullah Amca" diye söz alıyor ve şunları söylüyorlardı:

"Gezi'de bizim de arkadaşlarımız var. Bu olay çevre duyarlılığıyla başladı. Bu, AK Parti karşıtı bir olay olarak başlamadı. Neden bu kadar sert davranılıyor oradakilere? Okuldaki arkadaşlarımız da birbirine düşman gibi bakar hale geliyor. Eskiden böyle bir şey yoktu. Gelişmeler hiç iyiye gitmiyor."

Gül, kendileriyle aynı görüşte olduğunu ve olayları yatıştırmak için elinden gelen çabayı harcadığını söyledi.

Cumhurbaşkanı gençlerden etkilenmişti. Onlar ayrıldıktan sonra, "Bu gençlerin gördüğünü, bazıları maalesef göremiyor ve anlayamıyor" dedi.

Olaylar yatışmak bilmiyordu. Herkes Cumhurbaşkanı'na devreye girme çağrısı yapıyordu. O ise, "Daha ne yapayım? Defalarca açıklama yaptım" diyordu. Çok üzgündü, üzüntüsünü şu cümleyle ifade etti:

"AK Parti Türkiye'de, Türkiye, dünyada yalnızlaştı. Çok yazık oldu."

Nitekim, Eylül ayında BM Genel Kurulu toplantılarına katılmak üzere gittiği New York'ta devamlı Gezi sorularına muhatap olacaktı. Basınla görüşmelerinde, düşünce kuruluşlarında değişmeyen soru hep Gezi'ye ilişkindi. 24 Eylül'de Merrill Lynch tarafından düzenlenen çalışma kahvaltısında kendisine yöneltilen ilk soru da buydu. Gül bu soruyu şöyle yanıtlıyordu:

"Gezi Olayları'nın başlangıcından, demokrasimizin ulaştığı noktayı ortaya koyması bakımından açıkçası gurur duydum. Türkiye'yi bilenler bilir. 10-15 yıl önce Türkiye hangi gündemlerle dünyanın gündemine gelirdi? Bugün ise, İstanbul'daki olayların başlangıcı aynı Washington'da, Londra'da, New York'ta olduğu gibi çevre bilinci kaygısıyla ortaya çıkan bir olay."

Cumhurbaşkanı Gül, 1 Ekim 2013'te TBMM açılış konuşmasında da Gezi Olayları'na geniş yer ayıracak ve genç kuşakların hissiyatını anlamanın önemini vurgulayacaktı:

Gezi Parkı'nda çevre duyarlılığı ve şehir estetiği kaygılarını sergileyen gençlerin barışçı eylemlerini demokratik gelişkinliğimizin bir tezahürü olarak gördüm. Uzun yıllar yargısız infazlarla, işkenceyle ve vahim insan hakları ihlalleriyle anılmış olan ülkemizin bu kez, gelişmiş demokrasilerdekilere benzer kaygı ve taleplerle gündeme gelmesinden çekinilecek bir husus yoktu.*

Olayların bilançosu ağırdı. 8'i sivil, 2'si güvenlik görevlisi 10 kişi hayatını kaybetmiş, yüzlerce yaralı vardı. Bazıları gözlerini kaybetmişti.

Gül'ün Berkin Elvan hassasiyeti

Polisin attığı gaz fişeğiyle başından vurularak komaya giren 14 yaşındaki Berkin Elvan bunlardan biriydi. 268 gündür yattığı hastanede 16 kiloya kadar düşmüştü. Cumhurbaşkanı Gül onun durumunu takip ediyor ve üzülüyordu.

Berkin hakkında konuşurken, "Babasını aramayı düşünür müsünüz?" diye sordum. "Evet, çok iyi olur. Arayın, konuşayım" dedi.

Kısa süre sonra, Berkin'in babası Sami Elvan telefondaydı. Aralarında şu diyalog geçti:

"Sami Bey üzüntünüzü yürekten paylaşıyorum. Başımza gelen bu büyük acıya rağmen vakur ve sağduyulu duruşunuzu da başından beri takdirle izliyorum. Allah Berkin'e acil şifa versin. Benden istediğiniz, yapabileceğim bir şey var mı?"

"Aradığınız için çok teşekkür ederim Sayın Cumhurbaşkanım. Sizden bir tek şey istiyorum. Berkin'imizin vurulma anını gösteren kamera görüntüleri ortaya çıkarılsın ve suçlular cezalandırılsın. Başka hiçbir şey istemiyorum."

"Gerekli talimatı vereceğim."

Bu görüşmeden saatler sonra ertesi sabah 07.00'de Berkin hayatını kaybetti. Aradan geçen uzun zamana rağmen failleri ne yazık ki hâlâ "bulunamadı."

Arınç'ı istifadan döndürdü

Zaman gazetesinde 4 Kasım 2013 tarihinde çıkan bir haber ortalığı karıştırmıştı. Habere göre, Başbakan Erdoğan Ankara Kızılcahamam'da yapılan istişare toplantısında, kızlı erkekli aynı evde kalan öğrencilerin denetleneceğini söylüyordu:

* Konuşmanın tam metni kitabın Ekler bölümünde yer almaktadır.

"Yurtların yetersizliği beraberinde çeşitli sorunlar doğuruyor. Üniversite öğrencisi genç kız, erkek aynı evde kalıyor. Bunun denetimi yok. Muhafazakâr demokrat yapımıza bu ters. Bunun bir şekilde denetimi yapılmalı. Denizli ilinde buna şahit olduk."

Ortaya çıkan büyük tepki üzerine, Hükümet Sözcüsü Bülent Arınç, basın toplantısında bu haberi kesin bir dille yalanlıyordu:

"Bu haberler düpedüz asparagas. Gazetelere yansıdığı şekilde özel evlerde kalan öğrencilerin denetlenmesi gibi haberler gerçeği yansıtmamaktadır. Özel evlerde kimler kalıyor, bizim ilgi alanımızda değil. Yetki alanımızda da değil."

Ancak, Başbakan ertesi günkü AK Parti grup toplantısında Arınç'ı yalanlayarak onu adeta açığa düşürüyordu:

"Ben konuştuğumu inkâr etme anlayışına sahip biri değilim. Kız ve erkeklerin birlikte kaldığı evlere dair istihbari bilgiler geliyor. Biz bu işte kararlı adım atmaya mecburuz."

Bu açıklamadan sonra Arınç çok zor duruma düşmüştü. Sanki kamuoyunu bilerek yanıltmıştı. O da 8 Kasım'da resmi bir ziyaret için gittiği Belgrad'da TRT Türk'e verdiği mülakatta adeta patladı:

"Ben Hükümet Sözcüsüyüm. Tutanak kâtibi değilim. Ben yanlış yapmadım. Ama Başbakan farklı bir şey söyledi. Benim açıklamalarımla, kendi sözleri arasında bir fark ortaya çıkardı. Ben Başbakan'ı 24 saat takip ederim. Onun da böyle bir görevi olmalı, Hükümet Sözcüsü'nü açığa düşürmemelidir. Ben itibarımın, kişiliğimin yıpratılmasını istemem. Birilerinin kum torbası haline getirilmek istemem. Başbakanımıza dost, kardeş olarak seslenmek isterim. İkimizin sözleri arasındaki çelişkiyi düzeltmesi kendisinden beklenir."

Ancak, Başbakan Erdoğan Arınç'ın sözünü ettiği çelişkiyi düzeltmek bir yana basın üzerinden görüşlerini dile getirdi diye ona karşı öfkelenmişti. Arınç Türkiye'ye döndükten sonra adeta küsmüş ve içine kapanmıştı. Cumhurbaşkanı, "Bülent Bey belki kendini şu sıralar yalnız hissediyordur. Bu akşam bir arayayım" dedi.

Ertesi sabah makamına geldiğinde kendisine sordum: "Bülent Bey'i arayabildiniz mi efendim?"

"Aradım. Aramakla iyi yapmışım. Çok üzgün ve kırgın. Ciddi bir kırılma yaşıyor. Başbakan ve Bülent Bey'i bir akşam aralarını düzeltmek için Konut'a davet etsem mi acaba?"

"Bu görüşmede aralarındaki buzların eriyeceğinden emin misiniz? Ya sizin yanınızda sert bir tartışmaya girerlerse..."

"Bu kuvvetli bir ihtimal tabii ki."

Ertesi akşam, Cumhurbaşkanı Gül, Türkiye'yi ziyaret eden

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev onuruna Çankaya Köşkü'nde bir yemek veriyordu. Başbakan Erdoğan da oradaydı. Yemekten sonra, Gül ile Erdoğan ayaküstü biraz sohbet etti.

Gül, Erdoğan'ı uğurladıktan sonra, "Başbakan da Bülent Bey'e çok kızgın. İkisi de birbirine iyice dolmuş" dedi.

Başbakan Erdoğan Başbakanlık'taki ilk karşılaşmalarında Arınç'a son derece sert tepki göstermiş ve yaralayıcı ifadeler kullanmıştı. Arınç da kırgın ve küskün bir şekilde istifa kararı alıp evine çekilmişti. Arınç'ın geri dönmeye niyeti yoktu. Kapısını çalanlar eli boş dönüyordu. Çünkü bu, ikisi arasında yaşanan ilk gerginlik değildi. Gezi Olayları sırasında da benzer bir sorun yaşanmış ve Arınç istifanın eşiğine gelmişti.

Aynı günün akşamı geç saatlerde üç bakan Cumhurbaşkanı Gül'den acil randevu talebinde bulundu. Konuta gelen Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Enerji Bakanı Taner Yıldız ve Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik'ti. Cumhurbaşkanı Gül'e durumun ciddiyetini anlatıp, Arınç'ı geri dönmeye ikna etmek için devreye girmesini rica ettiler. Sıkıntı gerçekten büyüktü.

Gül, telefonla Arınç'ı aradı ve uzun bir görüşmenin sonunda onu zor da olsa kararından vazgeçirdi. Cumhurbaşkanı hükümette ciddi sıkıntı yaratacak bir krizi önlemişti.

"Yolsuzlukların üstü örtülemez"

Abdullah Gül'ün önce Başbakan ve Dışişleri Bakanı, ardından da cumhurbaşkanı olarak en fazla üzerinde durduğu ve en çok önemsediği konulardan biri de yolsuzlukla mücadeleydi. Hep şu anlayışta oldu:

"Yolsuzluğun sağcısı solcusu, dindarı milliyetçisi olmaz. Kuralları doğru ve sağlam koymak, her türlü caydırıcı önlemi almak gerekir."

Bu bağlamda, Kamu İhale Kanunu ve Sayıştay Kanunu'nun AB standartlarına uygun şekilde değiştirilmesi için büyük çaba harcadı. Sayıştay'a Sayıştay'dan daha fazla sahip çıktığım söylemek kesinlikle abartılı olmaz.

Özellikle Kamu İhale Kanunu'nun AB standartlarına uygun şekle getirilmesine, hükümet ve AK Parti içinde, "Bu elimizi kolumuzu bağlar, yapmayalım" diye karşı çıkanlar oldu. Ancak, Gül'ün kararlı ve ısrarlı tavrı sonunda bu yasa yaşama geçirildi. Kanunu, Başbakan olduğu dönemde 1 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe soktu. Öncelik verdiği ilk icraatlarından biri buydu. Ne yazık

ki yıllar içinde bu yasanın içi budana budana boşalacaktı.

Gül'ün yolsuzlukla ilgili görüşlerini yansıtan iki önemli konuşması var. Biri, 2008 yılında TBMM'nin açılışında, diğeri de 29 Mayıs 2012'de Sayıştay'ın 150. kuruluş yıldönümünde yaptığı konuşma.

TBMM'nin önünde yaptığı konuşmanın yolsuzlukla ilgili bölümünde, "Türkiye iyiye gidiyor ama yeterli değil" uyarısı vardı:

> Türkiye başta BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi olmak üzere, yolsuzluklarla mücadele konusunda başlıca uluslararası sözleşmelere, TBMM'nin kabul ettiği yasalarla taraf olmuş, bu çerçevede uluslararası yükümlülüklere girmiş bulunmaktadır.
>
> Ülkemizde saydamlık düzeyinin yükselmesine olan ihtiyaç devam etmekle birlikte, toplumumuzdaki demokratikleşme ve modernleşmeye paralel olarak mevzuatımızda yapılan yenilikler sonucunda, bu alanda tedrici ve göreceli de olsa, bazı iyileşmeler olduğu bir gerçektir.
>
> Bağımsız bir kurum olan ve dünyada referans olarak gösterilen Uluslararası Saydamlık Kurumu'nun her yıl yayınladığı veriler incelendiğinde, Türkiye'nin bu endeksteki notunun ve sıralamadaki yerinin, mütevazı ölçülerde de olsa, giderek yükselmekte olduğu görülmektedir. Bu mütevazı iyileşmede, mevzuatımızdaki uyarlamaların yanı sıra, başta TBMM, hükümet ve muhalefet, yargı ve basın-yayın organları olmak üzere, bütün kurumlarımızın ve vatandaşlarımızın duyarlılığı etkili olmuştur.
>
> Gelinen nokta, bir iyileşmeye işaret etse de, bunun yeterli olduğunu söylemek tabiatıyla mümkün değildir. Bu eğilimin geriye doğru gitmesi ise, hiçbir şekilde kabul edilemez bir gelişme olacaktır.

Sheraton Oteli'nde yapılan Sayıştay'ın kuruluş yıldönümü toplantısında ise, bu konudaki düşüncelerini daha açık ve ayrıntılı biçimde ortaya koyuyor ve "İcracı devlet kurumları Sayıştay'ı bir ayak bağı olarak görmemeli" diyordu:

> Demokrasilerin iki temel özelliği var; bunlardan biri şeffaflık, diğeri hesap verebilirlik. Birisi hesap vereceksiniz, diğeri şeffaf olacaksınız. İleri demokrasi ve gelişmiş devlet olmanın yolu budur. Kapalı kapılar ardında nelerin harcandığının hesabı verilemiyorsa burada modern bir devletten bahsedilemez.
>
> Devletin mali tasarruflarından hesap verilmediği süre içerisinde daima şüpheler olacaktır, yolsuzluklar olacaktır, haksızlıklar ola-

caktır. Diğer bir nokta da hukuki bağlantıdadır. Yolsuzluklardan uzak olmak, herhangi bir şekilde yanlış yapmamak, her şeyin kanunlar, prensiplerle gösterilen istikamette harcanabilmesi açısından Sayıştay çok önemli bir görev üstlenmektedir.

2011 yılında yeni Sayıştay Yasası çıktı. Bunun yeteri kadar sahiplenilmediği ve yeteri kadar anlaşılmadığı kanaatindeyim. Aslında son yıllarda yaptığımız en köklü reformlardan biri bu yasadır.

Nihayette, kaynakların nasıl kullanılacağına siyasi irade karar verecektir. O kaynakları doğru veya yanlış harcama konusunda millete hesabını verecektir. Dolayısıyla, kaynakların nasıl harcandığını siyasi irade ortaya koyacak ve hedefi o gösterecektir. Bürokrasi o hedefler doğrultusunda çalışacaktır.

Sayıştay siyasi iradenin ortaya koyduğu hedef doğrultusunda kaynaklar etkin, doğru harcanabiliyor mu, bir israf oluyor mu, bütün bunlarla uğraşacaktır. Dolayısıyla Sayıştay'ı bir ayak bağı olarak görmememiz lazım. Böyle gördüğümüz andan itibaren tamamen yanlışlara girmiş oluruz. Mali ve idari konularda hesap vermemek, ancak diktatörlüklerde ve oligarşilerde söz konusudur.

Siz, uluslararası standartlara uygun, AB müktesebatı standartlarına uygun bir şekilde denetleme yapmak durumundasınız. Şüphesiz ki, Sayıştay Yasası'yla başlayan süreç tamamlanmamış vaziyette. Çünkü millet adına TBMM bütün hesapları denetlemektedir. Burada son adımın TBMM'de Sayıştay Komisyonu'nun kurulmasından geçtiğini hatırlatmak isterim. Burada değerli Meclis Başkanımızdan da bunu rica ederim. Bu konuda gereken iç tüzük düzenlemesinin bir an önce yapılmasıyla ilgili çabaların başlatılmasını rica ederim.

Toplantıdan sonra Köşk'e dönen Cumhurbaşkanı Sayıştay'ı eleştiriyordu:

"Kendi kurumlarına kendileri sahip çıkmıyorlar. Ben onlardan daha çok sahip çıkıyorum."

Ayrıca, özellikle rica ettiği TBMM Sayıştay Komisyonu da hâlâ kurulmadı.

"Canım çok sıkkın. Ahmet basını benden uzak tut"

Yolsuzluklar konusunda bu kadar duyarlılık ve titizlik gösteren Cumhurbaşkanı Gül'ün, 17-25 Aralık 2013 tarihinde patlayan yolsuzluk iddialarından sonra derin bir üzüntüye kapıldığını ve adeta dünyasının karardığını yakın ekibi olarak çok yakından gözlemledik.

18 Aralık sabahı Köşk'e geldiğinde yüzünden düşen bin parçaydı:

"Sabaha kadar uyuyamadım. Aklım almıyor, olanlara inanamıyorum. Çok üzgünüm ve canım çok sıkkın."

Ardından bana döndü ve "Ahmet bu aralar basını benden uzak tut" dedi.

Yanlış hatırlamıyorsam, basım kendisinden uzak tutmamı benden ilk defa istiyordu.

Bu basından uzak durma hali, 25 Aralık'a kadar sürdü. Ama o gün, Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanlığı Büyük Kültür ve Sanat Ödül töreni vardı. Doğal olarak, basının ilgisi çok büyüktü. Gül orada konuşmak ve suskunluğunu bozmak durumundaydı. Sessizliğini daha fazla sürdürmesi artık mümkün değildi. Bunu aramızda konuşmuştuk. Törenin ardından resepsiyona geçildiğinde gazeteci arkadaşların tamamı beni sıkıştırıyordu:

"Sayın Cumhurbaşkanı bizimle konuşacak mı?"

Ben de konuşacağına dair mesajı verdim.

Cumhurbaşkanı yanlarına yaklaştığımda adeta bir izdiham yaşandı. O ilk defa farklı bir yöntem uyguladı:

"Sorularınızı topluca alıp topluca cevaplandıracağım."

Beklendiği gibi iki önemli soru vardı: "Sayın Cumhurbaşkanı yolsuzluk iddiaları ve hükümet-Cemaat kavgası hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Gül, önce yolsuzluk iddialarına ilişkin görüşlerini paylaştı:

"Bu kadar köklü reformların yapıldığı bir ülkede, herhangi bir yolsuzluk veya yanlış söz konusu olursa, bunların üstü kapanmaz, kapanamaz. Önce bunu bilin. Çünkü Türkiye, bundan 15-20 yıl önceki Türkiye değil, 10 sene içerisinde ülkede olağanüstü reformlar yapıldı. Önce herkesin rahat olması lazım. Yargı Türkiye'de hem bağımsız hem de tarafsızdır. Yargıya ulaşan bu şeyleri mahkeme titiz değerlendirecek, inceleyecek ve hiç kimsede soru işareti bırakmayacak şekilde nihai kararını verecektir."

Ardından hükümet-Cemaat gerilimi hakkında konuştu:

"Demokratik hukuk devletinde Silahlı Kuvvetler, emniyet, yargı veyahut devletin başka kurumlarında çalışanların bireysel olarak farklı düşünceleri, ideolojileri olabilir, farklı siyasi akımlara bağlı olabilirler. Ancak, bunların hepsi devlet işleri ve kamu işleri dışında meşrudur. Ama devlet işleri söz konusu olduğunda, devletin otoritesi, anayasa, kanunlar ve çalıştıkları kurumların kuralları bağlar. Bunun dışında hiçbir otorite ve dayanışma söz konusu olamaz."

Cumhurbaşkanı o dönemde ortaya saçılan ses kayıtlarını dinlemiyordu. Israrla, "Ben bunları dinlemek istemiyorum" diyordu. Ancak, bir yandan da olup bitenler hakkında bilgi sahibi olması gerekiyordu. Şöyle bir yöntem bulundu: Ses kayıtları deşifre ediliyor, o da kâğıt üzerinde okuyordu. Okudukça da üzüntüsü artıyordu.

Bu arada Başbakan Erdoğan'a ve hükümetin önde gelen isimlerine, haklarında yolsuzluk iddiaları bulunan bakanların ya istifa etmeleri ya da görevden alınmaları gerektiğini söylüyor ve "Gensoru ile düşürülürlerse zor durumda kalırsınız" diyordu.

Nitekim, İçişleri Bakanı Muammer Güler, Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar 25 Aralık'ta istifa etti. Avrupa Birliği Bakanı Egemen Bağış ise görevden alındı. Cumhurbaşkanı, adı geçen bakanların kabine dışında kalmasını sağlamıştı. Başbakan Erdoğan yeni kurulacak bakanlar kurulunda Egemen Bağış'ı tutmak istiyordu. Cumhurbaşkanı buna da karşı çıktı ve bunun yanlış anlamalara yol açacağını söyledi.

Cumhurbaşkanı her yılın başında bir televizyon kanalına mülakat vermeyi gelenek haline getirmişti. Bu şekilde hem Türkiye'de ve dünyada geçen bir yılın değerlendirmesini yapıyor, hem de yeni yıla ilişkin temenni ve beklentilerini dile getiriyordu. Görev süresi 2014 yılı Ağustosu'nda dolacağından bu aslında son televizyon programı olacaktı.

Haber kanalları arasında röportaj vermediği sadece HABERTÜRK kalmıştı. Kanalın Genel Yayın Yönetmeni Erhan Çelik'i aradım ve "Sıra sizde" dedim. Çelik, programda soruları Fehmi Koru ve Ruşen Çakır ile birlikte soracaklarını bildirdi. Program tarihini 3 Ocak olarak belirledik.

Her mülakat öncesinde olduğu gibi Cumhurbaşkanı ile gelecek muhtemel sorular ve bu sorulara vereceği cevaplar hakkında bir fikir jimnastiği yapıyorduk. Ben daha önce hiçbir söyleşi öncesinde Gül'ün bu kadar zorlandığına tanık olmamıştım. Kafası karmakarışıktı. Bir yandan içinden çıktığı kendi partisi, diğer tarafta olup bitenler karşısında cumhurbaşkanı olarak takınacağı ve takınması gereken tavır arasında inanılmaz bocalıyordu. Onun bu ruh halini görünce dayanamadım ve "İsterseniz programa katılmaktan vazgeçin. Bir gerekçe buluruz" dedim. "Bu doğru olmaz. Yanlış anlamalara neden olur" karşılığını verdi.

Köşk'te gerçekleşen ve canlı yayınlanan programın can alıcı bölümü şöyleydi:

Erhan Çelik: Size göre Gezi Olayları ile 17 Aralık'ta başlayan süreç arasında bir paralellik var mı?

Gül: Ben Haziran'daki olaylarla bu son olayları birbirine paralel görmüyorum, birbirinden ayrı meseleler bunlar.

Ruşen Çakır: Son günlerde, paralel devlet diye bir yapıdan bahsediliyor. Böyle bir paralel devlet var mı?

Gül: Şimdi bakın. Bir devlet içerisinde ayrı bir devlet olamaz. Devlet içinde ayrı yapılanmalar da asla olamaz. Devlet kurumlarında o ülkenin vatandaşı olan herkes eğer şartları yerine getiriyorsa çalışabilir. Bu Silahlı Kuvvetler olabilir, yargı olabilir, devletin diğer organları olabilir. Ama onlar Anayasa, kanunlar, o kurumların kendi kurallarına kesinlikle riayet edecek, bir.

İkincisi, hiyerarşiye dikkat edecek, yani kurumları içinde herhangi ayrı bir dayanışma söz konusu olmayacak. Kurumun dışında başka bir yerden talimat, başka bir yere kurumun meselelerini taşıma gibi bir şey asla söz konusu olamaz. Bununla ilgili iddialar tabii ki araştırılır, ortaya çıkarılır ve kesinlikle müsaade edilmez.

Ruşen Çakır: Şu anda yaşanan kriz hükümetle bir cemaat arasında yaşanan bir kavga...

Gül: Ben hükümetin karşısına ancak muhalefeti koyarım. Hükümetin karşısına başka herhangi bir grubu koymam, böyle bir denge asla kurmam. Yani sivil toplum örgütleri, daha geniş anlamda düşünürsek, bunların kimisinin çeşitli ve farklı güçleri olabilir. Eğer sınırlarını aşan şekilde, anayasa ve kanunları aşan, devletin çalışma sistemini tanımayıp da başka bir dayanışma içine giren herhangi bir faaliyet olursa, tabii ki hükümetin görevi bunları ortaya çıkartmaktır. Prensip olarak bunların hiçbirine izin verilmez. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkes o kurumların şartlarını yerine getiriyorsa o kurumlarda çalışabilir.

Kendi inancı, düşüncesi, siyasi eğilimi olabilir. Farklı sivil toplum örgütlerinde faal olabilir. Ama bunlar tamamen dışarıda kalır. Devlet, kamu söz konusu olduğunda, burada asla bir motivasyon ve dayanışma oluşturamaz. Uyacağı tek şey, Anayasa, kanunlar ve kendi hiyerarşisidir. Ama, bunun dışına çıkanlarla hukuk yoluyla hareket edilir. Bir yanlış varsa, o yanlışla mücadelenin yolu da yine hukuk yoluyla olur.

Fehmi Koru: Bu yolsuzluklar konusu aslında Türkiye'de tekerrür eden bir olaydı, her dönemde böyle iddialar ortaya atılıyor. Şu anda yaşanan olayı siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gül: Yolsuzlukla mücadelenin kesinlikle olması lazım. Herhangi bir şekilde yolsuzluk iddiası söz konusu olursa, gayet açık bir şekil-

de üstüne gitmek ve vicdanları tatmin edecek bir süreci mutlaka işletip gerçekten varsa onu ortaya çıkartmak, yoksa da olmadığı konusunda ikna etmek gerekir. Bu konuda prensipler ve kurallar çok önemli. Yolsuzlukların önlenebilmesi için de çok iyi şekilde konulması gerekir ki, yolsuzluklar önlenebilsin. Yoksa kurallar yeteri kadar iyi değilse, ortam herkesi yolsuzluk yapmaya azmettirir. Yani açık söyleyeyim, ne dindarlık, ne milliyetçilik, ne vatanseverlik, ne solculuk, ne Marksistlik, ne şu ne bu yolsuzluk önlenemez. Bu bağlamda bize yeni kuralların gerektiği kanaatindeyim. Aslında AB müktesebatını Türkiye'ye aktarırken iyi şeyler yapıldı. Kanunlar, kurallar düzenlendi. Ama bunların yeterli olmadığı kanaatindeyim. Bu anlamda, şüphesiz ki, Sayıştay'ın önemi ortaya çıkıyor. Sayıştay kanununun çıkarılması için çok telkinlerim oldu, çağrılarım oldu.

Aslında Cumhurbaşkanı, bu iki konuda da duruşunu çok açık ortaya koymuştu. Bir yandan, devlet içinde talimatları başka bir odaktan alan ayrı bir yapılanmaya kesinlikle karşı çıkıyor, diğer taraftan da yolsuzluk varsa, bunun üstünün örtülemeyeceğini vurguluyordu.

"Düz yolda takla atıyoruz"

Ancak, içten içe olup bitenlerden dolayı çok mutsuzdu. Bir gün makamında yakın ekibiyle toplantı yaparken, dayanamayıp sıkıntısını dile getirdi:

"Gerçekten isyan ediyorum. Bütün engebeli, bozuk yolları aştık, şimdi düz asfalt yolda takla atıyoruz. Bunca emek heba oluyor. Geceleri gözüme uyku girmiyor. Suriye öyle, Mısır öyle, şimdi içerisi böyle."

Bu arada, "Cumhurbaşkanı neden sessiz kalıyor?" eleştirilerine de tepkiliydi:

"Daha ne yapayım? Haklarında yolsuzluk iddiası bulunan bakanların kabinede tutulmasına ve kabineye girmesine engel oldum. Bu bir duruş değil mi? Eğer onay verseydim, o zaman niye sessiz kalıyorsun deme hakları olurdu."

Zor dönem, zor yasalar, zor kararlar

Bu arada internet ortamında yolsuzluk iddialarıyla ilgili yağmur gibi ses kayıtları yayınlanıyordu. Hükümet bunun önüne geçmek amacıyla yeni bir internet yasa tasarısı hazırlamıştı. Ta-

sarı anayasaya aykırı hükümler içeriyor, ifade özgürlüğünü ciddi şekilde kısıtlıyordu.

Ortalık ayağa kalkmıştı. Yurtiçinden, dış dünyadan tepki yağıyordu. Bu arada gözler Cumhurbaşkanı Gül'e çevrilmişti. Gül, yasa onaylandıktan sonra önüne geldiğinde ne yapacaktı? Dört bir yandan "veto" çağrısı yapılıyordu.

Cumhurbaşkanı için kâbus günler başlamıştı. Hukukçularına tasarıyı titizlikle inceletti. Anayasaya aykırı iki nokta tespit edildi. Ulaştırma Bakanı Lütfi Elvan'ı çağırdı ve bunların düzeltilmesini istedi.

İnternet düzenlemesi bir torba yasanın içinde yer alıyordu. Hükümetin ve AK Parti'nin ruh hali, anayasa ve ifade özgürlüğüne aykırı maddelerin düzeltilmesine uygun değildi. Yasakçı bir zihniyet egemen olmuştu.

10 Şubat'ta İstanbul'dan Ankara'ya dönerken, Cumhurbaşkanı, Zeynep Damla Gürel ve ben uçağın ön bölümündeydik ve konu kaçınılmaz olarak internet düzenlemesiydi. Damla, "Sayın Cumhurbaşkanım, size yalvarıyorum. Ne olur yasa önünüze geldiğinde veto edin. Aksi halde çok yara alacaksınız" dedi.

Ben de aynı görüşteydim: "Veto etmezseniz, 11 yıldır büyük emeklerle oluşturduğunuz imajınız, Türkiye'nin imajıyla birlikte çok zedelenir. Tutarlılığınız ve inandırıcılığınız sorgulanır. Demokrasi ve ifade özgürlüğündeki geri dönüşü izah etmekte çok zorlanırsınız."

O gün Kadir Has Üniversitesi bir anket yayınlamıştı. Bu ankete göre, Cumhurbaşkanı Gül'e güvenilirlik oranı 13 puan birden düşmüştü. Bu kamuoyu yoklamasını kendisine gösterdim ve "Eğer yasayı onaylarsanız, bu oran daha da aşağıya inecek" dedim. Cumhurbaşkanı'na güvenilirlik oranı 2-3 yıl önce yüzde 76'lara kadar tırmanmıştı.

Bizi sessizce dinleyen Gül'ün sıkıntısı yüzünden okunuyordu. Ama o sonuç almak ve tasarıda değişiklik yapılmasını sağlamak istiyordu:

"Veto etsem bile, TBMM'den aynen geçip geri gelirse onaylamaktan başka seçeneğim kalmaz. Bu yüzden anayasaya aykırı bölümlerin düzeltilmesi çok önemli. Ben bunu sağlayacağım."

Bu arada, torba yasa TBMM'de kabul edildi, internet yasası ilk haliyle geçti ve Cumhurbaşkanlığına gönderildi. Gül, Ulaştırma Bakanı Lütfi Elvan ve Başbakan Yardımcısı Beşir Atalay'ı Köşk'e çağırarak, bu yasayı bu haliyle onaylamayacağını, söz konusu değişikliklerin mutlaka yapılması gerektiğini belirtti.

Gül, kendisine en fazla sıkıntı yaratan İnternet Yasası'nı onaylarken.

Peki bu nasıl gerçekleştirilecekti? Yasa önündeydi ve 15 günlük inceleme süresi başlamıştı. Şöyle bir formül bulundu: TBMM'de başka bir torba yasa tasarısı vardı ve bu düzeltmeler orada yapılacaktı.

Cumhurbaşkanı resmi bir ziyaret için gittiği Macaristan'dan 19 Şubat akşamı dönmüştü. Genel Sekreter Mustafa İsen elinde torba yasa ile Konut'a geldi. Hükümet, Cumhurbaşkanı'nın istediği değişikliği yapma sözü veriyordu. Ancak, bunun yapılabilmesi için Köşk'e gönderilen torba yasanın Gül tarafından imzalanması zorunluluğu vardı.

Bunun kamuoyuna çok iyi izah edilmesi gerekiyordu. Zira veto beklentisi çok yüksekti. Gül, bu konuya ilişkin görüşlerini ve onaylama gerekçesini Twitter hesabından paylaştı:

"Bir süredir gündemdeki internet yasası hakkında yoğun mesajlar gönderiyorsunuz. Mesajlarınızda özellikle iki konu üzerinde itirazlar ilettiniz. Bu iki noktaya ilişkin sakıncaların esasen ben de farkındayım. Nitekim, hükümetimizle temasa geçip bu iki noktaya ilişkin düşüncelerimi paylaşmış ve bunların düzeltilmesini istemiştim. Memnuniyetle görüyorum ki, iki maddeyle ilgili kaygılar yarın yeni bir yasal düzenlemeyle giderilecek. Bu düzenlemelerin süratle gerçekleşmesine fırsat vermek için Macaristan'dan döner dönmez önümdeki yasayı onayladım."

Gerçekten de TBMM'de Cumhurbaşkanı'nın istediği iki kanuni değişiklik yapıldı.

1) Telekomünikasyon İletişim Başkanı, özel hayatın gizliliğiyle ilgili olarak internette resen yasaklama kararı alması durumunda, bu kararı 24 saat içinde mahkemeye taşıma zorunluluğu getirildi.

2) 2 yıl boyunca saklanacak olan internet trafiği verilerinin kapsamı daraltıldı. Ayrıca, TİB Başkanı tarafından sadece mahkemelerce talep edilen bilgilerin istenebilmesi şartı getirildi.

Ancak, bu değişikliklerin yaşama geçirilmesini sağladığı halde Cumhurbaşkanı'na kamuoyunun bir bölümünde ortaya çıkan tepkilerde hiç azalma olmadı. Twitter hesabım takip edenlerin sayısında bir anda yaklaşık yüz bin düşüş oldu. O ana kadar Gül'ü destekleyen pek çok yazar ve sivil toplum kuruluşu bu yasayı onayladığı için kendisini eleştirmeye başladı.

AK Parti'de ve hükümette bir hoyratlık, özgürlükler konusunda bir duyarsızlık egemen olmaya başlamıştı. Hazırladıkları sorunlu yasaları TBMM'de onaylayıp onaylayıp Köşk'e gönderiyor, kendileri yara alırken Cumhurbaşkanı'na da yara aldırıyorlardı. Bu şekilde, Cumhurbaşkanı'nın çok önemsediği "Herkesi kucaklayan, partiler üstü, tarafsız" imajına da ciddi zarar veriyorlardı. Bunun da ötesinde olan Türkiye'ye oluyordu.

Bu kez sırada, yine tartışmalı Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) yasası vardı.

"Amacım popülizm değil, sonuç almak" diyen Gül, aynı yöntemi HSYK yasası için de kullandı. Hukukçularına tasarıyı inceletti. 12 maddede anayasaya aykırı 15 unsur belirlendi. Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ı çağırarak bunların düzeltilmesini istedi.

Gerçekten de Gül'ün talebi doğrultusunda bu değişikliklerin hemen hemen hepsi yapıldı. O da, değiştirilmiş haliyle önüne gelen yasayı onayladı. Ama, pek çok insanın gözü bu değişiklikleri görmüyor, "Cumhurbaşkanı önüne gelen her yasayı onaylıyor" şeklinde yorumluyordu.

Bunalmıştı. Yurtiçinden ve yurtdışmdan kendisine dönük tepkiler canını fena sıkmıştı. Bunları konuşurken dudaklarından şu sözler döküldü:

"Pişman oldum. Keşke İnternet Yasası'nı veto etseydim. Ama öyle yapsaydım bu kez de Cumhurbaşkanı yasayı veto ettiği için ses kayıtlarının yayınlanması engellenemedi diyecekler ve sorumluluğu bana yükleyeceklerdi."

Bu arada, yolsuzluk iddiaları da gündemden hiç düşmüyordu. Kamuoyunda bu konunun üstü örtülüyor ve üzerine gidilmiyor şeklinde bir algı oluşmuştu. Cumhurbaşkanı 4 Mart'ta Devlet De-

netleme Kurumu'nu devreye sokma kararı aldı. DDK Başkanı Cemal Boyalı'yı çağırıp, "Yolsuzlukları inceleyin ve araştırın" talimatını verdi.

Biz de Cumhurbaşkanı'nın bu talimatını basma açıkladık:

> Sayın Cumhurbaşkanımız, Devlet Denetleme Kurulu'na yolsuzluk kapasitesinin değerlendirilmesine yönelik araştırma ve inceleme talimatı vermişlerdir.
>
> Kamu yönetiminin etkin ve düzenli çalışmasını ve yolsuzlukla mücadele kültürünün yozlaşmasına yönelik yaklaşım ve uygulamaların önlenmesini ve hukuka uygun davranışların pekiştirilmesini sağlayacak bir çerçeve içerisinde; yolsuzlukla mücadeleye dair mevcut mevzuat ve kurumsal yapıların etkinliğinin gözden geçirilmesi, denetim yapı ve süreçlerinin yolsuzlukla mücadeledeki zafiyetlerin irdelenmesi gibi hususların çalışma kapsamında incelenmesi amaçlanmaktadır. Kent rantlarının analizi ile imar uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik araştırma ve inceleme de bu kapsamda ele alınacaktır.

Ancak ne yazık ki, Cumhurbaşkanı'nın kalan görev süresi bu raporu tamamlamak için yeterli olmadı.

Merak ediyorum, bu konu, DDK'nın hâlâ gündeminde mi acaba?

Çıkan internet yasasına rağmen, ses kayıtlarının sosyal medyada yayınlanması engellenemiyordu. Bunun üzerine Başbakan Erdoğan hiç beklenmedik şekilde Facebook ve YouTube'un kapatılabileceğini söyledi.

Cumhurbaşkanı Gül'e 7 Mart'ta İstanbul'da Cuma namazı çıkışı gazeteciler, Başbakan'm bu sözleri hakkında ne düşündüğünü sordu. Cumhurbaşkanı şöyle dedi:

"YouTube, Facebook gibi platformlar dünyanın her yerinde geçerli olan şeyler ve bunların kapatılması diye bir şey de söz konusu olamaz. Yalnız bu platformlarda herhangi bir şekilde bir suç işlenirse, birisine hakaret veya birisinin özel hayatma saldırı söz konusu olursa, mahkeme kararıyla bunlar kapatılır ve gerçek anlamda suç neyse sanal ortamda da suç aynıdır. Ama herhangi bir şekilde özgürlüklerden geriye gidiş söz konusu değil. Biz Türkiye'de her zaman özgürlüklerin genişletilmesiyle ilgili yaptığımız reformlarla hep gurur duyuyoruz. Daha da muhakkak ki bunlar hep ileri gidecektir."

Cumhurbaşkanı, Başbakan Erdoğan'ın o kadar ileri gideceğine ihtimal vermiyordu. Ancak gelişmeler hiç de öyle olmadı. Twitter,

YouTube ve Facebook'a erişim, TİB aracılığıyla toptan engellendi, yani yasaklandı. Türkiye bir anda sosyal medyayı yasaklayan ülke olarak dünya gündemine oturdu. Türkiye, bu yasakla Kuzey Kore gibi ülkelerin seviyesine inmişti.

"O yasağı ben deleceğim"

Daha kısa bir süre önce böyle bir yasağın söz konusu olmadığını söyleyen Gül'ün, Twitter'a erişimin engellenmesinden sonraki ruh hali çok kötüydü. Hayal kırıklığı, şaşkınlık ve kızgınlık hepsi bir aradaydı. Her şeyden önce bu, hukuka aykırı bir uygulamaydı. Danışmanlarıyla bu konuyu konuşurken, hiç beklemediğimiz bir çıkış yaptı:

"Twitter'a konulan yasak anayasa ve yasaya aykırı. Bu yasağı ben deleceğim."

Artık sabrı gerçekten taşmıştı. Bu gidişe bir dur demek istiyordu. Cumhurbaşkanı mesajlarını tamamen kendisi dikte ettirdi ve Twitter üzerinden birbiri ardına atıldı:

"Sosyal medya platformlarının tamamen kapatılması tasvip edilemez. Ayrıca daha önce defalarca belirttiğim gibi iletişim teknolojilerinin bugün ulaştığı noktada Twitter gibi bütün dünyada kullanılan platformlara erişimin topyekûn engellenmesi teknik olarak zaten mümkün değil. Kişilerin özel hayatlarının gizliliğini ihlal gibi suç oluşturan unsurlar varsa, ancak mahkeme kararıyla sadece ilgili sayfalar kapatılabilir. Umarım bu uygulama uzun sürmez."

Başbakan'ın yasağını, bizzat Cumhurbaşkanı delmişti.

"Çok zor yaptık, çok kolay yıkılıyor"

Gül'ün bu gelişmeler karşısında yüzü gülmez olmuştu. Keyifsiz, mutsuz, kızgındı. Bir gün makamında yakın ekibiyle toplantı yaparken, iç dünyasını ilk kez bu kadar açık bir şekilde dışa vurdu:

"Ben çocukken Kayseri'de evimizin önünde arkadaşlarla oyun oynardık. Ev yapmayı çok severdik. Bütün gün özene bezene ev yapardık. Hava kararmaya başlayınca annelerimiz bizi eve çağırırdı. Biz de saatlerce uğraşarak yaptığımız evi kendi elimizle 'emeğimize yazık değil mi?' diye yıkar giderdik."

Hepimiz anlattığı bu çocukluk anısıyla neyi kastettiğini hemen anladık tabii.

2002'de AK Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte, statükocu ya-

pının direncine rağmen, Türkiye ciddi bir dönüşüm sürecine girmişti. Özgürlükçü ve reformcu hamleler peş peşe gerçekleştiriliyor ve dünyada heyecan uyandırıyordu. Abdullah Gül'ün "itici gücüyle" AB yolunda demokrasi ve insan hakları alanında attığı radikal adımlar, Türkiye'nin hem içerde, hem de dışardaki görüntüsünü kökten değiştirmeye başlamıştı.

Batı basını, Türkiye'nin geçirdiği evrimi, "Sessiz devrim" şeklinde tanımlamıştı. Gün geçmiyordu ki, dünya basınında Türkiye'yi öven bir yazı çıkmasın. Türk'ün Türk'ten başka pek çok dostu olmaya başlamıştı.

Türkiye, AB ile üyelik müzakerelerine başlamış, AB üyeliğine doğru yürüyen bir Türkiye, İslam dünyasında da gıpta ile izlenen bir ülke haline gelmişti. AB'de Türkiye ile müzakerelere başlanmasıyla ilgili kararın alındığı 17 Aralık 2004 zirvesini Müslüman ve Arap dünyasından 300'e yakın gazetecinin izlemesi bunun en açık kanıtıydı. İslam dünyasından böyle bir ilgiye daha önce hiç tanık olunmamıştı. Onlar için, AB'den uzaklaşan değil, tam aksine AB'ye yaklaşan bir Türkiye daha değerli, cazip ve bunlardan daha da önemlisi kendileri açısından da bir umuttu.

İslam dünyasının Türkiye'ye bu ilgisi AB'ye de çok önemli bir mesajdı:

"Alacağın karar sadece Türkiye için geçerli olmayacak. Türkiye üzerinden yeryüzündeki Müslümanlara da bakışını ve yaklaşımını ortaya koymuş olacaksın."

Dış politikada da, Türkiye barış ve istikrar unsuru olarak dostluğu aranan, arabuluculuk çağrısı yapılan bir ülke haline gelmişti. Sorunu olan Türkiye'nin kapısını çalıyordu.

Afganistan ve Pakistan aralarındaki sorunları Türkiye'nin hakemliğinde çözmeye çalışıyordu. İstanbul ve Ankara'da üç ülkenin cumhurbaşkanı ardı ardına toplantılar gerçekleştiriyordu.

İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres ile Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, Türkiye'de buluşuyor, Cumhurbaşkanı Gül, kameraların önünde ikisinin elini birleştiriyordu. Daha çarpıcı olanı Türkiye, Esad'lı Suriye ile Netanyahu'nun başbakan olduğu İsrail arasında arabuluculuk yapıyordu. Yakın zamanda, 17 Temmuz 2010 tarihinde Esad Türk basınına yaptığı açıklamada, "Türkiye'den daha başarılı bir arabulucu çıkmadı" diyordu. Benzer durum Balkanlar'da da geçerliydi.

Sırbistan, Hırvatistan ve Bosna-Hersek arasındaki sorunlarda da hep Türkiye'nin devreye girmesi isteniyordu. İstanbul'da cumhurbaşkanları düzeyinde toplantılar yapılıyordu.

Türkiye'nin rolü bir zamanlar böyleydi.

Nasıl parladı, nasıl söndü?

Bu arada başı sıkışan Türkiye'nin devreye girmesini istiyordu. Bunlardan biri Almanya Cumhurbaşkanı Christian Wulff'tu. *Bild* gazetesinin iki muhabiri Jens Koch ve Marcus Hellwig İran'da casusluk suçlamasıyla tutuklanmışlar ve tüm diplomatik girişimlere rağmen serbest bırakılmıyorlardı.

Abdullah Gül, 13-16 Şubat 2011 tarihlerinde İran'a resmi bir ziyaret gerçekleştirecekti. Şubat ayının başında Alman Cumhurbaşkanı Wulff telefonla Gül'ü aradı ve Alman gazetecilerin salıverilmesi için destek istedi. Gül elinden geleni yapacağını söyledi.

İran Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad ile Tahran'da baş başa görüşmede, Gül Alman gazetecilerin durumunu gündeme getirdi, kendisine onların casus değil, gazeteci olduğuna dair inandırıcı bilgi verildiğini, serbest bırakılmalarından büyük memnuniyet duyacağını belirtti.

Ahmedinejad, konunun yargıya intikal ettiğini, yargı sürecinin tamamlanması gerektiğini ifade etti, ancak şu sözü verdi:

"Sizin talebinize duyarsız kalmam mümkün değil. Kendileriyle konuşup sürecin hızlandırılmasını isteyeceğim."

Cumhurbaşkanı'nın Tahran'dan sonraki durağı Tebriz'di. Ziyaret devam ederken, Tebriz Valisi Gül'e Ahmedinejad'dan bir me-

saj getirdi: İki Alman gazeteci serbest bırakılıyordu. Abdullah Gül'ün bir ricası daha vardı:

"Yetişebilirlerse ikisini de Ankara'ya benim uçağımla götüreyim."

Ancak, işlemler tamamlanamadığı için yetiştirilemeyen iki gazeteci iki gün sonra özgürlüklerine kavuştu. Tabii, Gül'ü ilk olarak Alman Cumhurbaşkanı Wulff, ardından da *Bild* gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni telefonla arayarak takdir ve teşekkürlerini ilettiler. Serbest kalan iki gazeteci ise, Gül'ün Almanya'yı ziyareti sırasında Berlin'de kaldığı otele gelerek teşekkür etti.

Bu kez sıra Libya'daydı. İngiliz *The Guardian* gazetesinin muhabiri Geyt Abdülahad, aynı gerekçeyle tutuklanmıştı ve İngiltere'nin tüm gayretlerine rağmen bırakılmıyordu. Devreye girmesi istenen Gül, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu'nu çağırdı ve Libya yönetimi nezdinde kendi ricası olarak girişimde bulunulmasını istedi. Libya'daki Türk Büyükelçisi Levent Çetinkaya'nın Gül'ün mesajını iletmesinden sonra muhabir 17 Mart 2011 tarihinde serbest bırakıldı.

Serbest kalan *The Guardian* muhabiri durumu öğrendiğinde çok şaşırmıştı:

"Ben Türk değilim. Bir Türk gazetesine de çalışmıyorum. Buna rağmen benim durumuma Türkiye'den bu kadar üst düzeyde ilgi gösterilmesi beni çok etkiledi. Bu aynı zamanda bölgede Türkiye'nin önemini ve gücünü de gösteriyor."

Haber basına, "*The Guardian* muhabiri Gül'ün girişimi sonunda serbest bırakıldı" şeklinde yansıdıktan sonra ilginç bir telefon aldım. Moskova'dan arayan Başbakan Erdoğan'ın Başdanışmanı İbrahim Kalın'dı. Libya'daki Türk işadamlarını araya koyduklarını, İngiliz gazetecinin bu sayede serbest kaldığını söylüyordu. Yani, "Bunu biz sağladık" diyordu.

Ben kendisine sadece şunu söyledim:

"Siz, biz mi var İbrahim Bey. Ne fark eder ki? Ayrıca sizin girişimleriniz hakkında bizim bir bilgimiz yoktu."

Türkiye'nin dünyada yıldızı parladıkça, daha önce hiç görülmedik şekilde Türkler peş peşe uluslararası alanda çok önemli görevler üstleniyordu. AB ile üyelik müzakerelerine başlandığı yıl, yani 2005 yılında Ekmeleddin İhsanoğlu İslam Konferansı Teşkilatı'nın Genel Sekreterliği'ne seçiliyordu. Üstelik bu görevi iki dönem yapacaktı.

AK Parti milletvekili Mevlüt Çavuşoğlu'na, Türkiye'yi yıllarca demokrasi ve insan hakları konusunda sanık sandalyesine otur-

tan Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin başkanlık koltuğu emanet ediliyordu. Bu geçmişte hayal bile edilemezdi.

Hikmet Çetin, NATO'nun Afganistan Özel Temsilcisi, Büyükelçi Hüseyin Diriöz NATO Genel Sekreter Yardımcısı oluyor, Kemal Derviş Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı UNDYP'nin başına getirilirken, Büyükelçi Ahmet Üzümcü, Lahey'deki Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü'nün (OPCW) Genel Direktörlüğü'ne atanıyordu. Üstelik Üzümcü, 2013 yılında Oslo'da başında bulunduğu kurum adına Nobel Barış Ödülü'nü alıyordu.

Bütün bunların altında dışişleri bakanı ve cumhurbaşkanı olduğu dönemde Gül'ün büyük emeği ve çabası vardı. Bu başarıların gerçekleşmesi için, gerek yüz yüze, gerekse telefon ve mektupla yüzlerce girişimde bulunmuştu. CHP'li olmasına rağmen Kemal Derviş'in BM'deki önemli konuma getirilmesi için BM Genel Sekreteri Kofi Annan'la görüşmüş ve hükümetin Derviş'in adaylığını güçlü şekilde desteklediğini vurgulamıştı.

Orhan Pamuk, 2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandığında onu Türkiye'den ilk kutlayan Abdullah Gül olmuştu. O dönem Cumhurbaşkanı olan Ahmet Necdet Sezer Pamuk'u aramamıştı.

Dahası, Türkiye 2009-2010 yıllarında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçiliyordu. Üstelik grubunda en fazla oyu, yani 192 oydan 151'ini alarak seçilmişti. Türkiye'nin o dönemde dünyadaki pozitif algısını ve saygınlığını gösteren bir tabloydu bu. Gül, Dışişleri Bakanı olduğu dönemde, Türkiye'nin adaylığını ilan edip, seçilmesi için adeta bir kampanya yürütmüştü. Üstelik, BM Güvenlik Konseyi'ne başkanlık eden ilk Türk olmuştu.

Türkiye, 2015-2016 dönemi için yeniden aday olduğunda, BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğini İspanya'ya kaptıracak ve kendisini destekleyen ülke sayısı 60'a düşecekti. Aslında, 151'den 60'a düşüş, Türkiye'nin nereden nereye geldiğini de acı bir şekilde gözler önüne seriyordu.

"Köşk'e çıkmakla hata mı ettim?"

İşte Abdullah Gül'ün çocukluğunda yaşadığı bir hatıradan yola çıkarak bize anlatmak istediği tam da buydu.

AK Parti'nin büyük badirelerden geçerek, yoğun emek ve çaba harcayarak oluşturduğu imaj ve algıyı kendi eliyle yıkmasıydı söz konusu olan.

Gül'ü kahreden, sadece Türkiye'de değil tüm dünyada bir

umut olarak yeşeren, nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman, İslam'la demokrasinin, laikliğin bir arada yaşayabileceğini gösteren, insan haklarına ve çoğulculuğa saygılı bir tecrübenin, o kadar mesafe almışken ve asıl zor olan yolu kat etmişken, bu kadar keskin bir viraj alarak geri dönmesi, tarihi bir fırsatın göz göre göre kaçıp gitmesiydi. Üstelik, yerel değil evrensel bir fırsattı yok olup giden.

Ardından hepimizi şaşırtan ve daha önce kendisinden hiç duymadığımız bir pişmanlık ifadesi geldi:

"Bazen düşünüyorum, Köşk'e çıkmakla hata mı ettim, keşke aşağıda mı kalsaydım, bu şekilde ülkeme daha fazla hizmet mi etmiş olurdum diye."

Ardından dudaklarından şu sözler döküldü:

"Ama o dönem, o koşullarda başka türlü de davranamazdım ki."

Köşk'e gelen konuklarından bunu söyleyenler de artmaya başlamıştı:

"2002-2007 yılları arasında Türkiye en parlak dönemini yaşadı. Çünkü siz bir denge unsuruydunuz ve Türkiye'nin rotası için bir pusula işlevi görüyordunuz. Siz ayrıldıktan sonra fren kalmadı ve ülkenin rotası şaştı. Keşke cumhurbaşkanı olmayıp, hükümet içinde kalsaydımz, ülke için çok daha iyi olurdu."

Bu arada takvim işliyor ve görev süresinin sona ereceği 28 Ağustos tarihine adım adım yaklaşılıyordu. Herkesin merak ettiği soru daha sık sorulmaya başlanmıştı:

"Cumhurbaşkanlığına yeniden aday olacak mısınız? Tayyip Bey cumhurbaşkanı adayı olursa siz ne yapacaksınız, aşağıya inip partinin başına geçecek misiniz?"

O ana kadar bu sorulara verdiği cevap hiç değişmemişti:

"Zamanı gelince bakarız. Oturur konuşur, bir karar alırız."

Ama artık zaman giderek daralıyordu ve yeni bir şey söylemesi gerekiyordu.

3 Nisan'da Kuveyt'e resmi bir ziyaret vardı ve bu ziyaret sırasında aynı sorulara muhatap olması kaçınılmazdı. Nitekim öyle de oldu. Kuveyt'te Taha Akyol, Yavuz Donat, Muharrem Sarıkaya, Eyüp Can, Osman Can, Mehmet Tezkan, Abdülhamit Bilici ve Ali Bayramoğlu'nun konuya ilişkin sorularına şu yanıtı verdi:

"Bana bir-iki sene önce de bu soruyu soruyordunuz. Ben de zamanı gelince konuşuruz diyordum. Şimdi bu seçim aradan çıktıktan sonra Ağustos'ta cumhurbaşkanlığı seçimi olduğuna göre, bunun da günü geldi. Ne zaman derseniz, nisan ayının sonunda, mayıs ayının başında bunlar netleşmiş olur. Nasıl olur, ne olur bun-

ları cumhurbaşkanlığı seçiminden önce konuşuruz, ona göre karar veririz."

Bu sözler doğal olarak kamuoyuna "Konuşmanın zamanı geldi" manşetleriyle yansıdı.

Ancak tuhaf bir şekilde bu "zaman" bir türlü gelmiyordu. Her hafta görüşüyorlar ama bu konu nedense hiç açılmıyordu. Bu arada, AK Parti'nin değişik organlarında kimin cumhurbaşkanı adayı olacağına dair "istişareler" yapılıyordu. "Doğal" olarak hep Recep Tayyip Erdoğan'ın adı çıkıyordu. Başka türlüsü de beklenemezdi zaten. Kim başka bir ismi telaffuz edebilirdi ki?

Gül, koşup terlemedi mi?

6 Nisan'da Başbakan Erdoğan'ın bir grup gazete ve televizyon yöneticisiyle yaptığı toplantıda sarf ettiği şu cümle kamuoyuna yansıdı:

"Bu seçimlerden sonra, protokol cumhurbaşkanı değil, terleyen, koşan cumhurbaşkanı olacak."

Bu sözler, Abdullah Gül'ün koşmadığı ve terlemediği gibi bir anlama da geliyordu.

Oysa, Abdullah Gül 7 yıl süren görev süresinde "En fazla koşan ve terleyen Cumhurbaşkanı" olmuştu. En çok ülkeye giden, en çok mevkidaşını ağırlayan ve en çok yurtiçi gezisi yapan o olmuştu.

81 ilin tamamını ziyaret eden ilk cumhurbaşkanı olarak tarihe geçerken, 84 ülkeye 115 seyahat gerçekleştirdi, 128 kez yabancı devlet başkanı ağırladı. Bunların arasında ilk defa Türkiye'yi ziyaret eden yabancı devlet başkanları da vardı, Türkiye'den cumhurbaşkanı düzeyinde ilk kez gidilen ülkeler de.

Üstelik dış gezilerine uçak dolusu işadamı götürdü. Uçakta hem gidiş hem dönüş yolunda işadamlarıyla tek tek konuştu, sorunlarını dinledi. İşadamlarının arkasında devletin varlığını hissettirdi, gidilen ülkede sorunları varsa bunları çözmek için büyük çaba harcadı. Siyasi görüşlerine bakmadan ihale almaları için bütün ağırlığını koydu. Dışişleri Bakanlığı'nın yaptığı bir çalışmaya göre, Gül cumhurbaşkanlığı sırasında bu yolla Türk ekonomisine 35 milyar dolarlık bir girdi sağladı.

Bu noktada bir anımı paylaşayım. TAV Havalimanları Holding Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Akın, Tunus Havaalanı'nın ihalesini almıştı. Ancak, bir tıkanıklık yaşanıyordu ve bunun giderilmesi sadece bakanlar kurulu kararıyla mümkündü. Ama bu bir türlü gerçekleşmiyordu.

7 yılda 81 ili ziyaret eden Gül, son durak Tekirdağ'da.

Cumhurbaşkanı Gül'ün 8 Mart 2012 tarihinde Tunus'a resmi bir ziyareti vardı. Gül, ziyaretten iki gün önce Dışişleri Bakanlığı'na bir talimat verdi:

"Eğer, Bakanlar Kurulu benim ziyaretimden önce bu sorunu çözmezse Tunus ziyaretimi iptal edeceğim."

Mesaj, süratle Tunus'a iletildi. Bakanlar kurulu olağanüstü toplanarak sorunu çözdü. Haber Ankara'ya ulaştığında Cumhurbaşkanı, "Hamdi'ye bunu şimdi söylemeyin. Sürpriz olsun" dedi.

Hamdi Akın da uçaktaydı ve hiçbir şeyden haberi yoktu. Adeta tırnaklarını yiyordu. Bu gerginliği ve sıkıntısı bütün yol boyunca sürdü. Tunus'ta otele geldiğimizde, Hamdi Akın'a, "Sayın Cumhurbaşkanımız sizi bekliyor" dediler. Döndüğünde mutluluktan uçuyordu.

Bunun örnekleri o kadar çok ki.

Ayrıca, ülkede nerede bir sıkıntı ve gerilim ortaya çıktıysa, bunu gidermek için seferber oldu. Ve bütün bunları da Cumhurbaşkanı'nın yetki sınırları içinde kalmaya özen göstererek yaptı.

Bütün bunlar koşmadan ve terlemeden olur muydu acaba?

Tüm işaretler kendi açıklamasa da Erdoğan'ın adaylığa karar verdiğini ortaya koyuyordu.

21 Mayıs'ta MHP lideri Devlet Bahçeli Köşk'e geldi. O sıralarda MHP ve CHP bir çatı aday arayışındaydı. Ve değişik isimler telaffuz ediliyordu. Bahçeli görüşmede, Başbakan Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığına aday olması halinde ülkenin daha da kutuplaşacağını vurguladı ve şunları söyledi:

"Cumhurbaşkanının yüzde 60-70 gibi yüksek bir oyla seçilmesi

lazım ki herkesin cumhurbaşkanı olabilsin, herkesi kucaklayabilsin. Yüzde 51-49 oy oranıyla seçilmesi Türkiye'nin hayrına olmaz. Ülke ikiye bölünür. Büyük sıkıntı doğar. Böyle olmaması lazım."

Ardından Gül'e şu soruyu yöneltti:

"Siz ne düşünüyorsunuz? Siz aday olursanız biz sizi destekleriz."

Cumhurbaşkanı Gül, "Görünen köy kılavuz istemez" diyerek Erdoğan'ın aday olmak istediğini, o durumda da karşısına çıkmayacağını ima etti.

Bahçeli bunun üzerine, Gül'e çatı adaylığını teklif etti. Aslında bu mesaj daha önce bazı aracılar tarafından da iletilmişti. Cumhurbaşkanı duygulanmıştı. Teşekkür etti ve "Ben AK Parti'nin kurucusuyum. Başka bir partiden aday olmak siyasi etik açısından da doğru olmaz" dedi.

Cumhurbaşkanı, Erdoğan'ın aday olmak istediğini gördüğü anda aşağıya inip onun yerine geçip geçmeme ikilemiyle yüz yüze gelecekti. Kendisini kritik bir karar bekliyordu.

Bu süreçte, AK Parti içinden, hükümete yakın bazı gazetecilerden Cumhurbaşkam'na yönelik saygısız çıkışların dozu yine artmaya başlamıştı. Çok garipti doğrusu. Gül, ne zaman önemli bir kararın eşiğine gelse ya da Gül'e görev çağrıları yapılsa, saldırılar başlıyordu.

"Aşağıya insem..."

Tam o günlerde Abdullah Gül'ün olan bitenlerden sıdkının sıyrıldığını ve kenara çekilme kararı aldığını gözlemledik. 10 Nisan'da yakın çalışma ekibiyle Köşk'te bir durum değerlendirmesi yaparken, "Ben aşağıya insem" diye söze girdi ve hepimizi umutlandıran şu cümleleri kurdu:

"Türkiye'yi, kısa sürede yıldızının parladığı döneme tekrar götürürüm. AB sürecini yeniden canlandırırım. Dış politikadaki yanlışları düzeltirim. Ülke çok kutuplaştı, bunu giderecek adımları peş peşe atarım. Demokratikleşmeye ağırlık veririm. Haklarında yolsuzluk iddiası bulunan dört bakanı derhal Yüce Divan'a gönderirim..."

"Bir ipte iki cambaz oynamaz"

Bunları heyecanla ve gözleri parlayarak söylüyordu. Ancak, onu bunu yapmaktan caydıran önemli bir gerekçesi vardi:

"Ama Tayyip Bey buna karşı çıkar. Aramızda çatışma çıkar. Anlaşamayız. Bu ülke için de hayırlı olmaz. Bir ipte iki cambaz oynamaz."

Başbakan olması halinde ortaya iki başlılık çıkacağını gördüğü için bilerek ve isteyerek çekilme kararı aldığı çok açık görülüyordu. Bizim, "Efendim, bu ülkenin size ihtiyacı var. Böyle çekip gidemezsiniz. Tarihi açıdan da vebal altında kalırsınız" dediğimizde bu kararın aile içinde tartışılıp şekillendiği anlaşılıyordu:

"Sadece ben böyle düşünmüyorum. Hayrünnisa Hanım, Ahmet, Mehmet, Kübra da aynı görüşte. Hatta kardeşim Macit de artık çekil diyor."

Daha sonra Kayseri'de yaşayan anne ve babasının da aynı telkinde bulunduğunu öğrendim. Partinin başına geçmemesi konusunda ailede oybirliği ve kararlılık vardı.

Halbuki elinde çok koz vardı. "Ben cumhurbaşkanlığına adayım" demesi zaten başlı başına bütün dengeleri değiştirirdi. Erdoğan'ın adaylığından sonra, "Ben kurduğum partinin başına geçiyorum" tercihini yapsa, kim karşı çıkabilir, kim hayır diyebilirdi ki?

Ama yapacak fazla bir şey yoktu. O kararını vermişti. Aslında kendisine bile itiraf edemediği, etmekten çekindiği bir gerçekle yüz yüzeydi. Kurduğu parti, değişmiş, başka bir kimliğe bürünmüştü. Artık partisini tanıyamıyordu.

Odamda düşünürken, eğer kesin kararı buysa bunu kamuoyu ile paylaşmasının çok doğru bir adım olacağı fikri aklıma geldi. Makamına çıktım.

"Efendim size bir öneride bulunmak istiyorum" diye söze başladım:

"Madem kararınızı verdiniz. Bunu kamuoyuna açıklayın. Size karşı yine bir hareketlenme başladı. Bir açıklama yaparsanız bunların önü kesilir. Ayrıca, Sayın Başbakan ile görüştükten sonra, 'Ben yokum' derseniz, pazarlık yaptı, anlaşamadı ve ayrılmak zorunda kaldı gibi bir algı oluşur. Oysa siz her halükârda Sayın Başbakan aday olursa, partinin başına geçmeyi ve başbakanlığı düşünmüyorsunuz."

Bu önerim aklına yattı:

"Doğru söylüyorsun. Tamam bir açıklama yapayım. Bunu ne zaman yapalım?"

18 Nisan'da Kütahya ilini ziyaret edecekti. Bu ziyaretin açıklama için iyi bir vesile olacağını söylediğimde, "Tamam, olur" dedi.

Ama, benim bir teklifim daha vardı:

"Açıklamanızda kapıyı tamamen kapatmasanız, 'mevcut koşullarda yokum' diyerek kapıyı aralık bıraksanız daha iyi olmaz mı? Yarının ne getireceği bilinmez."

Bu önerimi de onayladı. Böyle bir açıklama yapacağından Özel Kalem Müdürü Koray Ertaş ve benim dışımda Köşk'te kimsenin haberi yoktu.

En kritik açıklama

Kütahya'da Valilik'te gerekli basın düzenlemesi yapıldı. Basının ilgisi çok büyüktü. İlk soru doğal olarak, Cumhurbaşkanı'nın siyasi geleceğiyle ilgiliydi. O, herkesi şaşırtan ve hiç öngörülmeyen açıklamasını yaptı:

"Ben devletin bütün kademelerinde devletimize hizmet ettim ve büyük bir şerefle bu görevleri yerine getirdim. Bundan daha büyük bir gurur söz konusu olamaz. Bugünkü şartlar çerçevesinde benim gelecekle ilgili bir siyaset planımın olmadığını burada paylaşmak isterim."

Orada, Kütahya milletvekilleri de vardı. Kimse kulaklarına inanamıyordu. Gazeteciler de afallamış ve doğru anlayıp anlamadıklarım test etmek için ardı ardına soru soruyorlardı. O hep aynı cevabı veriyordu:

"Mevcut şartlarda siyaset planım yok."

Böyle bir çıkışı kimse beklemiyordu. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Mustafa İsen bile hayret dolu bakışlarla kulağıma eğilip, "Ahmet Bey, beyefendinin bu açıklamayı yapacağından sizin haberiniz var mıydı?" diye soracaktı.

Ardından gazetecilerin telefon bombardımanı başladı. Kimi şaşkın, kimi üzgün bu açıklamanın ne anlama geldiğini soruyordu. Ben de hepsine, açıklamanın "mevcut şartlar" kısmına dikkatlerini çekiyordum.

"Dönersem kendi koşullarımla dönerim"

Kütahya'dan akşam İstanbul'a döndüğümüzde, Cumhurbaşkanı'nın beni Tarabya Köşkü'ne çağırdığı haber verildi. Yanına gittiğimde yüzü gülüyordu. Kendisini çok rahatlamış ve keyifli buldum:

"Ahmet, bu açıklamadan sonra gönlüm çok rahat şimdi. Koltuk meraklısı, koltuğa yapıştı, kalkmıyor diyenleri boşa çıkardım. Kenara çekilip beklemeyi de düşünmüyorum. İnşallah, başarılı

Gül, Kütahya dönüşü yaptığı açıklamadan sonra çok rahatlamıştı.

olurlar ve bana ihtiyaçları olmaz. Olursa, o zaman kendi koşullarımla dönerim."

O sırada içeri Hayrünnisa Hanım girdi. Onun da Gül'ün bu şekilde bir hamle yapacağından haberi yoktu. Basından öğrenmişti. Onun da yüzü gülüyordu:

"Abdullah Bey bombayı patlattın. Çok da iyi oldu."

Sohbet devam ederken büyük oğlu Ahmet geldi. O gün yaşadığı bir hikâyeyi anlatmaya başladı:

"Baba, bugün bir taksiye bindim. Taksi şoförü çok konuşkan biriydi. Seni çok sevdiğini söyledi. Öve öve bitiremedi."

"Sen ne yaptın? Benim oğlum olduğunu söyledin mi?"

"Hayır, söylemedim."

"İnanamıyorum. Niye söylemedin oğlum? Benden utanıyor musun?"

Ahmet'in bu tür hikâyeleri çoktu. Abdullah Gül dışişleri bakanıyken, onu tanımayan ve babasının ne iş yaptığını soranlara, "Dışişleri Bakanlığı'nda çalışıyor" cevabını veriyordu. Sadece Ahmet değil, Mehmet ve Kübra da göz önünde olmaktan, gösterişten hiç hoşlanmıyordu.

Cumhurbaşkanı'mn Kütahya açıklaması kelimenin tam anlamıyla bomba etkisi yapmış ve ortalığı karıştırmıştı.

Haber, siyaset sahnesini dalgalandırmıştı. Bu, bütün senaryo ve denklemleri değiştirecek bir gelişmeydi. Bazılarında memnuniyet, bazılarında telaş, üzüntü ve kaygı vardı.

"Gitme" çağrıları

O günden itibaren, Çankaya Köşkü'nün trafiğinde inanılmaz bir artış oldu. İş dünyasından, sivil toplum kuruluşlarından, AK Partili hatta muhalefet milletvekillerinden randevu talebi yağmaya başladı.

O günlerde benim misafirlerimde bile bir patlama yaşandı. Gelen herkes aynı şeyleri söylüyordu:

"Bu ne demek oluyor? Sayın Cumhurbaşkanı böyle çekip gidemez. Kendisini düşünmese bile ülkeyi düşünmek zorunda. Türkiye'nin ona ihtiyacı var."

Köşk'ün önünde adeta bir kuyruk oluşmuştu. Abdullah Gül'ün üzerinde bu kararından döndürmek için müthiş bir baskı kurulmuştu. Bazıları gitmemesi için adeta yalvarıyordu.

O günlerde aramızda şöyle bir konuşma geçti:

"Efendim, size çağrıların dozu giderek artıyor. Buna kayıtsız olmadığınızı göstermek açısından, cumhurbaşkanlığına aday olmadığınızı ilan edip, 'partinin başına geçmem için üzerimde yoğun baskı var, bunu değerlendireceğim' gibi bir açıklama yapsanız nasıl olur?"

Onun kararlılığında hiçbir esneme yoktu:

"Ben gözüm kapalı girmem bu işe. Kervan yolda düzülür diye hareket etmem."

Gül'ü ikna etmek için AK Parti'den ziyarete gelen bakan ve milletvekili sayısı çok fazlaydı. Ama ortada bir sorun vardı. Yanına gelip, "Ne olur, partinin başına geçin" diyenler, birkaç istisna dışında parti içinde, TBMM'de Abdullah Gül'ün adını dahi telaffuz etmekten çekiniyorlardı. O ortamlarda, "Erdoğan'dan sonra yerine Gül geçsin" demek gerçekten cesaret istiyordu. Ayrıca, ikili oynayanlar, yani Köşk'te başka, aşağıda başka konuşanlar da vardı. Ve bunlar Gül'ün kulağına da geliyordu.

Bu da, Gül'de bir güvensizlik duygusunun oluşmasına neden oluyordu. Zaten niyeti yoktu, üstüne bir de bu yarı yolda bırakılma ihtimali ekleniyor ve bu fikirden iyice uzaklaşıyordu.

29 Haziran'da Cumhurbaşkanı İstanbul'daydı ve Gazi Koşusu'na katılacaktı. Akşam da Tarabya Köşkü'nde Başbakan Erdoğan ile görüşecekti. Beni çağırdı ve "Ahmet, bugün cumhurbaşkanlığına aday olmayacağımı açıklayacağım. Sen basınla ilgili düzenlemeyi yap" dedi.

AK Parti, cumhurbaşkanı adayını 1 Temmuz'da açıklayacaktı. Aslında adayın kim olduğu belliydi. Ancak, bazı çevrelerde son

anda bir sürpriz olabilir beklentisi vardı. Gül, adayın açıklanmasını beklemek istemedi ve Başbakan Erdoğan ile bir araya gelmeden önce Gazi Koşusu esnasında basına açıklamasını yaptı:

"Aday olmayacağım. Görev sürem 28 Ağustos'ta sona eriyor."

"O konu" hiç konuşulmadı

Akşam Erdoğan Tarabya Köşkü'ne geldi. Basının ilgisi çok büyüktü. Köşk'ün önünde bir gazeteci ordusu toplanmıştı. Kamuoyu da bu görüşmeyi çok önemsiyor ve önemli bir karar çıkmasını bekliyordu.

İkisi baş başa 40 dakika süren bir görüşme yaptı. Erdoğan, rahatlamış ve memnun bir yüz ifadesiyle oradan ayrılırken, biz merakla Cumhurbaşkanı'nın yanına gittik.

Gül'ün AK Parti'nin başına geçmesi konuşulmuş muydu acaba?

Cumhurbaşkanı fazla bir renk vermedi. Sorularımıza cevap vermek istemediği her halinden belliydi. Ancak, biz bu konunun ikisi arasında hiç gündeme gelmediğini anladık tabii. İnanılır gibi değildi.

Beklendiği gibi, 1 Temmuz'da Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığına adaylığı açıklandı. Erdoğan'ın adaylığı vesilesiyle yaptığı uzun konuşmadaki bir cümlenin Abdullah Gül'ü fazlasıyla üzdüğünü gördük. Erdoğan şunu söylüyordu:

40 dakika görüştüler ama nedense "o konu"ya hiç girmediler.

"10 Ağustos'ta, Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesi, bir tarihin, vesayetler tarihinin bu ülkede kapatılmasıdır."

Yok sayıldı, kırıldı, üzüldü

Bu ağır bir sözdü. Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı olduğu Çankaya'nın hâlâ vesayet altında olduğu anlamını taşıyordu. Bundan daha önemlisi, kitabın giriş bölümünde ayrıntılı bir şekilde anlattığım gibi, vesayet 2007 yılında, pek çok insanın korktuğu ve başka arayışlara yöneldiği bir dönemde Abdullah Gül'ün kararlı ve sağlam duruşu sayesinde bitmemiş miydi? Gül, 28 Ağustos'ta Erdoğan'a vesayetten arınmış bir cumhurbaşkanlığı devretmeyecek miydi? Bu, Gül'e karşı yapılmış bir haksızlık değil miydi?

Gül'ü kıran ve üzen, geçmişte her şeyi göze alarak verdiği mücadelenin Erdoğan tarafından yok sayılması ve AK Parti'den kimsenin çıkıp iki çift söz söylememesiydi. AK Parti'de hemen hemen herkes sanki büyülenmiş gibiydi. Haksızlıkları, yanlışlıkları dile getirmek "dava"ya fayda mı sağlıyordu acaba?

Kendisi bunu hiç dile getirmedi ama ben duramadım. Cumhurbaşkanı'nı ziyarete gelen Enerji Bakanı Taner Yıldız'a Özel Kalem'de sohbet ederken şunları söyledim:

"Taner Bey, 2007 yılında yaşananları en iyi siz biliyorsunuz. Vesayet o dönemde bitmemiş miydi? Köşk hâlâ vesayet altında mı?"

"Karşınıza çıkmazdım"

CHP ve MHP'nin çatı adayı Ekmeleddin İhsanoğlu Abdullah Gül'e bir nezaket ziyaretinde bulunmak üzere 3 Temmuz'da Tarabya Köşkü'ne geldi. Çok eskiye dayanan bir tanışıklıkları vardı. İslam Konferansı Teşkilatı'nın iki dönem Genel Sekreterliği'ni yapmasında en büyük çabayı Abdullah Gül harcamış, İKÖ üyesi ülkelerin liderleriyle ya yüz yüze ya da telefonla tek tek konuşmuştu. Ve bunu en iyi bilen de kendisiydi. İhsanoğlu görüşmede bunun hakkını teslim eden sözler söyledi:

"Cumhurbaşkanlığına siz neden aday olmadınız? Siz aday olsaydınız ben adaylık teklifini kabul etmez, sizin karşınıza kesinlikle çıkmazdım."

10 Ağustos'ta beklendiği gibi Recep Tayyip Erdoğan Türkiye'nin 12. Cumhurbaşkanı seçildi. Kendisini ilk kutlayanlardan biri Gül oldu.

O gün Köşk'e gelenlerin sayısında müthiş bir artış oldu. Herkeste bir telaş ve kaygı vardı. AK Parti olağanüstü kongresinin 27 Ağustos'ta, yani Cumhurbaşkanı Gül'ün görev süresinin dolmasından bir gün önce yapılması ve AK Parti'ye yeni genel başkanın seçilmesi söz konusuydu. Bu Gül'ün otomatik olarak devre dışı bırakılması anlamına geliyordu.

Bu karar, 11 Ağustos'ta Erdoğan'ın başkanlığında toplanacak Merkez Karar ve Yürütme Kurulu MKYK'da alınacaktı. Parti'den gelen herkes çok şaşkındı:

"Bu kadarını da beklemiyorduk doğrusu."

Gül'ün üzerinde baskılar artmıştı:

"MKYK'da kararı etkilemek için bir çıkış yapmalısınız. Bir işaret vermelisiniz."

Cumhurbaşkanı bunu yapmakta çok isteksizdi. Ancak, hiç sesini çıkarmaması halinde ileride suçlamalara hedef olabilirdi. Kendisine "Niyetinizi hiç belli etmediniz, bütün bunlar bu yüzden oldu" eleştirileri yöneltilebilirdi.

MKYK'nın toplandığı saatlerde, cumhurbaşkanlığını izleyen muhabirleri Köşk'e davet ettik. Haberlerini hemen geçebilsinler diye cep telefonlarını kapıda bıraktırmadık. Çünkü zaman çok önemliydi.

Gül, muhabirlerle bir araya geldiği anda kendisine o malum soru soruldu:

"Görev süreniz bitince ne yapacaksınız?"

Cumhurbaşkanı'nın mesajı açıktı:

"Cumhurbaşkanlığım bittiğinde şüphesiz ki partime döneceğim. Kurucusu olduğum partime dönmem benim için çok doğal bir şeydir."

Bütün televizyonlar haberi son dakika olarak vermeye başladı. Bir yandan da bazı milletvekilleri Gül'ün bu açıklamasını MKYK'nın bazı üyelerine mesaj olarak iletmeye başladılar.

Erdoğan susturdu

MKYK toplantısı sürerken gelen bu mesaj üzerine, Sadullah Ergin söz alarak Gül'ün açıklaması hakkında bilgi verdi ve bu gelişmeyi dikkate alarak, olağanüstü kongreyi ileri bir tarihe ertelemenin daha doğru olacağını söyledi. Ancak, söz alanların sayısının giderek arttığını gören Erdoğan müdahale ederek konuyu kapattı. Olağanüstü kongre öngörüldüğü gibi 27 Ağustos'ta toplanacak ve genel başkanını seçecekti.

Hüseyin Çelik, toplantı devam ederken dışarı çıkıp basma bu kararı duyuracak ve "oybirliği" vurgusu yapacaktı.

Bu gelişme üzerine Cumhurbaşkanı Gül'ün makamına çıktık. O son derece rahattı:

"Artık kimse bana partiye döneceğine dair bir işaret vermedin, sessiz kaldın diyemez. Ben üzerime düşeni yaptım."

Gül, Danıştay törenini terk mi etti?

O dönemde Cumhurbaşkanı'nı zor duruma düşüren bir gelişme oldu.

10 Mayıs 2014'te, Danıştay'ın 146. Kuruluş yıldönümü töreni vardı. Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu hepsi oradaydı.

Kürsüde, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu konuşuyordu. Feyzioğlu'nun konuşmasının uzamasına sinirlenen Başbakan Erdoğan ayağa kalkarak tepki gösterdi. Cumhurbaşkanı'nın onu yatıştırma çabaları sonuç vermedi. Sonunda hep birlikte salondan çıkıldı.

Kameraların önünde yaşanan ve televizyonlardan canlı yayınlanan bu olay sonrasında, Cumhurbaşkanı Gül de, Başbakan'la birlikte salonu terk etti diye eleştirilere uğradı.

Köşk'e döndüğünde Gül'e bu eleştirileri aktardım ve "Efendim tam olarak ne oldu?" diye sordum. Şunları söyledi:

"Feyzioğlu'nun konuşması bitti, o yüzden kalktım. Bitmemiş olsaydı kalkmazdım. Sadece ben değil, Kemal Bey dahil herkes ayağa kalktı. Herkes beraber çıktı."

"Sen Suriye'nin Dışişleri Bakanı mısın?"

Cumhurbaşkanı Gül, hükümetin genelde dış politikasını, özellikle de Suriye ve Mısır politikalarını doğru bulmuyordu. Başbakan Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun, sanki Türkiye'den çok Mısır ve Suriye'nin Başbakanı ve Dışişleri Bakanı gibi davranarak çok ileri gittiğini, bunun Türkiye'nin menfaatlerine de aykırı olduğunu, kantarın topuzunun kaçtığını düşünüyordu.

Bunu Davutoğlu'nun yüzüne de birkaç kez söylemişti. Özellikle Mısır ile bağların bütünüyle kopmasından rahatsızdı:

"Bu şekilde Mısır üzerinde de hiçbir etkinliğimiz kalmadı. Arada bir ilişki olsaydı içeridekilere, Mısır halkına daha fazla faydamız dokunurdu. Şimdi hiçbir faydamız olmuyor" diyordu.

Türkiye için Doğu Akdeniz'in kontrolü açısından da Mısır ile ilişkilerin bir şekilde devam etmesinin son derece önemli olduğuna inanıyordu.

3 Haziran 2014 tarihinde, Mısır'da darbe gerçekleştiren Abdel Fattah el-Sisi, cumhurbaşkanı seçilmişti. Gül, Sisi'ye bir mesaj göndermek istedi. Ama bu bir tebrik olmayacaktı. Gül, Mısır ile bir diyalog kanalı açmak istiyordu.

Cumhurbaşkanı'nın isteği Dışişleri Bakanlığı'na iletildi. Bakan Davutoğlu'nun bilgisi ve onayıyla Köşk'e gelen aşağıdaki metin Ankara'daki Mısır Maslahatgüzarı aracılığıyla Kahire'ye gönderildi. Mesaj aynen şöyleydi:

> Ekselansları Abdel Fattah el-Sisi
> Mısır Arap Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı
>
> Sayın Cumhurbaşkanı,
>
> Mısır Arap Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olarak göreve başlamanız dolayısıyla dost ve kardeş Mısır halkının barış, istikrar ve esenliği yönünde en iyi dileklerimi iletiyorum.
>
> Bu vesileyle, Türk ve Mısır halkları arasında geçmişi yüzyıllara dayanan köklü ilişkilerin her zaman devam edeceği konusunda kuşku duymadığımı vurgulamak isterim.
>
> Abdullah Gül
> Türkiye Cumhurbaşkanı

Kahire'ye gönderilen bu mesaj bazı çevreler tarafından hemen istismar edildi. Her şeyden önce, bir kutlama mesajı olarak yansıtıldı. Mesajda görüldüğü gibi kesinlikle kutlama ifadesi yoktu. İçerik, Mısır halkı ve ilişkilerimize dair iyi dileklerden ibaretti. Bu, diplomatik ilişkilerde, en alt düzeyde başvurulan bir yöntem anlamına geliyordu. Hiçbir iletişim olmaması, diplomatik ilişkilerin tamamen koptuğu durumlar için geçerliydi. Oysa, Mısır ile ilişkilerde böyle bir durum söz konusu değildi. Maslahatgüzarlar görevlerinin başındaydı.

Bu mesaja tepki gösterildi, ancak, hükümet, Sisi'nin göreve başlama törenine, Kahire'deki Türk maslahatgüzarını göndermişti. Bundan hiç kimse söz etmiyordu.

Ayrıca, Mısır'a karşı Türkiye ile benzer bir tavır içinde bulunan tek Ortadoğu ülkesi olan Katar bile bu tutumunu terk etmişti. Katar Emiri, Sisi'yi hem telefonla arayarak tebrik etmiş, hem mesaj göndermiş, hem de darbeden sonra geri çektiği büyükelçisini törene katılsın diye Kahire'ye yollamıştı.

Hal böyleyken, 24 Haziran'da Başbakan Erdoğan, Ankara'da AB büyükelçileriyle bir araya geldiği toplantıda, Gül'ün bu mesajına gönderme yapıyordu:

"Darbeyle gelen cumhurbaşkanına tebrikler gitmiş. Böyle bir tebrikin bizce bir anlamı yoktur. Çünkü, biz darbe yönetimini tebrik edemeyiz. Bunu çok açık ve net söylemek zorundayım."

Ayrışma gizlenemez noktada

Başbakan Erdoğan ile Cumhurbaşkanı Gül arasında çok önceden başlayan ayrışma artık iyice belirgin hale gelmişti. Bu ayrışma saklanamaz ve üstü örtülemez bir hal almıştı. Sadece dış politika değil, düşünce ve basın özgürlüğü, hukukun üstünlüğü gibi alanlarda da farklı noktada duruyorlardı.

Buna son dönemde bir de Anayasa Mahkemesi eklenmişti.

Twitter yasağını ve HSYK yasasında Adalet Bakanı'na verilen yetkileri düzenleyen hükümlerin büyük çoğunluğunu iptal eden Anayasa Mahkemesi, Başbakan Erdoğan'ın şimşeklerini üzerine çekmişti.

Mahkeme, Twitter yasağını kaldırma gerekçesini şöyle açıklamıştı:

"Twitter'a erişimin tamamen engellenmesinin kanuni dayanağı bulunmadığı ve bu sosyal paylaşım sitesine erişimin kanuni dayanağı olmaksızın ve sınırları belirsiz bir yasaklama kararı ile engellenmesinin demokratik toplumların en temel değerlerinden biri olan ifade özgürlüğüne ağır bir müdahale olduğu açıktır."

Erdoğan'ın Anayasa Mahkemesi'nin bu kararına verdiği tepki ağırdı:

"Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu bu karara uymak zorundayız. Ama, bu karara saygı duymuyorum."

Keza, Erdoğan Anayasa Mahkemesi'ne HSYK yasasıyla ilgili kararından dolayı da kızgındı:

"Anayasa Mahkemesi, milletin çıkarlarını savunacağı yerde, uluslararası şirketlerin ticari hukukunu savunuyor. Herkes konumunu bilecek, sınırlarını bilecek. Yüzlerce dosya beklerken bunu acele acele karara bağlamak haksızlıktır. HSYK yasasıyla ilgili böyle bir karar alınmıştır."

Cumhurbaşkanı Gül, Anayasa Mahkemesi'nin bu şekilde hedef haline getirilmesinden çok rahatsızdı. Zira, 17 üyeden 11'ini kendisi atamıştı ve mahkemenin evrensel hukuka göre karar aldığına inanıyordu.

4 Nisan'da Kuveyt'te gazetecilerin bu konuya ilişkin sorularına,

"Anayasa Mahkemesi ile gurur duyuyorum" şeklinde cevap verecek, bununla da yetinmeyerek, daha ileri bir tarihte *Hürriyet*'ten Taha Akyol ile görüşmesinde, "O hâkimleri ben atadım" diyerek sahip çıkacaktı:

> Anayasa Mahkemesi'nin mevcut 17 üyesinden 11'ini ben atadım. Atamaları yaparken, her şeyden önce görevlerinin gerektirdiği liyakatı dikkate aldım. Bir hâkimin elbette siyasi görüşü olabilir. Fakat görev başında dikkat edeceği tek şey evrensel hukuk olmalı. Atama yapmadan önce araştırma yapıyorum, vasıfları, kariyerleri nedir? Atamaya karar verdiğimde çağırıp kendisiyle konuşuyorum. Hepsine şunu söyledim: Sadece evrensel hukuka ve vicdanınıza göre hareket edin. Başka hiçbir etki altında kalmayın.

Anayasa Mahkemesi'ne atadığı isimlerden biri de Emin Kuz'du. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Yardımcılığı görevini sürdürürken yaklaşık 6 yıl boyunca birlikte çalıştık. Gerçekten son derece dürüst, olaylara ideolojik gözle asla bakmayan, demokrat ve insan haklarına özünde saygılı, çok iyi bir hukukçuydu.

Cumhurbaşkanı kendisini Anayasa Mahkemesi'ne atamak istediğinde affını istedi ve emekliliğe hazırlandığını söyledi. Hepimiz çok şaşırdık. Böyle bir görevi kim istemezdi ki? Ama Gül, "Hayır. Bu yaşta emekli olamazsın. Daha yapacak çok işin var" diyerek atamasını yaptı.

Atamasını yaptıktan sonra bana, "Anayasa Mahkemesi bir hukukçu daha görsün" dedi.

Ağabey kim ola ki?

Ve Gül ile Erdoğan arasında temel konularda ortaya çıkan farklı duruş kamuoyunun gözü önünde oluyordu.

Yavuz Donat'ın *Sabah* gazetesindeki köşesinde iki yıl önce yazdığı bir yazıyı hatırladım. Donat, Gül ile Erdoğan arasında bir gerilim olduğuna dair haberleri yorumlarken şunları yazmıştı:

> Gül ile Erdoğan arasında ipler gerilir mi? AK Parti kültüründe iç çatışma pek olmaz. Yani orada kendi iç sisteminde ağabeyler, büyükler bir şekilde onların arasını bulur.

Cumhurbaşkanı Gül'e bu yazıyı gösterdiğimde yüzünde bir tebessüm belirmişti:

"AK Parti'deki ağabeyler, büyükler kim acaba? Partide bizden büyük kaldı mı ki? Artık ağabey de biziz, büyük de biziz."

Planlı saldırıdan haberdardı

Cumhurbaşkanı Gül çağırdı. Sıkıntılı bir hali vardı: "Ahmet, bu aralar biraz geride dur. Kendini fazla gösterme" dedi. Ben hemen anladım tabii. Demek bir haber almıştı.

Haklı olduğu kısa sürede anlaşıldı. Sanki bir yerden düğmeye basılmış gibi aynı anda dört bir koldan saldırıya geçildi. Ak trollerden, bazı internet sitelerinden ve gazete köşelerinden bana yönelik hakaret, iftira, yalan, tehdit, gözdağı yağmaya başladı: Satılmış, ayyaş, paralelci başı, hain, fitneci başı, düşman, gözümüz üstünde, nefesimiz ensende... Bunu kendilerine dindar diyenler yapıyordu. Yani birileri için dinin yasakladığı, karşı olduğu, günah saydığı her yol mubahtı.

Peşinden bir gazetede, "Bir Yeni Türkiye düşmanı olarak Ahmet Sever" başlıklı bir yazı yayımlandı. Okuyunca, "Ben meğer neymişim de farkında değilmişim" dedim. Medyada ne büyük operasyonlara imza atmışım. Fehmi Koru'yu bile *Habertürk*'e ben aldırmışım. Medyada bu kadar gücüm olsaydı, görevden ayrıldıktan sonra kendim işsiz kalmazdım herhalde, deyip geçeyim.

Bunların ciddiye alınacak yanı yok. Ama ciddiye alınması gereken başka bir yönü var.

Bunlar kim? Nasıl ve nereden ortaya çıktılar ya da çıkarıldılar? AK Parti'nin kuruluşunda ve sonraki yıllarda böyle bir dil, üslup ve yöntemi kullanan bu tür insanlar yoktu. Sonradan ortaya döküldüler. Arkalarına aldıkları güçle sağa sola saldırmaya, sindirmeye, korku yaymaya başladılar. Bu ülkede böyleleri sanırım daha önce hiç görülmedi. Ayrıca AK Parti içinde de bunlardan rahatsız çok insan bulunduğunu ben iyi biliyorum.

Bir sen eksiktin!

12 Ağustos'ta odamda çalışırken arkadaşlar önüme bir televizyon programından deşifre edilmiş bir metin koydular: "Yine saldırı mı var?" dedim. Bu kez Mehmet Barlas'tı. İçimden "Bir sen eksiktin!" demek geçti. NTV'de katıldığı programda insanı gerçekten hayrete düşürecek sözler sarf ediyordu:

"Abdullah Gül Çankaya'ya çıktıktan sonra bir çevre sorunu oluştu. Gül'ün Çankaya'daki çevresinde AK Parti ile hücre uyum-

suzluğu gösteren insanlar oldu. Ve Çankaya kaynaklı hoşnutsuzluk olayları hep bu üçüncü şahıslardan kaynaklandı. Bir basın sözcüsünün basma açıkladığı görüşler Abdullah Gül'ün görüşleriymiş gibi, yani çok büyük ayrılık varmış gibi... Abdullah Gül'ün Çankaya'daki çevresi AK Partili değil. Bunun bilinmesi lazım."

Barlas açıkça beni suçluyordu. Ancak sözlerinin devamında asıl hedefin Cumhurbaşkanı Gül olduğu ortaya çıkıyordu:

> Eğer Abdullah Gül, gerçekten Türk demokrasisine hizmet etmek istiyorsa, AK Parti'ye dönmekten ziyade, CHP'ye genel başkan olmayı denemeli. Çünkü, onların ihtiyacı var buna, AK Parti'nin başarıya ihtiyacı yok.

Şimdi bu cümlelerin neresini tutsanız elinizde kalır. Her şeyden önce "sipariş" olduğu o kadar belli ki. Bir yerlerden "Sen de yürü" denmiş. Yüzlerce gazeteci işinden olurken, bir gazete ile bir televizyonun başköşesine kurulmanın elbette bir bedeli var. Bu bedeli ödediği sürece oralarda kalabilir. Etrafına bir bakarsa, bedel ödememeyi tercih edip işsiz kalan gazetecilerin ne kadar çok olduğunu görecektir.

Abdullah Gül'e CHP Genel Başkanlığı'nı önermek kendisinden başka kimseyi güldürmeyen bir şaka gibi. Saygısızlığını ve gücünü nereden aldığı belli bir cüretkârlığın tipik bir örneği. Üzerinde durmak bile fuzuli. "Siparişi" verenler bile kendisine "Sen de çok ileri gittin. Biz senden o kadar da ileri gitmeni istememiştik" demişlerdir herhalde.

Benimle ilgili söylediklerine gelince, ben Abdullah Gül Köşk'e çıktığında değil, başbakanlığından itibaren yanındaydım. Gül'ün başbakanlık ve dışişleri bakanlığı döneminde çevre sorunu oluşmadı da, cumhurbaşkanı olunca mı bu "hücre uyuşmazlığı" ortaya çıktı?

Üstelik, cumhurbaşkanlığı gibi tarafsız ve partiler üstü bir kurumda çalışmak için illa da partili mi olmak gerekiyor? Dürüst ve gerçekten donanımlı bir sosyal demokrat olan AB başdanışmanı Zeynep Damla Gürel ve benim dışımda Cumhurbaşkanı'nın yanındaki herkes zaten aynı mahalleden insanlardı.

Ayrıca, 12 yıl boyunca ben Abdullah Gül'ün bilgisi, onayı ve talimatı olmadan basma tek kelime açıklama yapmadım. Bunu bir tek örneği yoktur. Kendi görüşlerimi Cumhurbaşkanı'nın görüşleriymiş gibi yansıtma yoluna asla gitmedim.

Asıl sorun bende değil, AK Parti ve hükümete yakın *Sabah* gaze-

Gül'ün onayı olmadan 12 yıl boyunca basına tek kelime etmedim.

tesinde parti sözcüsü gibi yazı yazan, AK Partili olmadığı halde AK Parti sözcülüğü yapan kendisindeydi. Hem de gazeteci kimliğiyle.

Ama niyet ve amaç farklı olunca, kime, neyi anlatacaksınız ki? Aslında değmez de. Herkes kimin ne olduğunu, kimin her devrin adamı olduğunu o kadar iyi biliyor ki.

Olanlardan hem Abdullah Gül hem de Hayrünnisa Hanım çok üzgün ve kırgındı. Hayrünnisa Hanım beni telefonla arayarak, "Ahmet Bey, size yapılanlara çok üzülüyorum. Nasıl saldırıyorlar böyle. Takılmayın bunlara" diye teselli etti.

Abdullah Gül ise, "Aslında hedef benim. Ama bana doğrudan saldıramadıkları için seni hedef alıyorlar" dedi.

Saldırılardan sadece ben değil, Koruma Başkanı Osman Çangal, Kurumsal İletişim Başkanı Kemal İlter ve Basın merkezi müdürü Süleyman Kurt da nasibini alıyordu.

Abdullah Gül ve Hayrünnisa Hanım'ın içindeki birikim 19 Ocak'ta Çankaya Köşkü'ndeki veda resepsiyonunda patlayacaktı.

Resepsiyona basının ilgisi çok büyüktü. Cumhurbaşkanı Gül'ün bu belki de Köşk'te basınla son buluşması olacaktı. Görüşme öncesi bana, "Bize yapılan saygısızlıklarla ilgili bir soru sordur" dedi.

"Ben herkesten daha çok AK Partiliyim"

Demek sonunda suskunluğunu bozup konuşmaya karar vermişti. Görüşme sırasında o soru kendisine soruldu. Cevabı sitem doluydu:

Bir taraftan benim cumhurbaşkanı olma sürecinde "Aman bu adam cumhurbaşkanı olmasın" diyenlerin şimdi bana parti kurdurması, başka cephelere çekmesi, onu gördüm. Bir tarafta da, bizim cenahtan yapılan epeyce saygısızlıklar da gördüm bu son süreç içinde.

Çevremde herkes nihayetinde görevini yapıyordu. Profesyonelce işlerini yaptılar. Bazı şeyler atfettiler aslı astarı olmadığı halde.

Bizim cenaha yeni giren veya geçmişi çok iyi bilmeyenler bu konuda ancak günlük konuşurlar. Onlara da söyleyeceğim, demin söylediğim kadarını söyleyeyim, yani saygısızlıklarını hatırlatmış olayım ve o kadarla geçeyim.

Aynı görüşmede, Ahmet Davutoğlu'nun AK Parti Genel Başkanı ve başbakan olacağının işaretini de verdi. Bunu bir not düşerek yaptı:

"Onu siyasete ve devlet hayatına kazandıran benim."

Tabii ardından o soru da soruldu:

"Partime döneceğim demiştiniz. Ne zaman AK Parti'ye üye olacaksınız?"

Verdiği cevap anlam yüklüydü:

"Osmanlı Şehzadesi Ertuğrul Bey ile New York'taki bir görüşmemizde, Türk pasaportu almak için neden başvurmadığını sormuştum. Bana, 'Türk pasaportu almak için Türk olduğumu söylemem gerekiyor. Ben hepinizden daha Türküm' demişti."

Gül bu anekdotla, "Ben herkesten daha çok AK Partiliyim" mesajını vermişti.

Köşk'te intifada!

Ama gündeme asıl damgasını vuran Hayrünnisa Hanım oldu. Tepkisini önce bazı gazetecilerin elini sıkmayarak gösterdi. Daha sonra Murat Yetkin, Nursuna Memecan ve benim yanımda içinde ne varsa ortaya döktü:

"Bizi çok üzdüler. Bizi hiçbir şey görmüyor, bilmiyor, farkında değiliz mi sanıyorlar? Her şeyin farkındayız. Abdullah Bey kibarlığından bir şey söylemiyor. Kendisine çok yanlışlıklar, saygısızlıklar yapıldı. Bazı günler ben okuyup üzülmeyeyim diye gazeteleri önümden alıyordu. Ben girip hakkında yazılanları okumayayım diye interneti kapattığı zaman oldu."

Hayrünnisa Hanım konuştukça kızgınlığı daha da artıyordu:

"Bir turnusol döneminden geçiyoruz. Herkesin ne olduğu ortaya çıkıyor. Neler yapıldığını gördük. Neler söylendiğini gör-

dük. Bizi en çok üzen de özellikle bizim camiadan, dindar Müslüman camiadan yapılan saldırılar oldu. Bizi kaç yıldır tanıyorsunuz? Çizgimizde bir değişiklik oldu mu? Hayır. Bir de etrafımızdakilerin geçirdiği değişime bakın. Neler yazılıyor, söyleniyor, insan inanamıyor. Ben her şeyi biliyorum. Şimdi ben de susuyorum. Ama daha fazla susmayacağım. Asıl intifadayı ben başlatacağım."

Hayrünnisa Hanım'ın Murat Yetkin'in yanında yaptığı bu konuşmadan Cumhurbaşkanı Gül'ün haberi yoktu. Kulağına eğilip durumdan haberdar ettiğimde merakla, "Neler söyledi?" diye sordu.

Bunu hiç onaylamamıştı. Bunu kendisine söylediğinde Hayrünnisa Hanım'ın cevabı şu oldu:

"Sana söylemiştim Abdullah Bey. Sen konuşmazsan ben konuşacağım demiştim."

Aslında bu çıkış herkeste bir rahatlamaya yol açmıştı. Yoksa, herkes kırgınlık ve kızgınlığını içinde taşıyarak Köşk'ten ayrılacaktı.

Bu arada zaman daralıyor ve sona yaklaşılıyordu. 28 Ağustos'ta devir teslim töreni vardı. Kitabın daha önceki bölümünde yazdığım gibi, Cumhurbaşkanı törenlerin hiçbir aksama olmadan, parlak bir biçimde yapılmasını çok önemsiyor ve hep bu yönde talimatlar veriyordu.

Çankaya Köşkü'nde Hayrünnisa Gül'ün gazeteci Murat Yetkin'e içini döktüğü veda resepsiyonundan bir fotoğraf.

Vefa kongresinde vefasızlık

27 Ağustos'ta AK Parti olağanüstü kongresi toplandı ve Ahmet Davutoğlu oybirliğiyle genel başkan seçildi.

Davutoğlu bir saati aşan konuşmasında, "Bu bir veda değil, vefa kongresi" dedi, ancak, Erdoğan'a övgüler düzerken kendisini başbakan olduğu dönemde başdanışmanı yapan, Büyükelçi unvanı verdiren, siyasete sokan, dışişleri bakanı olmasında etkin rol oynayan Cumhurbaşkanı Gül'ün adını bir kez bile anmadı.

AK Parti'nin belde ve köy temsilcilerine kadar selamlamadık kimseyi bırakmadı, ama partinin kurucusu olarak her kademede, başbakan, dışişleri bakanı ve nihayetinde cumhurbaşkanı olarak hizmet etmiş ve her aşamada kilit rol oynamış Abdullah Gül'ü selamlamaktan imtina etti.

Siyaset böyle bir şey miydi acaba? Vefa kongresinde vefasızlık mıydı siyaset?

Cumhurbaşkanı bu konuyla ilgili tek kelime etmedi. Ancak, Davutoğlu'nun konuşmasını okuduğunda yüzünde acı bir tebessüm belirdi. Yüz ifadesi her şeyi anlatıyordu. Susarak da çok şey anlatılabildiğini, belki de konuşmaktan daha etkili olunabildiğini gördüm ben Abdullah Gül'de.

Benim de artık hazırlanmam gerekiyordu. Köşk içinde lojmanda oturuyorduk. Hemen kiralık bir ev aramaya başladık. Personelden, "Acele etmeyin. Kanunen iki ay oturma hakkınız var" dediler. Ben ise devir teslim gününden önce taşınmak ve Köşk'le bağlarımı koparmak istiyordum. Öyle de yaptım. 26 Ağustos'ta bir ev bulup taşındık. Emekliliğimi istedim ve üstüme zimmetli ne varsa iade ettim.

Milliyet'ten arkadaşım T24 internet sitesinin kurucusu ve sahibi Doğan Akın aradı:

"Ahmet, ayrılıyormuşsun, öyle bir duyum aldım. Doğru mu?"

"Evet Doğan doğru. Biliyorsun Abdullah Gül ile gelmiştim. Şimdi o gidiyor, ben de gidiyorum."

Törenden bir gün önce, çalışma arkadaşlarımla vedalaşıp Köşk'ten ayrıldım.

Devir teslim törenini taşındığım evde televizyondan takip ettim.

Abdullah Gül'ün, "Sayın Cumhurbaşkanı, Değerli Hanımefendi, 7 yıl boyunca üstlenmiş olduğum Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanlığı görevini bugün Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a devretmekten büyük bir şeref duyuyorum. Tıpkı

11 yıl önce başbakanlık görevini devrettiğim gibi..." diye başlayan konuşmasını izledim.

O kadar alışmıştım ki, yıllarca hep yanında olmaya. Onu böyle uzaktan takip etmek bana tuhaf geldi.

Tören bitmeden Konut'a geçtim. Abdullah Gül'ü beklemeye başladım. Biraz sonra bütün yakın çalışma arkadaşları da oradaydı. Özel eşyaları zaten daha önce taşınmıştı. Duygusal, bazılarının kendisini tutamayıp ağladığı bir vedalaşmadan sonra Abdullah Gül ve Hayrünnisa Hanım'ı Konut'tan İstanbul'a uğurladık.

Gül, 11. Cumhurbaşkanı olarak tarihte yerini alırken, 12 yıl aralıksız süren birlikteliğimiz de o gün orada son buldu.

Türkiye'nin tarihinde bir devir artık kapanmıştı. Ve eminim tarih bu dönemi ileride tarafsız bir gözle olduğu gibi yazacak.

Ben de bu kitabı yazarak, çorbada bir nebze tuzum olsun istedim. Umarım ve dilerim öyle olur.

Sonsöz

Bu kitabı yazmak en başta da belirttiğim gibi benim için hiç kolay olmadı. Epeyce zorlandığımı itiraf etmeliyim.

Kitabın içeriği bütünüyle benim bire bir tanık olduğum olay veya değişik kanallardan edindiğim bilgi ve belgelerden oluştu. Aslında benim arzum, Abdullah Gül'ün de özellikle cumhurbaşkanlığının son yıllarına ilişkin duygu ve düşüncelerini benimle açıkça paylaşmasıydı.

Anlatsaydı, kim bilir daha neler neler ortaya çıkardı.

Ancak maalesef bunu gerçekleştiremedim.

Abdullah Gül'e bu kitabı yazma fikrimi açtığım andan itibaren, kendisi buna mesafeli durdu. Daha da ötesi, açıkça söylemese de tedirgin olduğunu gözlemledim. Bunun nedenini, kendisi dillendirmese de ben hemen anladım.

Çünkü ben 12 yıl yanı başında görev yapmış olsam da "Aynı mahallenin insanı" değildim. Kendi mahallesinde, "Ahmet Sever'e kitap yazdırttı" denilmesini ve bunun istismar edilmesini, kendisine karşı bir saldırı vesilesi olmasını istemiyordu.

Bu bağlamda, geçmişte yaşadığı somut bir örnek de vardı. Benim 2012 yılında Ruşen Çakır'a verdiğim mülakattan sonra benzer bir durumla karşılaşmıştı.

Keza, 12 yıl boyunca AK Parti içinden benimle birlikte çalıştığından dolayı çok tepki gördü. Kendisi bana bunu hiçbir zaman hissettirmedi bile. Ancak Gül'e, defalarca "Neden 'bizden' biriyle çalışmıyorsunuz? O 'bizden' biri değil" denildiğini o kadar çok duydum ki.

Ama o, bu tepki ve eleştirileri duymazdan gelerek ve kulaklarını tıkayarak benimle görev süresinin bitimine kadar çalışmaya devam etti.

O mahallede öyle insanlar var da, bu mahallede yok mu? Elbette var. Abdullah Gül'ün danışmanlığını yapmaya başladığım andan itibaren ben de bu "taraf"tan pek çok tepkiye hedef oldum:

"Senin 'orada' ne işin var? Sen 'onlarla' nasıl çalışırsın?"

12 yıl boyunca girdiğim her ortamda karşıma çıkan bazı dar ve sığ görüşlülerle tartışmaktan gerçekten yorgun düştüm. Çoğu selamı sabahı kesti benimle. Ben de onları yok saydım.

Şimdi düşünüyorum da, ikimiz de bir bedel ödeyerek beraber çalıştık yıllarca. Pişman mıyım? Asla değilim. Tam aksine çok mutlu oldum onun yanında tarihe tanıklık etmiş olmaktan.

Abdullah Gül'ün de pişman olmadığını düşünüyorum. Öyle olsaydı 12 yıl benimle birlikte kesinlikle çalışmazdı zaten. "Ahmet, kusura bakma" derdi, biterdi. Bu kadar basitti.

Sorunun temelinde şu var:

Türkiye mahallelere bölünmüş ve birbirlerine, "biz" ve "onlar" diye nefretle bakıyor.

Avrupa'daki ırkçı ve yabancı düşmanları orada yaşayan Türklere nasıl bakıyorsa, Türkiye'de bazı Türkler de birbirlerine benzer duygular besliyor. Akıl alır gibi değil. Biz birbirimize bu kadar öfkeli, tepkili, acımasız, anlayışsız ve hoşgörüsüz olursak, Avrupa'daki yabancı düşmanlarına söyleyecek hangi sözümüz olabilir ki?

İstanbul eski Baro Başkanı Turgut Kazan bir gün Beyoğlu'nda bir lokantada yemek yerken, beni gördü ve yanıma geldi. Hiç beklemediğim samimi ve dostane bir tespitte bulundu:

"Ahmet, farkında mısın? Senin mahallen yok. Sen hiçbir mahalleye ait değilsin."

Düşündüm. Gerçekten haklıydı.

Buna sevinmeli miydim, üzülmeli mi? Bilemedim. Sonunda, "sakin" olmayan mahalleli olmaktansa, mahallesi olmayan "sakin" olmayı yeğlediğime kanaat getirdim.

Zaten bu kitabı okuyup bitirdiğinizde sanıyorum beni siz de bir mahalleye oturtamamışsınızdır.

Ama benim durumumda olanların sayısının hiç de az olmadığını düşünüyorum.

Aslında, mahallesizler de bir mahalle oluşturmuyor mu? Ne dersiniz?

Ekler

27 Nisan Muhtırası-27 Nisan 2007

Türkiye Cumhuriyeti devletinin, başta laiklik olmak üzere temel değerlerini aşındırmak için bitmez tükenmez bir çaba içinde olan bir kısım çevrelerin, bu gayretlerini son dönemde artırdıkları müşahede edilmektedir. Uygun ortamlarda ilgili makamların, sürekli dikkatine sunulmakta olan bu faaliyetler, temel değerlerin sorgulanarak yeniden tanımlanması isteklerinden, devletimizin bağımsızlığı ile ulusumuzun birlik ve beraberliğinin simgesi olan milli bayramlarımıza alternatif kutlamalar tertip etmeye kadar değişen geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu faaliyetlere girişenler, halkımızın kutsal dini duygularını istismar etmekten çekinmemekte, devlete açık bir meydan okumaya dönüşen bu çabaları, din kisvesi arkasına saklayarak, asıl amaçlarını gizlemeye çalışmaktadırlar. Özellikle ve küçük çocukların bu tür faaliyetlerde ön plana çıkarılması, ülkemizin birlik ve beraberliğine karşı yürütülen yıkıcı ve bölücü eylemlerle şaşırtıcı bir benzerlik taşımaktadır.

Bu bağlamda, Ankara'da 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları ile aynı günde Kur'an okuma yarışması tertiplenmiş, ancak duyarlı medya ve kamuoyu baskıları sonucu bu faaliyet iptal edilmiştir. 22 Nisan 2007 tarihinde Şanlıurfa'da, Mardin, Gaziantep ve Diyarbakır illerinden gelen bazı grupların da katılımı ile o saatte yataklarında olması gereken ve yaşları ile uygun olmayan çağ dışı kıyafetler giydirilen küçük kız çocuklarından oluşan bir koroya ilahiler okutulmuş, bu sırada Atatürk resimleri ve Türk bayraklarının indirilmesine teşebbüs edilerek, geceyi tertipleyenlerin gerçek amaç ve niyetleri açıkça ortaya konulmuştur. Ayrıca, Ankara'nın Altındağ ilçesinde "Kutlu Doğum Şöleni" için ilçede bulunan tüm okul müdürlerine katılım emri

verildiği, Denizli'de İl Müftülüğü ile bir siyasi partinin ortaklaşa düzenlediği etkinlikte ilköğretim okulu öğrencilerinin başları kapalı olarak ilahiler söylediği, Denizli'nin Tavas ilçesine bağlı Nikter beldesinde dört cami bulunmasına rağmen, Atatürk ilköğretim okulunda kadınlara yönelik vaaz ve dini söyleşi yapıldığı yolunda haberler de kaygıyla izlenmiştir. Okullarda kutlanacak etkinlikler, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili yönergelerinde belirtilmiştir. Ancak, bu kutlamaların yönerge dışı talimatlarla yerine getirildiği tespit edilen ve Genelkurmay Başkanlığınca yetkili kurumların bilgilendirilmesine rağmen, herhangi bir önleyici tedbir alınmadığı gözlenmiştir. Anılan faaliyetlerin önemli bir kısmının, bu tür olaylara müdahale etmesi ve engel olması gereken mülki makamların müsaadesi ile ve bilgisi dahilinde yapılmış olması, meseleyi daha da vahim hale getirmektedir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Cumhuriyet karşıtı olan ve devletimizin temel niteliklerini aşındırmaktan başka amaç taşımayan bu irticai anlayış, son günlerdeki bazı gelişmeler ve söylemlerden cesaret almakta ve faaliyetlerinin kapsamını genişletmektedir. Bölgemizdeki gelişmeler, din ile oynamanın ve inancın siyasi bir söyleme ve amaca alet edilmesinin yol açabileceği felaketlerin ibret alınması gereken örnekleriyle doludur. Kutsal bir inancın üzerine yüklenmeye çalışılan siyasi bir söylem veya ideolojinin inancı ortadan kaldırarak, başka bir şeye dönüştüğü, ülkemizde ve ülke dışında görülebilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin çağdaş bir demokrasi olarak, huzur ve istikrar içinde yaşamasının tek şartının, devletin Anayasasında belirtilmiş olan temel niteliklere sahip çıkmaktan geçtiği şüphesizdir. Bu tür davranış ve uygulamaların, Sayın Genelkurmay Başkanı'nın 12 Nisan 2007'de yaptığı basın toplantısında ifade ettiği "Cumhuriyet rejimine sözde değil özde bağlı olmak ve bunu davranışlarına yansıtmak ilkesi" ile tamamen çeliştiği ve Anayasanın temel nitelikleri ile hükümlerini ihlal ettiği açık bir gerçektir.

Son günlerde, Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde öne çıkan sorun, laikliğin tartışması konusuna odaklanmış durumdadır. Bu durum, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından endişe ile izlenmektedir. Unutulmamalıdır ki, TSK bu tartışmada taraftır ve laikliğin kesin savunucusudur. Ayrıca, TSK yapılmakta olan tartışmaların ve olumsuz yöndeki yorumların kesin olarak karşısındadır. Gerektiğinde tavrını ve davranışlarını açık ve net şekilde ortaya koyacaktır. Bundan kimsenin şüphesi olmaması gerekir.

Özetle, Cumhuriyet'in kurucusu Ulu Önder Atatürk'ün, "Ne

mutlu Türk'üm diyene" anlayışına karşı çıkan herkes, Türkiye Cumhuriyeti'nin düşmanıdır ve öyle kalacaktır.

TSK, bu nitelikleri korumak için kendisine kanunlarla verilmiş olan açık görevleri eksiksiz yerine getirme konusundaki sarsılmaz kararlılığını muhafaza etmektedir. Laikliğe olan bağlılığı ve inancı kesindir.

Hükümetin, 27 Nisan Muhtırası'na cevabı-
28 Nisan 2007

Bu açıklama, hükümete karşı bir tutum olarak algılanmıştır. Kuşkusuz, demokratik bir düzende bunun düşünülmesi dahi yadırgatıcıdır. Öncelikle söylemek isteriz ki: Başbakanlığa bağlı bir kurum olan Genelkurmay Başkanlığı'nın, herhangi bir konuda hükümete karşı bir ifade kullanması, demokratik bir hukuk devletinde düşünülemez bile. Genelkurmay Başkanlığı, hükümetin emrinde, görevleri Anayasa ve yasalarla tayin edilmiş bir kurumdur. Anayasamıza göre, Genelkurmay Başkanlığı görev ve yetkilerinden dolayı Başbakan'a karşı sorumludur. Bu metnin yayınlanmasındaki zamanlama manidardır. Öncelikle, Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde, böyle bir metnin hem de gece yarısı ortaya çıkması son derece dikkat çekicidir. Bu hassas dönemde, Anayasa Mahkemesi ekseninde tartışmalar sürerken, yüce yargıyı etkilemeye dönük bir girişim olarak algılanmaktadır. Herkes şunu açıkça bilmelidir ki, Hükümetimiz devletimizin Anayasa'nın 1, 2 ve 3. Maddelerindeki temel ve vazgeçilmez ortak değerleri, ülkemizin birlik ve bütünlüğü, milletimizin saygınlığı, Türkiye'nin demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olma niteliği konusunda herkesten daha fazla taraftır ve hassastır. Türkiye'nin birlik ve bütünlüğü ve Türk milletinin esenliği bu değerlerin korunmasıyla mümkündür. Cumhuriyetimizin temel niteliklerine, Anayasa ve yasalara aykırı gerçek ve tüzel kişiler tarafından zaman zaman ortaya konulan hiçbir tutum ve davranış tasvip edilemez, tasvip etmek de mümkün değildir. Bu durumda zaten başta Cumhuriyet savcıları olmak üzere, soruşturma makamları hiç kimseden izin almadan gerekli soruşturmaları yapma yetkisine sahiptirler. Ayrıca, Hükümetimizin ve bağlı birimlerin, gerek haberin basm yoluyla duyurulan, gerekse çeşitli ortamlarda dile getirilen

devletimizin temel nitelikleriyle çelişen uygulamalar konusunda duyarsız kalması söz konusu olamaz. Bu nedenle ilgili metinde Genelkurmay Başkanlığı'nın Hükümetle ilişkileri bakımından son derece yanlış ifadelerin yer alması üzücü olmuştur. Devletimizin tüm temel kurumlarının bu konularda daha özenli ve dikkatli olması gerektiği, Türkiye'nin güçlenme, modernleşme ve demokratik standartlarını yükseltme sürecinin tamamlanması bakımından zorunludur. Aksi halde, devletimizin güçlenmesine, ülkemizin huzur ve refahına telafi edilmez zararlar vermiş olacaktır. Devletimizin temel değerlerinin korunması konusunda birinci görev hükümetindir. Hükümetimiz bu konuda tavizsiz bir şekilde taraf olduğu için, Hükümete bağlı tüm kurumların da bu doğrultuda taraf olmaları zaten eşyanın tabiatı gereğidir. Türkiye'nin her sorunu hukuk kuralları ve demokrasi içinde çözecektir. Aksi bir düşünce ve tutum asla kabul edilemez. Herkese ve her kuruma düşen görev bu sürecin işlemesini kolaylaştırmaktır. Bunun dışındaki arayışların, ülkeye ve milletimize ne kadar zarar verdiği geçmişte acı biçimde tecrübe edilmiştir. Hükümetimiz, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Cumhuriyetimizi daha da güçlendirmek ve demokrasimizi zedeletmemek konusunda tam bir kararlılık içindedir. Cumhuriyetimiz ve demokrasimiz hepimiz için geri döndürülemez bir kazanımdır. Bugün, devletimizin temel niteliklerini korumak konusunda hepimiz el ve gönül birliği içinde geleceğe doğru nasıl yürümeliyiz, onun mücadelesini vermeliyiz.

Enerjimizi, iç tartışmalarla tüketmek yerine, ülkemizi küresel rekabete daha güçlü hale getirmeye ve milletimizin refah ve mutluluğunu artırmaya sarf etmeliyiz. Bu bağlamda, bazı iyi niyetli olmayanların Hükümetimizle Türk Silahlı Kuvvetleri'ni karşı karşıya getirme çabalarını da boşa çıkarmalıyız. Türkiye'nin uluslararası toplumda itibarını zedeleyen, çağdaş dünyadaki konumuna zarar veren, Türk ekonomisinin istikrarını tehdit eden, demokrasiye aykırı ve Türk milletinin vicdanında yara açan davranışlardan tüm sorumluluk sahiplerinin kaçınması gerekir. Güven ve istikrarı zedeleyenler, ülkemizin ve milletimizin âli menfaatleri bakımından doğuracağı olumsuz sonuçların sorumluluğunu da bilmelidirler.

Başbakan Abdullah Gül'ün Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'e yazdığı mektup, Mart 2003

Sayın Cumhurbaşkanı,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin ve Türkiye halkının, Irak'a her zaman köklü dostluk, kardeşlik, akrabalık ve iyi komşuluk hisleriyle bağlı kalmış olduğunu biliyorsunuz.

Türkiye'nin Irak halkından ve Irak'ın birlik ve bütünlüğünden yana bu tutumunu en zor koşullarda dahi ve gerek ikili düzeyde gerek çok taraflı uluslararası forumlarda sürdürmeye içten gayret sarf etmiş olduğunu takdir edersiniz.

Bu gayretler bazen olumlu sonuçlar vermişse de, realiteler karşısında bunların sonuçsuz kaldığı da olmuştur ve olmaktadır.

Irak ile ilgili benzer duygu ve tutumların birçok bölge halkı tarafından da benimsendiğine inanıyorum.

Bu çerçevede bazı önemli hususları Ekselanslarının bilgisine sunma ihtiyacını kuvvetle hissediyorum. Bunu dostluğun bir gereği ve bir görev sayıyorum.

Irak'ta, emsali görülmemiş çapta kitlesel bir askeri çatışma ve yıkım ihtimali son derece ciddi biçimde yakınlaşmış bulunmaktadır. Bu husus bütün dünya tarafından müşahede edilmektedir.

Bu durum, halkımızda ve bölgemizde haklı ancak çaresiz bir üzüntü ve endişe yaratmaktadır.

Böyle bir askeri çatışmanın sonuca varacağı ve Irak halkının ve bölgemizin bugününü, geleceğini en olumsuz biçimde etkileyeceğinden ne yazık ki kimse kuşku duymamaktadır.

Bölge tarihine ve tarih bilincine sık sık atıfta bulunan bir devlet adamı olarak, kadim ve yakın geçmişte, ortak coğrafyamızın diğer tarafların yarattığı yıkımlardan, ne kadar derin ve kalıcı biçimde etkilenmiş olduğunu biliyorsunuz.

Bugün de karşı karşıya bulunulan vahim durumun önüne geçmek için başta Irak olmak üzere bütün tarafların yükümlülüklerini ve sorumluluklarını yerine getirmesi elzemdir.

Nitekim, Irak Hükümeti'nin 1441 sayılı Güvenlik Konseyi Kararının uygulanmasında Birleşmiş Milletler ile sürdürdüğü işbirliği uluslararası toplum tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır.

Bu işbirliğinin kesintisiz, aksamadan ve en şeffaf biçimde sürdürülerek sonuçlanması Irak'ın dostlarının dileğidir.

Bu noktada UNMOVIC Başkanı Hans Blix ve IAEA Direktörü Baradai'nin 18 - 20 Ocak'ta Irak'a yapacakları ziyaretten tamamen ikna olmuş olarak dönmeleri hayati bir önem taşımaktadır. Adı geçenlerin, Irak'ın 1441 sayılı karar çerçevesinde yaptığı beyanların yeterliliği bakımından hiçbir tereddütlerinin kalmamış olmasının sağlanması elzemdir.

Böyle bir sonuç, Irak halkı ve dostları için gurur kaynağı olacaktır. Yeni bir ufuk yaratacaktır. Aksine bir durumun ise en acı sonuçlara yol açması kaçınılmaz görülmektedir.

Bu faaliyetlerin aşama kat etmesi, Irak'm diğer alanlardaki çabalarına da anlam kazandıracaktır. Örneğin, Irak'ın bazı komşuları ile olan sorunların çözümü için esasen atmakta olduğu adımlar daha da değer kazanacaktır. Irak Hükümetinin Irak halkının uyumu ve huzuru için esasen tasarladığını duyduğumuz iyileştirmeler için ortam daha uygun olacaktır. Irak'm uluslararası toplumdaki itibarlı ve güvenli yerini tekrar alması için başta komşuları olmak üzere hepimizin katkısıyla yeni imkânlar ortaya çıkacaktır.

Yukarıdaki hususlarda görüşleriniz olur ise bunları öğrenmekten memnuniyet duyacağım.

Bölgeyi şiddet ve yıkımdan sakınmak ve barışçı bir çözüm aramak amacıyla bölge ülkeleri ile yapmakta olduğum bir dizi istişare henüz sonuçlanmamıştır. Görüşleriniz yapmakta olduğum istişarelerin sonuçlarının değerlendirilmesine katkı teşkil edecektir.

Politik alan giderek daralmaktadır. Zaman ön şartlar koşmak, kısa vadeli taktikler uygulamak ve retorik yapmak zamanı olmaktan artık kesinlikle çıkmıştır. Cesaret, açıklık ve ılımlılık mesajı veren jestlerin karşılık bulması için ise, süre kısa da olsa şartlar uygundur.

Yukarıdaki görüş ve duygularımın içtenliğine ve açıklığına inanmanızı rica eder, Irak halkına ve şahsınıza selamet ederim.

Saygı ve selamlarımla.

Abdullah Gül

Ahmet Sever'in *Vatan* gazetesinden Ruşen Çakır'a verdiği röportajın tam metni-29 Temmuz 2012

Abdullah Gül'ün 2007 seçimlerinden sonra cumhurbaşkanı seçilmesinde ilginç bir süreç yaşandı. Neler oldu o dönemde?

Gergin ve sancılı bir süreçti. Çok ciddi bir kulis faaliyeti yürütüldü. Abdullah Gül, Cumhurbaşkanı olmaması, tekrar aday olmaması için çok yoğun baskılara maruz kaldı. İnanamayacağınız bazı isimler gelip, "Adaylıktan vazgeçin yoksa bu işin sonu kötüye varacak" dediler.

27 Nisan muhtırasının devamı anlamında mı?

Tabii, "Cumhurbaşkanı olursanız gerilim doruğa çıkar, darbe olur" uyarıları yapıldı. Ama o bu uyarıların hiçbirine kulak asmadı, kararlı bir duruş sergiledi. Hatta, "Ben bu işe başımı koydum, buradan dönmem" dedi. Aslında kendisi Cumhurbaşkanlığını istemiyordu. Ama istemek zorunda kaldı. Aday gösterildi, ardından 27 Nisan bildirisi ve genel seçimler... Büyün bunlardan sonra geri adım da atamazdı zaten. Aradan geçen beş yıldan sonra, o kişiler ne düşünüyor bilmiyorum ama, ne darbe oldu, ne gerilim tırmandı. Tam aksine, beş yıl boyunca, Cumhurbaşkanı nerede bir gerilim varsa, o gerilimi düşürmek için yoğun çaba harcadı. Herhalde o dönemde bu kulis faaliyetini yürütenler bu performansa bakıp biraz utanmışlardır.

Ama özellikle ilk dönemlerde bazı krizler yaşanmadı, değil. Örneğin, Hayrünnisa Gül'ün elini sıkmayan komutanlar, kırmızı halı sorunu vb...

Mutlaka bazı gerilimler oldu. Ama Sayın Cumhurbaşkanı ilk başından itibaren gerilim tırmandırıcı bir pozisyona girmedi. So-

runları zamana yaydı, uzlaşı ve ikna yolları aradı ve zaman içinde bu sorunlar kendiliğinden çözüldü. Bütün dünyanın kırmızı halılarında yürüyen Hayrünnisa Hanım kendi ülkesinde kırmızı halıda yürüyemiyordu. Bu, sonuçta eşyanın tabiatına aykırı bir durumdu. Bugün yürüyor.

Tabii bu süreçte Ergenekon, Balyoz gibi soruşturmalar üzerinden askeri vesayetin sonlandırılması da etkili oldu. Önce emekli, sonra muvazzaf subayların gözaltına alınıp tutuklanmalarının yol açtığı krizler nasıl aşıldı?

Bu süreçlerin zorlu olmasından daha doğal bir şey olamaz. Yılların getirdiği kemikleşmiş bir yapı ve bir rol dağılımı söz konusuydu. Bunların bir anda sorunsuz bir şekilde değişmesi beklenemez tabii. Mutlaka zorlu bir süreç oldu ama süreçte Sayın Cumhurbaşkanı'nın duruşu çok sağlamdı.

Biraz açar mısınız?

Ülkenin sivilleşmesi, herkesin kendi rolüne dönmesi, herkesin kendi işini yapması, kendi alanının dışına çıkmaması konusunda hakikaten kararlı davrandı. Burada bir parantez açayım: Eğer bazılarının istediği gibi Abdullah Gül'ün yerine daha düşük profilli biri Cumhurbaşkanı olsaydı bu süreç bu kadar başarılı olmazdı. Türkiye bugünkü Türkiye olmazdı, olamazdı. Her şeyi kendisi çıkıp açıklayamıyor, ben de bazı şeyleri açıklamaya mezun değilim, ama şu kadarını söyleyebilirim: Eğer Abdullah Gül o sancılı sürecin sonunda Cumhurbaşkanı olmasaydı bütün bu gelişmeler, ilerlemeler o kadar kolay gerçekleşemezdi.

Ama bu konularda Türkiye'de çok ciddi tartışma ve eleştiriler var...

Sonuçta Sayın Cumhurbaşkanı icranın başı değil. Yetkileri ve alanı belli. Bu çerçevede elinden geleni yapmak için çaba gösterdi.

Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesine yönelik anayasa değişikliğini desteklemiş miydi?

Tabii ki destekledi. 367 krizi ve muhtıra üzerine "O zaman halk seçsin" noktasına varmıştı zaten.

Kendi görev süresinin uzun süre belirsiz kalmasından rahatsız olduğu anlaşılıyordu ama bağlayıcı şeyler söylemedi.

Rahatsız olmaması düşünülebilir mi? Yurtdışında sürekli ola-

rak Türkiye'nin öngörülebilir bir ülke olduğunu savunan bir Cumhurbaşkanı'nın kendi görev süresindeki belirsizliği izah etmesi tabü ki mümkün değildi. Zaten bu belirsizliğin bir an önce ortadan kaldırılması gerektiğini söyleyerek bu durumdan rahatsız olduğunu da belirtmiş oldu. Ama bu belirsizliğin son ana kadar sürmüş olması Sayın Cumhurbaşkanı'm üzdü.

Sonuçta Anayasa Mahkemesi kararıyla iki seçeneğin ortasında bir noktaya geldik, yani süre 7 yıl ama bir kez daha aday olabilecek. Gül bu seçeneklerden hangisini istiyordu?

Kendi tercihini hiç telaffuz etmedi. Hep şunu düşündü: "Ben ne olursa uyarım ve bu sürede de görevimi en iyi şekilde yerine getirmek için çaba harcarım." Yaklaşımı hep bundan ibaret oldu.

Yeniden aday olma hakkı var ama gelinen noktada öyle bir hava var ki sanki aday olmayacak. Hatta bazı uluslararası kuruluşların başına geçeceği yolunda spekülasyonlar da yapılıyor...

Uluslararası bir görev, bir yakıştırmadan ibarettir. Hiçbir zaman böyle bir talebi olmadı, aklından bile geçmedi. Bu kadar açık söyleyebilirim. Bunların hepsi yakıştırmadan ibarettir. Tabii herkes ilerde ne yapacağını merak ediyor: Yeniden aday olacak mı, yoksa ne yapacak? Bu konularla ilgili hiç konuşmuyor, susmayı tercih ediyor. Sadece şunu söylüyor: "Zamanı gelince bakarız."

Ama zaman giderek daralıyor...

Demek ki daha zamanın gelmediğini düşünüyor.

Peki siz ne düşünüyorsunuz?

Bu süreçte Sayın Cumhurbaşkanı'nı çok rahatsız eden gelişmeler oldu. Kendisi dışarıya yansıtmadı ama yeniden aday olmasını engellemeye yönelik bir yasak konulması kendisini üzdü ve kırdı. Öyle ki Anayasa Mahkemesi bu yasağın anayasaya aykırı olduğu yolunda bir karar almasına rağmen, bazı kişiler buna bile karşı çıkıp mahkemenin kararını anayasaya aykırı ilan edebildiler. Cumhurbaşkanı, Sayın Başbakan ile bir çatışma, çekişme görüntüsü vermemeye özen gösterdi, hâlâ gösteriyor. Ama aynı özeni partinin bazı önemli isimlerinin göstermemesi ve uluorta konuşmaları gerçekten hoş olmadı. Bu benim kişisel görüşüm: Anayasa Mahkemesi bu kararı vermiş, pekâlâ aday da olabilir, neden olmasın? Sonuçta karar kendisinin, belki bana kızacak bunu bu şekilde ifa-

de ettim diye ama şimdiden "oldu bitti, artık kenara çekilecek" havasının yayılması çok büyük haksızlık. Partinin kuruluşunda kilit rol oynamış, başbakanlık, sonra dışişleri bakanlığı ve başbakan yardımcılığı yapmış bir kişi hakkında bu kadar özensiz davranılması burukluk yaratıyor. Burada bir noktaya daha dikkat çekmek istiyorum: Bazı anketler yayınlanıyor. Örneğin bir gazetede "Kim Cumhurbaşkanı olmalı?" diye bir anket yayınlandı; herkese oy çıkmış ama Abdullah Gül'e tek oy bile çıkmamış. Bu nasıl bir şeydir, anlamak mümkün değil. Bana çok manidar geliyor. Bir başka gazetede Mart ayındaki bir ankette Sayın Cumhurbaşkanı birinci sırada çıkıyor, üç ay sonra tekrar bir anket yapıyorlar, her şey tepetaklak oluyor, aşağı iniyor. Üç ayda ne oldu da bu dengeler böyle altüst oldu? Şu kadarını söyleyeyim: Bunlar hiç şık şeyler değil.

Partiler üstü bir konumdan tekrar parti siyasetine dönmesi mümkün mü? Başbakan'ın Köşk'e çıkacağı, Gül'ün de başbakanlığı üstleneceği yolunda çok iddia var...

Daha önce de söylediğim gibi bu konuda hiçbir yorum yapmıyor, hiçbir işaret vermiyor, çok ketum. Dışarıya karşı yapması zaten beklenemez ama içerde, bizlerle konuşmalarında da bu konulara hiç girmiyor.

Geri kalan iki yıl için bazı plan ve projeleri var mı?

Öncelikle başladığı birçok işi layıkıyla tamamlamak istiyor. Örneğin yurtiçi geziler başlattı ve şu ana kadar 60'tan fazla ile gitti. Kalan sürede onları bitirmek istiyor. Ayrıca önemsediği ve yapmak istediği bazı dış ziyaretler var. Kendisi dış gezilere öteden beri işadamlarını da götürmeye özen göstermiş ve bu sayede Türkiye'nin dış ticaretine ciddi katkılarda bulunmuştur. Diğer yandan Devlet Denetleme Kurulu'nu (DDK) Türkiye'nin bazı temel sorunlu konularında aktif hale getirdi, bazı raporlar çok ses getirdi, etkili oldu; bunu sürdürmek istiyor. Sonuç olarak bu görevi iyi şekilde bitirmek istiyor.

Bu beş yılın önde gelen hayal kırıklıklarından biri Kürt sorununda yaşandı galiba. İran gezisinde "Güzel şeyler olacak" diye Kürt açılımının ilk işaretini Cumhurbaşkanı Gül vermişti, daha sonra da buna hep sahip çıktı ama açılım bir noktada tıkandı...

Türkiye'de bazı kilit sorunlar var. Bunların başında Kürt sorunu geliyor, ayrıca Ermeni sorunu da var. Bu iki konuda da Sayın

Cumhurbaşkanı çok ciddi açılımlar geliştirdi. Ermeni sorununun çözüm yolunda bir kilometre taşı olarak nitelendirilen bir Erivan ziyareti var. Onun peşinden bir dizi diplomatik faaliyet yürütüldü. Keza Kürt sorununun çözümü için konjonktürün uygun olduğunu, Türkiye'nin bu sorunu çözebileceğini, çözeceğini söyledi ama iki açılım çabasmm da arkası gelmedi. İki alanda da tıkanma yaşanmış olması Sayın Cumhurbaşkanı'm gerçekten çok üzdü.

Peki yapamıyor mu, yapılamıyor mu? Nerde tıkanıyor?

Bu noktada benim söyleyebileceğim fazla şey yok. Konumum itibariyle daha fazlasını söyleyemiyorum. Ama bu iki sürecin de arkasının gelmemesi büyük şanssızlık oldu.

Bu arada bölgede çok kritik gelişmeler yaşanıyor...

Kendisi gelişmeleri çok yakından izliyor; Sayın Başbakan ile ilgili mercilerle görüşlerini paylaşıyor. Yurtdışıyla bazı telefon görüşmeleri gerçekleştiriyor. Ancak sonuç olarak icranın başı olmadığı için alanı belli, onun dışına çıkıp bir şeyler yapması da beklenemez tabii ki.

Bazıları Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasındaki uyumdan hareketle Köşk'ün bir tür noter gibi çalıştığını ileri sürüyor. Böyle yorumlar kendisini rahatsız ediyor mu?

Ediyor tabii ki çünkü doğru değil bu. Geri gönderdiği kritik yasalar da oldu. CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu da geçenlerde yaptığı açıklamada bunu teslim etti, onun herkesin cumhurbaşkanı olmak için çalıştığını dile getirdi. Zaten geçen beş yılı noterlik olarak tanımlamak büyük haksızlık olur. Çünkü bu sürede Çankaya'nın kapısı, hiçbir ayrım gözetmeksizin herkese açıktı ve sorunu olan herkes Çankaya'nın kapısını çaldı. Böyle bir umut ve beklenti olmasa niye her kesimden, her görüşten insanlar Çankaya'nın kapısını çalsın?

Hükümetle bariz bir kriz yaşanmaması böyle bir algıyı yaratmış olabilir...

İlla bir kriz yaşanması mı gerekiyor. Şöyle de bir durum var: Birçok yasa tasarısını daha Meclis aşamasında inceletip kendisine ters gelen yönleri önceden iletiyor ve Meclis de eğer uygun görürse onun uyarılarını dikkate alıyor ve düzeltiyor. Kamuoyu bunu bilmediği için her gelen yasanın onaylandığını düşünüyor olabilir. Böyle çok örnek var.

Kamuoyunun bildiği rektör atamaları konusu var. Gül de birkaç kez bu durumdan şikâyet etti ama sonuçta en çok oyu almayan adayı rektör olarak atadı.

Maalesef siyasette bile görülmeyen bazı ayak oyunlarına, entrikalara bazı bilim insanları başvuruyor. Birbirlerinin kuyusunu kazmaları, iftira kampanyaları düzenlemeleri tüyler ürpertici. Cumhurbaşkanı da bunların hepsinin farkında olduğu için olabildiğince bunlara bulaşmamış kimseleri atamaya çalışıyor. Bu durumu da açıkça ifade edemediği için, sadece alınan oylara bakanlar açısından yanlış bir algı ortaya çıkıyor.

Cumhurbaşkanı Gül'ün 1 Ekim 2013'te TBMM'de yaptığı açılış konuşması

Gezi Parkı'nda çevre duyarlılığı ve şehir estetiği kaygılarını sergileyen gençlerin barışçı eylemlerini demokratik gelişkinliğimizin bir tezahürü olarak gördüm. Uzun yıllar yargısız infazlarla, işkenceyle ve vahim insan hakları ihlalleriyle anılmış olan ülkemizin bu kez, gelişmiş demokrasilerdekilere benzer kaygı ve taleplerle gündeme gelmesinden çekinilecek bir husus yoktu.

Bu nedenle gerek ben, gerek Hükümet yetkilileri, iyi niyetli mesajların alındığını eylemlerin hemen ardından ifade ettik.

Ne var ki, bazı aşırı gruplar, şiddet kullanarak ve vandalizm sergileyerek barışçı gösterileri istismar etme teşebbüsünde bulunmuşlardır. İyi niyetle başlayan bu eylemler zamanla kamu düzenini bozan yanlış bir niteliğe bürünmüştür.

Bu eylem ve olaylarda hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, acılı ailelerine başsağlığı dilerim.

Bu süreç içerisinde zaman zaman şahit olduğumuz başta aşırı güç kullanımı olmak üzere tüm hukuk ihlalleri araştırılmakta, yargı süreçleri devam etmektedir.

Millet olarak bu olaylardan gerekli dersleri çıkartmalı, yapılacak ayrıntılı sosyolojik çalışmalarla özellikle genç kuşakların hissiyatını anlamak için duyarlılık göstermeliyiz. Demokrasilerde farklı düşünceler, itirazlar şiddete bulaşmadan, hukuk ve meşruiyet sınırları içinde ifade edilebilir. Böylece yetkililerin ve kamuoyunun dikkati çekilebilir. Ne var ki, yapılacak

bu eylem ve gösterilerin, toplum hayatının genel akışını engellememesi ve diğer vatandaşların hak ve özgürlüklerini zedelememesi gerekir. Şiddet yoluyla demokratik mesaj ve taleplerin dile getirilmesi de bu mesajların alınması da söz konusu olamaz.

Bu olayları artık arkamızda bırakarak, artık ileriye doğru bak-

malı ve bu tecrübeden demokrasimizin katılımcı çoğulcu vasıflarını güçlendirme yolunda yararlanmalıyız. Unutmayalım ki, farklılıklarımız milli kumaşımızın renk ve desenleridir. Esasen bu renk ve desenler bir bütün olarak "milletimizi" oluşturmaktadır. Bu nedenle, tüm kimliklere, inançlara ve hayat tarzlarına saygıyla yaklaşmak ve sorunlarını çözüme kavuşturmak toplumsal barışın vazgeçilmezidir.

Dizin

A

Abbas, Mahmud 155
Abdülahad, Geyt 157
Acet, Ahmet 61
Agos 132, 134
Ağar, Mehmet 24
Ahmedinejad, Mahmud 156
Akdoğan, Miraç 25, 63
Akdoğan, Yalçın 29-31, 127
Akın, Doğan 179
Akın, Hamdi 160, 161
Aksu, Abdülkadir 20, 61, 62
Aktaş, Kemal 120
Akyol, Taha 20, 46, 159, 173
Alan, Engin 120
Ali, Sabahattin 88
Aliyev, İlham 143
Alpaslan, Nadir 105
ANAP 24, 25
Anayasa Mahkemesi 25-27, 80, 118-120, 123, 124, 127, 172, 173, 188, 194
Annan, Kofi 49-53, 158
Arınç, Bülent 34, 44, 138, 139, 141-143
Armağan, Sait 63
Arslan, Sadık 87, 131
Atalay, Beşir 20, 44, 150
Atambayev, Almazbek 116
Atatürk 74, 75, 77-79, 129, 185, 186
Atay, Falih Rıfkı 74
Ateş, Azmi 44
Ayağ, Ali 63
Aydemir, Birol 54
Aydın, Mehmet 44, 66, 67
Ayhan, İbrahim 120

B

Babacan, Ali 20, 41, 54
Bağış, Egemen 44, 66, 114, 124, 128, 147
Bahçeli, Devlet 34, 138, 139, 161, 162
Balbay, Mustafa 119, 120
Balık, Gürcan 115
Banda, Rupiah Bwezani 81
Barlas, Mehmet 174, 175
Baş, Nimet 66
Başbuğ, İlker 75, 90, 116, 120
Batıbay, Daryal 61
Bayar, Celal 79
Baykal, Deniz 24, 30, 91, 121, 122
Bayraktar, Erdoğan 147
Bayramoğlu, Ali 159
BDP 84, 113, 120
Beki, Akif 29, 112
Bendit, Daniel-Cohn 57, 65, 66
Berberoğlu, Enis 111
Bilici, Abdülhamit 159
Bingöl, Yavuz 105
Birand, Mehmet Ali 31, 32, 58, 60

Blix, Hans 191
Boyalı, Cemal 117, 153
Bozkır, Volkan 66
Büyükanıt, Yaşar 19, 21, 23, 71

C
Can, Eyüp 159
Can, Osman 159
Canan, Esat 25
Cemal, Hasan 22, 31, 113, 114
Cheney, Dick 40
Chirac, Jacques 46, 47
CHP 24-26, 30, 35, 48, 56, 58, 80, 91, 119, 121, 123, 124, 129, 136, 158, 161, 168, 170, 175, 196
Cömert, Abdullah 137
Cömert, Yusuf Ziya 31, 114

Ç
Çağlayan, Zafer 147
Çağlayangil, İhsan Sabri 35
Çakır, Ruşen 31, 74, 99, 113, 125,127, 128, 147, 148, 181, 192
Çanakçı, İbrahim 54
Çandar, Cengiz 31, 74, 107
Çangal, Osman 33, 76, 112, 176
Çarıkçı, Ferden 86, 131
Çavuşoğlu, Mevlüt 157
Çelik, Erhan 147, 148
Çelik, Hüseyin 53, 127, 170
Çelik, Ömer 19-21, 44, 46, 66, 143
Çetin, Hikmet 158
Çetin, Ümit 111
Çetinkaya, Levent 157
Çeviköz, Ünal 90
Çiçek, Cemil 20, 21, 24, 45, 61, 62, 64-67
Çongar, Yasemin 22, 23, 31
Çözen, Fatma 111

D
Danielsson, Christian 65
Davutoğlu, Ahmet 44, 66, 67, 132, 143, 170, 171, 177, 179
De Gaulle, Charles 96
Demir, Metehan 112
Demiralp, Oğuz 61, 66
Demirbaş, Abdullah 111
Demirel, Süleyman 25, 76, 79, 123
Denktaş, Rauf 48-52
Denktaş, Serdar 51, 52
DEP 63
Derviş, Kemal 158
Dicle, Hatip 62
Dink, Delal 132
Dink, Hrant 117, 118, 132
Dink, Orhan 132
Diriöz, Hüseyin 158
Doğan, Hasan 28
Doğan, Orhan 62
Doğan, Yalçın 77
Doğan, Yasin 29-31
Donat, Yavuz 159, 173
Dumanlı, Ekrem 100, 101
Dündar, Can 31, 32, 114
Dündar, Uğur 103
DYP 24, 25

E
Ecevit, Bülent 38, 60
Elitaş, Mustafa 127
El-Sisi, Abdel Fattah 171
Elvan, Berkin 141
Elvan, Lütfi 54, 150
Elvan, Sami 141
Eraslan, Mehmet 25
Erbakan, Necmettin 108
Erdem, Vahit 63
Erdemir, Mehmet 63
Erdoğan, Emine 84

Erdoğan, Recep Tayyip 19, 21, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 35, 36, 41, 44-47, 50, 51, 54, 60, 63, 65, 66, 67, 80, 90, 98, 104, 107, 113, 116, 119, 123, 124, 126-131, 133, 135, 136, 138, 139, 141-143, 147, 153, 157, 160-163 166-170, 172, 173, 179
Ergeç, Ruşen 51
Ergezen, Zeki 44
Ergin, Sadullah 102, 123, 169
Ergin, Sedat 114, 117
Ertaş, Koray 126, 164
Ertuğruloğlu, Tahsin 49
Ertürk, Ahmet 54, 86
Ertürk, Ali Ekber 111
Esad, Hafız 39, 155
Evren, Kenan 79, 123

F
Fazilet Partisi 108
Felek, Burhan 88
Feyzioğlu, Metin 170
Fırat, Hande 127
Fidan, Hakan 120, 121, 132, 133
Filori, Jean Christophe 67
Fischer, Joschka 64
Fried, Daniel 23

G
Geçen, Fuat 63
Genç, Kamer 24
Göktaş, Kemalettin 44
Göktürk, Gülay 31
Gönül, Vecdi 31, 45, 55
Gül, Ahmet Hamdi 34
Gül, Hayrünnisa 19, 20, 72, 77, 80-85, 163, 165, 176-178, 180, 192, 193
Gül, Kübra 163, 165
Gül, Macit 163
Gül, Mehmet 139, 163, 165
Güler, Muammer 147
Gündüz, Tufan 105
Güner, Aslan 71-73
Güneşer, İsmail 72
Gürel, Zeynep Damla 86, 105, 150, 175
Gürsel, Cemal 79
Güzel, Hasan Celal 28

H
Haberal, Mehmet 119, 120
Hellwig, Marcus 156
Holzbauer, Wilhelm 79
Holzmeister, Clemens 79
Horata, Osman 105
Hürriyet 28, 77, 111, 112, 173
Hüseyin, Saddam 38-40, 190

I
Irak Savaşı 37, 38
Irmak, Selma 120

İ
İhsanoğlu, Ekmeleddin 157, 168
İleri, Suphi Nuri 75
İlter, Kemal 87, 176
İnönü, İsmet 79
İsen, Mustafa 53, 84, 105, 151, 164

J
Jamanak 90
Jones, Elizabeth 41

K
Kalın, İbrahim 157
Kanadoğlu, Sabih 23
Kandoğan, Ümmet 25

Kapusuz, Salih 24, 45
Karadağ, Erhan 130
Karakuş, Abdullah 111
Karaosmanoğlu, Yakup Kadri 75
Karay, Refik Halit 88
Karslıoğlu, Hüseyin Avni 42, 87
Kavala, Osman 131
Kaya, Ahmet 105-107
Kaya, Gülten 105, 106
Kazan, Turgut 182
Kemal, Yaşar 85, 86
Kılıç, Serdar 104
Kılıçdaroğlu, Kemal 136, 170, 196
Kılınç, Tuncer 37
Kısakürek, Necip Fazıl 107
Koch, Jens 156
Koçunyan, Ara 90
Koptaş, Rober 132, 134
Koru, Fehmi 31, 74, 147, 148, 174
Korutürk, Fahri 35, 79
Kouchner, Bernard 97
Kuneralp, Selim 61
Kurt, Süleyman 176
Kutan, Recai 108
Kuz, Emin 173
Küçükaydın, Ali 63

L
Lagendijk, Joost 65, 66
Le Figaro 90
Le Monde 90
Livaneli, Zülfü 24
Lynch, Merrill 140

M
Medvedev, Dmitri 97
Memecan, Nursuna 177
Menderes, Adnan 19, 20
Meşal, Halid 68, 69
MHP 29, 34, 48, 57, 120, 122, 138, 139, 161, 168
Milliyet 22, 42, 72, 77, 82, 100-102, 111, 113, 114, 179
MİT 26, 40, 53, 54, 88, 120, 121, 132
Mumcu, Erkan 24
Mursi, Muhammed 138
Mustafa Suphi 88
Mutlu, Hüseyin Avni 136
Mübarek, Hüsnü 39
Müftüoğlu, Yusuf 87, 105, 115
Mütevellioğlu, Şevki 61

N
Nalbantyan, Edward 91
Netanyahu, Binyamin 155

O
Obama, Barack 89, 97
Oğhan, Yavuz 105

Ö
Öcalan, Abdullah 113
Önder, Sırrı Süreyya 110, 111
Öz, Zekeriya 102, 103
Özal, Turgut 25, 79, 117
Özbahadır, Necati 71
Özbek, Metin 80, 84
Özel, Necdet 104
Özer, Sultan, 111
Özkök, Ertuğrul 28-30
Özkök, Hilmi 41, 43, 55
Öztrak, Faik 54
Özyer, Hasan 25
Özyurtseven, Tahir 114

P
Pamuk, Orhan 158
Papadopulos, Tasos 50
Peres, Şimon 155
Posta 31, 59, 102

Powell, Colin 41
Putin, Vladimir 46, 47

R
Ramazan, Taha Yasin 40
Refah Partisi 21, 112
Rice, Condoleezza 68
Rutkay, Doğa 109

S
Sadak, Selim 62
Sancak, Ethem 28
Saraç, Fatih 139
Sarıbaş, Süleyman 63
Sarıkaya, Muharrem 159
Sarıkaya, Sadrettin 121
Sarıyıldız, Faysal 120
Sarkisyan, Serj 89, 92, 93
Sarkozy, Nicolas 93, 94, 96-99
Sazak, Derya 114
Schröder, Gerhard 66
Schulz, Martin 65, 66
Sertel, Zekeriya 88
Sevimay, Devrim 72, 82
Seyfi, Osman 63
Sezer, Ahmet Necdet 23, 25-27, 35, 45, 48, 50, 76, 77, 79, 125, 158
Sezgin, Aydın 61
Sezgin, Ayşe 61
Sinirlioğlu, Feridun 133, 134, 157
Soysal, Mümtaz 51
Su, Ruhi 88
Sunay, Cevdet 79
Sungar, Murat 61

Ş
Şener, Nedim 99, 100, 102, 115
Şentürk, Metin 109, 110
Şık, Ahmet 99, 100, 115

T
T24 179
Talat, Mehmet Ali 51, 52, 72
Talat, Oya 72
Tan, Namık 61
Taner, Emre 26
Tanrıverdi, Hüseyin 128
Taraf 115
Taşgetiren, Ahmet 30, 31
Terim, Fatih 91
Teziç, Erdoğan 23, 35
Tezkan, Mehmet 159
The Guardian 115, 116, 157
Tıktık, Ahmet 54
Tisdall, Simon 115
Toprak, Veli 111
Tüfekçi, Hasan 111
Türkmen, Kaya 61
Türkoğlu, Gürcan 35, 85, 89
Tüzmen, Kürşat 38, 39

Ü
Üğdül, Tunç 133
Ünal, Mahir 127
Ünal, Mustafa 116, 117
Üzümcü, Ahmet 158

V
Vatan 111, 126, 192
Verheugen, Günter 65, 67, 68
Villepin, de Dominique 47
Vural, Oktay 139

W
Wolfowitz, Paul 44
Wulff, Christian 82, 156, 157

Y
Yakış, Yaşar 45
Yakut, Sadık 63
Yalçınbayır, Ertuğrul 44

Yalçındağ, Mehmet Ali 28
Yalman, Ahmet Emin 74
Yalman, Aytaç 43
Yavan, Zafer Ali 133
Yazıcıoğlu, Muhsin 38, 117
Yenel, Selim 61
Yeni Şafak 29, 30
Yetkin, Murat 177, 178
Yıldırım, Güler 120
Yıldız, Taner 143, 168
Yılmaz, Cevdet 54
Yılmaz, Durmuş 54
Yılmaz, Turan 111, 112
Yücel, Can 87
Yüksel, Alaattin 129

Z

Zaman 100, 101, 116, 141
Zana, Leyla 62
Zapsu, Cüneyt 44, 46
Ziyal, Uğur 40, 43, 44, 48, 52, 53

AHMET SEVER

ABDULLAH GÜL İLE 12 YIL

Yaşadım, gördüm, yazdım

AK Parti'nin kurucu önderlerinden Abdullah Gül'ün başbakan, dışişleri bakanı ve cumhurbaşkanı olarak Türkiye'nin yakın siyasi tarihine damgasını vurduğu 12 yılın hikâyesi...

En başından son gününe kadar Gül'ün başdanışmanlığını yapan Ahmet Sever bu kitapta 12 yılın bilinmeyen, söylenmeyen veya söylenemeyen perde arkası gerçeklerini anlatıyor.

- 27 Nisan muhtıra gecesi konutta neler yaşandı, karşı metin nasıl hazırlandı?
- 1 Mart Tezkeresi kabul edilseydi Türkiye'nin rotasını değiştirecek hangi gelişme olacaktı?
- Gül cumhurbaşkanlığı sırasında en çok neye üzüldü ve kırıldı?
- Cemaat'e yakın mı?
- Gezi Olayları'nı nasıl gördü, neler yaptı?
- Berkin Elvan'ın babasına ne dedi?
- 17/25 Aralık yolsuzluk iddialarına tepkisi ne oldu?
- Hangi olaydan sonra sabrı taştı?
- Pişmanlıkları ve keşkeleri nelerdi?
- Bugüne bakıp hatırladığı çocukluk hatırası neydi?
- Twitter yasağını nasıl deldi?
- Erdoğan ile hangi konularda ayrıştı?
- Bülent Arınç'ı istifadan nasıl vazgeçirdi?
- Hayrünnisa Hanım ne zaman "Artık yeter" dedi?
- Hakan Fidan krizinde ne yaptı?
- Çekilme kararını ne zaman ve neden aldı?
- Hangi ünlü gazeteciyi hapse girmekten kurtardı?
- Suriyeli Ermenileri Türkiye'ye getirmek için hazırlanan gizli plan neydi?
- Erivan'a gitmeye nasıl karar verdi, bu karara kimler karşı çıktı?

ISBN 978-605-09-2636-1
9 786050 926361
sertifika no: 11940
Tavsiye edilen satış fiyatı
₺ 17
DK DOĞAN KİTAP